Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

~~[illegible]~~

~~B. 77.~~

KW 235
F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

L. ANNÆI SENECÆ
Philoſophi
Flores, ſiue Sententiæ inſigniores,
excerptæ per
D. ERASMVM ROTEROD.
item L. Annæi Senecæ Tragici,
Sententiæ.

Amſterodami,
Apud Ludouicum Elzeuirium. A°. 1642.

Koninklijke
Bibliotheek
te s Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

D. ERASMVS ROTERODAMVS Lectori S.

CVm nuper in ludo literario, quædam ſelecta ex L. Annei Senecæ operibus prælegerem atque interpretarer, moleſtis auditorum meorum precibus, quò Typographis traderem adductus ſum, ut omnes virtutum ac ſcientiæ amatores, copiam legendi habere poſſint. Non tamen deſunt craßi quidam, qui ſtudioſos adoleſcentes, ab hujuſmodi literis deterreant, ceu Ethnicis aut Poeticis, & ad morum integritatem officientibus. Ego verò dignos cenſens, quos, & omnibus in ludis prælegant adoleſcentiæ literatores, & ſibi legant, relegántque ſenes. Hic enim noſter Seneca, quem animum exigit ab his, qui veras virtutes amplecti deſide-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

rant, ut admirabilem illam & amabilem virtutis ſpeciem ponit ob oculos, quàm multa, quam ſanctè, imò quàm divinitus tradit: de vero divitiarum contemptu, de ſalubri carnis mortificatione, de tuenda amicitia, ac bonorum morum diſciplina. Pudeat interim noſtrorum morum, qui ſacris libris edocti, qui tantis & exemplis & præmiis provocati, doctrinam Euangelicam profitemur, nec præſtamus. Nunquam ante hac magis expertus ſum verum eſſe, quod ſcribit Auguſtinus; ex Ethnicorum benefactis, acriores addi ſtimulos ad virtutem, quàm noſtratium, cum ſubit animo, quàm turpe ſit, non ea perſpicere pectus Euangelica luce illuſtratum, quod perſpectum eſt iis, quibus ſola naturæ ſcintilla prælucebat. Nonne & Auguſtinus libro de doctrina Chriſtiana, capite quadrageſimo, ad philoſophorum lectionem hortatur, dicens,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Philoſophi autem qui vocantur, ſi qua fortè vera & fidei noſtræ accommoda dixere, maximè Platonici, non ſolùm formidanda non ſunt, ſed ab eis etiam, tanquam injuſtis poſſeſſoribus, in uſum noſtrum vendicanda. Sicut enim Ægyptii, non ſolùm idola habebant, & onera gravia, quæ populus Iſrael deteſtaretur, & fugeret: ſed etiam vaſa atque ornamenta de auro & argento & veſtem, quæ ille populus exiens de Ægypto, ſibi potius tanquam ad uſum meliorem clanculò vendicavit, non authoritate propria, ſed præcepto Dei, ipſis Ægyptiis neſcienter commodantibus, ea quibus non bene utebantur: Sic doctrinæ omnes gentilium non ſolùm ſimulata & ſuperſtitioſa figmenta, graveſque ſarcinas ſupervacanei laboris habent, quæ unuſquiſque noſtrum, duce Chriſto, de ſocietate gentilium exiens, debet abominari atque devitare; ſed etiam liberales diſciplinas

uſui veritatis aptiores, & quædam morum præcepta utiliſſima continent, deque ipſo uno Deo colendo nonnulla vera inveniuntur, &c. Multi *etiam noſtris temporibus, itidem ego, poſtulant, ut omnes humanæ ſcripturæ ac diſciplinæ cedant* Euangelio. Et *utinam ſic effloruiſſet* Euangelica *pietas, ut ad illius clariſſimam lucem, humanarum ſcripturarum ac diſciplinarum lucernæ evaneſcerent.* Nunc *ſcripturas humanas ac diſciplinas obſoleſcere videmus, pietatis vigorem ſuccedere non videmus. Inſuper cum pauperes atque adoleſcentes, copias omnium librorum ſibi haud comparare poſſint, utile duxi optima quæque moribus ac honeſtæ vitæ noſtræ convenientia, ex magnis illis voluminibus carpere, ut & ipſi habeant, quo ſe oblectent. Vale, & meum hunc laborem & ſudorem oro per* Chriſtum *ut boni conſulas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

EX PRIMO LIBRO

ET EPISTOLA I.

De colligenda & ſiſtenda temporis fuga. Et non eſſe pauperem, cui etiam modicum ſatis eſt.

QVem mihi dabis, qui aliquod precium tempori ponat, qui diem ęſtimet, qui intelligat ſe quotidie mori? In hoc enim fallimur, quòd mortem proſpicimus, magna pars ejus jam præteriit, quicquid ætatis retrò eſt, mors tenet. Fac ergo, mi Lucili, quod facere te ſcribis, omnes horas complectere: ſic fiet, ut minus ex craſtino pendeas, ſi hodierno manum injeceris. Dum differtur, vita tranſcurrit. Omnia, mi Lucili, aliena ſunt, tempus tantum noſtrum eſt. Sic evenit mihi, quod pleriſque non ſuo vitio ad inopiam redactis: omnes ignoſcunt, nemo ſuccurrit. Quid eſt? Non puto pauperem, cui quantulumcumque ſupereſt, ſat eſt. Tu tamen malo ſerves tua, & bono tempore uti incipias. Nam ut viſum eſt noſtris majoribus; Sera parſimonia in fundo eſt. Non enim tantum *Alii non præſpicimus.*

minimum in imo, ſed peſſimum remanet.

Ex Epiſtola 2.

De mutatione locorum, & multiplicium voluminum lectione vitanda, & de commendatione paupertatis, ſi læta ſit.

EX his quæ mihi ſcribis, ex his quæ audio, bonam ſpem de te concipio, non diſcurris, nec locorum mutationibus inquietaris. Ægri animi jactatio iſta eſt. Primum argumentum benè compoſitæ mentis exiſtimo poſſe conſiſtere, & ſecum morari. Illud autem vide, ne iſta lectio multorum authorum, & omnis generis voluminum, habeat aliquid vagum & inſtabile. Certis ingeniis immorari & innutriri oportet, ſi velis aliquid trahere, quod in animo fideliter ſedeat. Nuſquam eſt, qui ubique eſt. In peregrinatione vitam agentibus hoc evenit, ut multa hoſpitia habeant, nullas amicitias. Idem accidat neceſſe eſt iis, qui nullius ſe ingenio familiariter applicant, ſed omnia curſim & properanter tranſmittunt. Non prodeſt cibus, nec corpori accedit, qui ſtatim ſumptus emittitur. Nihil æquè ſanitatem impedit, quàm remediorum crebra

bra mutatio: non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebra medicamenta tentantur. Non coaleſcit planta quæ ſæpius transfertur; nihil tam utile eſt, quod in tranſitu proſit. Diſtrahit animum librorum multitudo. Itaque cùm legere non poſſis quantum habueris, ſat eſt habere quantum legas. Sed modò, inquis, hunc librum evoluere volo, modò illum. Faſtidientis ſtomachi eſt, multa deguſtare, quæ ubi varia ſunt & diverſa, coinquinant, non alunt. Probatos itaque ſemper lege, & ſiquando ad alios diverti libuerit, ad priores redi Aliquid quotidie adverſus paupertatem, aliquid adverſus mortem auxilii compara, nec minus adverſus cæteras peſtes. Et cum multa percurreris, unum excerpe quod illo die concoquas. Hoc ipſe quoque facio, ex pluribus quæ lego, aliquid apprehendo. Hodiernum hoc eſt, quod apud Epicurum nactus ſum. Soleo enim, & in aliena caſtra tranſire, non tanquam transfuga, ſed tanquam explorator. Honeſta, inquit, res eſt, læta paupertas. Illa verò non eſt paupertas, ſi læta eſt. Cui enim cum paupertate bene convenit, dives eſt. Non

Quotidie aliquid in memoria recondendum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

qui parum habet: ſed qui plus cupit, pauper eſt. Quid enim refert quantum illi in arca, quantum in horreis jaceat, quantum paſcat aut fœneret, ſi alieno imminet, ſi non acquiſita, ſed acquirenda computat? Quis ſit divitiarum modus, quæris? Primus, habere quod neceſſe eſt, proximus, quod ſat eſt. Vale.

Ex Epiſtola 3.

De modo eligendi & colendi amicum, & quòd tam vitium eſt omnibus credere, quàm nulli.

SEd ſi aliquem amicum exiſtimas, cui non tantundem credis, quantum tibi, vehementer erras, & non ſatis noſti vim veræ amicitiæ. Nullum habet majus malum occupatus homo, & bonis ſuis obſeſſus, quam quod amicos ſibi putat, quibus ipſe non eſt. Tu verò omnia cum amico delibera, ſed de ipſo prius. Poſt amicitiam credendum eſt, ante amicitiam judicandum. Diu cogita an tibi in amicitiam aliquis recipiendus ſit: cùm placuerit fieri, toto illum pectore admitte, tam audacter cum illo loquere, quàm tecum. Quid eſt ergo, quare ulla verba coram amico retraham? Quid eſt, quare me coram illo non putem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ſolum? Quidam quæ tantùm amicis committenda ſunt, obviis narrant, & in quaſlibet aures quicquid illos urit, exonerant: quidam rurſus etiam cariſſimorum conſcientiam reformidant, & ſi poſſent, ne ſibi quidem crederituri, interius premunt omne ſecretum: neutrum faciendum eſt. Vtrumque enim vitium eſt, & omnibus credere, & nulli.

Ex Epiſtola 4.

De emendando & componendo animum ad contemptum. Quòd magnæ divitiæ ſunt ſecundum naturam compoſita paupertas.

TEnes utique memoria, quantum ſenſeris gaudium, cùm prætexta poſita, ſumpſiſti virilem togam, & in forum deductus es. Majus expecta, cum puerilem animum depoſueris, & te in viros Philoſophia tranſcripſerit. Adhuc enim non pueritia in nobis: ſed quod eſt gravius, puerilitas remanet. Et hoc quidem pejus eſt, quòd authoritatem habemus ſenum, vitia puerorum, nec puerorum tantum, ſed infantium. Magnæ divitiæ ſunt, lege naturæ compoſita paupertas. Lex autem illa naturæ, ſcis quos nobis terminos ſtatuit? Non eſurire, non ſitire, non algere. Vt famem ſitimque de-

Senes pueri moribus.

Natura paucis contenta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

pellas, non eſt neceſſe ſuperbis aſſidere liminibus, nec ſupercilium grave, & contumelioſam etiam humanitatem pati. Non eſt neceſſe, maria tentare, nec ſequi caſtra. Parabile eſt, quod natura deſiderat, & appoſitum. Ad ſupervacua ſudatur. Illa ſunt, quæ togam conterunt, quæ nos ſeneſcere ſub tentorio cogunt, quæ in aliena littora impingunt. Ad manum eſt, quod ſat eſt. Cui cum paupertate bene convenit, dives eſt.

Ex Epiſtola 5.

De vitanda hypocriſi, & nimia vitæ diſtrictione.

ILlud autem te admoneo, ne eorum more, qui non proficere, ſed conſpici cupiunt, facias aliqua, quæ in habitu tuo, aut genere vitæ notabilia ſunt: Aſperum, incultum & intonſum caput, & negligentiorem barbam, & indictum argento odium, & cubile humi poſitum, & quicquid aliud ambitionem perverſa via ſequitur, devita. Satis ipſum nomen Philoſophiæ, etiam ſi modeſtè tractetur, invidioſum eſt. Quid ſi nos hominum conſuetudini cœperimus excerpere? Intus omnia diſſimilia ſint, frons noſtra

populo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

populo conveniat. Non ſplendeat toga, nec ſordeat quidem. Non habeamus argentum, in quo ſolidi auri cælatura deſcenderit; ſed non putemus frugalitatis judicium, auro argentoq; caruiſſe. Id agamus, ut meliorem vitam ſequamur quàm vulgus, non ut contrariam. Alioqui quos emendari volumus, fugamus, & à nobis avertimus. Nempe propoſitum noſtrum eſt, ſecundum naturam vivere. Hoc contra naturam eſt, torquere corpus ſuum, & faciles odiſſe mundicias, & ſqualorem appetere, & cibis non tantum utilibus uti, ſed tetris & horridis. Quemadmodum delicatas res deſiderare, luxuriæ eſt; ita uſitatas & non magno parabiles fugere, dementiæ eſt. Frugalitatem exigit philoſophia, non pœnam.

Alii diſſederit.

Ex Epiſtola 6.

De malo ſpei & timoris, & de efficacia exemplaris doctrinæ.

MVlta habeam quæ debeant corrigi, quæ extenuari, quæ attolli? Et hoc ipſum argumentum eſt, in melius tranſlati animi, quòd vitia ſua, quæ adhuc ignorabat, videt. Quibuſdam

ægris gratulatio fit, cum ſeipſos ægros eſſe ſenſerunt.

Ego verò cupio in te omnia transfundere, & in hoc gaudeo aliquid diſcere, ut doceam. Nec me ulla res delectabit, licèt eximia ſit & ſalutaris, quam mihi uni ſciturus ſum. Si cum hac exceptione detur ſapientia, ut illam incluſam teneam, nec enunciem, rejiciam. Nullius boni, ſine ſocio, jucunda poſſeſſio eſt. Plus tibi viva vox & convictus, quàm oratio proderit. Homines ſemper amplius oculis, quam auribus credunt. Longum iter eſt per præcepta: breve & efficax per exempla. Plato & Ariſtoteles, & omnis in diverſum itura ſapientium turba, plus ex moribus, quàm ex verbis Socratis traxit.

Viva vox.

Ex Epiſtola 7.

De fugiendo turbæ conſortio.

QVid tibi vitandum præcipue exiſtimes, quæris? Turbam. Nondum illi te tutò commiſeris. Ego certè confiteor imbecillitatem meam. Nunquam mores quos extuli, refero. Aliquid ex eo, quod compoſui, turbatur; aliquid ex his quæ fugavi, redit. Inimi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Inimica eſt multorum converſatio. Nemo non aliquod nobis vitium, aut commodat, aut imprimit, aut neſcientibus allinit. Vtique quo major eſt populus, cui commiſcemur, hoc periculi plus eſt. Avarior redeo, ambitioſior, luxurioſior? imò verò crudelior & inhumanior, quia inter homines fui. Neceſſe eſt aut imiteris, aut oderis. Vtrumque autem devitandum eſt, ne vel ſimilis malis fias, quia multi ſunt, neve inimicus multis, quia diſſimiles ſunt. Recede in teipſum quantum potes. Cum his verſare, qui te meliorem facturi ſunt. Illos admitte, quos tu potes facere meliores. Mutuò iſta fiunt, & homines dum docent, diſcunt.

Cum bonis ambulandum.

Ex Epiſtola 8.

De indulgentia corporis proprii, & turba hominum, & quòd bona fortunæ ſunt fugienda philoſophanti, conſcientia ſua contento, propter veram libertatem acquirendam, ex ſervitute animi impendenda philoſophiæ, diſcendæ & operandæ.

TV me, inquis, vitare turbam jubes, ſecedere, & conſcientia eſſe contentum: ubi illa præcepta veſtra, quæ imperant in actu mori? Quod ego

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

tibi videor interim ſuadere, in hoc me recondidi, & fores clauſi, ut prodeſſe pluribus poſſem. Nullus mihi per otium dies exit, partem noctium ſtudiis vendico, non vaco ſomno, ſed ſuccumbo, & oculos vigilia fatigatos cadenteſque, in opere detineo. Seceſſi non tantùm ab hominibus, ſed etiam à rebus, & primùm à rebus meis. Poſterorum negotium ago. Illis aliqua, quæ poſſint prodeſſe, conſcribo; ſalutares admonitiones, velut medicamentorum utilium compoſitiones, literis mando, eſſe illas efficaces in meis ulceribus expertus, quæ etiam ſi perſanata non ſunt, ſerpere deſierunt. Rectum iter, quod ſerò cognovi, & laſſus errando, aliis monſtro. Clamo, vitate quæcunque vulgo placent, quæ caſus attribuit, ad omne fortuitum bonum, ſuſpicioſi pavidique ſubſiſtite. Et fera & piſcis, ſpe aliqua oblectante, decipitur. Munera iſta fortunæ putatis? inſidiæ ſunt. Quiſquis noſtrum tutam agere vitam volet, quantùm plurimum poteſt, iſta viſcata beneficia devitet, in quibus hoc quoque miſerrimi fallimur, quòd habere nos putamus, hæremus. In præcipitia curſus iſte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

iſte deducit. Hujus eminentis vitæ exitus, cadere eſt. Hanc ergo ſanam & ſalubrem formam vitæ teneto, ut corpori tantum indulgeas, quantum bonæ valetudini ſatis eſt. Durius tractandum eſt, ne animo malè pareat; cibus famam ſedet, potio ſitim extinguat, veſtis arceat frigus, domus munimentum ſit adverſus infeſta corpori. Hanc utrum ceſpes erexerit, an varius lapis gentis alienæ, nihil intereſt. Scitote, hominem tam bene culmo, quàm auro tegi. Contemne omnia, quæ ſupervacuus labor, velut ornamentum, ad decus ponit. Cogita in te præter animum nihil eſſe mirabile, cui magno, nihil magnum eſt.

Ex Epiſtola 9.

Quod ſapiens ſeipſo contentus eſt, ad beatè vivendum, non ad vivendum ſimpliciter.

STilpon, quem Epicuri epiſtola inſequitur: hic enim capta patria, amiſſis liberis, amiſſa uxore, cum ex incendio publico, ſolus, & beatus tamen exiret, interroganti Demetrio, cui cognomen ab exitio urbium, Polyorcetes fuit, Numquid perdidiſſet? Omnia, inquit, bona mea mecum ſunt. Ecce vir fortis ac ſtrenuus, ipſam

hoſtis

hoſtis ſui victoriam vicit. Nihil (inquit) perdidi, dubitare illum coegit, an viciſſet. Omnia mea mecum ſunt: Iuſticia, virtus, temperantia, prudentia, hoc ipſum, nihil bonum putare, quod eripi poſſit. Si cui, inquit, bona ſua non videntur ampliſſima, licèt totius mundi dominus ſit, tamen miſer eſt. Miſer eſt, qui ſe non beatiſſimum judicat, licet imperet mundo. Quid enim refert, qualis ſtatus tuus ſit, ſi tibi videtur malus? Quid ergo, inquis? ſi beatum ſe dixerit, ille turpiter dives, & ille multorum dominus, ſed plurium ſervus, beatus ſua ſententia fiet? Non quid dicat, ſed quid ſentiat refert, nec quid uno die ſentiat, ſed quid aſſiduè. Non eſt autem quòd verearis, ne ad indignum res tanta perveniat. Niſi ſapienti ſua non placent, omnis ſtultitia laborat faſtidio ſui.

Quis beatus.

Ex Epiſtola 10.

De ſolitudine vitanda prudentibus, & de ſinceritate orandi Deum.

CRates, ut ajunt, hujus ipſius Stilponis auditor, cujus mentionem priori epiſtola feci, cum vidiſſet adoleſcentulum ſecretò ambulantem, interrogavit; quid illic ſolus faceret,

Mecum,

Mecum, inquit, loquor: cui Crates; cave, inquit, rogo & diligenter attende, ne cum homine malo loquaris. Lugentem, timentémque cuſtodire ſolemus, ne ſolitudine malè utatur. Nemo eſt ex imprudentibus, qui relinqui ſibi debeat. Tunc mala conſilia agitant, tunc aut aliis, aut ipſis futura pericula ſtruunt. Tunc cupiditates improbas ordinant, tunc quicquid aut metu, aut pudore animus celabat, exponit, tunc audaciam acuit, libidinem irritat, iracundiam inſtigat.

Alii expromit.

Votorum tuorum veterum, licet Diis gratiam facias, alia de integro ſuſcipe, roga bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde corporis. Tunc ſcito eſſe te omnibus cupiditatibus ſolutum, cum eò perveneris, ut nihil Deum roges, niſi quod rogare poſſis palàm. Nunc enim quanta dementia eſt hominum? turpiſſima vota Diis inſuſurrant. Si quis admoverit aurem, conticeſcent, & quod ſcire hominem nolunt, Deo narrant. Sic vive cum hominibus, tanquam Deus videat: ſic loquere cum Deo, tanquam homines audiant.

Oratio qualis eſſe debeat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 11.

De invincibilis verecundiæ qualitate, & de imaginaria boni viri præſentia.

LOcutus eſt mecum amicus tuus bonæ indolis, in quo quantum eſſet animi, quantum ingenii, quantum jam etiam profectus, ſermo primus oſtendit. Dedit enim nobis guſtum, ad quem reſpondebit: non enim ex præparato locutus eſt, ſed ſubitò deprehenſus. Vbi ſe colligebat verecundia, bonum in adoleſcente ſignum, vix potuit excutere, adeò illi ex alto ſuffuſus eſt rubor. Hic illum, quantum ſuſpicor, etiam cùm ſe confirmaverit, & ex omnibus vitiis exuerit, ſapientem quoq; ſequetur. Nulla enim ſapientiâ, naturalia corporis aut animi vitia ponuntur; quicquid infixum & ingenitum eſt, lenitur arte, non vincitur. Quibuſdam etiam conſtantiſſimis, in conſpectu populi ſudor erumpit, non aliter, quàm fatigatis & æſtuantibus ſolet, quibuſdam tremunt genua dicturis, quorundam dentes colliduntur, lingua titubat, labra concurrunt. Hæc nec diſciplina, nec uſus unquam excutit: ſed natura vim ſuam exercet, & illos vitii ſui, etiam robuſtiſſimos admonet. Hæc, ut dixi, nulla ſapientia abigit, alioquin habe-

Verecundia in adoleſcente.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

haberet rerum naturam ſub imperio, ſi omnia eraderet vitia. Quęcunque attribuit conditio naſcendi, & corporis temperatura, cùm multùm ſe diuque animus compoſuerit, hærebunt. Nihil horum vitari poteſt, non magis, quàm accerſi. Accipe & quidem utilem & ſalutarem clauſulam, quam te affigere animo volo. Aliquis vir bonus nobis eligendus eſt, ac ſemper ante oculos habendus, ut ſic, tanquam illo ſpectante vivamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Hoc mi Lucili, Epicurus præcepit: cuſtodem nobis & pædagogum dedit, nec immeritò. Magna pars peccatorum tollitur, ſi peccaturis teſtis aſſiſtat. Aliquem habeat animus quem vereatur, cujus authoritate, etiam ſecretum ſuum ſanctius faciat. O felicem illũ, qui non actus tantùm ſed etiam cogitatus emendat. O fœlicem, qui ſic aliquem vereri poteſt, ut ad memoriam quoque ejus ſe componat, atque ordinet; qui ſic aliquem vereri poteſt, citò erit verendus. Elige itaque Catonem, ſi hic videtur tibi nimis rigidus, elige remiſſioris animi virum Lęlium; elige eum, cujus tibi placuit & vita & oratio, & ipſius animũ ante te ferens & vultus, illũ ſemper tibi oſtende, vel

Alii vitari.

vel cuſtodem vel exemplum. Opus eſt, inquam, aliquo, ad quem mores noſtri ſeipſi exigant; niſi ad regulam, prava non corriges.

Ex Epiſtola 12.

De bono ſenectutis, & commendatione ſeu excuſatione ipſius.

QVocunque me verto, argumenta ſenectutis meæ video. Veneram in ſuburbanum meum, & querebar de impenſis ædificii dilabentis. Ait villicus, non eſſe negligentiæ ſuæ vitium, omnia ſe facere, ſed villam veterem eſſe. Hæc villa inter manus meas crevit. Quid mihi futurum eſt, ſi tam putrida ſunt ætatis meæ ſaxa? Debeo hoc ſuburbano meo, quòd mihi ſenectus mea, quocunque averterem, apparuit. Complectamur illam & amemus, plena eſt voluptatis, ſi illa ſcias uti; gratiſſima ſunt poma cum fugiunt. Pueritiæ maximus in exitu decor eſt: deditos vino potatio extrema delectat, illa quæ mergit, quæ ebritati ſummam manum imponit. Moleſtum eſt inquis, mortem ante oculos habere. Primùm, iſta tam juveni ante oculos debet eſſe, quàm ſeni.

Alii vitari.

Ex

Ex lib. 2. & Epiſt. 13.

De utilitate exercitationis contra adverſa. De remediis contra mala fortuita, & quòd ſtultitia ſemper incipit vivere.

NOn poteſt Athleta magnos ſpiritus ad certamen adferre, qui nunquam ſugillatus eſt. Ille qui fudit ſanguinem ſuum, cujus dentes crepuerunt ſub pugno. Ille qui ſupplantatus, adverſarium toto tulit corpore, nec projecit animum projectus, qui quoties cecidit, contumacior reſurrexit, cum magna ſpe deſcendit ad pugnam. Ergo, ut ſimilitudinem iſtam proſequar, ſæpe jam fortuna ſupra te fuit, nec tamen tradidiſti te, ſed ſubſiliiſti, & acrior conſtitiſti. Multum enim adjicit ſibi, virtus laceſſita. Inter cætera mala, hoc quoque habet ſtultitia, ſemper incipit vivere. Conſidera quid vox iſta ſignificet, Lucili virorum optime, & intelliges quàm fœda ſit virorum levitas, quotidie nova vitæ fundamenta ponentium, novas etiam ſpes, in exitu inchoantium. Circumſpice tecum ſingulos, occurrunt tibi ſenes, qui ſe quàm maxime ad ambitionem, ad peregrinationes, ad negotiandum parent. Quid eſt autem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

tem turpius, quàm ſenex, vivere incipiens?

Ex Epiſtola 14.

Ut non ſerviatur corpori, & qualiter vitanda ſit nocitura potentia, & quòd is maxime divitiis fruitur, qui non indiget divitiis.

FAteor inſitam eſſe nobis corporis noſtri charitatem. Fateor nos hujus gerere tutelam; non nego indulgendum illi, ſerviendum nego. Multis enim ſerviet, qui corpori ſervit, qui pro illo nimium timet, qui ad illud omnia refert. Sic gerere nos debemus, non tanquam propter corpus vivere debeamus, ſed tanquam non poſſimus ſine corpore. Hujus nos nimius amor, timoribus inquietat, ſolicitudinibus onerat, contumeliis objicit. Honeſtum ei vile eſt, cui corpus nimis charum eſt. Agatur ejus diligentiſſimè cura, ita tamen, ut cum exigit ratio, cum dignitas, cum fides, mittendum in ignem ſit.

Demus itaque operam, abſtineamus offenſis. Interdum populus eſt, quem timere debeamus, interdum, ſi ea civitatis diſciplina eſt, ut plurima per ſenatum tranſigantur, gratioſi timeantur; in eo viri interdum ſinguli,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

quibus poteſtas populi & in populum data eſt. Hos omnes amicos habere operoſum eſt, ſatis eſt, inimicos non habere. Itaque ſapiens nunquam potentium iras provocabit, imò declinabit, non aliter, quàm in navigando procellam.

Circumſpiciendum nobis eſt ergo, quomodo à vulgo tuti eſſe poſſimus. Primùm nihil inde concupiſcamus, rixa eſt inter competitores: deinde nihil habeamus, quod cum magno emolumento inſidiantis eripi poſſit. Quàm minimum ſit in corpore tuo ſpoliorum. Nemo ad humanum ſanguinem propter ipſum venit, aut admodum pauci, plures computant quàm oderint. Nudum latro tranſmittit, etiam in obſeſſa via, pauperi pax eſt. Ad philoſophiam ergo confugiendum eſt. Hæ literæ, non dico apud bonos, ſed apud mediocriter malos, inſularum loco ſunt. Nam forenſis eloquentia, & quæcunque alia populum movent, adverſarium habent: hæc quieta & ſui negotii, contemni non poteſt, cui ab omnibus artibus, etiam apud peſſimos, honor eſt. Nunquam in tantum convaleſcit ne-

Qui pauper eſt, nihil timet.

Philoſophiæ laus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

quitia, nunquam ſic contra virtutes conjurabitur, ut non Philoſophiæ nomen venerabile & ſacrum maneat.

Is maximè divitiis fruitur, qui minimè divitiis indiget. Qui eget divitiis, timet pro illis. Nemo autem ſolicito bono fruitur. Adjicere illis aliquid ſtudet, dum de incremento cogitat, oblitus eſt uſus, rationes accipit, forum conterit; kalendarium verſat, fit ex domino procurator.

Divitiarum contemptus.

Ex epiſtola 15.

De non ſaginando, vel impinguando corpore, & de exercitatione, & vocis moderatione, & quare vita ſtulti ingrata ſit.

ADjice nunc, quod majore corporis ſarcina animus læditur, & minus agilis eſt. Itaque quantum potes, circumſcribe corpus tuum, & animo locum laxa. Multa ſequuntur incommoda, huic deditos curæ. Primùm exercitationes, quarum labor ſpiritum exhaurit, & inhabilem intentioni, ac ſtudiis acrioribus reddit. Deinde, copia ciborum, ſubtilitas animi impeditur. Quicquid facies, citò redi à corpore ad animum, illum diebus ac noctibus exerce. Labore modico, alitur ille. Hanc exercitationem, non frigus,

Amor corporis contemnendus.

frigus, non æſtus impediet, nec ſenectus quidem. Id bonum cura, quod vetuſtate fit melius. Neque ego te ſemper jubeo imminere libro, aut pugillaribus. Dandum eſt aliquod intervallum animo, ita tamen, ut non reſolvatur, ſed ut remittatur. Geſtatio & corpus concutit, & ſtudio non officit: poſſis legere, poſſis dictare, poſſis loqui, poſſis audire: quorum nihil, nec ambulatio quidem vetat fieri.

Stulti vita ingrata eſt, trepida eſt, tota in futurum fertur. Quis hæc, inquis, dicit? Idem qui ſuprà. Quam tu nunc vitam dici exiſtimas ſtultam? Babæ & Ixionis? Non ita eſt, noſtra dicitur, quos cœca cupiditas in nocitura, certè nunquam ſatiatura, præcipitat, quibus ſi quid ſatis eſſe poſſet, fuiſſet, qui non cogitamus, quàm jucundum ſit nihil poſcere, quàm magnificum ſit plenum eſſe, nec ex fortuna pendere. Diſcedant aliquando iſta inſidioſa bona, & ſperantibus meliora, quàm aſſecutis. Si quid in illis eſſet ſolidi, aliquando & implerent. Nunc haurientium ſitim concitant, quare potius à fortuna impetrem, ut det, quàm à me, ne petam? Quare autem

Fortuna fallit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

petam, oblitus fragilitatis humanæ? Congeram, inquit, laborem.

Ex Epiſtola 16.

Qualiter ad bonam vitam veniens, in Philoſophiæ robore ſolidatur, & qui, quoad naturam vivit, nunquam pauper, qui quoad opinionem, nunquam diver[illegible] rit.

Philoſophiæ ſtudendum.

ILlud ante omnia vide, utrum in Philoſophia, an in ipſa vita profeceris. Non eſt Philoſophia populare artificium, nec oſtentationi paratum. Non in verbis, ſed in rebus eſt. Nec in hoc adhibetur, ut aliqua oblectatione conſumatur dies, ut dematur ocio nauſea. Animum format, & fabricat, vitam diſponit, actiones regit, agenda & omittenda demonſtrat, ſedet ad gubernaculum, & per ancipitia fluctuantium, dirigit curſum, ſine hac nemo ſecurus eſt. Innumerabilia accidunt ſingulis horis, quæ conſilium exigunt, quod ab hac petendum eſt. Hæc adhortabitur, ut Deo libenter pareamus, ut fortunæ contumaciter reſiſtamus, hæc docebit, ut Deum ſequaris, feras caſum.

Sic quoque quod ab Epicuro dictum eſt: Si ad naturam vives, nunquam eris pauper. Si ad opiniones, nunquam eris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

eris dives. Exiguum natura deſiderat, opinio immenſum. Congeratur in te, quicquid multi locupletes poſſederunt, ultra privatum pecuniæ modum, fortuna te provehat, auro tegat, purpura veſtiat, & eò deliciarum opumque perducat, ut terram marmoribus abſcondas: accedant ſtatuæ, & picturæ, & quicquid ars ulla luxuriæ elaboravit, majora cupere ab his diſces. *Divitiæ non ſatiant.*

Ex Epiſtola 17.

Quomodo ad Philoſophiam tendenti, paupertas expediat.

PRojice omnia iſta, ſi ſapis, immò ut ſapias, & ad bonam mentem, magno curſu, ac totis viribus tende. Si quid eſt quo teneris, aut expedi, aut incide. Moratur, inquis, me res familiaris, ſic illam diſponere volo, ut ſufficere, nihil agenti poſſit, ne aut paupertas mihi oneri ſit, aut ego alicui. Nempe hoc quæris, & hoc iſta dilatione vis conſequi, ne tibi paupertas timenda ſit. Quid ſi appetenda ſit? multis ad philoſophandum obſtitêre divitiæ, paupertas expedita eſt, ſecura eſt. Cùm claſſicum cecinit, ſcit non ſe peti, cùm aliqua conclamatio eſt, quomodo exeat, non quid efferat, quæ- *Paupertas philoſophiæ convenit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

rit, aut ſi navigandum eſt, non perſtrepunt portus, nec unius comitatu inquieta ſunt littora, non circumſtant illum turba ſervorum, ad quos paſcendos tranſmarinarum regionum eſt optanda fertilitas; facile eſt, paſcere paucos ventres, & bene inſtitutos, & nihil aliud deſiderantes, quàm impleri. Parvo fames conſtat, magno faſtidium. Paupertas contenta eſt, deſideriis inſtantibus ſatisfacere. Non poteſt ſtudium ſalutare fieri, ſine frugalitatis cura; frugalitas autem, paupertas voluntaria eſt. Tolle itaque iſtas excuſationes, quantum ſat eſt, nondum habeo, ſi ad illam ſummam pervenero, tunc me totum Philoſophiæ dabo. Atqui nihil prius: quàm hoc parandum eſt, quod tu differs, & poſt cætera paras, ab hoc incipiendum eſt. Parare, inquis, unde vivam, volo. Simul & parare diſce. Si quid te vetat bene vivere, bene mori non vetat. Non eſt quod paupertas nos à Philoſophia revocet, ne egeſtas quidem: toleranda eſt enim ad hoc properantibus, vel fames; quam toleravere quidam in obſidionibus. Et quod aliud erat illius patientiæ præmium, quàm in

Parvo fames conſtat.

Fames toleranda.

in arbitrium non cadere victoris? quanto hoc majus eſt, quo promittitur perpetua libertas, nullius nec hominis, nec Dei timor? Equidem vel eſurienti ad iſta veniendum eſt. Perpeſſi ſunt exercitus inopiam omnium rerum, vixerunt herbarum radicibus, & dictu fœdam tulerunt famem. Hæc omnia paſſi ſunt pro regno (quo magis mireris) alieno. Dubitabit aliquis, ferre paupertatem, ut animum furoribus liberet? Quid iſtuc ab Epicuro mutuum ſumam? Multis paraſſe divitias, non finis miſeriarum fuit, ſed mutatio. Non hoc miror. Non eſt enim in rebus vitium, ſed in ipſo animo. Illud quoque, quod paupertatem nobis gravem fecerat, & divitias graves fecit. Quemadmodum nihil differt, utrum ægrum in ligneo lecto, an in aureo colloces, quocunque illum tranſtuleris, morbum ſuum ſecum transferet: Sic nihil refert, utrum animus æger, in divitiis, an in paupertate ponatur, malum ſuum illum ſequitur.

Vitium non in rebus, ſed in animo eſt.

Ex Epiſtola 18.

Quòd ſine luxuria, dies feſtus agi debet, & de paupertate ultrò petenda, & amore divitiarum tollendo.

Feſtis animo imperandū.

FEſtis maximè diebus animo imperandum eſt, ut tunc voluptatibus ſolus abſtineat, cùm in illas, omnis turba procubuit. Certiſſimum argumentum firmitatis ſuę capit, ſi ad blanda & in luxuriam trahentia, nec adducitur. Hoc multò fortius eſt, ebrio ac vomitante populo, ſiccum ac ſobrium eſſe.

Cæterùm adeò mihi placet tentare animi tui firmitatem, ut ex præcepto magnorum virorum, tibi quoque præcipiam. Interponas aliquot dies, quibus contentus minimo ac viliſſimo cibo, dura atque horrida veſte, dicas tibi, hoc eſt, quod timebatur. In ipſa ſecuritate, animus ad difficilia ſe præparet, & contra injurias fortunæ, inter beneficia firmetur. Miles in media pace decurrit, ſine ullo hoſte, vallum jacit, & ſupervacuo labore laſſatur, ut ſufficere neceſſariò poſſit. Quem in ipſa re trepidare nolueris, ante rem exerceas. Hoc ſecuti ſunt, qui omnibus menſibus paupertatem imitati, propè ad inopiam acceſſerunt, ne unquam

In die bonorum memor eſto malorum.

unquam expaveſcerent, quod ſæpè didiciſſent.

Exerceamur ad paululum, & ne imparatos fortuna deprehendat, fiat paupertas nobis familiaris. Securius divites erimus, ſi ſcierimus, quàm non ſit grave, pauperes eſſe. Nemo alius eſt Deo dignus, quàm qui opes contempſit, quarum poſſeſſione tibi non interdico, ſed efficere volo, ut illas intrepidè poſſideas, quod uno conſequeris modo, ſi te etiam ſine illis beatè victurum perſuaſeris tibi, ſi illas quam exituras, ſemper aſpexeris.

Amor divitiarum tollendus.

Ex Epiſtola 19.

De ſeceſſu in otium, & de perplexitate concatenantium, ſeu cupiditate vitanda.

SAtis multum temporis ſparſimus, incipiamus in ſenectute vaſa colligere, nunquid invidioſum eſt? in freto viximus, moriamur in portu.

Subduc cervicem jugo, ſemel illam incidi, quàm ſemper premi, ſatius eſt. Si te ad privata retuleris, minora erunt omnia, & affatim implebunt. At nunc plurima & undique ingeſta non ſatiant. Vtrum autem mavis ex inopia ſaturitatem, an in copia famem? Et avida felicitas, eſt alienæ aviditati

Divitiæ non replent animum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

expoſita. Quamdiu tibi ſatis nihil fuerit, ipſe aliis non eris. Quomodo, inquis, exibo? utcunque. Cogita quàm multa temerè, pro pecunia: quàm multa laborioſè, pro honore tentaveris. Aliquid & pro ocio audendum eſt. Mecœnatis dictum, Attonita habent ſumma.

Ex Epiſtola 20.

De concordia doctrinæ cum vita, & de inæqualitate vitanda, & de paupertatis beneficio, & quod magnus eſt, qui in divitiis pauper eſt, ſed ſecurior, qui caret eis.

MEa gloria erit, ſi te iſtinc, ubi ſine ſpe exeundi fluctuaris, extraxero. Illud autem, mi Lucili, te rogo atque hortor, ut Philoſophiam in præcordia ima demittas, & experimentum tui profectus capias, non oratione nec ſcripto, ſed animi firmitate, & cupiditatum diminutione, verba, rebus proba. Aliud propoſitum eſt declamantibus, & aſſenſionem coronæ captantibus. Aliud his, qui juvenum & ocioſorum aures, diſputatione varia, aut volubili, detinent. Facere docet Philoſophia, non dicere, & hoc exigit, ut ad legem ſuam quiſque vivat, ne orationi vita diſſentiat, ut ipſa inter

Concordia doctrinæ cum vita.

ter ſe vita unius, ſine actionum diſſenſione coloris ſit. Maximum hoc eſt & officium ſapientiæ & indicium, ut verbis opera concordent, ut & ipſe ubique par ſibi, idemque ſit. Quis hoc præſtabit? Pauci, aliqui tamen. Eſt difficile: hoc nec dico, ſapientem ſemper uno iturum gradu, ſed una via. Obſerva itaque, nunquid veſtis tua, domuſque diſſentiant. Nunquid in te liberalis ſis, in tuos ſordidus. Nunquid cœnes frugaliter, ædifices luxuriosè. Vnam ſemel, ad quam vivas, regulam prende, & ad hanc omnem vitam tuam exæqua. Quidam ſe domi contrahunt, dilatant foris & extendunt; vitium eſt hæc diverſitas, & ſignum vacillantis animi, ac nondum habentis tenorem ſuum, etiam nunc dicam unde ſit iſta inconſtantia, & diſſimilitudo rerum conſiliorumque. Nemo proponit ſibi quid velit, nec ſi propoſuit, perſeverat in eo, ſed tranſilit, nec tantum mutat, ſed redit, & in ea quæ deſeruit ac damnavit, revolvitur. Itaque ut relinquam definitiones ſapientiæ veteres, & totum complectar humanæ vitæ modum, hac poſſum contentus eſſe. Quid eſt ſapientia?

Ad unã regulam vivendum.

Vera ſapientia quæ ſit. Semper idem velle, atque idem nolle. Licèt illam exceptiunculam non adjiciam, ut rectum ſit quod velis, non poteſt cuiquam ſemper idem placere, niſi rectum.

O quando ille veniet dies, quo nemo in honorem tuum mentiatur. Huc ergo cogitationes tuæ tendant, hoc cura, hoc opta, omnia alia vota Deo remiſſurus, ut contentus ſis temetipſo, & ex te naſcentibus bonis. Quæ poteſt eſſe felicitas propior?

Paupertas ſecura. Multum eſt, non corrumpi divitiarum contubernio. Magnus eſt ille, qui in divitiis pauper eſt. Sed ſecurior, qui caret divitiis. Neſcio, inquis, quomodo iſte paupertatem laturus eſt, ſi in illam inciderit. Nec ſcio ego Epicuri angelus, ſi pauper contempturus ſit divitias, ſi in illas inciderit. Itaque in utroque mens æſtimanda eſt, inſpiciendumque, an ille paupertati indulgeat, an hic divitiis non indulgeat. Potius ex ſomno excitandus & vellicandus eſt animus, admonenduſque, naturam nobis minimum conſtituiſſe. Nemo naſcitur dives, quiſquis exit in lucem, juſſus eſt lacte & panno eſſe contentus. Ab his initiis nos regna non capiunt. Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 21.

Quòd tendentem ad Philoſophiam, impedit mundanæ felicitatis falſa æſtimatio. Et quòd in omni, quod habere cupimus, cupiditatibus detrahendum eſt.

CVm iſtis negotium tibi eſſe judicas, de quibus ſcripſeras? Maximum negotium tecum habes, tu tibi moleſtus es. Quid velis, neſcis, melius probas honeſta, quàm ſequeris. Vides ubi ſit poſita felicitas, ſed ad illam pervenire non audes.

Epicurus illam nobilem ſententiam ſcripſit, quâ hortatur, ut Pythoclea locupletem, non publica, nec ancipiti via faciat. Si vis, inquit, Pythoclea divitem facere, non pecuniæ adjiciendum, ſed cupiditatibus detrahendum eſt. Si vis honeſtum facere, non honoribus adjiciendum, ſed cupiditatibus detrahendum. Si vis Pythoclea eſſe in perpetua voluptate, non voluptatibus adjiciendum eſt, ſed cupiditatibus detrahendum. Si vis ſenem facere, & implere vitam, non annis adjiciendum eſt, ſed cupiditatibus detrahendum eſt.

Cupiditatibus detrahendum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 22.

Quòd occupationes conſilio relinquendæ ſunt, non præcipitentur fugiendæ, & quòd homines priores moriuntur, quàm naſcuntur.

Opus virum judicat.

IAm intelligas educendum eſſe te, ex iſtis occupationibus, ſpecioſis & malis: ſed quomodo id conſequi poſſis, quæris. Quædam non niſi à præſente monſtrantur. Non poteſt medicus per epiſtolas, cibi aut balnei tempus eligere: vena tangenda eſt. Vetus proverbium eſt, Gladiatorem in arena capere conſilium. Aliquid adverſarii vultus, aliquid manus mota, aliquid ipſa inclinatio corporis, intuentem monet.

Ecce occurrit mihi ſententia, neſcio utrum verior, quàm eloquentior: cujus inquis? Epicuri. Adhuc enim alienas ſarcinas adorno. Nemo non ita exit è vita tanquam modò intraverit. Quemcumque vis occupa, adoleſcentem, ſenem, medium: invenies æquè timidum mortis, æquè inſcium vitæ. Nemo quicquam habet facti, in futurum enim noſtra diſtulimus. Nihil me magis in iſta voce delectat, quam quod exprobratur ſenibus infantia. Nemo, inquit, aliter, quàm quomodo natus eſt, exit è vita. Falſum

eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

eſt, Pejores morimur quàm naſcimur. Noſtrum iſtud, non naturæ vitium eſt. Illa de nobis conqueri debet, & dicere: quid hoc eſt? ſine cupiditatibus vos genui, ſine timoribus, ſine ſuperſtitione, ſine perfidia cæteriſque peſtibus: quales intraſtis, tales exite. Percepit ſapientiam, ſi quis tam ſecurus moritur, quàm naſcitur. Nunc verò trepidamus, cum periculum acceſſit, non animus nobis, non color conſtat, lachrymæ nihil profuturæ cadunt. Quid eſt turpius, quàm in ipſo limine, ſecuritatis eſſe ſolicitum? Cauſa autem hæc eſt, quòd inanes omnium bonorum ſumus, vitæ deſiderio laboramus. Non enim apud nos pars ejus ulla ſubſedit, tranſmiſſa eſt, & effluxit. Nemo quàm bene vivat, ſed quam diu, curat: cùm omnibus poſſit contingere, ut bene vivant, ut diu, nulli.

Pejores morimur quàm naſcimur.

Contemptus mortis.

Ex Epiſtola 23.

De ſolido & inani gaudio, & de malo vitæ principio.

HOc ante omnia fac, mi Lucili, diſce gaudere. Exiſtimas me nunc detrahere tibi multas voluptates, qui fortuita ſubmoveo, qui ſpes, dulciſſima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ma oblectamenta devitanda exiſtimo. Imò contrà. Nolo tibi unquam deeſſe lætitiam. Volo illam tibi domi naſci. Naſcitur, ſi modò intra teipſum ſit. Ceteræ hilaritates non implent pectus, ſed frontem remittunt, leves ſunt, niſi fortè tu judicas illum gaudere, qui videt. Animus debet eſſe alacer, & fidens & ſuper omnia erectus. Mihi crede, res ſevera eſt verum gaudium. An tu exiſtimas quemquam ſoluto vultu, & ut iſti delicati loquuntur, hilari oculo mortem contemnere? paupertati domum aperire? voluptates tenere ſub fræno? meditari dolorum patientiam? Hæc qui apud ſe verſat, in magno gaudio eſt, ſed parum blando. Hæc, quibus delectatur vulgus, tenuem habent ac perfuſoriam voluptatem, & quodcunque inventicium gaudium eſt, fundamento caret. Hoc de quo loquor, ad quod te conor perducere, ſolidum eſt, & quod plus pateat introrſus.

Alii præfunctoriam.

Corpus fragile.

Corpuſculum quoque, etiamſi nihil fieri ſine illo poteſt, magis neceſſariam rem crede, quàm magnam. Vanas ſuggerit voluptates, breves, pœnitendas, ac niſi magna moderatione tempe-

temperentur, in contrarium abituras. Ita dico, in præcipiti voluptas ad dolorem vergit, niſi modum teneat. Modum autem tenere in eo difficile eſt, quod bonum eſſe credideris. Veri boni aviditas, tuta eſt. Quid ſit iſtud, interrogas, aut unde ſubeat? dicam. Ex bona conſcientia, ex honeſtis conſiliis, ex rectis actionibus, ex contemptu fortuitorum, ex placido vitæ & continuo tenore, unam prementis viam. Moleſtum eſt ſemper vitam inchoare. Malè vivunt, qui ſemper vivere incipiunt. Quia ſemper illis imperfecta vita eſt. Non poteſt autem ſtare paratus ad mortem, qui modò incipit vivere. Id agendum eſt, ut ſatis vixerimus. Quidam vivere tunc incipiunt, cùm deſinendum eſt, ſi hoc judicas mirum, adjiciam quod magis admireris. Quidam ante vivere deſierunt, quàm inciperent. Vale. *De vita*

Ex Epiſtola 24.

De non timenda morte, & de non inconſultè animum inclinando.

HÆc in animo voluta, quæ ſæpè audiſti, ſæpè dixiſti, ſed an verè audieris, an verè dixeris, effectu proba. Hoc enim turpiſſimum eſt, quod nobis *Verba in opera vertenda.*

nobis objici ſolet, verba nos Philoſophiæ, non opera tractare. Turpe eſt aliud loqui, aliud ſentire: quantò turpius, aliud ſcribere, aliud ſentire? Memini te illum locum aliquando tractaſſe, non repentè in mortem nos incidere, ſed minutatim procedere. Quotidie morimur, quotidie enim demitur aliqua pars vitæ: & tunc quoque cùm creſcimus, vita decreſcit. Infantiam amiſimus, deinde pueritiam, deinde adoleſcentiam, uſque ad heſternum quicquid tranſiit temporis, perit. Hunc ipſum quem agimus diem, cum morte dividimus.

Mors eſt quotidiana.

At in utrumque emonendi ac firmandi ſumus, & ne nimis amemus vitam, & ne nimis oderimus, etiam cum ratio ſuadet finire, non temerè, nec cum procurſu capiendus eſt impetus. Vir fortis ac ſapiens non fugere debet è vita, ſed exire. Et ante omnia ille quoque vitetur affectus, qui multos occupavit, libido moriendi.

Omnibus adde modum.

Nempe expergiſcar, dormiam, ſatiabor, eſuriam, algebo, æſtuabo: nullius rei finis eſt, ſed in orbem nexa ſunt omnia: fugiunt ac ſequuntur.

Omnia in orbem nexa

Diem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Diem nox premit, dies noctem, æſtas in autumnum deſinit, autumno hyems inſtat, quæ vere compeſcitur. Omnia tranſeunt, ut revertantur.

Ex Epiſtola 25.

De imaginaria boni viri præſentia, & quòd natura paucis contenta.

NE de altero quidem ſatis fiduciæ habeo, excepto eo, quod adhuc peccare erubeſcit: nutriendus eſt hic pudor, qui quandiu in animo ejus duraverit, aliquis erit bonæ ſpei locus. *Pudor peccati.*

Panem & aquam natura deſiderat, nemo ad hæc pauper eſt, intra quæ, quiſquis deſiderium ſuum claudit, cum ipſo Iove de felicitate contendat. *Natura paucis contenta.*

Ex Epiſtola 26.

De morte, & quòd egregium ſit, mortem diſcere.

EGo certè, velut appropinquet experimentum, & ille laturus ſententiam de omnibus annis meis, dies venerit, ita me obſervo & alloquor: Nihil eſt, inquam, adhuc quod aut rebus aut verbis exhibuimus, levia ſunt iſta & fallacia pignora animi, multiſque involuta lenociniis. Quòd profecerim, morti crediturus ſum. Non timidè

midè itaque componor ad illum diem, quo remotis ſtrophis ac fucis, de me pronunciaturus ſum, utrum loquar fortia, an ſentiam, nunquid ſimulatio fuerit & mimus, quicquid contra fortunam jactavi verborum contumacium.

Remove ſtudia, totam vitam tractata, mors de te pronunciatura eſt, ita dico diſputationes & literata colloquia, & ex præceptis ſapientium, verba collecta, & eruditus ſermo, non oſtendunt verum robur animi; eſt enim oratio etiam timidiſſimis audax. Quid egeris, tunc apparebit, cùm animam ages. Accipio conditionem humanam, non reformido judicium. Iunior es, quid refert? Non dinumerantur anni. Incertum eſt, quo te loco mors expectet. Itaque tu illam omni loco expecta. Epicurus ait; Meditare, utrùm commodius ſit, vel mortem tranſire ad nos, vel nos ad eam. Hic patet ſenſus; Egregia res eſt, mortem condiſcere, ſupervacuum forſitan putas id diſcere, quo ſemel utendum eſt. Hoc eſt ipſum, quare meditari debeamus. Semper diſcendum eſt, quod an ſciamus, experiri non poſſumus. Meditare

Timidi etiam verbis audaces.

Mortis meditatio.

re mortem. Qui hoc dicit, meditari libertatem jubet; qui mori diſcit, ſervire dediſcit. Supra omnem potentiam eſt, certè extra omnem. Quid ad illam carcer, & cuſtodia, & clauſtra? Liberum oſtium habet; una eſt catena, quæ nos alligatos tenet, amor vitæ, qui, ut non eſt abjiciendus, ita minuendus eſt: ut ſi quando res exiget, nihil nos detineat, nec impediat, quo minus parati ſimus, quod quandoque faciendum eſt, ſtatim facere. Vale.

Amor vitæ.

Ex Epiſtola 27.

De voluptatis nocumento, & virtutis gaudio, ad quod per externum adjutorium non venitur, & quòd nunquam nimis dicitur, quod non ſatis diſcitur.

HOc denique tibi circa diem mortis præſta, moriantur ante te vitia. Dimitte iſtas voluptates turbidas, magnò levandas; Non venturæ tantùm, ſed præteritæ nocent. Quemadmodum ſcelera etiam, ſi non ſint deprehenſa, cùm fierent, ſolicitudo non cum ipſis abiit; ita improbarum voluptatum, etiam poſt ipſas pœnitentia eſt. Non ſunt ſolidæ, non ſunt fideles, etiamſi non nocent, fugiunt. Aliquod

Mori vitiis.

potius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

potius bonum manſurum circumſpice: nullum autem eſt, niſi quod animus ex ſe ſibi invenit. Sola virtus præſtat gaudium perpetuum, ſecurum, etiam ſi quid obſtat, nubilum modo intervenit, quæ infra feruntur, nec unquam diem vincunt.

Bona mens non emitur. Bona mens non emitur nec commodatur: & puto, ſi venalis eſſet, non haberet emptorem. At mala quotidie emitur. Sed accipe jam quod debeo, & vale.

Divitiæ ſunt, ad legem naturæ compoſita paupertas. Hoc ſæpe dicit Epicurus, aliter atque aliter. Sed nunquam nimis dicitur, quod nunquam ſatis diſcitur. Quibuſdam remedia monſtranda ſunt, quibuſdam inculcanda ſunt.

Ex Epiſtola 28.

Quòd non loci, ſed animi mutatione triſtitia tollitur. Et quòd initium ſit ſalutis, notitia peccati.

Cælum, non animum mutat, qui transmare currit. ANimum debes mutare, non cælum. Licet vaſtum trajeceris mare, (licet (ut ait Vergil. noſter) terræque urbesque recedant: ſequentur te quocunque perveneris, vitia. Hoc idem cuidam quærenti Socrates ait: quid miraris? Nihil tibi peregrinationes prodeſſe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

prodeſſe, cum te circumferas? Premit te eadem cauſa, quæ expulit. Quid terrarum juvare novitas poteſt? quid cognitio urbium, aut locorum? In irritum cedit iſta jactatio. Quicquid facis, contra te facis, & motu ipſo noces tibi: ægrum enim concutis. At cum iſtud exemeris malum, omnis mutatio loci jucunda fiet. In ultimas expellaris terras licebit, in quolibet barbariæ angulo colloceris, hoſpitalis tibi illa qualiſcunque ſedes erit. Magis quis veneris, quàm quò, intereſt. Non peregrinaris, ſed erras & ageris, ac locum, ex loco mutas, cum illud quod quæris, Bene vivere, omni loco poſitum ſit. Num quid tam turbidum fieri poteſt, quàm forum? Ibi quoque licet quietè vivere, ſi neceſſe ſit. Sed ſi liceat diſponere ſe, conſpectum quoque & viciniam fori procul fugiam. Nam ut loca gravia, etiam firmiſſimam valetudinem tentant, ita quoque bonæ menti, nec dum adhuc perfectæ & convaleſcenti, ſunt aliqua parum ſalubria. Tempus eſt deſinere, ſed ſi prius portorium ſolvero. Initium eſt ſalutis, notitia peccati. Egregiè mihi hoc dixiſſe videtur Epicurus. Nam

Bene vivere omni loco poſſumus.

Notitia peccati, initium eſt ſalutis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Nam qui peccare ſe neſcit, corrigi non vult. Deprehendas te oportet, antequam emendes. Quidam vitiis gloriantur, quia mala ſua virtutum loco numerant; tu exiſtimas aliquid de remedio cogitare. Ideo quantum potes, teipſum coargue, inquire in te, accuſatoris primum partibus fungere, deinde judicis, noviſſimè deprecatoris, aliquando te offende.

Ex Epiſtola 29.

Quòd, licèt non omnes monendi ſint, tamen quidam etiam contradicentes, vel illudentes, docendi ſunt. Et quòd ſapiens malit ſibi placere, quàm populo.

Peccatores exultant in rebus peßimis.

DE Marcellino noſtro quæris, & vis ſcire, quid agat. Raro ad nos venit, nulla alia ex cauſa, quàm quia audire verum timet, à quo periculo jam abeſt, nulli enim niſi audituro dicendum eſt. Nihilominus adibo hoc periculum, & audebo illi mala ſua oſtendere. Faciet quod ſolet, advocabit illas facetias, quæ riſum evocare lugentibus poſſunt, & in ſe primum, deinde in nos jocabitur, omnia quæ dicturus ſum, occupabit. Scrutabitur ſcholas noſtras, & objiciet Philoſophis congiaria, amicis, gulam. Oſtendet mihi

mihi alium in adulterio, alium in popina, alium in aula: oſtendet mihi lepidum Philoſophum, Ariſtonem, &c. Hos mihi circulatores, qui Philoſophiam honeſtius neglexiſſent, quàm vendunt, in faciem ingeret. Conſtitui tamen contumelias perpeti. Moveat ille riſum, ego fortaſſe illi lachrymas movebo, aut ſi ridere perſeverabit, gaudebo tanquam in malis, quòd illud genus inſaniæ hilare contigerit. Nunquam volui populo placere. Nam quæ ego ſcio, non probat populus, quæ probat populus, ego neſcio. Quis enim placere poteſt populo, cui placet virtus? Malis artibus popularis favor quæritur, ſimilem te illis facias oportet. Non probabunt, niſi agnoverint. Multò autem ad rem magis pertinet, qualis tibi videaris, quàm qualis aliis. Conciliari niſi turpi ratione, amor turpium non poteſt. Quid ergo illa laudata & omnibus præferenda artibus rebuſque Philoſophia præſtabit? ſcilicet ut malis tibi placere, quàm populo: ut æſtimes judicia, non numeres: ut ſine metu deorum hominumque vivas: ut aut vincas mala, aut finias. Cæterum ſi te videro celebrem

Conſtantia Senecæ.

Populo non placendum.

ſecundis vocibus vulgi, ſi intrante te, clamor, plauſus, & pantomimica ornamenta obſtrepuerint, ſi tota civitate te feminæ puerique laudaverint, quid ni ego tui miſerear, cum ſciam, quæ via ad iſtum favorem ferat?

Ex Epiſtola 30.

Quòd mors timenda non ſit, varias ob cauſas.

Mors certa eſt, incerta dies.

MAgna res eſt hæc Lucili, & diu diſcenda, cum adventat hora illa inevitabilis, æquo animo abire. Vivere noluit, qui mori non vult. Vita enim cum exceptione mortis data eſt; ad hanc itur, quam ideo timere dementis eſt, quia certa expectantur, dubia metuuntur. Mors neceſſitatem habet æquam & invictam. Quis queri poteſt in ea conditione ſe eſſe, in qua nemo non eſt? Prima enim pars æquitatis, eſt æqualitas. Tu tamen mortem, ut nunquam timeas, ſemper cogita.

Ex Epiſtola 31.

De contemptu laboris, & excellentia virtutis & animi.

In virtute felicitas.

FAc te ipſe felicem, facies autem, ſi intellexeris, bona eſſe, quibus admixta eſt virtus: Turpia, quibus malicia

cia conjuncta eſt. Quemadmodum ſine mixtura lucis, nihil ſplendidum eſt, nihil atrum, niſi quod tenebras habet, aut aliquid in ſe traxit obſcuri: quemadmodum ſine adjutorio ignis, nihil calidum eſt, nihil ſine aëre frigidum: ita honeſta & turpia, virtutis & malitiæ ſocietas efficit. Quid eſt ergo bonum? rerum ſcientia. Quid malum eſt? rerum imperitia; ille prudens atque artifex, pro tempore quæque repellet aut eliget.

Quis ergo, inquis, labor frivolus & ſupervacuus eſt? In quem humiles cauſæ vocaverint, non eſt malus, non magis quàm ille, qui pulchris rebus impenditur: quoniam animi eſt ipſa tolerantia, quæ ſe ad dura & aſpera hortatur & dicit, quid ceſſas? Non eſt viri timere ſudorē. Huic & illud accedat, ut perfecta virtus ſit, æqualitas, ac tenor vitæ per omnia conſonans ſibi, quod non poteſt eſſe, niſi rerū ſcientia contingat & ars, per quam divina & humana noſcantur. Hoc eſt ſummum bonum, quod ſi occupas, incipis deorum eſſe ſocius, non ſupplex. Quomodo, inquis, iſtò pervenitur? non per Appenninum Grajumve montem, nec per

Labor decet virum.

deſerta Candaviæ, nec Syrtes tibi, nec Scylla, aut Charibdis adeundæ ſunt, quæ tamen omnia tranſiſti procuratiunculæ pretio. Tutum iter eſt, jucundum eſt, ad quod natura te inſtruxit, dedit tibi illa, quæ ſi non deſerueris, par Deo ſurges. Parem autem Deo pecuniæ non faciet. Nihil habet Deus. Prætexta non faciet: Deus nudus eſt. Fama non faciet, nec oſtentatio tui, & in populos nominis dimiſſa notitia. Nemo novit Deum: multi de illo malè exiſtimant & impunè. Non turba ſervorum, lecticam tuam per itinera urbana ac peregrina portantium. Deus ille maximus potentiſſimuſque ipſe vehit omnia. Ne forma quidem, & vires bonum te facere poſſunt: nihil horum non patitur vetuſtatem. Quærendum eſt ergo, quod non fiat in dies deterius, cui non poſſit obſtari, quo non melius poſſit optari. Quid hoc eſt? animus, ſed hic rectus, bonus, magnus. Quid aliud voces hunc, quàm Deum in humano corpore hoſpitem? Hic animus tam in equitem Romanũ, quàm in libertinum, quàm in ſervum poteſt cadere. Quid eſt eques Romanus, aut libertinus? aut ſervus? nomina

Alii, beatum.

Nomina princi-pum ex

mina ex ambitione, aut ex injuria nata. Subſilire in cælum, ex angulo licet. Exurge modo, & te quoque dignum finge Deo: finges autem non auro, non argento. Non poteſt ex hac materia imago Deo exprimi ſimilis. Cogita illos, cum propitii eſſent, fictiles fuiſſe. *ambitione natæ ſunt.*

Ex Epiſtola 32.

De vitæ curſu percurrendo.

PRopera ergo, Lucili chariſſime, & cogita, quantum celeritati additurus fueris, ſi à tergo hoſtis inſtaret, ſi equitem adventare ſuſpicareris, ac fugientium premere veſtigia. Fit hoc, premeris, accelera, & evade: perduc te in tutum, & ſubinde conſidera, quã pulchra res ſit conſummare vitam ante mortem. O quando videbis illud tempus, quo ſcies tempus ad te non pertinere, quo tranquillus placiduſque eris, & craſtini negligens, & in ſumma tui ſatietate. *De vita conſummada.*

Ex Epiſtola 33.

Quàm turpe ſit ſemper ex commentario ſapere.

QVid ergo? non ibo per priorum veſtigia? Ego verò utar via veteri; ſed ſi priorem planioremque in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

venero, hanc muniam. Qui ante nos iſta moverunt, non domini noſtri, ſed duces ſunt. Patet omnibus veritas, nondum eſt occupata. Multum ex illa etiam futuris relictum eſt.

Ex Epiſtola 34.

Quo modo magiſtrum delectat profectus diſcipuli: & quòd magna pars bonitatis eſt, velle fieri bonum.

SI agricolam arbor ad fructum producta delectat, ſi paſtor ex fœtu gregis ſui, capit voluptatem, ſi alumnum ſuum nemo aliter intuetur, quàm ut adoleſcentiam illius ſuam judicet: quid evenire credis his, qui ingenia educaverunt, & quæ tenera formaverunt, adulta ſubitò vident? Aſſero te mihi, meum opus es. Ego cum vidiſſem indolem tuam, injeci manum, exhortatus ſum, addidiſti ſtimulos, nec lentè ire paſſus ſum, ſed ſubinde incitavi, & nunc idem facio. Sed jam currentem hortor, & invicem hortantem.

Docere alios delectabile.

Itaque pars magna bonitatis eſt, velle fieri bonum. Non eſt hujus animus in recto, cujus acta diſcordant.

Ex

Ex Epiſtola 35.

De conſtantia hominis in amicitia.

ANte omnia hoc cura, ut conſtes tibi. Quoties experiri voles, an aliquid actum ſit, obſerva, an eadem velis hodie, quæ heri. Mutatio voluntatis indicat animum natare aliubi, atque aliubi apparere, prout tulit ventus. Non vagatur, quod eſt fixum & fundatum. Iſtud ſapienti perfectè contingit, aliquatenus & proficienti profectoq;. Quid ergo intereſt? hic commovetur quidem, non tamen tranſit, ſed ſuo loco nutat. Ille nec commovetur quidem. Vale.

Conſtantia hominis laudatur.

Ex Epiſtola 36.

Quòd propria animi meditatio ſit, contemptus mortis.

SI in Parthia natus eſſet, arcum infans ſtatim tenderet. Si in Germania, protinus puer tenerum haſtile vibraret. Si avorum noſtrorum temporibus fuiſſet, equitare, & hoſtem cominus percutere didiciſſet. Hæc ſingulis diſciplina gentis ſuę ſuadet & imperat. Quid ergo huic meditandũ eſt? quòd adverſus omnia tela, quòd adverſus omne hoſtium genus benefacit, mor-

Diverſi mores nationum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

tem contemnere. Quæ quin habeat in ſe aliquid terribile, ut & animos noſtros (quos natura in amorem ſui formavit) offendat, nemo dubitat. Nec neceſſe eſſet, in id comparari & acui, in quod inſtinctu quodam voluntario iremus, ſicut feruntur omnes ad conſervationem ſui. Nemo diſcit, ut ſi neceſſe fuerit, æquo animo in roſa jaceat: ſed in hoc duratur, ut tormentis non ſubmittat fidem, ut ſi neceſſe fuerit, ſtans etiam aliquando ſaucius, pro vallo pervigilet, & ne pilo quidem incumbat: quia ſolet obrepere interim ſomnus in aliquod adminiculum reclinatis. Mors nullum habet incommodum. Eſſe enim debet aliquid, cujus ſit incommodum. Quod ſi tanta cupiditas longioris ævi te tenet, cogita nihil eorum, quæ ab oculis abeunt, & in rerum naturam, ex qua prodierunt, ac mox proceſſura ſunt, reconduntur, conſumi. Deſinunt iſta, non pereunt. Et mors, quam pertimeſcimus ac recuſamus, intermittit vitam, non eripit: veniet iterum, qui nos in lucem reponat dies, quem multi recuſarent, niſi oblitos reduceret. Sed poſtea diligentius docebo, omnia

Amor proprius omnibus eſt innatus.

Exempla reſurrectionis.

quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

quæ videntur perire, mutari. Æquo animo debet rediturus exire. Obſerva orbem rerum in ſe remeantium, videbis in hoc mundo nihil extingui, ſed vicibus deſcendere ac reſurgere. Æſtas abit, ſed alter annus illam adducit: hyems cecidit, referent illam ſui menſes. Solem nox obruit, ſed ipſam ſtatim dies abiget. Stellarum iſte decurſus, quicquid præterierit repetit; pars cœli levatur aſſiduè, pars mergitur. Denique finem faciam, ſi hoc unum adjecero, nec infantes, nec pueros, nec mente lapſos, timere mortem. Et eſſe turpiſſimum, ſi eam ſecuritatem nobis ratio non præſtat, ad quam ſtultitia perducit.

Omnium rerum viciſſitudo.

Mortem timere non eſt ſapientis hominis.

Ex Epiſtola 37.

Quomodo ad veram libertatem Philoſophia perducat.

QVomodo ergo, inquis, expediam me? Effugere non potes neceſſitates, potes vincere. Fiat via, & hanc tibi viam dabit Philoſophia: ad hanc te confer, ſi vis ſalvus eſſe, ſi ſecurus, ſi beatus. Denique ſi vis eſſe (quod eſt maximum) liber. Hoc contingere aliter non poteſt. Humilis res eſt ſtultitia, abjecta, ſordida, ſervilis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

multis affectibus & ſæviſſimis ſubjecta. Hos tam graves dominos, interdum alternis vicibus imperantes, interdum pariter, dimittit à te ſapientia, quæ ſola libertas eſt. Vna ad hanc fert via, & quidem recta. Non aberrabis: vade certo gradu. Si vis tibi omnia ſubjicere, te ſubjice rationi: multos reges, ſi ratio te rexerit. Ab illa diſces, quid & quemadmodū aggredi debeas.

Sapientia ſola, libertas eſt.

Ex Epiſtola 38.

De utilitate familiaritatis brevis, & inelaborati ſermonis.

Sermo diſcretus multis prodeſt.

PLurimum proficit ſermo, qui minutatim irrepſerit animo; diſputationes præparatæ, & effuſæ, audiente populo, plus habent ſtrepitus, minus familiaritatis. Nec enim multis opus eſt, ſed efficacibus. Seminis modo ſpargenda ſunt: quod quamvis ſit exiguum, cum occupavit idoneum locum, vires ſuas explicat, & ex minimo, in maximos auctus diffunditur. Idem facit ratio, non latè patet, ſi aſpicias, in opere creſcit. Pauca ſunt quæ dicuntur; ſed ſi illa animus bene exceperit, convaleſcunt, & exurgunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 39.

Quod ſit proprium generoſi animi, ad excelſa concitari, & quatenus ſuperfluitas noceat.

HAbet enim hoc optimum in ſe generoſus animus, quod concitatur ad honeſta. Ita animus noſter in motu eſt, eò mobilior & actuoſior, quò vehementior fuerit. Sed felix, qui ad meliora hunc impetum dedit! Magnanimi eſt magna contemnere, ac mediocria malle, quam nimia. Illa enim utilia vitaliaque ſunt. At hæc, eò quò ſuperfluunt, nocent. Sic ſegetem nimia ſternit ubertas; ſic rami onere franguntur. Sic ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas. Idem animis quoque evenit, quos immoderata felicitas rumpit, qua non tantum in aliorum injuriam, ſed etiam in ſuam vertuntur. Quis hoſtis in quenquam tam contumelioſus fuit, quàm in quoſdam voluptates ſuæ ſunt? quorum impotentiæ, atque inſanæ libidini, ob hoc unum poſſis ignoſcere, quod quæ fecêre, patiuntur? Inania & ex libidine orta, ſine termino ſunt. Neceſſaria metitur utilitas, ſupervacua quò redigis? voluptatibus utiq; ſe immergunt, quibus in conſuetudinem adductis, carere

Nimia proſperitas nocet.

Luxuriant animi rebus plerumque ſecundis.

carere non poſſunt, & ob hoc miſerrimi ſunt, quod eò pervenerunt, ut illis, quæ ſupervacua fuerant, facta ſint neceſſaria. Serviunt itaque voluptatibus ſuis, non fruuntur, & mala ſua (quod malorum ultimum eſt) amant. Tunc autem conſummata eſt infelicitas, ubi turpia non ſolùm delectant, ſed etiam placent: & deſinit eſſe remedio locus, ubi quæ fuerunt vitia, mores ſunt.

Alii utique.

Ex Epiſtola 40.

Docet pronunciationem moderandam; jubetque tardiloquium.

NIhil autem ordinatum eſt, quod præcipitatur & properat. Sic itaque habe, ut iſtam vim dicendi rapidam, atque abundantem, aptiorem eſſe circulanti judices, quàm agenti rem magnam atque ſeriam, docentique. Æquè ſtillare illam volo, quàm currere. Nec extendat aures, nec obruat. Nam illa quoque inopia & exilitas, minus intentum auditorem habet, tædio interruptæ tarditatis. Facilius tamen incidit, quod expectatur, quàm quod prætervolat.

De modo loquendi.

Præterea exercitatione opus eſt quotidiana, & à rebus ſtudium transferen-

ferendum eſt ad verba. Hæc autem etiam ſi aderunt, & poterunt ſine ullo tuo labore decurrere, tamen temperanda ſunt. Nam quemadmodum ſapienti viro, inceſſus modeſtior convenit, ita oratio preſſa, non audax. Summa ergo ſummarum hæc erit, tardiloquum te eſſe jubeo. Vale.

Ex Epiſtola 41.

Quo modo in unoquoque bonorum hominum Deus habitet; & quòd homo laudandus eſt pro his, quæ habet intus.

ITa dico Lucili, ſacer intra nos ſpiritus ſedet, malorum bonorumque noſtrorum obſervator & cuſtos: hic prout à nobis tractatus eſt, ita nos ipſe tractat. Bonus vir ſine Deo nemo eſt. An poteſt aliquis ſupra fortunam, niſi ab illo adjutus, exurgere? Ille dat conſilia magnifica & recta. In unoquoque virorum bonorum (quis Deus incertum eſt) habitat Deus. Si tibi occurrit vetuſtis arboribus, & ſolitam altitudinem egreſſis, frequens lucus, & conſpectum cæli, denſitate ramorum aliorum alios protegentium, ſubmovens, illa proceritas ſylvæ, & ſecretum loci, & admiratio umbræ, in aperto tam denſæ atque continuæ, fidem

Religio gentilium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

dem tibi numinis facit. Et ſi quis ſpecus, ſaxis penitus exeſis, montem ſuſpenderit, non manu factus, ſed naturalibus cauſis in tantam laxitatem excavatus, animum tuum quadam religionis ſuſpicione percutiet. Magnorum fluminum capita veneramur; ſubita ex abdito vaſti amnis eruptio aras habet. Coluntur aquarum calentium fontes, & ſtagna quædam, quæ vel opacitas, vel immenſa altitudo ſacravit. Si hominem videris interritum periculis, intactum cupiditatibus, inter adverſa felicem, in mediis tempeſtatibus placidum, ex ſuperiore loco homines videntem, & ex æquo deos, non ſubibit te veneratio ejus? Non dices: iſta res major eſt, altiorque, quàm ut credi, ſimilis huic, in quo eſt, corpuſculo, poſſit? Vis iſtuc divina deſcendit: animum excellentem, moderatum, omnia tanquam minora tranſeuntem, quicquid timemus, optamuſque ridentem, cœleſtis potentia agitat. Non poteſt res tanta, ſine adminiculo numinis ſtare.

Veneratio hominis.

Nemo gloriari niſi ſuo debet. Vitem laudamus, ſi fructu palmites onerat, ſi ipſa ad terram, pondere eo-

rum

rum quæ tulit, adminicula deducit. Num quis huic illam præferret vitem, cui aureæ uvæ, aurea folia dependent? Propria virtus eſt in vite, fertilitas. In homine quoque id laudandum eſt, quod ipſius eſt. Familiam formoſam habet, & domum pulchram: multum ſerit, multum fœnerat: nihil horum in ipſo eſt, ſed circa ipſum. Lauda in ipſo, quod nec eripi poteſt, nec dari. Quod proprium eſt hominis, quæris quid ſit? animus, & ratio in animo perfecta. Rationale enim animal eſt homo. Conſummatur itaque ejus bonum, ſi adimplevit, cui naſcitur. Quid eſt autem quod ab illo ratio hæc exigit? rem facillimam: ſecundum naturam ſuam vivere: ſed hanc difficilem facit communis inſania. In vitia alter alterum trudimus. Quomodo autem ad ſalutem revocari poſſunt, quos nemo retinet, populus impellit? *Laus hominis.*

Ex epiſtola 42.

Humilitas laudatur in homine.

IAm iſte tibi perſuaſit, ſe virum bonum eſſe. Atqui vir bonus, tam citò nec fieri poteſt, nec intelligi. Sed iſte multum adhuc abeſt ab eo, quod profi-

profitetur, & ſi ſciret quid eſſet vir bonus, nondum ſe eſſe crederet, fortaſſe etiam fieri poſſe deſperaret.

Ex Epiſtola 43.

Conſcientia teſtis fidelis, & quòd prava vita, quærit abſcondi à publico ſenſu.

TVnc te felicem eſſe judica, cum poteris in publico vivere, cum te parietes tui tegent, non abſcondent: quos plerumque nobis circumdatos judicamus, non ut tutius vivamus, ſed ut peccemus occultius. Rem dicam, ex qua mores æſtimes noſtros, vix quenquam invenies, qui poſſit aperto oſtio vivere. Ianitores conſcientia noſtra, non ſuperbia oppoſuit. Sic vivimus, ut deprehendi ſit, ſubito aſpici. Quid autem prodeſt recondere ſe, & oculos hominum aureſque vitare? Bona conſcientia turbam advocat, mala, etiam in ſolitudine anxia atque ſolicita eſt. Si honeſta ſunt, quæ facis, omnes ſciant. Si turpia, quid refert neminem ſcire, cum tu ſcias? O te miſerum, ſi contemnis hunc teſtem.

Ex Epiſtola 44.

Quòd quilibet poteſt fieri verè nobilis, ſi velit.

PLato ait, neminem regem non ex ſervis eſſe oriundum; neminem

non

non ſervum ex regibus. Omnia iſta, longa varietas miſcuit,& ſurſum deorſumque fortuna verſavit. Quis ergo generoſus? Ad virtutem bene à natura compoſitus. *Nobilis quis.*

Ex Epiſtola 45.

De acie ingenii, non in verbis, ſed in rebus exercenda. Et quis ſit verè beatus.

MVltum illis temporis verborum cavillatio eripuit, & captioſæ diſputationes, quæ acumen irritum exercent. Nectimus nodos, & ambiguam ſignificationem verbis alligamus, deinde diſſolvimus. Tantum nobis vacat? jam vivere, jam mori ſcimus? Tot illa mente pergendum eſt, ubi provideri debet, ne nos, non verba decipiant. Quid mihi vocum ſimilitudines diſtinguis, quibus nemo unquam, niſi qui diſputat, captus eſt? Cæterùm qui interrogatur, an cornua habeat, non eſt tam ſtultus, ut frontem ſuam tentet, nec rurſus tam ineptus aut hebes, ut non habere ſe neſciat, quod tu illi ſubtiliſſima collectione perſuaſeris. Sic iſta ſine noxa decipiunt, quomodo præſtigiatorum acetabula & calculi, in quibus me fallacia ipſa delectat. Effice, ut quomodo fiat, intelligam, *Contra inanem dialecticorum gloriam.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

gam perdidi uſum. Idem de iſtis captionibus dico,quo enim nomine potius ſophiſmata appellem? nec ignoranti nocent, nec ſcientem juvant. Si vis utique verborum ambiguitates diducere, hoc nos doce, beatum non eum eſſe, quem vulgus appellat, ad quem pecunia magna confluxit: ſed illum, cui bonum omne in animo eſt erectum, & excelſum, & mirabilia calcantem. Qui neminem videt, cum quo ſe commutatum velit: qui hominem ea ſola parte æſtimat, qua homo eſt: qui natura magiſtra utitur, ad illius leges componitur, ſic vivit, quomodo illa præſcripſit: cui bona ſua nulla vis excutit: qui mala in bonum vertit, certus judicii, inconcuſſus, intrepidus: quem aliqua vis movet, nulla perturbat: quem fortuna, cùm in eum quod habuit telum nocentiſſimum, vi maxima intorſit, pungit, non vulnerat, & hoc rarò.

Scientia vera laudatur.

Ex Epiſtola 47.

De familiaritate habenda cum ſervis, & ipſos diligendos eſſe.

De miniſtris & ſervis magnatum.

LIbenter ex his, quæ ad te veniunt, cognovi, familiariter te cum ſervis

is tuis vivere: hoc prudentiam tuam,
oc eruditionem tuam decet. Servi
ınt? imò homines. Servi ſunt? imò
ontubernales. Servi ſunt? imò humi-
es amici. Servi ſunt? imò conſervi, ſi
ogitaveris, tantundem in utroſque li-
ere fortunæ. Itaque rideo iſtos, qui
urpe exiſtimant, cum ſervo ſuo cœna-
e. Quare? niſi quia ſuperbiſſima con- *Alii, cœnante domino.*
uetudo, cœnantem dominũ, ſtantium
ervorum turba circundedit. Eſt ille
lus quam capit, & ingenti aviditate
onerat diſtentum ventrem, ac deſue-
um tam ventris officio, ut majore o-
era omnia digerat, quàm ingeſſit. At *Alii egerat.*
nfelicibus ſervis, movere labra, ne in
ıoc quidem, ut loquantur, licet: virga
nurmur omne compeſcitur: & ne for-
uita quidem, verberibus excepta ſunt,
uſſis, ſternutamenta, ſingultus: magno
nalo, ulla voce interpellatum ſilen-
ium luitur, nocte tota jejuni, muti-
que perſtant. Sic fit, ut iſti de domino
oquantur, quibus coram domino lo-
qui non licet. Deinde ejuſdem arro- *Miſeria & contemptus ſervorum.*
gantiæ proverbium jactatur: Toti-
dem eſſe hoſtes, quot ſervos. Non
habemus illos hoſtes, ſed facimus.
Alia interim crudelia & inhumana
prætereo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

prætereo, quod nec tanquam hominibus quidem, ſed tanquam jumentis abutimur: qui cum ad cœnandum diſcumbimus, alius ſputa detergit, alius reliquias temulentorum ſubditus colligit, alius pretioſas aves ſcindit per pectus, & clunes, certis ductibus circumferens eruditam manum, in fruſta excutit. Infelix, qui huic uni rei vivit, ut altilia decenter ſecet; niſi quod miſerior eſt, qui hoc voluptatis cauſa docet, quam qui neceſſitatis diſcit. Alius cui convivarum cura permiſſa eſt, perſtat infelix, & expectat, quos adulatio & intemperantia, aut gulæ, aut linguæ, revocet in craſtinum. Adjice obſonatores, quibus dominici palati notitia ſubtilis eſt, qui ſciunt, cujus rei illum ſapor excitet, cujus delectet aſpectus, cujus novitate nauſeabundus erigi poſſit, quid jam ipſa ſatietate faſtidiat, quid illo die eſuriat. Cum his cœnare non ſuſtinet, & majeſtatis ſuæ diminutionem putat, ad eandem menſam cum ſervo ſuo accedere. Vis tu cogitare iſtum, quem ſervum tuum vocas, ex eiſdem ſeminibus ortum, eodem frui cœlo, æquè ſpirare, æquè vivere, æquè mori? tam tu illum ingenuum

Alii cenſura. Apparatus menſæ.

Eadem in ſervo, quæ in domino.

uum videre potes, quam ille te ſer-
um. Mariana clade quam multos
lendidiſſimè natos, ſenatorium per
ilitiam auſpicantes gradum, fortuna
epreſſit? alium ex illis paſtorem, a-
um cuſtodem caſæ fecit. Conte-
ne nunc ejus fortunæ hominem, in
uem tranſire, dum contemnis, potes.
Jolo in ingentem me locum immit-
ere, & de uſu ſervorum diſputare, in
uos ſuperbiſſimi, crudeliſſimi, &
ontumelioſiſſimi ſumus. Hæc tamen
ræcepti mei ſumma eſt. Sic cum in-
eriore vivas, quemadmodum tecum
uperiorem velis vivere. Quoties in
entem venerit, quantum tibi in ſer-
um liceat, veniat in mentem, tantun-
em in te, domino tuo licere. At ego,
iquis, nullum habeo dominum. Bo-
a ætas eſt: forſitan habebis. Neſcis
ua ætate Hecuba ſervire cœperit, qua
Crœſus, qua Darii mater, qua Plato,
ua Diogenes? Vive cum ſervo cle-
enter. Comitem quoque & in ſer-
onem admitte, & in conſilium, &
n convictum. Inſtituerunt diem fe-
um, non quo ſolum cum ſervis domi-
i veſcerentur, ſed quo utique hono-
es illis in domo gerere, jus dicere
permi-

Alii, in quo.
Præceptum utile.

permiſerunt, & domum puſillam rempublicam eſſe judicaverunt. Quid ergo? omnes ſervos admovebo menſæ meæ? Non magis, quam omnes liberos. Erras, ſi exiſtimas me quoſdam, quaſi ſordidiores operæ rejecturum, ut puta illum mulionem & illum bubulcum, non miniſteriis illos æſtimabo, ſed moribus. Sibi quiſque dat mores, miniſteria caſus aſſignat. Quidam cœnant tecum, quia digni ſunt, quidam ut ſint. Si quid enim in illis ex ſordida converſatione ſervile eſt, honeſtiorum convictus excutiet. Tenta & experire. Quemadmodum ſtultus eſt, qui equum empturus, non ipſum inſpicit, ſed ſtratum ejus ac frenos: ſic ſtultiſſimus eſt, qui hominem aut ex veſte, aut ex conditione, quæ veſtis modo nobis circumdata eſt, æſtimat. Servus eſt, ſed fortaſſe liber animo. Servus eſt, hoc illi non nocebit. Oſtende quis non ſit. Alius libidini ſervit, alius avaritiæ, alios ambitioni, omnes timori. Dabo conſularem aniculæ ſervientem, dabo ancillulæ, divitem. Oſtendam nobiliſſimos juvenes mancipia Pantomimorum. Nulla ſervitus turpior eſt, quàm volun-

Moribus æſtimandi ſunt ſervi.

oluntaria. Colant potius te, quàm ti-
neant.

Ex Epiſtola 48.

Quòd amicitia omnia communicat.

COnſortium rerum omnium inter nos facit amicitia: nec ſecun-
ii quicquam ſingulis eſt, nec adverſi.
n commune vivitur. Nec poteſt quiſ-
uam beatè degere, qui ſe tantum
ntuetur, quia omnia ad utilitates ſuas
onvertit. Alteri vivas oportet, ſi
is tibi vivere. Hæc ſocietas diligen-
er & ſanctè obſervanda eſt, quæ nos
omnibus hominibus miſcet, & indi-
at, aliquod eſſe commune jus generis
iumani: plurimum ad illam quoque
de qua loquebar) interiorem ſocie-
atem amicitiæ colendam proficit.

Ex Epiſtola 49.

*Notat eos, qui in tanta temporum egeſtate pue-
rilibus ſophiſmatibus indulgent.*

MVs ſyllaba eſt, mus autem caſeum rodit, ſyllaba ergo caſeum
rodit. O pueriles ineptias! in hoc ſu- *Sophiſ-*
percilia ſubduximus? in hoc barbam *mata*
demiſimus? hoc eſt, quod triſtes doce- *pueriles*
mus & pallidi? Vis ſcire, quod Philo- *ineptiæ*
ſunt.

ſophi

ſophia promittat generi humano conſilium? Alium mors vocat, alium paupertas urit, alium divitiæ, vel alienæ torquent, vel ſuæ. Ille malam fortunam horret, hic ſe felicitati ſuæ ſubducere cupit: hunc homines malè habent, illum dii. Quid mihi luſoria iſta proponis? non eſt jocandi locus, ad miſeros advocatus es. Opem te laturum naufragis, captis, ægris, egentibus, intentæ ſecuri ſubjectum præſtantibus caput, pollicitus es. Quò diverteris? quid agis? hic cum quo ludis, timet. Succurre, quiſquis eloquentior es, pereuntium pœnis. Vtinam tantum prodeſſent, quantum nocent. Hoc tibi cum voles, manifeſtiſſimum faciam, & comminui & debilitari generoſam indolem, in iſtas argutias conjectam. Et quod omnes optant, & quod omnes timent, calcem, ad Grammaticorum elementa deſcenditis? Quid dicitis? ſic itur ad aſtra? hoc enim eſt quod Philoſophia mihi promittit, ut me parem Deo faciat: ad hoc invitatus ſum, ad hoc veni: fidem præſta. Quantum potes ergo mi Lucili, reduc te ab iſtis exceptionibus & præſcriptionibus Philoſophorum. Aperta de-

cent

cent & ſimplicia bonitatem. Etiam ſi multum ſupereſſet ætatis, parcè jam diſpenſandum erat, ut ſufficeret neceſſariis. Nunc quæ dementia eſt, ſupervacua diſcere in tanta temporis egeſtate? *Veritas ſimplex.*

Ex Epiſtola 50.

De velocitate temporis, non in quæſtionibus puerilibus expectanda, ſed exercitatione virtutis redimenda.

INfinita eſt velocitas temporis, quæ magis apparet reſpicientibus. Nam ad præſentia intentos fallit, adeò præcipitis fugæ, tranſitus levis eſt. Punctum eſt quod vivimus, & adhuc puncto minus: ſed hoc minimum ſpecie quadam longioris ſpacii natura diviſit. Aliud ex hoc infantiam fecit, aliud pueritiam, aliud adoleſcentiam, aliud inclinationem quandam ab adoleſcentia ad ſenectutem, aliud ipſam ſenectutem. In quàm anguſto, quot gradus poſuit? Modo te proſecutus ſum, & tamen hoc modo, ætatis noſtræ portio eſt, cujus brevitatem aliquando futuram cogitemus. Non ſolebat mihi tam velox tempus videri. Nunc incredibilis curſus apparet, ſive quia admoveri lineas ſentio, ſive quia atten- *Volat irrevocabile tempus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

dere cœpi, & computare damnum meum, eò magis utique indignor, aliquos ex hoc tempore (quod ſufficere nec ad neceſſaria quidem poteſt, etiam ſi cuſtoditum diligentiſſimè fuerit) in ſupervacua majorem partem erogare. Negat Cicero, ſi duplicetur ſibi ætas, habiturum ſe tempus, quo legat Lyricos, eodem modo Dialecticos. Triſtius inepti ſunt. Illi ex profeſſo laſciviunt, hi agere ſeipſos aliquid exiſtimant: nec ego nego proſpicienda iſta, ſed proſpicienda tantum, & à limine ſalutanda, in hoc unum, ne verba nobis dentur, & aliquid eſſe in illis magni ac ſecreti boni judicemus. Quid te torques & maceras in ea quæſtione, quam ſubtilius eſt, contempſiſſe, quàm ſolvere? Non vacat mihi verba dubiè cadentia conſectari, & vafriciam in illis meam experiri. Nunc mortifera mecum ſunt. Nunc vaco ad iſtas ineptias. Ingens negotium in manibus eſt. Quid agam? mors me ſequitur, fugit vita, adverſus hæc me doce, aliquid. Effice ne ego mortem fugiam, vita me nõ effugiat. Exhortare adverſus difficilia de æquanimitate, adverſus inevitabilia, anguſtias

In Dialecticos & Lyricos.

Exhortationes bonæ.

ſtias temporis mei laxa; doce, non eſſe poſitum bonum vitę, in ſpatio ejus, ſed in uſu: poſſe fieri, imo ſæpe fieri, ut qui diu vixit, parum vixerit. Dociles natura nos edidit, & rationem dedit imperfectam, ſed quæ perfici poſſet. De juſtitia mihi, de pietate diſputa, de frugalitate, de pudicitia utraque, & illa, cui alieni corporis abſtinentia eſt, & hac, cui ſui cura.

Ex Epiſtola 51.

De falſa excuſatione peccantium, & qualiter poſſit pravitas etiam indurata corrigi, & quòd virtutes ſunt quaſi bona naturalia.

NEmo ſe avarum eſſe intelligit, nemo cupidum. Cæci tamen ducem quærunt, & nos ſine duce erramus, & dicimus, non ergo ambitioſus ſum, ſed nemo aliter Romæ poteſt vivere. Non ego ſumptuoſus, ſed urbs iſta magnas impenſas exigit. Non eſt meum vitium quòd iracundus ſum, quod nondum conſtitui certum genus vitæ, adoleſcentia hæc facit. Quid nos decipimus? non eſt extrinſecus malum noſtrum: intra nos eſt, in viſceribus ipſis ſedet. Et ideo difficulter ad ſanitatem pervenimus, quia nos ægrotare neſcimus. Si curari cœperimus,

Excuſatio peccantiũ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

quando tot morbos, tantaſque ægritudines diſcutiemus? Nunc verò nec quærimus quidem medicum, qui minus negotii haberet, ſi adhiberetur ad recens vitium.

Illud, mi Lucili, non eſt quod te impediat, quo minus de nobis bene ſperes, quòd malitia jam nos tenet, quòd diu in poſſeſſione noſtri eſt. Ad neminem ante bona mens venit, quàm mala. Omnes præoccupati ſumus virtutes diſcere, vitia dediſcere: ſed eo majore animo ad emendationem noſtri debemus accedere, quod ſemel traditi boni perpetua poſſeſſio eſt. Non dediſcitur virtus: virtus ſecundum naturam eſt, vitia inimica & infeſta ſunt. Sed quemadmodum virtutes retentæ exire non poſſunt, faciliſque earum tutela eſt, ita initium ad illas eundi arduum, quia hoc primum imbecillæ mentis atque ægræ eſt, formidare inexperta. Itaque cogenda eſt mens, ut incipiat. Deinde non eſt acerba medicina: protinus enim delectat, dum ſanat. Aliorum remediorum poſt ſanitatem voluptas eſt: Philoſophia pariter & ſalutaris & dulcis eſt. Vale.

Vitium eſt homini naturale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola. 52.

Amœnas regiones vitandas eſſe, rationibus & exemplis docet.

QVid ergo? ulli loco indicendum eſt odium? minimè. Sed quemadmodum aliqua veſtis, ſapienti ac probo viro magis convenit quàm alia, nec ullum colorem ille odit, ſed aliquem putat parum aptum eſſe frugalitatem profeſſo: ſic regio quoque eſt, quam ſapiens vir, aut ad ſapientiam tendens, declinet, tanquam alienam bonis moribus. Itaque de ſeceſſu cogitans, nunquam Canopum eliget, quamvis neminem Canopus eſſe frugi vetet. Ne Bajas quidem: diverſorium vitiorum eſſe cœperunt. Illic ſibi plurimum luxuria permittit. Illic tanquam aliqua licentia debeatur loco, magis ſolvitur. Non tantum corpori, ſed etiam moribus ſalubrem locum eligere debemus. Quemadmodum inter tortores habitare nolim, ſic nec inter popinas quidem. Videre ebrios per littora errantes, & comeſſationes navigantium, & ſymphoniarum cantibus perſtrepentes lacus, & alia, quæ velut ſoluta legibus luxuria non tantum peccat, ſed publicat, quid

Converſati ſunt inter gentes, & didicerunt opera eorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

neceſſe eſt? id agere debemus, ut irritamenta vitiorum, quàm longiſſimè profugiamus. Indurandus eſt animus, & à blandimentis voluptatum procul abſtrahendus. Vina Hannibalem hyberna ſolverunt, & indomitum illum nivibus, atque Alpibus virum, enervaverunt fomenta Campaniæ. Armis vicit, vitiis victus eſt. Nobis quoque militandum eſt, & quidem genere militiæ, quo nunquam quies, nunquam otium datur. Debellandæ ſunt inprimis voluptates, quæ (ut vides) ſæva quoque ad ſe ingenia rapuerunt. Non eſt emolliendus animus. Si voluptati ceſſero, cedendum eſt dolori, cedendum labori, cedendum eſt paupertati. Effeminat animos amœnitas. Sed ſatis diu cum Bajis litigavimus, nunquam ſatis cum vitiis, quæ oro te, mi Lucili, perſequere, ſine modo, ſine fine; nam illis quoque nec finis eſt, nec modus. Projice, quæcunque cor tuum laniant, quæ ſi aliter extrahi nequirent, cor ipſum cum illis revelandum erat. Voluptates præcipuè exturba, & inviſiſſimas habe, latronum more, quos Philiſtas Ægyptii vocant. In hoc nos amplectuntur, ut ſtrangulent.

Voluptas omne malum adfert.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 53.

Quis felix ſit.

ITaque ego illum feliciorem dixerim, qui nihil negotii ſecum habuit. Hunc quidem de ſe melius meruiſſe, qui malignitatem naturæ ſuæ vicit, & ad ſapientiam ſe non perduxit, ſed extraxit. Hoc durum ac laborioſum negotium, nobis datum ſcias, ſcilicet, imus per obſtantia. Itaque pugnemus, aliquorum invocemus auxilium.

Ex Epiſtola 56.

Quòd ſolus ſapiens nulla re ſollicitus ſit: ſibi vivere.

SEd non multum ad tranquillitatem locus confert, animus eſt; qui ſibi commendat omnia. Vidi ego in villa hilari & amœna, mœſtos, vidi in media ſolitudine, occupatis ſimiles. Quare non eſt quod exiſtimes, ideo parum bene compoſitum eſſe te, quòd in Campania non es, quare autem non es; hucuſque cogitationes tuas mitte. Converſari cum amicis abſentibus licet, & quidem quoties velis, quàm diu velis, magis hac voluptate (quæ maxima eſt) fruimur dum abſumus. Præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ſentia enim nos delicatos facit, & quia aliquando una loquimur, ambulamus; cum conſedimus, cum diducti ſumus, nihil de his quos modo vidimus, cogitamus: & ideo æquo animo ferre debemus abſentiam, quia nemo non multum etiam præſentibus abeſt.

Ex Epiſtola 57.

Quòd omnia vitia animi in aperto leviora ſunt.

OMnia licet foris reſonent; dum intus nihil tumultus ſit, dum inter ſe non rixentur cupiditas & timor, dum avaritia luxuriaque non diſſideant, nec altera alteram vexet. Nam quid prodeſt totius regionis ſilentium, ſi affectus fremunt?

De trãquillitate animi.

Omnia noctis erant, placida compoſta quiete.

Falſum eſt: nulla placida quies eſt, niſi quam ratio compoſuit. Nox exhibet moleſtiam, non tollit, & ſolicitudines mutat. Nam dormientium quoque inſomnia tam turbulenta ſunt, quàm dies. Illa tranquillitas vera eſt, in quam bona mens explicatur. Aſpice illum, cui ſomnus laxæ domus ſilentio quæritur: cujus aures ne quis agitet ſonus, omnis ſervorum turba

conti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

conticuit, & ſuſpenſum, accedentium propius, veſtigium ponitur. Huc nempe verſatur atque illuc, ſomnum inter ægritudines levem captans: quæ non audit, audiſſe ſe queritur. Quid in cauſa putas eſſe? animus illi obſtrepit, hic placandus eſt, hujus compeſcenda eſt ſeditio: quem non eſt quod exiſtimes placidum, ſi jacet corpus. Interdum quies inquieta eſt. Et ideò ad rerum actus excitandi, ac tractatione bonarum artium occupandi ſumus, quoties nos malè habet inertia ſui impatiens. Magni imperatores, cum malè parere militem vident, aliquo labore compeſcunt, & expeditionibus detinent. Nunquam vacat laſcivire diſtrictis. Nihil tam certum eſt, quàm otii vitia negotio diſcuti.

Animi perturbationes ſedandæ.

Ex Epiſtola 58.

Quòd non timor, ſed horror cadit in ſapientem; & quòd anima hominis, corporis anguſtiis teneri non poteſt.

ILlud deinde mecum loqui cœpi, quàm ineptè quædam magis ac minus timeremus, cum omnium idem finis eſſet. Quid enim intereſt, utrum ſupra aliquem vigiliarium ruat, an mons, aut turris? Nil invenies. Erunt

De qualitate mortis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

tamen, qui hanc ruinam magis timeant, quamvis utraque mortifera æquè ſit. Adeò non effectus, ſed efficientia timor ſpectat. Nunc me putas de Stoicis dicere, qui exiſtimant animam hominis magno pondere extriti, permeare non poſſe, & ſtatim ſpargi, quia non fuerit illi exitus liber. Ego verò non facio: qui hoc dicunt, videntur mihi errare. Quemadmodum flamma non poteſt opprimi, nam circa id diffugit, quo urgetur: quemadmodum aer verbere aut ictu non læditur, nec ſcinditur quidem, ſed circa id cui ceſſit refunditur: Sic animus, qui ex tenuiſſimo conſtat, deprehendi non poteſt, nec intra corpus affligi, ſed beneficio ſubtilitatis ſuæ, per ipſa, quibus premitur, erumpit. Quomodo fulmini, etiam cum latiſſimè percuſſit ac fulſit, per exiguum foramen eſt reditus: ſic animo, qui adhuc tenuior eſt igne, per omne corpus fuga eſt.

Ex Epiſtola 59.

De multiplici diviſione rerum, ubi exemplo Platonis oſtendit, qualiter parſimonia ad ſenectutem ducat.

Tempus præterit. CORpora noſtra rapiuntur fluminum more, quicquid vides, currit

rit cum tempore. Nihil ex his quæ videmus, manet. Ego ipſe dum loquor mutari iſta mutatus ſum. Hoc eſt, quod ait Heraclitus: In idem flumen bis haud quaquam deſcendimus. Manet idem fluminis nomen, aqua tranſmiſſa eſt. Hoc in amne manifeſtius eſt, quàm in homine. Sed nos quoque non minus velox curſus prætervehit: & ideo admiror dementiam noſtram, quod tantopere amamus rem fugaciſſimam, corpus, timemuſque, ne quando moriamur, cum omne momentum, mors prioris habitus ſit. Vis tu timere, ne ſemel fiat, quod quotidie fit? De homine dixi, fluida materia & caduca, & omnibus obnoxia caſibus. Mundus quoque ęterna res & invicta, mutatur, nec idem manet. Quamvis enim omnia in ſe habeat, quæ habuit, aliter habet, quàm habuit, ordinem mutat. Quid, inquis, iſta ſubtilitas mihi proderit? Si me interrogas, nihil. Sed quemadmodum ille cælator, oculos diu intentos, ac fatigatos, remittit atque avocat, & (ut dici ſolet) paſcit: ſic nos animum aliquando debemus relaxare, & quibuſdam oblectamentis reficere: ſed ipſa

oblectamenta, opera ſint, ex his quoque ſi obſervaveris, invenies quod poſſit fieri ſalutare. Quid ex iſtis traham quod cupiditates meas comprimat? Vel hoc ipſum, quod omnia iſta quæ ſenſibus ſerviunt, quæ nos acendunt & irritant, negat Plato ex iis eſſe quæ verè ſint. Igitur iſta imaginaria ſunt, & ad tempus aliquam faciem ferunt: nihil horum ſtabile nec ſolidum eſt: & nos tamen cupimus tanquam ſemper futura, aut ſemper habituri. Imbecilli fluidique per intervalla conſtituimus. Mittamus animum ad illa, quæ æterna ſunt: miremur in ſublimi volitantes rerum omnium formas: Deumque inter illa verſantem, & providentem, quemadmodum quæ immortalia facere non potuit (quia materia prohibebat) defendat à morte, ac ratione vitium corporis vincat. Manent enim cuncta, non quia æterna ſunt, ſed quia defenduntur cura regentis. Immortalia tutore non egent. Hæc conſervat artifex, fragilitatem materiæ vi ſua vincens.

Poteſt tamen aliquatenus noſtra quoque providentia longiorem prorogare huic corpuſculo moram, ſi voluptates

uptates, quibus pars major perit, potuerimus regere & coercere. Plato pſe ad ſenectutem ſe diligentia pertulit. Erat quidem corpus validum ac forte ſortitus, & illi nomen latitudo pectoris fecerat: ſed navigationes ac pericula multum detraxerunt viribus; parſimonia tamen, & eorum, quæ aviditatem evocant, modus, & diligens ſui tutela perduxit illum ad ſenectutem, multis prohibentibus cauſis. Poteſt frugalitas producere ſenectutem: quam ut non puto concupiſcendam, ita ne recuſandam quidem. Iucundum eſt, eſſe ſecum quàm diutiſſime, cum quis ſe dignum quo frueretur, effecit.

Frugalitas Platonis.

Senectus frugalitate producitur.

Ex Epiſtola 60.

De vero & inani gaudio. Et quomodo ſapientem oporteat in periculo hujus vitæ ſemper eſſe virtutibus communitum.

SExtium cum maximè lego, virum acrem, Græcis verbis, Romanis moribus philoſophantem: movit me imago ab illo poſita: ire quadrato agmine exercitum, ubi hoſtis ab omni parte ſuſpectus eſt, pugnæ paratum. Idem, inquit, ſapiens facere debet: omnes virtutes ſuas undique expandat,

Pugna vitiorum.

dat, ut ubicumque infeſti aliquid oritur, illic parata præſidia ſint, & ad nutum regentis, ſine tumultu reſpondeant. Quod in exercitibus his, quos imperatores magni ordinant, fieri videmus, ut imperium ducis ſimul omnes copiæ ſentiant, ſic diſpoſitę, ut ſignum ab uno datum, peditem ſimul equitemque percurrat. Hoc aliquanto magis neceſſarium eſſe nobis, Sextius ait. Illi enim ſæpe hoſtem timuere ſine cauſa, tutiſſimumque illis iter, quod ſuſpectiſſimum fuit. Nil ſtultitia pacatum habet. Tam supernè illi metus eſt, quàm infra. Vtrunque trepidat latus. Sequuntur pericula & occurrunt, ad omnia pavet: imparata eſt, & ipſis terretur auxiliis. Sapiens autem ad omnem incurſum munitus & intentus, non ſi paupertas, non ſi luctus, non ſi ignominia, non ſi dòlor impetum faciat, pedem referet. Interritus & contra illa ibit, & inter illa. Nos multa alligant, multa debilitant: diu in iſtis vitiis jacuimus, elui difficile eſt. Quid ita nos ſtultitia tam pertinaciter teneat. Primò quia non fortiter illam repellimus, nec toto ad ſalutem impetu nitimur, deinde, quia illa, quæ à ſapien-

Stultitia nil pacatum habet.

Sapientia imperturbata permanet.

pientibus viris reperta ſunt, non ſa-
; credimus, nec apertis pectoribus
aurimus, leviterque tam magnæ rei
ſiſtimus. Quemadmodum autem
oteſt aliquis, quantum ſatis ſit, ad-
erſus vitia, diſcere, qui quantum à
tiis vacat, diſcit? Nemo noſtrum in
tum deſcendit: ſumma tantum de-
erpſimus: & exiguum temporis im-
endiſſe Philoſophiæ, ſatis abundeque
ccupatis fuit. Illud præcipuè impe-
it, quod cito nobis placemus, ſi inve-
imus, qui nos bonos viros dicat, qui
rudentes, qui ſanctos, agnoſcimus.
Ion ſumus modica laudatione con- *Adulatio multos decipit.*
enti, quicquid in nos adulatio ſine
udore congeſſit, tanquam debitum
rendimus: optimos nos eſſe, ſapien-
iſſimos, affirmantibus aſſentimur,
um ſcimus illos ſæpe multa menti-
i. Adeò quoque indulgemus nobis,
t laudari velimus in id, cui contraria
um maxime facimus. Mitiſſimum ille
e in ipſis ſuppliciis audit, in rapinis,
iberaliſſimum. Sequitur itaque, ut
deo mutari nolimus, quia nos opti-
nos eſſe credimus. Alexandercum
am in India vagaretur, & gentes ne
initimis quidem ſatis notas, bello va-
ſtaret,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ſtaret, in obſidione cujuſdam urbis, dum circuit muros,& dum imbecilliſſima mœnium quærit,ſagitta ictus,diu perſtitit in re, & incepta agere perſeveravit. Deinde cum, repreſſo ſanguine, ſicci vulneris dolor creſceret, & crus equo ſuſpenſum paulatim obtorpuiſſet, coactus abſiſtere, omnes, inquit, jurant me Iovis filium eſſe, ſed vulnus hoc hominem eſſe me clamat. Idem nos faciamus, cum pro ſua quemque portione adulatio infatuat, dicamus: vos quidem prudentem me eſſe dicitis, ego autem video quàm multa inutilia concupiſcam, nocitura optem:ne hoc quidem intelligo,quod animalibus ſatietas monſtrat, quis cibo debeat eſſe, quis potioni modus; quantum capiam, adhuc neſcio. Iam docebo, quemadmodum intelligas te non eſſe ſapientem. Sapiens ille eſt, qui plenus gaudio, hilaris & placidus, inconcuſſus, cum Diis ex pari vivit. Nunc ipſe te conſule: ſi nunquam mœſtus es, nulla ſpes animum tuum futuri expectatione ſolicitat,ſi per dies noctesque par & æqualis animi tenor erecti & placentis ſibi eſt, perveniſti ad humani boni ſummam. Sed ſi appe-

Exemplum egregiũ.

Perfectio vera quæ ſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

is voluptates, & undique, & omnes, cito tantum tibi ex ſapientia, quantum ex gaudio deeſſe: ad hoc cupis pervenire, ſed erras, qui inter divitias illuc venturum eſſe te ſperas. Inter honores gaudium, id eſt, inter ſolicitudines quæris? iſta quæ ſic petis, tanquam datura lætitiam & voluptatem, cauſæ dolorum ſunt. Omnes, inquam, illi tendunt ad gaudium: ſed unde ſtabile magnumque conſequantur, ignorant. Ille ex conviviis & luxuria: ille ex ambitione & circumfuſa clientium turba. Ille ex amica: alius ex ſtudiorum liberalium vana oſtentatione, & nihil ſanantibus literis. Omnes iſtos oblectamenta fallacia & brevia decipiunt: ſicut ebrietas, quæ unius horæ hilarem inſaniam, longi temporis tædio penſat: ſicut plauſus & acclamationis ſecundæ favor, qui magna ſolicitudine & partus eſt, & expiandus. Hoc ergo cogita hunc eſſe ſapientiæ effectū, hanc gaudii æqualitatem. Talis eſt ſapientis animus, qualis mundi ſtatus ſuper lunam. Semper illic ſerenum eſt. Habes ergo, quare velis ſapiens eſſe: quia nunquam ſine gaudio eſt. Gaudium hoc non naſcitur, niſi

De gaudio vero & inani lætitia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Gaudium ex conſcientia naſcitur. ex virtutum conſcientia. Non poteſt gaudere, niſi fortis, niſi juſtus, niſi temperans. Quid ergo inquis? ſtulti ac mali nõ gaudent? non magis quàm prędam nacti leones, cum fatigaverunt ſe vino & libidinibus, cum illos nox inter vitia defecit. Cum voluptates anguſto corpori, ultrà quàm capiebat, ingeſtæ ſuppurare cœperunt, tunc exclamant miſeri Virgilianum verſum illũ:

Alii, inter vina.

Namque ut ſupremam falſa inter gaudia noctem
Egerimus.

Noſti eos, totam luxuriari noctem inter falſa gaudia, & quidem tanquam ſupremam, agunt. Illud gaudium (quod deos deorumque æmulos ſequitur) non interrumpitur, non deſinit: deſineret, ſi ſumptum eſſet aliunde. Sed quia non eſt alieni muneris, nec arbitrii quidem alieni. Quod non dedit fortuna, non eripit.

Ex Epiſtola 61.

Quòd à parentibus, filiis ſuperfluitas ambitioſa optatur. Et de continentia.

IAm non admiror, ſi omnia nos à prima pueritia mala ſequuntur, inter execrationes parentum crevimus. Exaudiant Dii quoque, noſtram pro nobis vocem gratuitam. Quouſque poſcemus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

oſcemus aliquid Deos quaſi non-
um ipſi alere nos poſſimus? Quam-
iu ſationibus implebimus magna-
um urbium campos? quàm diu nobis
opulus metet? quàm diu unius menſæ
umentum, multa navigia, & quidem
on ex uno mari, ſubvehent? Taurus,
auciſſimorum jugerum paſcuis im-
letur, una ſylva elephantis pluribus
ufficit, homo & terra paſcitur & mari.
uid ergo? tam inſatiabilem nobis
atura aluum dedit, cum tam modica
orpora dediſſet, ut vaſtiſſimorum
daciſſimorumque animalium avidi-
atem vinceremus? minimè. Quantu-
um eſt enim quod naturę datur. Par-
ò illa dimittitur. Non fames nobis
entris noſtri magno conſtat, ſed am-
itio. Hos itaque (ut ait Salluſtius)
entri obedientes, animalium loco
umeremus, non hominum.

Luxuria & gula damnantur.

Ex Epiſtola 62.

Quo modo ſapiens debet habere animum paratum ad mortem.

DEſinamus quod voluimus velle. Ego certè id ago ſenex, eadem velle, quæ puer volui. In hoc unum eunt dies, in hoc noctes: hoc opus meum eſt, hæc cogitatio, imponere veteribus

Præparatio ad mortem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

veteribus malis finem. Id ago, ut mihi inſtar totius vitæ ſit dies. Nec mehercules tanquam ultimum rapio, ſed ſic illum aſpicio, tanquam eſſe vel ultimus poſſit. Hoc animo tibi hanc epiſtolam ſcribo, tanquam maximè ſcribentem mors evocatura ſit. Paratus exire ſum, & ideo fruor vita: quia quàm diu futurum hoc ſit, non nimis pendeo: ante ſenectutem curavi ut bene viverem: in ſenectute, ut bene moriar. Bene autem mori, eſt libenter mori. Da operam, ne unquam quid invitus facias: quicquid neceſſe eſt, futurū eſt. Repugnanti, non volenti, neceſſitas eſt: in volente neceſſitas non eſt. Ita dico, qui imperia libens excipit, partem acerbiſſimam ſervitutis effugit, facere quod nolit. Non qui juſſus aliquid facit, miſer eſt, ſed qui invitus facit. Itaque ſic animum componamus, ut quicquid res exigit, id velimus: & in primis finem noſtri ſine triſtitia cogitemus; ante ad mortem, quàm ad vitam præparandi ſumus. Satis inſtructa vita eſt, ſed nos inſtrumentorum ejus avidi ſumus. Deeſſe nobis aliquid videtur & ſemper videbitur. Vt ſatis vixerimus, nec anni, nec dies faciunt, ſed

Affectus ſub imperio habere.

d animus. Vixi, Lucili chariſſime,
uantum ſatis erat: mortem plenus
xpecto.

Ex Epiſtola 63.

*e ſimulata & affectata occupatione: & quod
breviſſima ad divitias per divitiarum con-
temptum via eſt.*

VAco mi Lucili, vaco, & ubicum-
que ſum, meus ſum. Rebus enim
on me trado, ſed commodo: nec
onſector perdendi temporis cauſas;
t quocumque conſtiti loco, ibi cogi-
ationes meas tracto, & aliquid in ani-
no ſalutare verſo.

Contemnere omnia aliquis poteſt, *Contem-*
mnia habere nemo poteſt. Breviſſi- *ptus di-*
na ad divitias, per contemptum divi- *vitia-*
iarum, via eſt. Demetrius autem no- *rum.*
ter ſic vivit, non tanquam contem-
ſerit omnia, ſed tanquam aliis haben-
la permiſerit.

Ex Epiſtola 64.

Conſolatio de amico defuncto.

MOleſtè fers deceſſiſſe Flaccum,
amicum tuum: plus tamen ęquo
lolere te nolo. Illud ut non doleas,
vix audebo exigere, & eſſe melius ſcio.
Sed cui iſta firmitas animi contin-
get, niſi jam multum ſupra fortunam
elato?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

elato? Quæris unde ſint lamentatio-nes, unde immodici fletus? Per la-chrymas argumenta deſiderii quæri-mus, & dolorem non ſequimur, ſed oſtendimus. Nemo triſtis ſibi eſt. O infelicem ſtultitiam. Eſt aliqua dolo-ris ambitio, ſic tamen illud fieri ne-ceſſe eſt, ut cum aliquo nobis morſu amiſſorum, quos amavimus, nomen occurrat. Sed hic quoque morſus ha-bet ſuam voluptatem. Mihi amico-rum defunctorum cogitatio dulcis, ac blanda eſt: habui enim illos tanquam amiſſurus, amiſi tanquam habeam. Fac ergo, mi Lucili, quod tuam æqui-tatem decet. Deſine beneficium na-turæ male interpretari: abſtulit, ſed dedit. Ideo amicis avidè fruamur, quia quàm diu contingere hoc poſſit, incertum eſt. Cogitemus quàm ſæpe illos reliquerimus, in aliquam pere-grinationem longinquam exituri, quàm ſæpe eodem morantes loco non viderimus, intelligemus plus nos tem-poris perdidiſſe in vivis. Feras autem hos, qui cum negligentiſſimè amicos habeant, miſerrimè lugent, nec amant quenquam, niſi cum perdiderint. I-deoque tunc effuſius mœrent. Quia veren-

Vſus amicorum qualis eſſe debeat.

ſerentur ne dubium ſit, an amaverint, ra indicia affectus ſui quærunt. Itaq; ſiduè cogitemus, tam de noſtra, quã mnium, quos diligimus, mortalitate. nparatum me ſubitò fortuna percuſ-t: nunc cogita, omnia, & mortalia ſſe, & incerta: lege mortali hodie eri poteſt, quicquid unquam poteſt.

Ex Epiſtola 65.

e efficacia ſermonis boni viri, & de augenda doctrina piorum, & eorum veneratione.

QVorundam ſcripta clarum habent tantum nomen, cætera exnguia ſunt. Inſtituunt, diſputant, cavillantur. Non faciunt animum, quia on habent. Cum legeris Sextium, ices: vivit, viget, liber eſt, ſupra hoinem eſt, dimittit me plenum inentis fiduciæ. In quacunque poſitioe mentis ſim, cum lego hunc, (fateor tibi) libet omnes caſus provocare, bet exclamare: quid ceſſas fortuna? ongredere: paratum vides. Illius aninum induo, qui quærit ubi ſe experiaur, ubi virtutem ſuam oſtendat,

pumantemque dari pecora inter inertia votis
)ptat aprum, aut fulvum deſcendere monte leonem. Laus Sextii.

Libet

Libet aliquid habere quod vincã, cuius patientia exercear. Nam hoc quoque egregium Sextius habet, quod & oſtendet tibi beatæ vitæ magnitudinem, & deſperationem eius non faciet. Scies illam eſſe in excelſo, ſed volenti penetrabilem: hoc quidem virtus tibi ipſa præſtabit, ut illam admireris, & tamen ſperes: mihi certe temporis multum auferre ſolet contemplatio ipſa ſapientiæ. Non aliter illam intueor obſtupefactus, quàm ipſum interim mundum, quem ſæpe tanquam ſpectator novus video. Veneror itaq; inventa ſapientiæ, inventoresque: adire tanquam multorum hæreditatem iuvat. Mihi iſta acquiſita, mihi laborata ſunt. Sed agamus bonum patremfamiliæ: faciamus ampliora quæ accepimus; maior iſta hæreditas à me ad poſteros tranſeat. Multum adhuc reſtat operis, multumque reſtabit, nec ulli nato poſt mille ſæcula præcludetur occaſio aliquid ad adhuc adiiciendi. Sed etiam ſi omnia à veteribus inventa ſunt, hoc ſemper novum erit, uſus, & inuentorum ab aliis ſcientia & diſpoſitio. Puta relicta nobis medicamenta, quibus ſanarentur oculi. Non opus eſt mihi alia quærere,

Profectus in homine laudatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

uærere : hæc tantum morbis &
emporibus aptanda ſunt. Hoc aſperi-
as oculorum conlevatur: hoc palpe-
rarum craſſitudo tenuatur: hoc vis
ubita & humor auertitur: hoc acuitur
iſus. Teras iſta oportet, & eligas tem-
us, adhibeas ſingulis modum. Animi
emedia inventa ſunt ab antiquis: quo-
odo autem admoveantur, aut quan-
o, noſtri operis eſt quærere. Multum
gerunt qui ante nos fuerunt, ſed non
eregerunt. Suſpiciendi tamen ſunt, &
tu Deorum colendi. Quidni ego ma-
norū virorum & imagines habeam,
citamenta animi, & natales cele-
rem? Quidni illos honoris cauſa ſem-
er appellem? Quam venerationem
ræceptoribus meis debeo, eandem
lis præceptoribus generis humani,
quibus tanti boni initia fluxerunt.
i Conſulem videro aut Prætorem,
mnia quibus honor haberi ſolet, fa-
iam: equo deſiliam, caput aperiam,
emita cedam. Quid ergo? Marcum
Catonem utrumque, & Lælium ſa-
ientem, & Socratem cum Platone,
Zenonem, Cleanthemque, in ani-
num meum ſine dignatione ſumma
ecipiam? Ego verò illos veneror, &

Antiqui in pretio habendi ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

tantis nominibus ſemper aſſurgo. vale.

Ex epiſtola 66.

Quod humanus animus non terrena, ſed divina proſpectare debeat.

Corpus, quod corrumpitur, aggravat animum.

EGo quidem priora illa ago ac tracto, quibus pacatur animus, & merius ſcrutor. Deinde hunc mundum. Nec hoc quidem tempus (ut exiſtimas) perdo. Iſta enim omnia, ſi non concidantur, nec in hanc ſubtilitatem inutilem diſtrahantur, attollunt & levant animum, qui gravi ſarcina preſſus, explicari cupit, & reverti ad illa, quorum fuit. Nam corpus hoc, animi pœna ac pondus eſt: premente illo urgetur, in vinculis eſt, niſi acceſſit Philoſophia, & illum reſpirare rerum naturæ ſpectaculo iuſſit, & à terrenis dimiſit ad divina. Hæc libertas eius eſt, hæc evagatio: ſubducit interim ſe cuſtodiæ in qua tenetur, & cœlo reficitur. Quemadmodum artifices ex alicuius rei ſubtilioris intentione, quæ oculos defatigat, ſi malignum & precarium lumen habent, in publicum prodeunt, & in aliqua regione ad populi otium dedicata, oculos libera luce delectant: ſic animus in hoc triſti & obſcuro domicilio cluſus, quoties poteſt,

eſt, apertum petit, & in rerum naturæ
ontemplatione requieſcit.

Ego non quæram, quæ ſint initia
niverſorum, quis rerum formator,
uis omnia in una maſſa, & materia
nerti convoluta, diſcreverit? Non quę-
am quis ſit artifex huius mundi? qua
atione tanta magnitudo in legem &
rdinem venerit? quis ſparſa college- *Alii, nimia.*
it, confuſa diſtinxerit, in una defor-
mitate latentibus, faciem diviſerit?
nde lux tanta fundatur, ignis ſit, an
liquid igne lucidius? ego iſta non *Contemplatio noſtra quotidiana.*
uæram? ego neſciam unde deſcende-
im? ſemel hæc mihi videnda ſint, an
æpe? Neſciam quo hinc iturus ſim?
uæ ſedes expectet animam, ſolutam
egibus ſervitutis humanæ? Vetas me
ælo intereſſe, id eſt, iubes me vivere
apite demiſſo? maior ſum, & ad
majora genitus, quàm ut mancipium
im mei corporis: quod equidem non
liter aſpicio, quam vinculum libertati
neæ circundatum. Hoc itaque op- *Contemptus corporis, ſumma libertas eſt.*
ono fortunæ, in quo reſiſtat; nec per
llud ad me ullum tranſire vulnus ſino.
Contemptus corporis ſui, certa liber-
as eſt. Serviant ergo deteriora me-
ioribus, fortes ſimus adverſus for-

tuita, non contremiſcamus iniurias, non vulnera, non vincula, non egeſtatem. Mors quid eſt? aut finis eſt, aut tranſitus: nec deſinere timeo; idem eſt enim quod non cœpiſſe; nec tranſire, quia nuſquam tam anguſtè ero. Vale.

Ex Epiſtola 67.

Quòd virtus ubique naſcatur.

ERrare mihi viſus eſt, qui dixit: *Gratior eſt pulchro veniens è corpore, virtus.*

Nullo enim honeſtamento eget; ipſa & magnum ſui decus eſt, & corpus ſuum conſecrat. Certè Claranum noſtrum cœpi intueri: formoſus mihi videtur, & tam rectus corpore, quam eſt animo. Poteſt ex caſa vir magnus exire: poteſt & ex humili deformique corpuſculo formoſus animus ac magnus. Quoſdam itaque videtur mihi in hoc natura tales generare, ut approbet virtutem omni loco naſci. Claranus mihi videtur in exemplar editus, ut ſcire poſſemus, non deformitate corporis fœdari animum, ſed pulchritudine animi corpus ornari, &c. *Digna quæ ad finem uſque perlegatur Epiſtola.*

Ex Epiſtola 68.

Quomodo omne bonum optabile eſt.

QVæris an omne bonum optabile ſit. Si bonum eſt, inquis, fortiter torqueri, & magno animo uri, & patienter ægrotare, ſequitur ut iſta optabilia ſint. Nihil autem video ex iſtis voto dignum. Neminem certe adhuc ſcio eo nomine votum ſolviſſe, quod flagellis cæſus eſſet, aut podagra diſtortus, aut equuleo longior factus. Diſtingue, mi Lucili, iſta: & intelliges in his eſſe aliquid optandum. Tormenta abeſſe à me velim: ſed ſi ſuſtinenda fuerint, ut me in illis fortiter, honſtè, animosè geram, optabo. Quid ni ego malim non incidere bellum? ſed ſi inciderit, ut vulnera, ut famem, & omnia quæ bellorum neceſſitas fert, generosè feram, optabo. Non ſum tam demens, ut ægrotare cupiam: ſed ſi ægrotandum fuerit ut nihil intemperanter, nihil effeminatè faciam, optabo. Ita non incommoda optabilia ſunt, ſed virtus, qua perfęruntur incommoda. Hoc loco mihi Demetrius noſter occurrit, qui vitam ſecuram, & ſine ullis fortunæ incurſio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

nibus, mare mortuum vocat; nihil habere ad quod exciteris, ad quod te concites, cujus denunciatione, & incurſu firmitatem animi tui tentes: ſed in ocio inconcuſſo iacere: non eſt tranquillitas, malacia eſt. Attalus Stoicus dicere ſolebat: Malo me fortuna in caſtris ſuis, quàm in deliciis habeat: torqueor, ſed fortiter: bene eſt: occidor, ſed fortiter; bene eſt.

Nihil eſt virtute præſtantius, nihil pulchrius: & bonum eſt, & optabile, quicquid ex huius geritur imperio. Vale.

Ex Epiſtola 69.

Quomodo ſit colendum otium, & quid in eo tractandum.

VTinam quidem hoc propoſitum ſequi olim fuiſſet animus tibi! utinam de vita beata non in conſpectu mortis ageremus! ſed nunc quoque non moremur. Multa enim quæ ſupervacua eſſe, & mimica, credituri fuimus rationi, nunc experientiæ credimus. Quod facere ſolent, qui ſerius exeunt, & volunt tempus celeritate reparare, calcar addamus: hæc ætas optimè facit ad hæc ſtudia. Iam deſpumavit, jam vitia primo fervore adoleſ-

Principiis obſta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

entiæ indomita laſſavit: non multum ſupereſt, ut extinguat. Et quando, inquis, tibi proderit iſtud, quod in exitu diſcis, aut in quam rem? in hanc, ut exeam melior. Non eſt tamen, quod exiſtimes, ullam ætatem aptiorem eſſe ad bonam mentem, quàm quæ ſe multis experimentis, longa ac frequenti rerum patientia domuit: quæ ad ſalutaria, mitigatis affectibus, venit. Hoc eſt hujus boni tempus: quiſquis ſenex ad ſapientiam pervenit, annis pervenit.

Alii, prævenitur.

Ex Epiſtola 70.

Avertendi à deſideriis hujus ſeculi oculi, & quod nullum malum ſit, ſine auctoramento.

ITa qui deponere vult deſideria rerum omnium, quarum cupiditate flagravit, et oculos & aures ab his quæ reliquit, avertat. Citò rebellat affectus: quocunque ſe verterit, precium aliquod præſens occupationis ſuæ inveniet. Nullum ſine auctoramento malum eſt. Auaritia pecuniam promittit: luxuria varias ac multas voluptates: ambitio purpuram & plauſum, & ex hoc potentiam, & quicquid potentia poteſt. Mercede te vitia ſolicitant: hîc tibi gratis vivendum eſt. Vix effici

toto ſeculo poteſt, ut vitia tam longa licentia tumida ſubigantur, & jugum accipiant. Vnam quamlibet rem vix ad perfectum adducit aſſidua vigilia & intentio. Si me quidem velis audire, hoc meditare; exerce te, ut mortem & excipias, & ſi ita res ſuadebit, accerſas. Nihil intereſt, an illa ad nos veniat, an ad illam nos, &c.

Ex Epiſtola 71.

Quo modo immatura mortis ſtultis querela ſit, & quando ſera mors præoccupanda ſit, & quando differenda.

De morte.

POrtus eſt aliquando petendus, nunquam recuſandus. In quem ſi quis intra primos annos delatus eſt, non magis queri debet, quàm qui cito navigavit. Alium enim (ut ſcis) venti ſegnes ludunt ac detinent, & tranquillitatis lentiſſimo tædio laſſant: alium pertinax flatus celerrimè perfert. Idem evenire nobis puta: alios vita velociſſimè adduxit, quo veniendum erat etiam cunctantibus: alios maceravit & coxit: quæ (ut ſcis) non ſemper retinenda eſt. Non enim vivere bonum eſt, ſed bene vivere. Itaque ſapiens vivit, quantum debet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

non quantum poteſt. Nemo noſtrum cogitat, quandoque ſibi ex hoc domicilio exeundũ. Sic veteres inquilinos indulgentia loci & conſuetudo etiam inter injurias, detinet. Vis adverſus hoc corpus liber eſſe? tanquam migraturus habita; propone tibi, quandoque hoc contubernio carendum; fortior eris ad neceſſitatem exeundi. Sed quemadmodum ſuus finis veniet in mentem, omnia ſine fine concupiſcentibus? Nullius rei meditatio tam neceſſaria eſt.

Vive tanquã moriturus.

Ex Epiſtola 72.

De conſilio ex ſumma vita captando: & quomodo mors honeſta res ſit, & de animi fortitudine.

ERige te, Lucili, virorum optime, & relinque ludum iſtum literarium Philoſophorum, qui rem magnificentiſſimã ad ſyllabas vocant, qui animum minuta docendo dimittunt & conterunt: fies ſimilis illis, qui invenerunt iſta, non qui docent, & id agunt, ut Philoſophia potius difficilis, quàm magna videatur. Socrates, qui totam Philoſophiam revocavit ad mores, & hanc ſummam dixit eſſe ſapientiam, bona malaque diſtinguere:

Per quæ vera ſapientia acquiritur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Sequere illos, ſi quid apud te habeo authoritatis, ut ſis beatus, inquit, & te alicui ſtultum videri ſine. Quiſquis volet, tibi contumeliam faciat, & injuriam, tu tamen nihil patieris, ſi modo tecum erit virtus. Si vis, inquit, beatus eſſe, ſi fide bona vir bonus, ſine contemnat te aliquis. Hoc nemo præſtabit, niſi qui omnia bona exæquaverit; quia nec bonum ſine honeſto eſt, & honeſtum in omnibus par eſt. Non putant enim fieri, quicquid facere non poſſunt: ex infirmitate ſua, de virtute ferunt ſententiam. Quid miraris, ſi uri, vulnerari, occidi, alligari juvat, aliquando etiam libet? Luxurioſo frugalitas pœna eſt, pigro ſupplicii loco labor eſt. Delicatus miſeretur induſtrii; deſidioſo ſtudere torqueri eſt. Eodem modo hæc, ad quæ omnes imbecilli ſumus, dura atque intoleranda credimus, obliti, quàm multis tormentum ſit vino carere, aut prima luce excitari. Non iſta difficilia ſunt natura, ſed nos fluidi & enerves. Magno animo de rebus magnis judicandum eſt, alioqui videbitur illarum vitium eſſe, quod noſtrum eſt. Sic quædam rectiſſima, cum in aquam demiſſa ſunt,

peciem curvi præfractique viſentibus eddunt. Magna pars eſt profectus, elle proficere. Hujus rei conſcius mii ſum, volo, & tota mente volo. Te uoque inſtinctum eſſe, & magno ad ulcherrima properare impetu video. 'roperemus: ita demum vita benefiium erit, alioqui mora eſt, & quidem urpis, inter fœda verſantibus. Id aganus, ut noſtrum omne tempus ſit. Non erit autem, niſi prius nos noſtri ſſe ceperimus. Quando continget ontemnere utramque fortunam? uando continget, omnibus oppreſis affectibus, & ſub arbitrium adductis, hanc vocem emittere? Vici. Quem icerim, quæris? non Perſas, nec extrena Medorum, nec ſi quid ultra Dahas bellicoſum jacet, ſed avaritiam, ſed mbitionem, ſed metum mortis, qui victores gentium vicit.

Ex Epiſtola 73.

Quòd excluſis occupationibus, continuato ſtudio Philoſophandum ſit. Et quòd ſolius ſapientis ſit perpetuum gaudium.

RESiſtendum eſt occupationibus: nec explicandæ, ſed ſubmovendæ ſunt. Tempus quidem nullum eſt parum idoneum ſtudio ſalutari; atqui

multi inter illa non ſtudent, propter quæ ſtudendum. Incidet aliquid quod impediat? non equidem eum, cujus animus in omni negotio lætus atque alacer eſt. Imperfectis adhuc interſcinditur lætitia: ſapienti verò contexitur gaudium, nulla rumpitur fortuna: ſemper & ubique tranquillum eſt. Solebat Attalus hac imagine uti: Vidiſti aliquando canem miſſa à domino fruſta panis aut carnis aperto ore captantem? quicquid excepit, protinus integrum devorat, & ſemper ad ſpem futuri hiat. Idem evenit nobis: quicquid expectantibus fortuna projecit, id ſine ulla voluptate demittimus, ſtatim ad alterius rapinam erecti & attenti. Hoc ſapienti non evenit: plenus eſt; etiam ſiquid obvenit, ſecure excipit, ac reponit: lætitia fruitur maxima, continua, ſua. Habet aliquis bonam voluntatem, habet profectum, ſed cui multum deſit à ſummo? hic deprimitur alternis & extollitur, ac modo in cœlum elevatur, modo defertur ad terram. Imperitis ac rudibus, nullus præcipitationis finis eſt.

Verum gaudiũ in quo.

Comparatio de cane.

Ex

Ex Epiſtola 74.

De excellentiſsima boni viri potentia.

CRedamus itaque Sextio, monſtranti pulcherrimimum iter, & amanti, Hac itur ad aſtra: hac, ſeundum frugalitatem, hac ſecundum emperantiam, hac ſecundum fortiudinem. Non ſunt Dii faſtidioſi, non ividi: admittunt, & aſcendentibus ianum porrigunt. Miraris hominem d deos ire? Deus ad homines venit. Iulla ſine Deo mens bona eſt. Semia in corporibus humanis divina diſerſa ſunt: quæ ſi bonus cultor excipit, imilia origini prodeunt, & paria his x quibus orta ſunt, ſurgunt: ſi malus, ion aliter quàm humus ſterilis ac pauſtris, necat, ac deinde creat purgaienta pro frugibus.

Ex Epiſtola 75.

De inani metu, & ex quibus cauſis oriatur, & quibus purgetur remediis: & quòd ea quæ vulgus probat, bona non ſunt.

OMnium animos mala aliena ac repentina ſolicitant. Quemadmodum aves, etiam inanis fundæ ſonus terrirat: ita nos non ad ictum tantum exagitamur, ſed ad crepitum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Non poteſt ergo quiſquam beatus eſſe, qui huic ſe opinioni credidit. Non enim beatum eſt, niſi quod intrepidum. Inter ſuſpecta male vivitur. Quiſquis ſe multum fortuitis dedit, ingentem ſibi materiam perturbationis & inexplicabilem fecit. Vna hæc via eſt ad tuta vadenti, & externa deſpicere, & honeſto contentum eſſe. Nam qui aliquid virtute melius putat, aut ullum præter illam bonum; ad hæc quæ à fortuna ſparguntur, ſinum expandit, & ſolicitus miſſilia ejus expectat. Hanc imaginem animo tuo propone, ludos facere fortunam, & in hunc mortalium cœtum honores, divitias, gratiam excutere: quorum alia inter diripientium manus ſciſſa ſunt; alia infida ſocietate diviſa, alia magno detrimento eorum, in quos devenerant, prenſa: ex quibus quædam aliud agentibus inciderunt, quædam quia nimis captabantur, amiſſa; & dum avidè rapiuntur, excuſſa ſunt. Nulli verò, etiam cui rapina feliciter ceſſit, gaudium rapti duravit in poſterum.

Rapina non ditat.

Summum bonum in animo conſtituamus: obſoleſcit, ſi ab optima noſtri parte ad peſſima tranſit, & transfertur

rtur ad ſenſus, qui agiliores ſunt ani-
alibus mutis. Non eſt ſumma feli-
tatis noſtræ in carne ponenda. Bona
a ſunt vera, quæ ratio dat: ſolida ac
mpiterna, quæ cadere non poſſunt,
ec decreſcere quidem, aut minui.
etera opinione bona ſunt, & nomen
uidem habent commune cum veris,
oprietas in illis boni non eſt. Itaque
ommoda vocentur, &(ut & noſtra lin-
ua utar) producta. Ceterum ſciamus, *Optimæ quæque eligenda.*
ancipia noſtra eſſe, non partes; &
nt apud nos, ſed ita, ut memineri-
us extra nos eſſe. Etiam ſi apud nos
nt, inter ſubiecta & humilia nume-
ntur, propter quæ nemo ſe attollere
ebeat. Quid enim ſtultius, quam ali- *Bonæ fortunæ.*
uem eo ſibi placere, quod ipſe non
cit? Omnia iſta nobis accedant, non
æreant, ut ſi abducantur, ſine ulla
oſtri laceratione diſcedant. Utamur
lis, non gloriemur; & utamur parcè,
nquam depoſitis apud nos, & abi-
iris. Quiſquis illa ſine ratione poſſe-
it, non diu tenuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 76.

Quod verba Philoſophi nec accurata eſſe debẽt, nec arida. Et de vera libertate & abſoluta.

Verba cum vita concordent.

HÆc ſit propoſiti noſtri ſumma: quod ſentimus, loquamur, quod loquimur, ſentiamus. Concordet ſermo cum vita. Ille promiſſum ſuum implevit, qui & cum videas illum, & cum audias, idem eſt. Videbimus qualis ſit, quantus: unus ſit. Non delectent noſtra verba, ſed proſint.

Medicus eloquens, non ita utilis.

Non quærit æger medicum eloquentem, ſed ſanantem: ſed ſi ita competit, ut idem ille, qui ſanare poteſt, comptè de his quæ facienda ſunt diſſerat, boni conſulet: non tamen erit, quare gratuletur ſibi, quòd inciderit in medicum etiam diſertum. Hoc enim tale eſt, quale ſi peritus gubernator etiam formoſus eſt. Iam dudum gaude, ſi ſufficis rebus. Quando multa diſces? quando quæ didiceris affiges tibi, ita ut excidere non poſſint? quando illa experieris? Non enim ut cætera, memoriæ tradidiſſe ſatis eſt. In opere tentanda ſunt. Non eſt beatus qui ſcit illa, ſed qui facit. Cogita quantum circa te videas malorum: aſpice,

ice, quam nullum ſit nefas ſine e-
emplo, quantum quotidie nequitia
roficiat, quantum publicè privatim-
ue peccetur: intelliges ſatis nos con-
equi, ſi inter peſſimos non ſumus. Ego
erò, inquis, ſpero me poſſe & amplio-
is ordinis fieri. Optaverim hoc no-
is magis, quàm promiſerim: præoc-
upati ſumus, ad virtutem contendi-
nus, inter vitia diſtricti: pudet dicere,
oneſta colimus, quantum vacat. At
uàm grande premium nos expectat,
occupationes noſtras, & mala tena-
iſſima abrumpimus? Non cupiditas
os, non timor pellet: inagitati terro-
ibus, incorrupti voluptatibus, nec
nortem horrebimus, nec Deos: ſcie-
nus mortem malum non eſſe, Deos
nalos non eſſe. Tam imbecillum eſt,
uod nocet, quam cui nocetur. Opti-
na vi noxia carent. Expectant nos, ſi
x hac aliquando fæce in illud evadi-
nus ſublime & exelſum, tranquillitas
nimi, & expulſis erroribus abſolu-
a libertas. Quæris, quæ ſit iſta? non ho-
nines timere, non Deos: nec turpia
elle, nec nimia: in ſeipſum habere
maximam poteſtatem. Inæſtimabile
onum eſt, ſuum fieri. Vale.

Mundus in maligno poſitus.

Libertas abſoluta quæ ſit.

Ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 77.

Quod proprium & verum hominis bonum eſt, ratio vel virtus.

SIquis omnia alia habeat, valetudinem, divitias, imagines multas, frequens atrium, ſed malus ex confeſſo ſit, improbabis illum. Item ſi quis nihil quidem illorum, quæ retuli habeat, deficiatur pecunia, clientum turba, nobilitate, & avorum, proavorumque ſerie, ſed ex confeſſo bonus ſit, probabis illum. Ergo eſt unum bonum hominis, quod qui habet, etiam ſi aliis deſtituitur, laudandus eſt: qui non habet, in omnium aliorum copia damnatur ac rejicitur. Quæ conditio rerum, eadem & hominum eſt. Navis bona dicitur, non quæ pretioſis coloribus picta eſt, nec cui argenteum roſtrum eſt, nec cujus tutela ebore cælata eſt, nec quæ fiſcis ac opibus regiis preſſa eſt: ſed ſtabilis, ac firma, & juncturis aquam excludentibus ſpiſſa, ad ferendum incurſum maris ſolida, gubernaculo parens, velox, & conſentiens vento. Gladium bonum dices, non cui deauratus eſt baltheus, nec cui vagina gemmis diſtinguitur: ſed cui & ad ſecandũ ſubtilis acies, & mucro

Virtus ab omnibus laudatur.

Comparatio navis & gladii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ro munimentum omne rupturus. Re-
ula non quam formoſa, ſed quàm re-
ta ſit, quæritur. Eo quodque laudatur,
ui comparatur, quod illi proprium
ſt. Ergo in homine quoque nihil ad
em pertinet, quantum aret, quantum
œneret, à quàm multis ſalutetur,
uàm pretioſo incumbat lecto, quàm
ellucido poculo bibat, ſed quàm bo-
ius ſit. Bonus autem eſt, ſi ratio ex-
licata & recta eſt, & ad naturæ vo-
untatem accommodata. Hæc voca-
ur virtus: hoc eſt honeſtum & unicum
ominis bonum. Nam cum ſola ratio
erficiat hominem, ſola ratio perfecta
eatum facit. Hoc autem unum ho-
ninis bonum eſt, quo uno beatus effi-
itur.

Virùm bonum, concedas neceſſe eſt,
ummæ pietatis erga Deos eſſe. Itaque
quicquid illi acciderit, æquo animo
uſtinebit. Sciet enim id accidiſſe lege
divina, qua univerſa procedunt. Hoc
ergo unum bonum eſt, quod non tan-
tum perfectus animus, ſed generoſus
quoque & indolis bonæ ſentit: cætera
levia ſunt, mutabilia. Itaque ſollicitè
poſſidentur, etiam ſi favente fortuna
in unum congeſta ſunt: dominis ſuis
incum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Alii incubant. incumbunt gravia, & illos ſemper premunt, aliquando & illidunt. *Alii elidunt.* Nemo ex iſtis, quos purpuratos vides, felix eſt, non magis quàm ex illis, quibus ſceptrum & chlamydem in ſcena fabulæ aſſignant: cum præſente populo elati inceſſerunt, & cothurnati, ſimul exierunt, excalceantur, & ad ſtaturam ſuam redeunt. Nemo iſtorum, quos divitiæ honoreſque in altiore faſtigio ponunt, magnus eſt. Quare ergo magnus videtur? Cum baſi illum ſua metiris. Parvus pumilio eſt, licèt in monte conſtiterit: coloſſus magnitudinem ſuam ſervabit, etiam ſi ſteterit in puteo. *Æſtimatio hominis vera.* Hoc laboramus errore: ſic nobis imponitur: quod neminem æſtimamus eo quo eſt, ſed adjicimus illi & ea, quibus adornatus eſt. Atqui cum voles veram hominis æſtimationem inire, & ſcire qualis ſit, nudum inſpice: ponat patrimonium, ponat honores, & alia fortunæ mendacia: corpus ipſum exuat: animum intuere, qualis quantuſque ſit, alieno an ſuo magnus: ſi erectis oculis gladios micantes videt, & ſi ſcit ſua nihil intereſſe, utrum anima per os, an per jugulum exeat, beatũ voca. Si, cum illi denunciata ſunt cor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

poris tormenta, & quæ caſu veniunt, & quæ potentioris injuria, ſi vincula & exſilia, & vanas humanarum formidines mentium, ſecurus audit, & dicit, *Fortitudo hominis.*

----non ulla laborum,
O virgo, nova mi facies inopinave ſurgit:
Omnia præcepi, atque animo mecum ipſe peregi.

Tu hodie iſta denuncias, ego ſemper denunciavi mihi, & hominem paravi ad humana: præcogitati mali mollis ictus venit. At ſtultis & fortunæ credentibus, omnis videtur nova rerum & inopinata facies. Magna autem pars eſt apud imperitos mali, novitas. Hoc ut ſcias, ea quæ putaverunt aſpera, cum aſſuevere, patiuntur. Ideo ſapiens aſſueſcit futuris malis: & quæ alii diu patiendo levia faciunt, hic levia facit diu cogitando. Audimus aliquando voces imperitorum, dicentium: Neſciebam hoc mihi reſtare. Sapiens ſcit ſibi omnia reſtare: quicquid factum eſt, dicit, Sciebam.

Ex Epiſtola 78.

Exemplis & rationibus docet de morte non eſſe curandum.

NEmo tam imperitus eſt, ut neſciat ſibi quandoque moriendum, tamen

men cum prope accaſſerit, tergiverſatur, tremit, plorat. Nonne tibi videbitur ſtultiſſimus omnium, qui fleverit quod ante annos mille non vixerat? æque ſtultus eſt, qui flet, quòd poſt annos mille non vivet. Hæc paria ſunt: non eris, nec fuiſti. Vtrumque tempus alienum eſt. In hoc punctum conjectus es, quod ut extendas, quouſque extendes? quid fles? quid optas? perdis operã. *Deſine fata Deũ flecti ſperare precando*:

Fixa & rata ſunt, & magna atque æterna neceſſitate dicuntur. Eò ibis, quo omnia eunt. Quid tibi novum eſt? ad hanc legem natus es: hoc patri tuo accidit, hoc matri, hoc majoribus, hoc omnibus ante te, hoc omnibus poſt te. Series invicta, & nulla mutabilis ope, illigat ac trahit cuncta. Nullum ſine exitu iter. Infelix ſervis hominibus, ſervis rebus, ſervis vitæ. Nam vita, ſi moriendi virtus abeſt, ſervitus eſt. Et quid habes propter quod expectes? voluptates quæ te morantur ac retinent, conſumpſiſti; nulla tibi nova eſt: nulla non jam odioſa ipſa ſatietate: quis ſit vini, quis mulſi ſapor, ſcis: nihil intereſt, centum per veſicam tuam, an mille

Mors communis omnibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

mphoræ tranſeant: ſaccus es: quid
piat oſtreum, quid mullus, optime
oſti, nihil tibi luxuria tua in futuros
nnos intactum reſervavit. Atqui hæc
int à quibus invitus divelleris. Quid
nim unquam feciſti luce dignum?
onfitere, non curiæ te, non fori, non
ſius naturæ rerum deſiderio tardio-
em ad moriendum fieri. Invitus re-
nquis macellum, in quo nihil reli-
uiſti. Quomodo fabula, ſic vita:
on quàm diu, ſed quàm bene acta ſit,
efert: nihil ad rem pertinet, quo loco
eſinas; quocunque voles, deſine: tan-
um bonam clauſulam impone. Vale.

Ex Epiſtola 79.

De incommodis infirmitatis, & eorum remediis.

QVid porrò? nihil agere te credis, ſi temperans æger ſis? Oſtendes morbum poſſe ſuperari, vel cer-e ſuſtineri. Eſt, mihi crede, virtuti etiam in lectulo locus. Non tantum ar-ma & acies dant argumenta alacris animi, indomitique terroribus, & in veſtimentis vir fortis apparet. Habes quod agas, bene luctare cum morbo, ſi nihil te coegerit, ſi nihil exorave-rit, inſigne prodis exemplum. Sed omnia iſta facilè perferemus, ſorbi-

Etiam virtuti in lectulo locus.

tionem,

tionem, aquam calidam, & quicquid aliud intolerabile videtur delicatis & luxu fluentibus, magiſque animo quàm corpore morbidis: tantum mortem deſinamus horrere. Deſinemus autem, ſi fines bonorum ac malorum cognoverimus. Ita demum nec vita tædio erit, nec mors timori. His te cogitationibus recrea, & interim epiſtolis noſtris vacando: veniet aliquod tempus, quod nos iterum jungat ac miſceat: quantum libet ſit illud, longum faciet ſcientia utendi. Nam, ut Poſidonius ait: unus dies hominum eruditorum plus patet, quàm imperiti longiſſima ætas. Interim hoc tene mordicus: adverſis non ſuccumbere, lætis non credere, omnem fortunæ licentiam in oculis habere: tanquam quicquid poteſt facere, factura ſit. Quicquid expectatum eſt diu, levius accedit. Vale.

Non timere mortem.

Ex Epiſtola 80.

Gloria umbra virtutis eſt.

GLoria, umbra virtutis eſt: etiam invitos comitabitur. Sed quemadmodum aliquando umbra antecedit, aliquando ſequitur: ita gloria aliquando

quando ante nos eſt, viſendamque ſe præbet, aliquando in averſo eſt, majorque quo ſerior, ubi invidia receſſit. Quàm diu videbatur furere Democritus? vix recepit Socratem fama. Quandiu Catonem civitas ignoravit? repuit: nec intellexit, niſi cum perdidit. Rutilii innocentia ac virtus lateret, niſi accepiſſet injuriam. Dum violatur, effulſit. Nunquid non ſorti ſuæ gratias egit, & exſilium ſuum complexus eſt? De his loquor, quos illuſtravit fortuna, dum vexat: quàm multorum profectus in notitiam evaſere, poſt ipſos? quàm multos fama non excepit, ſed eruit?

Nulla virtus latet, & latuiſſe, non ipſius eſt damnum. Veniet qui conditam, & ſæculi ſui malignitate compreſſam, dies publicet. Paucis natus eſt, qui populum ætatis ſuæ cogitat. Multa annorum millia, multa populorum ſupervenient: ad illa reſpice: etiam ſi omnibus tecum viventibus ſilentium livor indixerit, venient qui ſine offenſa, ſine gratia judicent. Nihil ſimulatio proficit: paucis imponit leviter extrinſecus inducta facies: veritas in omnem partem ſui ſempèr eadem

Fuge, tace, quieſce.

De mendacio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

dem eſt. Quæ decipiunt, nihil habent ſolidi. Tenue eſt mendacium; perlucet, ſi diligenter inſpexeris.

Ex Epiſtola 81.

De exercendo in Philoſophia ingenio.

COgito mecum, quàm multi corpora exerceant, quàm ingenia pauci; quantus ad ſpectaculum non fidele & luſorium fiat concurſus, quanta ſit circa artes bonas ſolitudo: quàm imbecilli animo ſint, quorum lacertos humeroſque miramur. Illud maximè revolvo mecum: ſi corpus perduci exercitatione ad hanc patientiam poteſt, qua & pugnos pariter & calces non unius hominis ferat, qua ſolem ardentiſſimum in ferventiſſimo pulvere ſuſtinens aliquis, & ſanguine ſuo madens, diem ducat: quanto faciliùs animus corroborari poſſit, ut fortunæ ictus invictus excipiat, ut projectus, ut conculcatus exurgat? Corpus enim multis eget rebus, ut valeat: animus ex ſe creſcit, ſe ipſe alit, ſe exercet. Illi multo cibo, multa potione opus eſt, multo oleo, longa denique opera: tibi continget virtus ſine apparatu, ſine impenſa. Quicquid facere te poteſt bonum, tecum eſt. Quid tibi opus eſt

Bonum hominis eſt in voluntate.

ut ſis

ut ſis bonus? velle. Quid autem melius potes velle, quàm eripere te huic ſervituti, quæ omnes premit, quàm mancipia quoque conditionis extremæ, & in his ſordibus nata, omnimodo exuere conantur? Peculium ſuum, quod comparaverunt ventre fraudato, pro capite numerant.

Omnium iſtorum perſonata felicitas eſt, quos ſupra capita hominum, ſupraque turbam delicatos lecticà ſuſpendit. Contemnes illos, ſi deſpoliaveris. Equum empturus, ſolvi jubes ſtratum, detrahis veſtimenta venalibus, nec qua vitia corporis lateant, hominem involutum æſtimas? Mangones, quicquid eſt quod diſpliceat, aliquo lenocinio abſcondunt. Itaque ementibus ornamenta ipſa ſuſpecta ſunt: ſive crus alligatum, ſive brachium aſpiceres, nudari juberes, & ipſum tibi corpus oſtendi. Vides illum Scythiæ Sarmatiæve regem, inſigni capitis decorum? ſi vis illum æſtimare, totumque ſcire qualis ſit, faſciam ſolve; multum mali ſub illa latet. Quid de aliis loquor? ſi perpendere te voles, ſepone pecuniam, domum, dignitatem: intus teipſe

Felicitas potentum perſonata eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

conſidera. Nunc qualis ſis, aliis credis. Vale.

Ex Epiſtola. 82.

Bona caduca & pretio ſuo vilia.

ABſtrahunt à recto divitiæ, honores, potentia, & cetera, quæ opinione noſtra chara ſunt: pretio ſuo vilia. Neſcimus æſtimare res, de quibus non cum fama, ſed cum rerum natura deliberandum eſt. Nihil habent iſta magnificum, quo mentes in ſe noſtras trahant, præter hoc, quod mirari illa conſuevimus. Non enim quia concupiſcenda ſunt, laudantur, ſed concupiſcuntur, quia laudata ſunt.

Ex Epiſtola 83.

De morte; quòd licèt ſpeciem habeat mali, non tamen eſt malum, neque bonum.

OMnis res, quod non habuit decus, virtute addita ſumit. Cubiculum lucidum dicimus: hoc idem obſcuriſſimum eſt nocte: dies illi lucem infundit, nox eripit. Sic iſtis quæ à nobis indifferentia ac media dicuntur, divitiis, viribus, formæ, honoribus, regno: & contra, morti, exſilio, malæ valetudini, doloribus, quæque alia ut minus aut magis pertimuimus: aut

Mors neque bonum neque malum eſt.

malitia,

malitia, aut virtus dat boni, vel mali nomen. Maſſa per ſe nec calida, nec frigida eſt: in fornacem conjecta concaluit: in aquam remiſſa refrixit. Mors honeſta eſt, per illud quod honeſtum eſt: id, eſt virtus, & animus externa contemnens.

Alii, extrema.

Ex Epiſtola 84.

De frugali converſatione ſua. Et de ebrietate, primùm aliorum, deinde ſuam ponens ſententiam.

NOn eſt animus in ſua poteſtate, ebrietate devictus. Quemadmodum muſto dolia ipſa rumpuntur, & omne quod in imo jacet, in ſummam partem vis caloris ejectat: ſic vino exæſtuante, quicquid in imo jacet abditum, effertur, & prodit in medium. Onerati mero, quemadmodum non continent cibum, vino redundante, ita ne ſecretum quidem: quod ſuum alienumque eſt, pariter effundunt. Interim ſi hoc colligere vis, virum bonum non debere ebrium fieri, cur ſyllogiſmis agis? dic quàm turpe ſit, plus ſibi ingerere quàm capiat, & ſtomachi ſui non noſſe menſuram: quàm multa ebrii faciant, quibus ſobrii erubeſcant: nihil aliud eſſe ebrietatem, quàm vo-

Ebrietas voluntaria inſania eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

luntariam inſaniam. Extende in plures dies illum ebrii habitum: nunquid de furore dubitabis? Refer Alexandri Macedonis exemplum, qui Clitum cariſſimum ſibi ac fideliſſimum inter epulas transfodit: & intellecto facinore, mori voluit. Omne vitium ebrietas & incendit, & detegit: obſtantem malis conatibus verecundiam removet. Plures enim pudore peccandi, quàm bona voluntate, prohibitis abſtinent. Vbi poſſedit animum nimia vis vini, quicquid malè latebat, emergit. Non facit ebrietas vitia, ſed protrahit: tunc libidinoſus ne cubiculum quidem expectat, ſed cupiditatibus ſuis quantum petierint, ſine dilatione permittit; tunc impudicus morbum profitetur ac publicat: tunc petulans non linguam, non manum continet. Creſcit inſolenti ſuperbia, crudelitas ſævo, malignitas livido: omne vitium detegitur & prodit. Adjice illam ignorationem ſui, dubia & parum explanata verba, incertos oculos, gradum errantem, vertiginem capitis, tecta ipſa mobilia, velut aliquo turbine circumagente totam domum: ſtomachi tormenta, cum efferveſcit merum, ac viſcera ipſa diſtendit.

Quid non deſignat ebrietas.

diſtendit. Tunc tamen utcunque tolerabile eſt, dum illi vis ſua eſt: quid cum ſomno vitiatur, & quæ ebrietas fuit, cruditas facta eſt? Cogita quas clades ediderit publica ebrietas. Hæc acerrimas gentes, bellicoſaſque, hoſtibus tradidit: hæc multorum annorum pertinaci bello defenſa mœnia patefecit: hæc contumaciſſimos, & jugum recuſantes, in alienum egit arbitrium: hæc invictas acies mero domuit. Alexandrum, cujus modò feci mentionem, tot itinera, tot prælia, tot hiemes, per quas, victa temporum locorumque difficultate, tranſierat, tot flumina ex ignoto cadentia, tot maria tutum dimiſerunt: intemperantia bibendi, & ille Herculaneus ac fatalis ſcyphus condidit. Quæ gloria eſt capere multum? cum penes te palma fuerit, & propinationes tuas ſtrati ſomno ac vomitantes recuſaverint, cum ſuperſtes toti convivio fueris, cum omnes viceris virtute magnifica, & nemo tam vini capax fuerit: vinceris à dolio. Marcum Antonium, magnum virum & ingenii nobilis, quæ alia res perdidit, & in externos mores ac vitia non Romana trajecit, quàm ebrietas?

Omne malum ex ebrietate.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Proba iſtas, quæ voluptates vocantur, ubi tranſcenderint modum, pœnas eſſe.

Ex Epiſtola 85.

De alternitate lectionis & ſtili.

ALit lectio ingenium: & ſtudio fatigatum, non ſine ſtudio tamen, reficit. Nec ſcribere tantum, nec tantum legere debemus: altera res contriſtabit, & vires exhauriet: de ſtilo dico: altera ſolvet ac diluet. Invicem hoc illo commutandum eſt, & alterum altero temperandum, ut quicquid lectione collectum eſt, ſtilus redigat in corpus. Apes (ut ajunt) debemus imitari, quæ vagantur, & flores ad mel faciendum idoneos carpunt: deinde quicquid attulere, diſponunt, ac per favos digerunt: &, ut Virgil. noſter ait,

------liquentia mella
Stipant, & dulci diſtendunt nectare cellas.

Apum diligentia & virtutes. De illis non ſatis conſtat, utrum ſuccum ex floribus ducant, qui protinus mel ſit: an quæ collegerunt, in hunc ſaporem mixtura quadam, & proprietate ſpiritus ſui mutent. Quibuſdam enim placet, non faciendi mellis

mellis ſcientiam eſſe illis, ſed colligendi. Ajunt inveniri apud Indos mel in arundinum foliis, quod aut ros illius cæli, aut ipſius arundinis humor dulcis & pinguior gignat. In noſtris quoque herbis vim eandem, ſed minus manifeſtam & notabilem poni: quam perſequatur & contrahat animal huic rei genitum. Quidam exiſtimant, conditurâ & diſpoſitione in hanc qualitatem verti, quæ ex tenerrimis virentium florentiumque decerpſerint: non ſine quodam (ut ita dicam) fermento: quo in unum diverſa coaleſcunt. Sed ne ad aliud, quàm de quo agitur, abducar, nos quoque apes debemus imitari, & quæcunque ex diverſa lectione congeſſimus, ſeparare: melius enim diſtincta ſervantur. Aſſentiamur illis fideliter, & noſtra faciamus, ut unum quiddam fiat ex multis: ſicut unus numerus fit ex ſingulis, cum minores ſummas & diſſidentes computatio una comprehendit. Hoc faciat animus noſter.

Apes imitari debemus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 86.

De affectibus animi, quos dicit ſapientem temperare poſſe, non vitare.

Sapiens via regia incedit.

ITa nulla fortuna, nulla res, actus ſapientis excludit. Id enim ipſum agit, quo alia agere prohibetur. Ad utroſque caſus aptus eſt: bonorum rector, & malorum victor. Sic ſapiens virtutem, ſi licebit, in divitiis explicabit; ſi minus, in paupertate: ſi poterit, in patria; ſi minus, in exilio: ſi poterit, imperator; ſi minus, miles: ſi poterit, integer; ſi minus, debilis: quamcumque fortunam acceperit, aliquid ex illa memorabile efficiet. Certi ſunt domitores ferarum, qui ſæviſſima animalia, & ad occurſum exterrentia hominem, docent pati jugum: nec aſperitatem excuſſiſſe contenti, uſque in contubernium mitigant. Leonibus magiſter manum inſertat, oſculatur Tigrim ſuus cuſtos, elephantem minimus Æthiops jubet ſubſidere in genua, & ambulare per funem. Sic ſapiens eſt artifex domandi mala. Dolor, egeſtas, ignominia, carcer, exſilium, & ubicunque horrenda, cum ad hunc pervenere, manſueta ſunt.

Vincere vitia.

Ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 87.

Exemplo Scipionis utens, notat balnearum luxuriam.

MAgna ergo me voluptas ſubit, contemplantes mores Scipionis ac noſtros. In hoc angulo ille Carthaginis horror, cui Roma debet, quod tantum ſemel capta eſt, abluebat corpus laboribus ruſticis feſſum: exercebat enim opere ſe, terramque (ut mos fuit priſcis) ipſe ſubigebat. Sub hoc ille tecto tam ſordido ſtetit, hoc illum pavimentum tam vile ſuſtinuit. At nunc quis eſt, qui ſic lavari ſuſtineat? pauper ſibi videtur ac ſordidus, niſi parietes magnis & pretioſis orbibus refulſerunt; niſi Alexandrina marmora Numidicis cruſtis diſtincta ſint, niſi illis undique operoſa & in picturæ modum variata circumlitio prętexitur; niſi vitro conditur camera; niſi Thaſius lapis, quondam rarum in aliquo ſpectaculum templo, piſcinas noſtras circumdedit; in quas multa ſudatione corpora exinanita demittimus; niſi aquam argentea epitomia fuderunt. Et adhuc plebeias fiſtulas loquor: quid cum ad balnea libertinorum

De frugalitate Scipionis.

Nimius ſumptus damnatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

pervenero? quantum ſtatuarum, quantum columnarum eſt nihil ſuſtinentium, ſed in ornamentum poſitarum, impenſæ cauſa? quantum aquarum, per gradus cum fragore labentium? Eò deliciarum pervenimus, ut niſi gemmas calcare nolimus.

Ex Epiſtola 88.

Ad frugalitatem hortatur, annectens diſputationem de fortuitis.

DVrat adhuc perverſa recti verecundia: quoties in aliquem comitatum lautiorem incidimus, invitus erubeſco: quod argumentum eſt, iſta, quæ probo, quæ laudo, nondum habere certã ſedem & immobilem. Qui ſordido vehiculo erubeſcit, precioſo gloriabitur. Parum adhuc profeci, nondum audeo frugalitatem palàm ferre, etiam nunc curo opiniones viatorum. Contra totius generis humani opiniones mittenda vox erat: inſanitis, erratis, ſtupetis ad ſupervacua, neminem æſtimatis ſuo. Nam hæc quoque jam expenſa fertis. Latè poſſidet, ſed multum debet: habet domum formoſam, ſed alienis nummis paratam: familiam nemo cito ſpecioſiorem producit, ſed nominibus non reſpondet.

Quemque debemus æſtimare ſuo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

et. Si creditoribus ſolverit, nihil illi
upererit. Idem in reliquis quoque fa-
ere debebatis, excutere quantum
roprii quiſque habeat. Divitem illum
utas, quia aurea ſupellex etiam in via
um ſequitur, quia in omnibus pro-
inciis arat, quia magnus Kalendarii
ber volvitur, quia tantum ſuburbani
gri poſſidet, quantum invidioſè in
eſertis Apuliæ poſſideret: & cum o-
nnia dixeris, pauper eſt; quare? quia
eb t; quantum? inquis: omnia, niſi
ortè judices intereſſe, utrum aliquis
b homine, an à fortuna mutuum
umpſerit. Quid ad rem pertinent mu-
ę ſaginatæ, unius omnes coloris? Quid
ſta vehicula cælata?

Avarus verè pauper eſt.

Inſtrati oſtro alipedes, pictiſque tapetis;
Aurea pectoribus demiſſa monilia pendent.

O quantum erat ſæculi decus, im-
peratorem triumphalem, Cenſorium
(& quod ſuper omnia hæc eſt) Cato-
nem, uno caballo eſſe contentum, &
ne toto quidem! Partem enim ſar-
cinæ, ab utroque latere dependen-
tes, occupabant. Video non futu-
rum finem in iſta materia ullum, ni-

Vnaquæque regio ſua dona habet.

ſi quem mihi ipſe fecero. Bonum non in omnes cadit, nec quemlibet poſſeſſorem patitur. Vide,

Et quid quæque ferat regio, & quid quæque recuſet.
Hîc ſegetes, illic veniunt felicius uvæ:
Arborei fœtus alibi, atque injuſſa vireſcunt
Gramina; nonne vides, croceos, ut Tmolus odores,
India mittit ebur, molles ſua tura Sabæi?
At Chalybes nudi ferrum.

Iſta in regiones deſcripta ſunt, ut neceſſarium mortalibus eſſet inter ipſos commercium, ſi invicem alius ab alio aliquid peteret.

Ex Epiſtola 89.

De liberalibus artibus, ubi docet de ſingulis, quòd animum ad virtutem non perducunt, ſed tantum præparant.

QVidam illud de liberalibus ſtudiis quærendum judicaverunt, an virum bonum facerent. Ne promittunt quidem, nec hujus rei ſcientiam affectant. Grammaticus circa curam ſermonis verſatur, & ſi latius evagari vult, circa hiſtorias. Iam ut longiſſime fines ſuos proferat, circa carmina.

Grammatica.

Quid

uid horum ad virtutem viam ſter-
it? Syllabarum enarratio, & verbo-
ım diligentia, & fabularum memo-
a, & verſuum lex ac modificatio?
uid ex his metum demit, cupidita-
m eximit, libidinem frænat? Ad
eometriam tranſeamus, & ad Muſi- *Geometria.*
ım: nihil apud illas invenies, quod
etet timere, vetet cupere: quæ quiſ-
ıis ignorat, alia fruſtra ſcit. Quæ-
s, Vlyſſes ubi erraverit, potius, quàm
ficias, ne nos ſemper erremus? Non
cat audire, utrum inter Italiam &
ciliam jactatus ſit, an extra notum
obis orbem: neque enim potuit in
m anguſto error eſſe tam longus.
empeſtates animi nos quotidie ja-
ant, & nequitia in omnia Ulyſſis ma-
impellit; non deeſt forma quæ ſoli-
tet oculos, non hoſtis: hinc monſtra
fera, & humano cruore gaudentia:
inc inſidioſa blandimenta aurium:
inc naufragia & tot varietates malo-
ım. Hoc me doce, quomodo pa-
iam amem, quomodo uxorem, quo-
odo patrem, quomodo ad hæc tam
oneſta, vel naufragus navigem. Quid
quiris, an Penelope impudica fue-
t, an verba ſæculo ſuo dederit, an
Vlyſſem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Vlyſſem illum eſſe quem videbat, antequam ſciret, ſuſpicata ſit? Doce me, quid ſit pudicitia, & quantum in ea bonum; in corpore, an in animo poſita ſit. Ad Muſicum tranſeo: doces me, quomodo inter ſe acutæ ac graves voces conſonent, quomodo nervorum, diſparem reddentium ſonum, fiat concordia. Fac potius, quomodo animus ſecum meus conſonet, nec conſilia mea diſcrepent. Monſtras mihi, qui ſint modi flebiles; monſtra potius, quomodo inter adverſa non emittam flebilem vocem. Metiri me Geometres docet latifundia: potius doceat, quomodo metiar quantum homini ſit ſatis. Numerare me docet Arithmetica, & avaritiæ commodare digitos: potius doceat, nihil ad rem pertinere iſtas computationes: non eſſe feliciorem, cujus patrimonium tabularios laſſat: imò quàm ſupervacua poſſideat, qui infeliciſſimus futurus eſt, ſi quantum habeat, per ſe computare cogatur. Quid mihi prodeſt, ſcire agellum in partes dividere, ſi neſcio cum fratre dividere? Quid prodeſt colligere ſubtiliter pedes jugeri, & comprehendere etiam ſi quid decempedam

Muſica.

Arithmetica.

pedam

-dam effugit, ſi triſtem me facit vi-
-nus potens, & aliquid ex meo abra-
-ens? Doces me, quomodo nihil per-
-am ex finibus meis? at ego diſcere
-olo, quomodo totos hilaris amit-
-m. Paterno agro, inquit, & avito ex-
-ellor. Quid? ante avum tuum quis
-tum agrum tenuit? Cujus (non dico
-ominis) ſed populi fuerit, expedire
-otes? Non dominus iſtò, ſed colonus
-traſti. Cujus colonus es? Si bene te-
-um agitur, hæredis. Negant Iuriſcon-
-lti quicquam uſucapi, quod publi-
-um eſt: publicum eſt hoc quod tenes,
quidem generis humani. O egre-
-iam artem! ſcis rotunda metiri; in
-uadratum redigis quamcunque acce-
-eris formam: intervalla ſiderum di-
-s: nihil eſt quod in menſuram tuam
-on cadat. Si artifex es, metire homi-
-is animum: dic quàm magnus ſit, dic
-uàm puſillus ſit. Scis quæ recta ſit li- *Aſtronomia.*
-ea; quid tibi prodeſt, ſi, quid in vita
-ectum ſit, ignoras? Venio nunc ad il-
-um qui cæleſtium notitia gloriatur,

Frigida Saturni quo ſeſe ſtella receptet,
Quos ignis cæli Cyllenius erret in orbes.

Hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Hoc ſcire quid proderit? ut ſolicitus ſim, cum Saturnus & Mars ex contrario ſtabunt, aut cum Mercurius veſpertinum faciet occaſum, vidente Saturno? Potius hoc diſcam, ubicunque ſunt iſta, propitia eſſe, non poſſe mutari. Agit illa continuus ordo fatorum, & inevitabilis curſus. Per ſtatas vices remeant. Effectus rerum omnium aut movent, aut notant. Sed ſive quicquid evenit faciunt, quid immutabilis rei notitia proficiet? ſive ſignificant, quid refert providere, quod effugere non poſſis? Scias iſta, neſcias, fient.

Si verò ſolem ad rapidum ſtellaſque ſequentes
Ordine reſpicias, nunquam te craſtina fallet
Hora, nec inſidiis noctis capiere ſerenæ.

Satis abundeque proviſum eſt, ut ab inſidiis tutus eſſem. Nunquid me craſtina non fallit hora? fallit enim, quod neſcienti evenit. Ego, quid futurum ſit, neſcio: quid fieri poſſit ſcio. Solæ autem liberales ſunt, imò (ut dicam verius) liberæ, quibus curæ virtus eſt. Cum dicatis, inquit, ſine liberalibus ſtudiis ad virtutem non perveniri, quem-

uemadmodum negatis illa nihil onferre virtuti? quia nec ſine cibo ad irtutem pervenitur, cibus tamen ad irtutem non pertinet. Ligna nihil na-i conferunt, quamvis non fiat navis ine lignis. Quid eſt autem, quare exi-timem, non futurum ſapientem eum qui literas neſcit: cum ſapientia non it in literis? Res tradit, non verba, & neſcio an certior memoria ſit, quæ nullum extra ſe ſubſidium habet. Tantum itaque ex illis retineamus, quantum eſt neceſſarium. An tu exi-timas reprehendendum, qui ſuperva-cua uſu ſibi comparat, & pretioſarum rerum pompam in domo explicat? non putas eum, qui occupatus eſt in ſupervacua literarum ſupellectile? plus ſcire velle, quam ſit ſatis, intemperan-tiæ genus eſt. Quid, quod iſta libera-lium artium conſectatio moleſtos, verboſos, intempeſtivos, ſibi placen-tes facit, & ideò non diſcentes neceſ-ſaria, quia ſupervacua didicerunt. Quid ergo nos ſumus? quid iſta quæ nos cir-cunſtant, alunt, ſuſtinent? Tota re-rum natura umbra eſt, aut inanis, aut fallax.

Sapientia non eſt in literis.

Ex Epiſtola 90.

De gula & intemperantia.

AD vos deinde tranſeo, quorum profunda & inſatiabilis gula, hinc maria ſcrutatur, hinc terras. Alia hamis, alia laqueis, alia retium variis generibus cum magno labore perſequitur: nullis animalibus, niſi ex faſtidio, pax eſt. Quantulum enim ex iſtis epulis, quæ per tot comparatis manus, feſſo voluptatibus ore libatis? quantulum ex iſta fera, periculosè capta, dominus crudus, ac nauſeans guſtat? quantulum ex tot conchyliis, tam longè advectis, per iſtum ſtomachum inexplebilem labitur? infelices etiam, quòd non intelligitis, vos majorem famem habere, quam ventrem. Hæc aliis dic: ut dum dicis, audias ipſe. Scribe: ut dum ſcripſeris, legas; omnia ad mores, & ad ſedandam rabiem affectuum referens. Stude, non ut plus aliis ſcias, ſed ut melius.

Ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 91.

Aureo primo ſeculo, & hoc luxurioſo. Contra Poſidonium diſputat, artes mechanicas à Philoſophia minimè inventas; & quòd illius rudis ſeculi homines non ſapientes, ſed ſapientibus ſimiles erant.

Illo ergo ſæculo, quod aureum perhibetur, penes ſapientes fuiſſe regnum Poſidonius judicat. Hi continebant manus, & infirmiores à validioribus tuebantur: Suadebant, diſſuadebantque, & utilia atque inutilia monſtrabant. Horum prudentia, nequid deeſſet ſuis, providebat; fortitudo arcebat pericula; beneficentia augebat ornabatque ſubjectos. Officium erat imperare, non regnum. Nemo quantum poſſet adverſus eos experiebatur, per quos cœperat poſſe. Nec erat cuiquam aut animus in injuriam, aut cauſa: cum bene imperanti bene pareretur, nihilque rex majus minari male *Officium boni principis.* parentibus poſſet, quàm ut abiret è regno. Sed poſtquam ſurrepentibus vitiis, in tyrannidem regna verſa ſunt: opus eſſe cœpit legibus, quos & ipſas inter initia tulere ſapientes. Quid ais? Philoſophia docuit homines habere clavem & ſerā? & quid aliud erat, ava-

ritiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ritiæ ſignum dare? Philoſophia hæc, cum tanto habitantium periculo, imminentia tecta ſuſpendit? Parum enim erat fortuitis tegi, & ſine arte & difficultate naturale ſibi invenire aliquod receptaculum. Mihi crede, felix illud ſæculum ante Architectonas fuit. Iſta nata ſunt, jam naſcente luxuria; in quadratum tigna decidere, & ferro per deſignata currente, certa manu trabem ſcindere.

Nā primi cuneis ſcindebant fiſſile lignū.

Non enim tecta cœnationi, epulū recepturæ parabantur: in hunc uſum pinus aut abies deferebatur longo vehiculorum ordine, vicis intrementibus, ut ex illa lacunaria auro gravia penderent. Furcæ utrimque ſuſpenſæ fulciebant caſam: ſpiſſatis ramalibus, ac fronde congeſta, & in proclive diſpoſita, decurſus imbribus quamvis magnis erat. Sub his tectis habitavere ſecuri. Culmus liberos texit: ſub auro atque marmore ſervitus habitat.

Tunc laqueis captare feras, & fallere viſco
Inventum, & magnos canibus circundare ſaltus.

Omnia enim iſta ſagacitas hominum

rum, non ſapientia invenit. Quomodo, oro te, convenit, ut Diogenem mireris, & Dædalum? Vter ex his ſapiens tibi videtur? qui ſerram commentus eſt? an ille, qui cum vidiſſet puerum cava manu bibentem aquam, fregit protinus exemptum è perula calicem, hac objurgatione ſui: Quàm diu homo ſtultus ſupervacuas ſarcinas habui? qui ſe complicuit in dolio, & in eo cubitavit? Hodie utrum tandem ſapientiorem putas, qui invenit quemadmodum in immenſam altitudinem crocum latentibus fiſtulis exprimat; an eum, qui aliis & ſibi hoc monſtrat, quàm nihil nobis natura durum ac difficile imperaverit? Poſſe nos habitare ſine marmorario fabro, poſſe nos veſtitos eſſe ſine commercio Serum, poſſe nos habere uſibus noſtris neceſſaria, ſi contenti fuerimus his, quę terra poſuit in ſummo? Quem ſi audire humanum genus voluerit, tam ſupervacuum ſciet ſibi coquum eſſe, quàm militem. Illi ſapientes fuerunt, aut certè ſapientibus ſimiles, quibus expedita erat tutela corporis. Simplici cura conſtat neceſſaria: in deliciis laboratur. Non

Diogenes & Dædalus quis ſapientior.

Neceſſaria facile con-

Non deſiderabis artifices, ſi ſequere naturam: illa noluit eſſe diſtrictos: ad quæcunque nos cogebat, inſtruxit. Frigus intolerabile eſt corpori nudo, Quid ergo? num quid non pelles ferarum, & aliorum animalium, à frigore ſatis abundeque defendere queunt? non corticibus arborum pleræque gentes tegunt corpora? non avium plumæ in uſum veſtis conſeruntur? non fuit tam inimica natura, ut cum omnibus aliis animalibus facilem actum vitæ daret: homo ſolus non poſſet ſine tot artibus vivere. Nihil horum ab illa nobis imperatum eſt, nihil ægre quærendum, ut poſſit vita produci. Ad parata nati ſumus: nos omnia nobis difficilia facilium faſtidio fecimus. Tecta tegumentaque & fomenta corporum, & cibi, & quæ nunc ingens negotium facta ſunt, obvia erant, & gratuita; & opera levi parabilia: modus enim omnium, prout poſtulabat neceſſitas, erat: nos iſta pretioſa, nos mira, nos magnis multiſque conquirenda artibus fecimus. Sufficit ad id natura, quod poſcit. A natura luxuria deſcivit: quæ quotidie ſe ipſam incitat, & tot ſæculis creſcit, & ingenio adju-

Frugalitas antiquorum patrum.

adjuvat vitia. Primò ſupervacua cœpit concupiſcere, inde contraria, nouiſſime corpori animum addixit, & illius deſervire libidini juſſit. Omnes iſtæ artes, quibus aut excitatur civitas, aut ſtrepit, corporis negotium gerunt: cui omnia olim tanquam ſervo præſtabantur, nunc tanquam domino parantur. Itaque hinc textorum, hinc fabrorum officinæ ſunt, hinc odores coquentium, hinc molles corporis motus docentium, mollesque cantus, & infractos. Receſſit enim ille naturalis modus, deſideria ope neceſſaria finiens: jam ruſticitatis & miſeriæ eſt, velle quantum ſat eſt.

Luxuriæ ſtudia.

Quid hominum illo genere felicius? In commune rerum natura fruebantur: ſufficiebat illa, ut parens, in tutelam omnium: hæc erat publicarum opum ſecura poſſeſſio. Quid ni ego illud locupletiſſimum mortalium genus dixerim, in quo pauperem invenire nou poſſes? Irrupit in res optime poſitas auaritia: & dum ſeducere aliquid cupit, atque in ſuum vertere, omnia fecit aliena, & in anguſtum ex immenſo redacta, paupertatem intulit, & multa concupiſcendo, omnia amiſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Luxuria in ſupervacuis laborat.

Illi, quos aliquod nemus denſum à ſole protexerat, qui adverſus ſævitiam hiemis, aut imbris, vili receptaculo tuti ſub fronde vivebant, placidas tranſigebant ſine ſuſpirio noctes. Sollicitudo nos in noſtra purpura verſat, & acerrimis excitat ſtimulis: mollem ſomnum illis dura tellus dabat. Non impendebant cælata laquearia; ſed in aperto jacentes ſydera ſuperlabebantur, & inſigne ſpectaculum noctium, mundus in præceps agebatur, ſilentio tantum opus ducens: tam interdiu illis, quàm noctu, patebat proſpectus hujus pulcherrimæ domus: libebat intueri ſigna, ex media cæli parte vergentia, rurſus ex occulto alia ſurgentia. Quid ni juvaret vagari inter tam latè ſparſa miracula? At vos ad omnem tectorum pavetis ſonum, & inter picturas veſtras ſi quid increpuit, fugitis attoniti. Non habebant domos, inſtar urbium. Spiritus ac liber inter aperta flatus, & levis umbra rupis aut arboris, & perlucidi fontes, rivique non opere, nec fiſtula, nec ullo coacto itinere obſolefacti, ſed ſponte currentes, & prata ſine arte formoſa, inter hæc agreſte domicilium, ruſtica poſitum manu.

Natura minimis contenta.

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Sed quamvis egregia illis vita fuerit, & carens fraude, non fuere ſapientes, quando hoc jam in opere maximo nomen eſt. Non tamen negaverim fuiſſe alti ſpiritus viros: neque enim dubium eſt, quin meliora mundus nondum effœtus ediderit. Quemadmodum autem omnibus indoles fortior fuit, & ad labores paratior: ita non erant ingenia omnibus conſummata. Non enim dat natura virtutem.

Ignorantia rerum, innocentes erant: multum autem intereſt, utrum peccare aliquis nolit, an neſciat. Deerat illis juſtitia, deerat prudentia, deerat temperantia ac fortitudo. Omnibus his virtutibus habebat ſimilia quædam rudis vita: Virtus non contingit animo, niſi inſtituto & edocto, & ad ſummum aſſidua exercitatione perducto. Ad hoc quidem, ſed ſine hoc naſcimur: & in optimis quoque, antequam erudias, virtutis materia, non virtus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 92.

Quomodo ad omne quod evenire poteſt, firmandus eſt animus: & quòd omnia mortalium mortalitate damnata ſunt. Vbi non indignatione, ſed æquanimitate opus eſt contra fatum.

Fortuna quomodo hominem exerceat.

IN omnia præmittendus eſt animus: cogitandumque, non quicquid ſolet, ſed quicquid poteſt fieri. Quid enim eſt, quod non fortuna cum voluit, & florentiſſimo detrahat? quod non eò magis aggrediatur & quatiat, quò ſpecioſius fulget? Quid illi arduum, quidve difficile eſt? non una via ſemper, ne tota quidem incurrit. Modo noſtras in nos manus advocat, modo ſuis contenta viribus, invenit pericula ſine auctore. Nullum tempus exceptum eſt: in ipſis voluptatibus cauſæ doloris oriuntur. Bellum in media pace conſurgit, & auxilia ſecuritatis in metum tranſeunt: ex amico inimicus, hoſtis ex ſocio. In ſubitas tempeſtates, hyberniſque majores, agitur æſtiva tranquillitas. Sine hoſte patimur hoſtilia: & cladis cauſas, ſi alia deficiunt, nimia ſibi felicitas invenit. Invadit temperatiſſimos morbus, validiſſimos phtiſis, innocentiſſimos

pœna,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

pœna, ſecretiſſimos tumultus. Eligit aliquid novi caſus, per quod velut oblitis vires ſuas ingerat. Quicquid longa ſeries, multis laboribus, multa Deûm indulgentia ſtruxit, id una dies ſpargit ac diſſipat. Eſſet aliquod imbecillitatis noſtræ ſolatium, rerumque noſtrarum, ſi tanta celeritate repararentur cuncta, quanta finiuntur: nunc incrementa lente exeunt, feſtinatur in damnum. Nihil publice, nihil privatim ſtabile eſt: tam hominum, quàm urbium fata voluuntur. Inter placidiſſima terror exiſtit, nihilque, extra tumultuantibus cauſſis; mala, unde minime expectabantur, erumpunt.

Longo tempore orta cito finiuntur.

Cogitanda ergo ſunt omnia, & animus adverſus ea quæ poſſunt evenire, firmandus. Enumerare omnes fatorum vias, longum eſt: hoc unum ſcio: omnia mortalium opera, mortalitate damnata ſunt: inter peritura vivimus.

Inter peritura vivimus.

Sæpe majori fortunæ locum fecit injuria: multa ceciderunt, ut altius ſurgerent, & in majus. Timagenes felicitati urbis inimicus ajebat, Romæ ſibi incendia ob hoc unum dolori eſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ſe, quod ſciret meliora reſurrectura; quàm arſiſſent. In hac quoque urbe veriſimile eſt certaturos omnes eſſe, ut majora certioraque quàm amiſere, reſtituantur.

Alexandri regis cupiditas.

Ad omnia patienda pares ſumus: nemo altero fragilior eſt, nemo in craſtinum ſui certior. Alexander Macedonum rex diſcere Geometriam infelix cœperat, ſciturus quàm puſilla terra eſſet, ex qua minimum occupaverat. Ita dico infelix ob hoc, quod intelligere debebat falſum ſe gerere cognomen: quis enim eſſe magnus in puſillo poteſt?

Ex Epiſtola. 94.

De breviori vita non curandum, & quòd ampliſſimum vitæ ſpatium eſt, uſque ad ſapientiam vivere.

De mortis præoccupatione.

OBjurgamus quotidie fatum: Quare ille in medio curſu raptus eſt? Quare ille non rapitur? Quare ſenectutem & ſibi & aliis gravem extendit? Vtrum obſecro te, æquius judicas, te naturæ, an tibi parêre naturam? quid autem intereſt quàm cito exeas unde utique exeundum eſt? Non ut diu vivamus, curandum eſt, ſed ut ſatis: nam ut diu vivas, fato opus eſt: ut ſatis, animo.

mo. Longa eſt vita, ſi plena eſt: impletur autem, cum animus ſibi bonum ſuum reddidit, & ad ſe poteſtatem ſui tranſtulit. Quid illum octoginta anni juvant, per inertiam exacti? Non vixit iſte, ſed in vita moratus eſt; nec ſerò mortuus, ſed diu. Octoginta annis vixit. Intereſt, mortem ejus ex quo die numeres! At ille obiit viridis: ſed officia boni civis, boni amici, boni filii exſecutus eſt: in nulla parte ceſſavit. Licet ejus ætas imperfecta ſit, vita perfecta eſt.

Obſecro te, mi Lucili, hoc agamus; ut quemadmodum precioſa rerum, ſic vita noſtra non pateat multum, ſed multum pendat. Actu illam metiamur, non tempore. Laudemus itaque, & in numero felicium reponamus eum, cui quantulumcunque temporis contingit, bene collocatum eſt. Aetas inter externa eſt. Quamdiu ſim, alienum eſt: quam diu verò vir bonus ſim, meum eſt. Hoc à me exige, ne velut per tenebras ævum ignobile emetiar: ut agam vitam, ut non prætervehar. Quæris quod ſit ampliſſimum vitæ ſpatium? uſque ad ſapientiam vivere. Qui ad illam peruenit, attigit

Bonitas bonum noſtrum eſt.

non longiſſimum finem, ſed maximum.

Mors per omnes it: qui occidit, conſequitur occiſum. Minimum eſt, de quo ſollicitiſſime agitur. Quid autem ad rem pertinet quamdiu vites, quod evitare non poſſis?

Ex Epiſtola 95.

Quod admonitio authoritate probata multum prodeſt.

QUid autem Philoſophia, niſi vitæ lex eſt? Sed putemus non proficere leges: non ideò ſequitur, ut ne monitiones quidem proficiant. Aut ſic & conſolationes nega proficere, diſſuaſionesque, & adhortationes, objurgationes, & laudationes. Omnia iſta monitionum genera ſunt: per iſta ad perfectum animi ſtatum pervenitur. Nulla res magis animis honeſta induit, dubiosque & in pravum inclinabiles revocat ad rectum, quàm bonorum virorum converſatio. Paullatim enim deſcendit in pectora, & vim præceptorum obtinet, frequenter audiri, aſpici frequenter. Occurſus mehercule, ipſe ſapientium juvat: & eſt aliquid, quod ex magno viro vel tacente proficias. Nec tibi facilè dixerim, quemadmo-

admodum proſit, ſic ut illud intelligam, profuiſſe. Minuta quædam, ut ait Phædon, animalia, cum mordent, non ſentiuntur: adeò tenuis illis & fallens in periculum vis eſt: tumor indicat morſum, & in ipſo tumore nullum vulnus apparet. Idem tibi in converſatione virorum ſapientium eveniet: non deprehendes quemadmodum, aut quando, tibi proſit: profuiſſe deprehendes. Quorſum, inquit, hoc pertinet? Æquè præcepta bona, ſi ſæpe tecum ſint, profutura, quàm bona exempla. Pythagoras ait, alium animum fieri intrantibus templum, deorumque ſimulachra ex vicino cernentibus, & alicujus oraculi opperientibus vocem. Quis autem negaverit, feriri quibuſdam præceptis efficaciter etiam imperitiſſimos? velut his breviſſimis vocibus, ſed multum habentibus ponderis: *Præcepta & exempla proſunt.*

---Nihil nimis.

Avarus animus nullo ſatiatur lucro.
Ab alio expectes, alteri quod feceris.

Hæc cum ictu quodam audimus, nec ulli licet dubitare, aut interrogare, Quare? adeo etiam ſine ratione

ipſa veritas ducit. Si reverentia frænat animos, aut vitia compeſcit: cur non admonitio idem poſſit? Si imponit pudorem caſtigatio: cur admonitio non faciat; etiamſi nudis præceptis utitur? Illa verò efficacior eſt, & altius penetrat, quæ adiuvat ratione, quod præcipit, quæ adiicit, quare quidque faciendum ſit, & quis facientem obedientemque præceptis fructus expectet. Si imperio, & admonitione proficitur: atqui proficitur imperio: ergo & admonitione. Marcus Agrippa, vir ingentis animi, qui ſolus ex his quos civilia bella claros potentesque fecerunt, felix in publicum fuit, dicere ſolebat; multum ſe huic debere ſententiæ: Nam concordia paruæ res creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur. Hac ſe ajebat, & fratrem, & amicum optimum factum. Pars virtutis diſciplina conſtat, pars exercitatione: & diſcas oportet, & quod didiciſti, agendo confirmes. Philoſophia, inquit, dividitur in hæc, ſcientiam, & habitum animi. Nam illam qui didicit, & facienda ac vitanda percepit: nondum ſapiens eſt, niſi in ea quæ didicit, animus ejus transfiguratus eſt. Tertia pars, iſta

Admonitio utiliſſima eſt.

Duplex eſt Philoſophia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ſta præcipiendi, ex utroque eſt, & ex decretis, & ex habitu. Nulli nos vitio natura conciliat: illa nos liberos ac integros genuit. Nihil quidem quod avaritiam noſtram irritaret, poſuit in aperto: pedibus aurum & argentum ſubjecit, calcandumque ac premendum dedit, quicquid eſt, propter quod calcamur ac premimur. Illa vultus noſtros erexit in cælum, & quicquid magnificum mirumque fecerat, videri à ſuſpicientibus voluit. Hæc ſupra nos natura diſponit: aurum quidem & argentum, & propter iſta nunquam pacem agens ferrum, quaſi male nobis committerentur, abſcondit. Nos in lucem, propter quæ pugnaremus, extulimus: nos & cauſas periculorum noſtrorum, & inſtrumenta, disjecto terrarum pondere, eruimus: nos fortunæ mala noſtra tradidimus, nec erubeſcimus ſumma apud nos haberi, quæ fuerant ima terrarum. Vis ſcire, quàm falſus oculos tuos decipit fulgor? nihil eſt iſtis, quàmdiu merſa & involuta cæno ſuo jacent, fœdius, nihil obſcurius. Quid ni? quando per longiſſimorum cuniculorum tenebras extrahuntur: nihil eſt illis dum fiunt, & à

Natura ea quæ nocent abſcondit.

fæce ſua ſeparantur, informius. Denique ipſos opifices intuere, per quorum manus ſterile terræ genus & informe perpurgatur; videbis quanta fuligine oblinantur. Atqui iſta magis inquinant animos, quàm corpora: & in poſſeſſore eorum, quàm in artifice, plus eſt ſordium. Si vis exercere tibi utile, nulli autem grave imperium, ſubmove vitia. Multi inveniuntur, qui ignem inferant urbibus, qui inexpugnabilia ſæculis, & per aliquot ætates tuta proſternant, qui æquum arcibus aggerem attollant, & muros in miram altitudinem adductos arietibus ac machinis quaſſent: multi ſunt, qui ante ſe agant agmina, & tergis hoſtium graves inſtent, & ad mare magnum perfuſi cæde gentium veniant: ſed hi quoque, ut vincerent hoſtem, cupiditate victi ſunt. Nemo illis venientibus reſtitit, ſed nec ipſi ambitioni, crudelitatique reſtiterant: tunc cum alios agere viſi ſunt, agebantur. Agebat infelicem Alexandrum furor aliena devaſtandi, & ad ignota mittebat. Nec Cn. quidem Pompeio externa bella aut domeſtica virtus aut ratio ſuadebat: ſed inſanus amor magnitudinis falſæ, modo

Imperium noſtrum utile.

Gloria & ambitio ad omnia cogunt.

modo in Hiſpaniam & Sertoriana arma, modo ad colligendos piratas, ac maria pacanda vadebat. Hæ prætexebantur cauſæ, ad continuandam potentiam. Quid C. Cæſarem in ſua fata, pariter ac publica immiſit? gloria & ambitio, & nullus ſupra ceteros eminendi modus. Quid, tu C. Marium ſemel conſulem (unum enim conſulatum accepit, ceteros rapuit) cum Theutonicos Cimbrosque concideret, cum Iugurtham per Africæ deſerta ſequeretur, tot pericula putas appetiſſe, virtutis inſtinctu? Marius exercitum, Marium ducebat ambitio. Ideoque cum multis fuerunt mali, peſtiferam illam vim, qua pleriſque nocuerunt, ipſi quoque ſentiunt. Non eſt quod credas, quemquam fieri aliena infelicitate felicem. Omnia iſta exempla, quæ oculis atque auribus noſtris ingeruntur, retexenda ſunt, & plenum malis ſermonibus pectus exhauriendum. Hæc eſt enim ſapientia, in naturam converti, & eò reſtitui, unde publicus error expulerit. Magna pars ſanitatis eſt, hortatores inſaniæ reliquiſſe, & ex iſto cœtu invicem noxio procul abiiſſe. Hoc ut eſſe verum ſcias,

Nemo lautus ſibi neque luxurioſus.

as, aſpice, quanto aliter unuſquiſque populo vivat, aliter ſibi. Non eſt per ſe magiſtra ſolitudo innocentiæ, nec frugalitatem docent rura: ſed ubi teſtis ac ſpectator abſceſſit, vitia ſubſidunt, quorum monſtrari & conſpici fructus eſt. Quis eam, quam nulli oſtenderet, induit purpuram? quis poſuit ſecretam in auro dapem? quis ſub alicujus ruſticæ arboris projectus umbra, luxuriæ ſuæ pompam ſolus explicuit? Nemo oculis ſuis lautus eſt, ne paucorum quidem & familiarium, ſed apparatum vitiorum ſuorum pro modo turbæ ſpectantis expandit. Itaque irritamentum eſt omnium, in quæ inſanimus, admirator & conſcius. Ne concupiſcamus efficies, ſi ne oſtendamus effeceris. Ambitio, & luxuria, & impotentia, ſcenam deſiderant: ſanabis iſta, ſi abſconderis. Itaque ſi in medio urbium fremitu collocati ſumus, ſtet ad latus monitor, & contra laudatores ingentium patrimoniorum laudet parvo divitem, & uſu opes metientem. Contra illos, qui gratiam ac potentiam attollunt, otium ipſe ſuſpiciat traditum literis, & animum ab externis ad ſua reverſum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 96.

De differentiis inter decreta & præcepta: De morum item corruptela & perverſitate.

ANtiqua, inquit, ſapientia nihil aliud, quàm facienda & vitanda præcepit: & tunc longè meliores erant viri: poſtquam docti prodierunt, boni deſunt. Simplex enim illa & aperta virtus in obſcuram & ſolertem ſcientiam verſa eſt, docemurque diſputare, non vivere. Fuit ſine dubio, ut dicitis, vetus illa ſapientia, cum maxime naſcens, rudis: non minus quam ceteræ artes, quarum in proceſſu ſubtilitas crevit. Sed ne opus quidem adhuc erat remediis diligentibus. Nondum in tantum nequitia ſurrexerat, nec tam late ſe ſparſerat: poterãt vitiis ſimplicibus obſtare remedia ſimplicia. Nunc neceſſe eſt tanto operoſiora eſſe munimenta, quanto valentiora ſunt, quibus petimur. Medicina quondam paucarum fuit ſcientia herbarum, quibus ſiſteretur fluens ſanguis, vulnera coirent paullatim: deinde in hanc pervenit tam multiplicem varietatem. Nec eſt mirum, tunc illam minus negocii habuiſſe, firmis adhuc, ſolidiſque

Varia eſt doctrina, quia varia peccata.

Morbi ex ſuperfluitatibus deſcendũt.

que corporibus, & facili cibo, nec per artem voluptatemque corrupto. Qui poſtquam cœpit, non ad tollendam, ſed ad irritandam famem quæri, & inventæ ſunt mille conditur æ, quibus aviditas excitaretur: quæ deſiderantibus alimenta erant, onera ſunt plenis. Inde pallor, & nervorum vino madentium tremor, & miſerabilior ex cruditatibus, quàm ex fame macies: inde incerti labantium pedes, & ſemper qualis in ipſa ebrietate titubatio: inde in totam cutem humor admiſſus, diſtentusque venter, dum malè aſſueſcit plus capere, quàm poterat: inde ſuffuſio luridæ bilis, & decolor vultus, tabesque in ſe putreſcentium, & retorti digiti articulis obrigeſcentibus, nervorum ſine ſenſu jacentium torpor, aut palpitatio ſine intermiſſione vibrantium. Quid capitis vertigines dicam? quid oculorum auriumque tormenta, & cerebri æſtuantis verminationes, & omnia per quæ exoneramur, internis ulceribus affecta? Innumerabilia præterea febrium genera, aliarum impetu ſævientium, aliarum tenui peſte repentium, aliarum cum horrore & multa membrorum quaſ-

ſatione

tione venientium? Quid alios refe-
am innumerabiles morbos, ſupplicia
luxuriæ? Immunes erant ab iſtis malis,
qui nondum ſe deliciis ſolverant, qui
ibi imperabant, ſibi miniſtrabant.
Corpora opere ac vero labore dura-
bant, aut curſu defatigati, aut venatu,
aut tellure verſata: excipiebat illos
cibus, qui niſi eſurientibus placere non
poterat. Itaque nihil opus erat tam
magna medicorum ſupellectile, nec
tot ferramentis, atque pyxidibus. Sim-
plex erat ex ſimplici cauſa valetudo:
multos morbos multa fercula fece-
runt. Vide quantum rerum per unam
gulam tranſiturarum permiſceat luxu-
ria, terrarum mariſque vaſtatrix! In-
numerabiles eſſe morbos miraris?
Coquos numera. Ceſſat omne ſtudi-
um: & liberalia profeſſi, ſine ulla fre-
quentia, deſertis angulis præſident. In
Rhetorum ac Philoſophorum ſcholis
ſolitudo eſt: at quàm celebres culinæ
ſunt, quanta circa nepotum focos ju-
ventus premit? Tranſeo puerorum
infelicium greges: quos poſt tranſa-
cta convivia, aliæ cubiculi contumeliæ
expectant. Tranſeo agmina exoleto-
rum, per nationes coloreſque deſcri-
pta,

Morbi ſupplicia luxuriæ ſunt.

Morbi innumerabiles unde deſcendant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

pta, ut eadem omnibus levitas ſit, eadem primæ menſura lanuginis, eadem ſpecies capillorum, ne quis, cui rectior eſt coma, criſpulis miſceatur. Tranſeo piſtorum turbam, tranſeo miniſtratorum, per quos ſigno dato ad inferendam cœnam diſcurritur. Dii boni, quantum hominum unus venter exercet? Quàm fœdi atque peſtilentes ructus ſunt? quantum faſtidium ſui exalantibus crapulam veterem. Scias putreſcere ſumpta, non concoqui. Sic ex iſtis non ſingulares morbi naſcuntur, ſed inexplicabiles, diverſi, multiformes: adverſus quos & medicina armare ſe cœpit multis generibus, multis obſervationibus. Idem de Philoſophia dico. Fuit aliquando ſimplicior inter minora peccantes, & levi quoque cura medicabiles: adverſus tantam morum everſionem, omnia conanda. Et utinam ſic denique lues iſta vinceretur! non privatim ſolùm, ſed publicè furimus. Homicidia compeſcimus, & ſingulas cædes: quid bella, & occiſarum gentium glorioſum ſcelus? non avaritia, non crudelitas modum novit: & iſta quamdiu furtim, & à ſingulis fiunt, minus noxia,

Vitia occulta minus noxia.

minus-

inusque monſtruoſa ſunt: ex Senaſconſultis, plebiſque ſcitis ſcelera ercentur, & publicè jubentur, vetita rivatim. Quæ clam commiſſa capite ierent, eadem quia paludati fecêre, udamus. Non pudet homines mitiſmum genus, gaudere ſanguine altero, bella gerere, gerendaque liberis radere: cum inter ſe etiam mutis ac eris pax ſit? Adverſus tam potentem xplicitumque latè furorem operoſior hiloſophia facta eſt, & tantum ſibi irium ſumpſit, quantum his, adverſus quæ parabatur, acceſſerat. Non erat aimus ad frugalitatem magna vi reducendus, à quo paululum diſceſſerat:

Nunc manibus rapidis opus eſt, nunc arte magiſtra.

Voluptas ex omni quæritur. Nullum intra ſe manet vitium. In avariciam præceps luxuria eſt: honeſtatis oblivio invaſit: nihil turpe eſt, cujus placet pretium. Homo, ſacra res; homo iam per luſum & iocum occiditur. In hac ergo morum perverſitate, deſiderratur ſolito vehementius aliquid, quod mala inveterata diſcutiat. Diſcant quid malum, quid bonum ſit. Sciant omnia præter virtutem mutare nomen.

Nullum vitium ſolum manet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 97.

Aſſentiendum eſſe fatorum decretis.

SI quid mihi credis, intimos affectus meos tibi cum maximè detego: in omnibus quæ adverſa videntur & dura, ſic formatus ſum. Nihil unquam mihi incidet, quod triſtis incipiam, quod malo vultu: nullum tributum invitus conferam. Omnia autem ad quæ gemimus, quæ expaveſcimus, tributa vitæ ſunt. Horum, mi Lucili, nec ſperaveris immunitatem, nec petieris. Veſicę te dolor inquietavit: epulę fuerunt parum dulces: detrimenta continua: propius accedam; de capite timuiſti. Quid tu, neſciebas hæc te optare, cum optares ſenectutem? Omnia iſta in longa vita ſunt, quomodo in longa via & pulvis, & lutum, & pluvia. Sed volebam, inquis, vivere, carere tamen incommodis omnibus. Tam effeminata vox virum dedecet. Neque Dii, neque Deæ faciant, ut te fortuna in deliciis habeat. Ipſe te interroga, ſi quis poteſtatem tibi Deus faciat, utrum velis vivere in macello, an in caſtris. Atqui vivere, mi Lucili, militare eſt. Itaque hi, qui iactantur, & per operoſa atque ardua ſurſum atque deorſum

Parati ad omnia eſſe debemus.

ſn eunt, & expeditiones periculoſiſ-
ſnas obeunt, fortes viri ſunt, primo-
rque caſtrorum : iſti quos publica
cies, aliis laborantibus, molliter ha-
bt, Turtillæ ſunt, tuti contumeliæ
cuſſa. *Alii, turturillæ.*

Ex Epiſtola 98.

Vitia hominum eſſe, non temporum.

E Rras, mi Lucili, ſi exiſtimas noſtri
ſæculi eſſe vitium, luxuriam & ne-
gentiam boni moris, & alia quę ob-
jit ſuis quiſque temporibus. Homi-
um ſunt iſta, non temporum : nulla
tas vacavit à culpa. Et ſi æſtimare li-
ntiam cujuſque ſæculi incipias : pu-
t dicere nunquam apertius, quàm
ram Catone, peccatum eſt. &c. Ad
teriora faciles ſumus : quia nec dux
teſt, nec comes deeſſe : & res etiam
ſa ſine duce, ſine comite procedit :
on pronum iter eſt tantum ad vitia,
d præceps. Et, quod pleroſque ine-
endabiles facit, omnium aliarum
tium peccata artificibus pudori ſunt,
ffenduntque deerrantem : vitæ pec-
ta delectant. Non gaudet navigio
ubernator everſo, non gaudet ægro
edicus elato, non gaudet orator, ſi
troni culpa reus cecidit : at contra :
omnibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

omnibus crimen ſuũ voluptati eſt. Lætatur ille adulterio, in quod irritatus eſt ipſa difficultate: lætatur ille circumſcriptione furtoque. Alioqui ut ſcias, ſubeſſe animis, etiam in peſſima abductis, boni ſenſum, nec ignorari turpe, ſed negligi; omnes peccata diſſimulant, & quanvis feliciter ceſſerint, fructu illorum utuntur, ipſa ſubducunt. At bona conſcientia prodire vult, & conſpici: ipſas nequitia tenebras timet. Eleganter itaque ab Epicuro dictũ puto, Poteſt nocenti contingere ut lateat, latendi fides non poteſt. Ita eſt: tuta ſcelera eſſe poſſũt: ſecura non poſſunt. Nec ullum ſcelus, licèt illud fortuna exornet muneribus ſuis, licèt tueatur ac vindicet, impunitum eſt: quoniam ſceleris, in ſcelere, ſupplicium eſt. Sed nihilominus & hæc, & illa, ſecũdæ pœnæ premũt, ac ſequuntur: timere ſemper & expaveſcere, & ſecuritati diffidere. Hic conſentiamus, mala facinora conſcientia flagellari, & plurimum illi tormentorũ eſſe, eò quòd perpetua illam ſolicitudo urget ac verberat. Multos fortuna liberat pœna, metu neminem. Quare? quia infixa nobis ejus rei averſatio eſt, quam natura damnavit.

Exultant in rebus peſſimis.

Vermis eorum non morietur.

Conſciẽtia mille teſtes.

Ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 99.

Quomodo adverſus fortunæ duritiam componendus eſt animus.

ERrant, mi Lucili, qui aut boni aliquid nobis, aut mali judicant triuere fortunam: materiam dat bonoum ac malorum & initia rerum apud os in malum, bonumue exiturarum. 'alentior enim omni fortuna animus ſt: in utramque partem ipſe res ſuas ucit, beatæque ac miſeræ vitæ ſibi auſa eſt. Malus omnia in malum vert, etiam quæ cum ſpecie optimi veerant: rectus atque integer, corrigit rava fortunæ; & dura atque aſpera, erendi ſcientia mollit: idemque & ſeunda gratè excipit, modeſteque, & dverſa conſtanter atque fortiter. Qui icet prudens ſit, licet exacto faciat uncta judicio, licet nihil ſupra vires uas tentet: non contingit illi bonum ntegrum illud, & extra minas fortuæ poſitum, niſi certus adverſus incera eſt. *In animo divitiæ & paupertas.*

Calamitoſus eſt animus futuri anxius, & ante miſerias miſer, qui ſolicitus eſt, ut ea quibus delectatur, ad extremum uſque permaneant. Poteſt fortunam cavere, qui poteſt ferre: *Voluptas nulla diuturna eſt.*

certe

certè in tranquillo non tumultuatur. Nil eſt nec miſerius nec ſtultius, quam prætimere. Intemperantia fingit ſibi perpetuam felicitatem, fingit ſibi creſcere debere quæcunque contigerunt, non tantum durare : & oblitus hujus petauri, quo humana jactantur, ſibi uni fortuitorum conſtantiam ſpondet. Egregie itaque videtur mihi Metrodorus dixiſſe in ea epiſtola, qua ſororem, amiſſo optimæ indolis filio, alloquitur : Mortale eſt omnium mortalium bonum : de his loquitur bonis ad quæ concurritur. Nam illud verum bonum non moritur : certum eſt ſempiternumque, ſapientia & virtus : hoc unum contingit immortale mortalibus. Nihil firmum infirmo, nihil fragili æternum & invictum eſt. Tam neceſſe eſt perire quàm perdere : & hoc ipſum, ſi intelligimus, ſolatium eſt, æquo animo perdere, quod periturum eſt. Rem nobis eripit caſus, uſum fructumq; apud nos relinquit. Dic tibi, Ex iſtis quæ terribilia videntur, nihil eſt invictum. Singula vicere jam multi : ignem Mucius, crucem Regulus, venenum Socrates, exſilium Rutilius, mortem ferro adactam Cato : & nos

Æquo animo omnia toleranda.

vincamus

vincamus aliquid. Rurſus iſta, quæ ut ſpecioſa & felicia trahunt vulgum, à multis & ſæpe contempta ſunt. Nos quoque aliquid ipſi faciamus animosè: ſimus inter exempla. Quare deficimus? quare deſperamus? quicquid fieri potuit, poteſt. Nos modò purgegemus animum, ſequamurque naturam, à qua aberranti cupiendum timendumque eſt, & fortuitis ſerviendum. Licet reverti in viam, licet in integrum reſtitui. Reſtituamur, ut poſſimus dolores, & quocunque modo corpus invaſerint perferre, & fortunæ dicere: Cum viro tibi negotium eſt.

Tormenta omnia vincere poſſumus.

Ex Epiſtola 100.

Conſolatio amici de filii morte, & quòd luctus non voluptate, ſed ratione ſanandus eſt.

RESpice celeritatem rapidiſſimi temporis: cogita brevitatem hujus ſpatii, per quod citatiſſimi currimus: obſerva hunc comitatum generis humani, eodem tendentis, minimis intervallis diſtinctum, etiam ubi maxima videntur: quem putas periiſſe, præmiſſus eſt. Quid autem dementius, quàm cum idem tibi iter emetiendum ſit, flere eum, qui anteceſſit? Quiſquis aliquem queritur mortuum eſſe, que-

In morte proximi ne nimis doleamus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ritur hominem fuiſſe. Omnes eadem conditio devinxit: cui naſci contigit, mori reſtat. Intervallis diſtinguimur, exitu æquamur. Iactantur cuncta, & in contrarium tranſeunt, jubente fortuna: & in tanta volutatione rerum humanarum, nil cuiquam, niſi mors, certum. Tamen de eo queruntur omnes, in quo uno nemo decipitur. Sed puer deceſſit. Nondum dico melius agi cum eo qui vita defungitur: ad eum tranſeamus qui conſenuit: quantulo vincit infantem? Propone profundi temporis vaſtitatem, & univerſum cōplectere: deinde hoc quod ætatem vocamus humanam, compara immenſo: videbis quàm exiguum ſit, quod optamus, quod extendimus. Ex hoc quantum lachrymæ, quantum ſolicitudines occupant, quantum mors, antequam veniat, optata: quantum valetudo, quantum timor, quantum teneri aut rudes aut inutiles anni? Dimidium ex hoc edormitur. Adiice labores, luctus, pericula: & intelliges, etiam in longiſſima vita minimum eſſe quod vivitur.

Breve eſt tempus noſtrum.

Vita, nec bonum nec malum eſt: boni ac mali locus eſt. Ita nihil perdidit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

lit ille, niſi aleam in damnum certi-
orem. Potuit evadere modeſtus ac prudens, potuit ſub cura tua in meliora formari: ſed (quod juſtius timetur) potuit fieri pluribus ſimilis. Aſpice illos juvenes, quos ex nobiliſſimis domibus in arenam luxuria projecit: aſpice illos, qui ſuā alienamque libidinem exercent, mutuò impudici; quorum nullus ſine ebrietate, nullus ſine aliquo inſigni flagitio dies exit: plus timeri quàm ſperari potuiſſe, manifeſtum erit. Non debes itaque cauſas doloris accerſere, nec levia incommoda indignando cumulare. Quid? nunc ego duritiam ſuadeo, & in funere ipſo erigere vultum volo, & animum ne contrahi quidem patior? Minime: inhumanitas eſt iſta, non virtus. Plus oſtentatio doloris exigit, quàm dolor. Quotuſquiſque ſibi triſtis eſt? Clarius, cum audiuntur, gemunt: & taciti quietique dum ſecretum eſt; cum aliquos viderint, in fletus novos excitantur. Tum capiti ſuo manus ingerunt, quod potuerant facere nullo prohibente, liberius: tunc mortem comprecantur ſibi, tunc lectulo devoluuntur. Sine ſpectatore ceſſat dolor.

Plures mali & impii quàm boni reperiuntur.

Dolor in aliquibus fictus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Omnia itaque ad rationem revocanda ſunt. Stultius verò nihil eſt, quàm famam captare triſtitiæ, & lacrimas approbare: quas judico ſapienti viro alias permiſſas cadere, alias vi ſua latas. Imprudentium ut gaudia, ſic dolores exundavere. Æquo animo excipe neceſſaria. Illud quoque dicamus ei, qui deflet, ac deſiderat in ætate prima raptum: Omnes quantum ad brevitatem ævi, ſi univerſo compares, & juvenes & ſenes in æquo ſumus. Minus enim ad nos ex omni ætate venit, quàm quòd minimum eſſe quis dixerit: quoniam quidem minimum aliqua pars eſt.

Ex Epiſtola 101.

Oratio Philoſophi magis debet eſſe ſimplex & plana, quàm compoſita, vel ſolicita.

ORatio ſolicita Philoſophum non decet. Ubi tandem erit fortis & conſtans, ubi periculum ſui faciet, qui timet verba? Fabianus non erat negligens in oratione, ſed ſecurus: itaque nihil invenies ſordidum. Electa verba ſunt, non captata: nec hujus ſeculi more contra naturam ſuam poſita & inverſa; ſplendida tamen, quamvis ſumantur è medio: ſenſus honeſtos & magni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

magnificos habent, non coactos in ſententiam, ſed altius ductos.

Ex Epiſtola 102.

De inopinato fati termino; ubi notat eos qui longiorem vitam ſupplicio vel turpitudine paciſcuntur.

OMnis dies, omnis hora, quàm nihil ſimus oſtendit, & aliquo argumento recenti admonet fragilitatis oblitos, cum æterna meditantes reſpicere cogit ad mortem.

Inſere nunc Melibœe piros, pone ordine vites.

Quàm ſtultum eſt ætatem diſponere? ne craſtino quidem dominamur. O quanta dementia eſt, ſpes longas inchoantium! Emam, ædificabo, credam, exigam, honores geram, tum demum laſſam & plenam ſenectutem in otium referam. Omnia, mihi crede, etiam felicibus dubia ſunt. Nihil ſibi quiſquam de futuro debet promittere: id quoque quod tenetur, per manus exit, & ipſam quam premimus horam, caſus incidit. Volvitur tempus, rata quidem lege, ſed per obſcurum: quid autem ad me, an naturæ certum ſit, quod mihi incertum eſt? Navigationes longas, & pererratis littoribus *Spes vitæ fallax.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

alienis, ſeros in patriam reditus proponimus; militiam, & caſtrenſium laborum tarda manupretia; procurationes, officiorumque per officia proceſſus: cum interim ad latus mors eſt: quæ quoniam nunquam cogitatur, niſi aliena; nobis ſubinde ingeruntur mortalitatis exempla, non diutius, quàm dum miramur, hæſura. Quid autem eſt ſtultius, quàm mirari id ullo die factum, quod omni poteſt fieri? Stat quidem terminus nobis, ubi illum inexorabilis fatorum neceſſitas fixit: ſed nemo ſcit noſtrûm, quàm prope verſetur. Sic itaque formemus animum, tanquam ad extrema ventum ſit: nihil differamus: qui quotidie vitæ ſuæ ſummam manum impoſuit, non indiget tempore. Ideo, mi Lucili, propera vivere: & ſingulos dies, ſingulas vitas puta. In ſpe viventibus, proximum quodque tempus elabitur: ſubitque aviditas, & miſerrimum atque miſerrima omnia efficiens, metus mortis.

Quotidie mori debemus.

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxa:
Tuber adſtrue gibberum,
Lubricos quate dentes.

Vita

'ita dum ſupereſt, bene eſt.
'ſque adeone mori miſerum eſt?

Optat ultima malorum: & quæ pati
aviſſimum eſt, extendi ac ſuſtineri
pit: qua mercede? ſcilicet longio-
s ~~vitæ~~. Quid autem hujus vivere eſt? *Vivere eſt diu mori.*
u mori. Invenitur aliquis, qui malit
ter ſupplicia tabeſcere, & perire
embratim, & toties per ſtillicidia a-
ittere animam, quàm ſemel exhala-
? Nega nunc magnum beneficium
ſſe naturæ, quòd neceſſe eſt mori.
ulti pejora paciſci adhuc parati ſunt:
tiam amicum prodere, ut diutius vi-
ant; & liberos ad ſtuprum manu ſua
radere, ut contingat lucem videre, tot
onſciam ſcelerum. Excutienda vitæ
upido eſt: dicendumque nihil inter-
ſſe quando patiaris, quod quando-
ue patiendum eſt: quàm bene vivas
eferre, non quàm diu: ſæpè autem in
oc eſſe bene, diu.

Ex Epiſtola 103.

De morte contemnenda.

ALia origo nos expectat, alius re-
rum ſtatus. Proinde intrepidus
oram illam decretoriam proſpice:
Quicquid circa te jacet rerum, tan-
quàm hoſpitalis loci ſarcinas ſpecta:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

tranſeundum eſt: Excutit redeuntem natura ſicut intrantem. Non licet plus efferre, quàm intuleris: Detrahetur tibi hæc circumjecta, noviſſimum velamentum tui, cutis: detrahetur caro & ſuffuſus ſanguis, diſcurrensque per totum: detrahentur oſſa neruique, firmamenta fluidorum ac labentium. Dies iſte, quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis eſt. Gemis, ploras: & hoc ipſum flere, naſcentis eſt. Quid contriſtaris? ita ſolet fieri. Pereunt ſemper velamenta naſcentium. Quid iſta ſic diligis, quaſi tua? iſtis opertus es. Veniet qui te revelet dies, & ex contubernio fœdi atque olidi ventris educat. Alienus jam hinc, altius aliquid ſublimiuſque meditare.

De gloria poſt mortem. Aliquando naturæ tibi arcana retegentur, diſcutietur iſta caligo, & lux undique clara percutiet. Imaginare tecum, quantus ille fulgor, tot ſideribus inter ſe lumen miſcentibus. Nulla ſerenum umbra turbabit, æqualiter ſplendebit omne cæli latus. Dies & nox aëris infimi vices ſunt. Tunc in tenebris vixiſſe te dices, cum totam lucem, & totus aſpexeris, quàm nunc per anguſtiſſimas oculorum vias obſcure intueris,

intueris, & tamen admiraris illam procul. Quid tibi videbitur divina lux, cum illam ſuo loco videris? Hæc cogitatio nihil ſordidum animo ſubſidere ſinit, nihil humile, nihil crudele. Deos omnium rerum eſſe teſtes ait. Illis nos approbari, illis in futurum parari jubet, & æternitatem proponere: quàm qui mente concipit, nullos horret exercitus, non terretur tuba, nullis ad timorem minis agitur. Quid ni non timeat, qui mori ſperat. Cogita quantum nobis exempla bona proſint. Scies magnorum virorum non minus memoriam eſſe utilem, quàm præſentiam.

Ex Epiſtola 104.

De pernicie inſidiarum, quæ ſunt ex homine, & de hominis officio; & quomodo philoſophia utendum.

AB homine homini quotidianum periculum. Adverſus hoc te expedi, hoc intentis oculis intuere. Nullum enim malum frequentius, nullum pertinacius, nullum blandius. Tempeſtas minatur, antequam ſurgat: crepant ædificia, antequam corruant: prænunciat fumus incendium: ſubita eſt ex homine pernicies, & eò diligen- *Homo homini deus; homo homini lupus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

tius tegitur, quo propius accedit. Erras, ſi iſtorum tibi qui occurrunt vultibus credis, hominum effigies habent, animos ferarum. Homini perdere hominem libet. Tu tamen ita cogita, quod ex homine periculum ſit: ut cogites, quod ſit hominis officium. Alterum intuere, ne lædaris; alterum, ne lædas. Commodis omnium læteris, movearis incommodis: & memineris quæ præſtare debeas, quæ cavere. Quantum autem potes, in philoſophiam ſecede: illa te ſinu ſuo proteget: in hujus ſacrario eris, aut tutus, aut tutior.

Dilectio proximi.

Ex Epiſtola 105.

Qualiter ſeceſſio in otium, vel peregrinatio non proſit, ſed noceat, ſine curatione animi.

NAm Socratem quærenti cuidam, quòd nihil ſibi peregrinationes profuiſſent, reſpondiſſe ferunt: Non immeritò hoc tibi evenit: Tecum enim peregrinabaris. O quàm bene cum quibuſdam ageretur, ſi à ſe aberrarent! Nunc primi ſeipſos ſolicitant, corrumpunt, territant. Quid prodeſt mare trajicere, & urbes mutare? Si vis iſta, quibus urgeris, effugere, non alibi ſis oportet, ſed alius. Puta veniſſe te

Nemo ex peregrinatione virtuoſior.

Athenas,

Athenas, puta Rhodon: elige arbitrio tuo civitatem: quid ad rem pertinet, quos illa mores habeat? tuos adferes. Quid per ſe prodeſſe peregrinatio cuiquam potuit? Non voluptates illa temperavit, non cupiditates refrenavit, non iras repreſſit, non indomitos amoris impetus fregit, nulla denique animo mala eduxit, non judicium dedit, non excuſſit errorem: ſed ut puerum ignota mirantem, ad breve tempus rerum aliqua novitate detinuit. Cæterùm inconſtantiam mentis, quæ cum maximè ægra eſt, laceſſit: mobiliorem levioremque reddidit ipſa jactatio. Itaque quæ petierant cupidiſſimè loca, cupidius deſerunt, & avium modo tranſvolant, citiusque quàm venerant abeunt. Peregrinatio notitiam dabit gentium, novas tibi montium formas oſtendet, inuſitata ſpatia camporum, & irriguas perennibus aquis valles, & alicujus fluminis ſub obſervatione naturam: &c. Ceterum neque meliorem faciet, neque ſaniorem. Inter ſtudia verſandum eſt, & inter authores ſapientiæ, ut quæſita diſcamus, nondum inventa quæramus. Sic eximendus animus ex miſerrima ſervitute,

Locorum mutatio inutilis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

tute, in libertatem aſſeritur. Medicina ægro, non regio quærenda eſt. Fregit aliquis crus, aut extorſit articulum, non vehiculum navemque conſcendit, ſed advocat medicum, ut fracta pars jungatur, ut luxata in locum reponatur. Quid ergo? animum, tot locis fractum & extortum, credis locorum mutatione poſſe ſanari? Majus eſt iſtud malum, quàm ut geſtatione curetur. Peregrinatio non facit medicum, non oratorem: nulla ars loco diſcitur. Quid ergo? Sapientia rerum omnium maxima, in itinere colligetur? Nullum, mihi crede, iter eſt, quod te extra cupiditates, extra iras, extra metus ſiſtat: aut ſi quod eſſet, agmine facto, gens illuc humana pergeret. Tam diu iſta urgebunt mala, macerabuntque per terras ac maria vagum, quam diu malorum geſtaris cauſſas. Fugam tibi non prodeſſe miraris? tecum ſunt quæ fugis. Te igitur emenda, onera tibi detrahe, & deſideria. Omnem ex animo erade nequitiam. Unus eſt hujus vitæ fluctuantis & turbidæ portus, eventura contemnere, ſtare fidenter, tela fortunæ adverſo pectore excipere, non latitantem, nec

Nulla ars loco diſcitur.

tergi-

ergiverſantem. Aurum & argentum, & quicquid aliud felices domos onerat, relinquatur: non poteſt gratis conſtare libertas. Hanc ſi magno æſtimas, omnia paruo æſtimanda ſunt.

Ex Epiſtola 106.

Magna pars ſecuritatis, ſecum habitare, & nihil iniquè facere.

NIhil tamen æque proderit, quàm quieſcere, & minimum cum aliis loqui, plurimum ſecum. Eſt quædam dulcedo ſermonis, qui irrepit, & blanditur, & non aliter quàm ebrietas aut amor ſecreta producit.

Ex Epiſtola 107.

Philoſophandum, ſed paucis.

QUoniam, ut voluiſti, morem geſſi tibi, nunc ipſe dicam mihi, quod dicturum eſſe te video. Latrunculis ludimus: in ſupervacuis ſubtilitas teritur: non faciunt bonos iſta, ſed doctos. Apertior res eſt, ſapere: imo ſimplicior: paucis opus eſt ad mentem bonam literis. Sed nos ut cetera in ſupervacuum diffundimus, ita Philoſophiam ipſam. Quemadmodum omnium rerum, ſic literarum quoque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

quoque intemperantia laboramus. Non vitæ, ſed ſcholæ diſcimus. Vale.

Ex Epiſtola 108.

Quæ patienda ſunt ambulanti per hujus vitæ viam, & quòd præmeditatio leviſsima facit eſſe graviora; & qualiter varietas mortalitatis & fatum æquanimiter ferenda ſunt.

NOn eſt delicata res, vivere. Longam viam ingreſſus es: & labaris oportet, & arietes, & cadas, & laſſeris, & exclames, O mors; id eſt, mentiaris. Alio loco comitem relinques, alio efferes, alio timebis. Per hujuſmodi offenſas emetiendum eſt confragoſum hoc iter. Mori me vult? præparetur animus contra omnia. Sciat ſe veniſſe ubi patiatur fulmen? ſciat ſe veniſſe, ubi

Luctus & ultrices poſuere cubilia curæ,
Pallentesque habitant morbi, triſtisque ſenectus.

In hoc contubernio vita degenda eſt. Effugere iſta non potes, contemnere potes: contemnes autem, ſi ſæpe cogitaveris, & futura præſumpſeris. Nemo non fortius ad id, cui ſe diu compoſuerat, acceſſit, & duris quoque, ſi præmeditata erant, obſtitit. At contra impa-

Militia eſt vita hominis ſuper terram.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

mparatus, etiam leviſſima expavit. Et uia omnia novitate graviora ſunt, æc cogitatio aſſidua præſtabit, ut ulli ſis malo tiro. Nihil miremur eorum, ad quæ nati ſumus: quæ ideo nuli quærenda, quia paria ſunt omnibus. ta dico paria ſunt: nam etiam quod ffugit aliquis, pati potuit. Æquum utem jus eſt, non quo omnes uſi ſunt, ed quod omnibus latum eſt. Imperetur æquitas animo, & ſine querela mortalitatis tributa pendamus. Hiems frigora adducit: algendum eſt: æſtas calores refert: æſtuandum eſt. Intemperies cæli valetudinem tentat: ægrotandum eſt. Et fera nobis loco occurret, & homo pernicioſior feris omnibus. Aliud aqua, aliud ignis eripiet. Hanc rerum conditionem mutare non poſſumus. Optimum eſt pati, quod emendare non poſſis: & Deum, quo auctore cuncta proveniunt, ſine murmuratione comitari. Malus miles eſt, qui imperatorem gemens ſequitur.

Omnia hic communia & paria ſunt.

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

Sic vivamus, ſic loquamur: paratos nos inveniat atque impigros fatum.

Hic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Hic eſt magnus animus, qui ſe Deo tradidit: at contra ille puſillus ac degener, qui obluctatur, & de ordine mundi male exiſtimat, & emendare mavult deos, quàm ſe.

Ex Epiſtola 109.

De moderanda cupiditate diſcendi, & quanti profectus ſit, ſapientem ſæpius audire, & quod majori impetu juvenes ad Philoſophiam, quàm ſenes accedimus.

HAec retuli, ut probarem tibi, quàm vehementes haberent tyrunculi impetus primos, ad optima quæque, ſi quis exhortaretur illos, ſi quis impenderet. Sed aliquid præcipientium vitio peccatur, qui nos docent diſputare, non vivere: aliquid diſcentium, qui propoſitum afferunt ad præceptores ſuos, non animum excolendi, ſed ingenium. Itaque quæ Philoſophia fuit, facta Philologia eſt. Multum autem ad rem pertinet, quo propoſito ad quam rem accedas. Qui Grammaticus futurus Virgilium ſcrutatur, non hoc animo legit illud egregium:

Philoſophia philologia facta eſt.

Fugit irreparabile tempus.

Vigilandum eſt: niſi properamus, relinquimur. Agit nos, agiturque velox

ox dies: inſcii rapimur. Omnia in futurum diſponimus, & inter præcipitia nti ſumus. Sed ut obſervet, quoties irgilius de celeritate temporum dit, hoc uti verbo illum, FUGIT.

Optima quæque dies miſeris mortalibus ævi
Prima fugit: ſubeunt morbi, triſtisque ſenectus,
Et labor & duræ rapit inclementia mortis.

Aſſueſcere virtuti juvenis.

Ille qui ad philoſophiam ſpectat, hæc adem quo debet, abducit. Nunquam Virgilius, inquit, dies dicit ire, ſed fuge; quod currendi genus concitatiſſimum eſt; & optimos quoſque primos api. Quid ergo ceſſamus nos ipſi conitare, ut velocitatem rapidiſſimæ rei oſſimus æquare? Meliora prætervoant, deteriora ſuccedunt. Quemadmodum ex amphora primum quod eſt ſinceriſſimum effluit, graviſſimum quodque turbidumque ſubſidit: ſic in ætate noſtra, quod optimum, in primo eſt. Id exhauriri in aliis potius patimur, ut nobis fæcem reſervemus. Inhæreat iſtud animo, & tanquam miſſum oraculo placeat:

Optima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Optima quæque dies miſeris mortalibus ævi
Prima fugit.

Quare optima? quia reſtat quod incertum eſt. Quare optima? quia juvenes poſſumus diſcere, poſſumus facilem animum, & adhuc tractabilem, ad meliora convertere: quia hoc tempus idoneum eſt laboribus, idoneum agitandis per ſtudia ingeniis, & exercendis per opera corporibus. Primus quiſque tanquam optimus dies placeat, & redigatur in noſtrum: quod fugit, occupandum eſt. Hoc non cogitat ille, qui grammatici oculis carmen iſtud legit, ideo optimum quemque primum eſſe diem, quia ſubeunt morbi, quia ſenectus premit, & adhuc adoleſcentiam cogitantibus ſupra caput eſt: ſed ait, Virgilium ſemper unà ponere morbos & ſenectutem; non mehercule immerito. Senectus enim inſanabilis morbus eſt. Præterea, inquit, hoc ſenectuti cognomen impoſuit, triſtem illam vocat:

Tempus iſtud laboribus aptum eſt.

Senectus triſtis.

Subeunt morbi, triſtiſque ſenectus.

Non eſt quod mireris, ex eadem materia ſuis quemq; ſtudiis apta colligere. In eodem prato bos herbam quærit,

ſærit, canis leporem, ciconia lacer-
um. Illud admoneo, auditionem Phi- *Finis ſtudii.*
oſophorum, lectionemque ad pro-
oſitum beatæ vitæ trahendam, non
t verba priſca aut ficta captemus, &
ranslationes improbas, figuraſque
icendi, ſed ut profutura præcepta, &
nagnificas voces, & animoſas, quæ
nox in rem transferantur. Sic iſta di-
camus, ut quæ fuerunt verba, ſint o-
pera. Nullos autem pejus mereri de
omnibus mortalibus judico, quàm qui
philoſophiam, velut aliquod artifi-
cium venale didicerunt: qui aliter vi-
vunt, quàm vivendum eſſe præci-
piunt. Exempla enim ſeipſos inutilis *Præceptor commodum ſuum quærens, inutilis.*
diſciplinæ circumferunt, nulli non vi-
tio quod inſequuntur, obnoxii. Non
magis mihi poteſt quiſquam talis
prodeſſe præceptor, quàm gubernator
in tempeſtate nauſeabundus. Tenen-
dum eſt, rapiente fluctu, guberna-
culum, luctandum cum ipſo mari, eri-
pienda ſunt vento vela: quid me poteſt
adjuvare rector navigii attonitus &
vomitans? Quanto majore putas vi-
tam tempeſtate jactari, quàm ullam
ratem? non eſt loquendum, ſed gu-
bernandum.

Ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Ex Epiſtola 110.

Multis argumentis oſtendit ſapientem ſapienti prodeſſe.

PRoſunt inter ſe boni: exercent enim virtutes, & ſapientiam in ſuo ſtatu continent: deſiderat uterque aliquem, cum quo conferat, cum quo quærat. Peritos luctandi, uſus exercet: muſicum, qui paria didicit, monet. Opus eſt & ſapienti, agitatione virtutum. Malus malo nocet; facit pejorem iram, metum incitando, triſtitiæ aſſentiendo, voluptates laudando: & tunc maxime laborant mali, ubi plurium vitia miſcuere, & in unum collata nequitia eſt. Ergo ex contrario, bonus bono proderit. Quomodo? inquis. Gaudium illi afferet, fiduciam confirmabit, ex conſpectu mutuæ tranquillitatis creſcet utriuſque lætitia. Præterea ſecundum naturam eſt & amicos complecti, & amicorum actu, ut ſuo proprioque lætari. Nam niſi hoc fecerimus, ne virtus quidem nobis permanebit, quæ in exercendo ſe uſu valet. Virtus autem ſuadet præſentia bene collocare, in futurum conſulere, deliberare, & intendere animum: facilius intendet explicabitque,

Bonus bono prodeſt. Malus malo nocet.

ıe , qui aliquem ſibi aſſumpſerit. uærit itaque aut perfectum virum , ıt proficientem , vicinumque perfe- o. Proderit autem ille perfectus , ſi onſilium communi prudentia juve- t. Ajunt homines plus in alieno ne- otio videre: hoc illis evenit, quos mor ſui excæcat, quibuſque diſpe- um utilitatis , timor in periculis ex- utit. Incipiet ſapere ſecurior, & extra ıetum poſitus. Sed nihilominus quæ- am ſunt, quæ etiam ſapientes in alio, uàm in ſe , diligentius vident. Præte- ea illud quod dulciſſimum honeſtiſ- imumque eſt, idem velle, atque idem ıolle, ſapiens ſapienti præſtabit. Egre- gium opus pari jugo ducet.

Familiaritas bonorum utilis.

Ex Epiſtola 111.

Quomodo notitia boni & mali, neceſſarii & ſupervacui poſſit haberi.

ADdiximus animum voluptati; cui indulgere, initium omnium malorum eſt. Tradidimus ambitioni & famæ, ceteris æque vanis & inanibus. Quid ergo nunc te hortor ut facias? Nihil novi : nec enim novis malis remedia quæruntur: ſed hoc primum, ut tecum ipſe diſpicias , quid ſit neceſſarium , quid ſupervacuum. Neceſſaria tibi

Non eſt virtus ſupervacua contemnere.

tibi ubique occurrent : ſupervacua & ſemper, & toto animo quærenda ſunt. Non eſt autem quod te nimis laudes, ſi contempſeris aureos lectos, & gemmeam ſupellectilem : quæ eſt enim virtus, ſupervacua contemnere? tunc te admirare, cum contempſeris neceſſaria. Non magnam rem facis, quòd vivere ſine regio apparatu potes: quod non deſideras milliarios apros, nec linguas Phœnicopterorum, & alia portenta luxuriæ. Iam tota animalia faſtidientis, & certa membra ex ſingulis eligentis. Tunc te admirabor, ſi non contempſeris etiam ſordidum panem: ſi tibi perſuaſeris, herbas non pecori tantum, ſed homini naſci. Quid enim ad rem pertinet, quid accipiat, perditurus quicquid acceperit? Delectant te depoſita, quæ terra marique capiuntur? Alia eo gratiora, ſi recentia perferuntur ad menſam: alia, ſi diu paſta & coacta pingueſcere, fluunt, ac vix ſaginam continent ſuam. Delectat te nitor horum, arte quæſitus. At mehercule, iſta ſolicite ſcrutata, varieque condita, cum ſubierint ventrem, una atque eadem fœditas occupabit. Vis ciborum voluptatem contemnere?

Alii recto.

Sumptus ciborum reprobatur.

exitum

itum ſpecta. Hoc itaque ipſi mihi co, quoties tale aliquid præſtrinxerit culos meos, quoties occurrit domus lendida, cohors culta ſervorum, leica formoſis impoſita calonibus. uid miraris? quid ſtupes? Pompa eſt. ſtenduntur iſtæ res, non poſſidentur: dum placent, tranſeunt. Ad veras otius te converte divitias, diſce paruo ſſe contentus: & illam vocem manus atque animoſus exclama: Haeamus aquam, habeamus polentam, ovi ipſi de felicitate controverſiam aciamus. Faciamus, oro te, etiam ſi ta defuerint. Turpe eſt, beatam vium in auro & argento reponere: æue turpe eſt in aqua & polenta. Quid rgo faciam, ſi iſta non fuerint? Quæis, quod ſit remedium inopiæ? fanem fames finit. Alioqui quid interſt, magna ſint, an exigua, quæ ſervire e cogunt.

Aqua & polenta cibus communis fuit.

Ex Epiſtola 112.

De vera philoſophi magnitudine, quam ſophiſmata, id eſt, cavillationes præſtare non poſſunt.

QUid vocentur Latinè ſophiſmata, quæſiſti à me. Multi tentaverunt illis nomen imponere, aptiſſimum

mum tamen mihi videtur, quo Cicero uſus eſt. Cavillationes vocat: quibus quiſque ſe tradidit, quæſtiunculas quidem vafras nectit: cæterum ad vitam nihil proficit, neque fortior fit, neque temperantior, neque elatior. At ille qui philoſophiam in remedium ſuum exercuit, ingens fit animo, plenus fiduciæ, inexuperabilis, & major adeunti. Quod in magnis euenit montibus, quorum proceritas minus apparet longe intuentibus; cum acceſſeris, tunc manifeſtum fit, quàm in arduo ſumma ſint: talis eſt, mi Lucili, verus, & rebus, non artificiis, philoſophus. In edito ſtat admirabilis, celſus, magnitudinis veræ. Non exſurgit in plantas, nec in ſummis ambulat digitis, eorum more qui mendacio ſtaturam adjuvant, longioresque quàm ſunt, videri volunt: contentus eſt magnitudine ſua. Par ſibi in omni ſtatu rerum, ſive ſecundo curſu vitæ procedit, ſive fluctuatur per adverſa ac difficilia. Hanc conſtantiam cavillationes iſtæ, de quibus paulò ante loquebar, præſtare non poſſunt. Ludit iſtis animus, non proficit: & philoſophiam à faſtigio deducit in planum. Nec te prohibuerim aliquando

Cavillationibus ludit animus, non proficit.

Philoſophia vera & ſimplex eſt.

liquando

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

quando iſta agere, ſed tunc cum vo-
s nihil agere.

Ex Epiſtola 114.

ialecticè diſputat per multa inconvenientia, virtutes non eſſe animalia. De morali fortitudine, juſtitia, doctrinam inferens.

DEſideras tibi ſcribi à me, quid ſentiam de hac quæſtione jactata a-
ud noſtros: An juſtitia, an fortitudo, rudentia, ceteræque virtutes, animaa ſint. Hac ſubtilitate efficimus, Luli cariſſime, ut exercere ingenium nter irrita videamur, & diſputationius nihil profuturis otium terere. Hæc iſputamus, attractis ſuperciliis, fronte ugoſa. Non poſſum hoc loco dicere lud Cæcilianum: O triſtes ineptias! dículæ ſunt. Quin itaque potius nois aliquid utile ac ſalutare tractamus, c quærimus quomodo ad virtutes ervenire poſſimus, quæ nos ad illas ia adducat. Doce me, non an fortituo animal ſit: ſed nullum animal feix eſſe ſine fortitudine, niſi contra ortuita convaluit, & omnes caſus, anequam exciperet, meditando prædonuit. Quid eſt fortitudo? munimenum humanæ imbecillitatis inexpugnabile: quod qui circumdedit ſibi, ſecurus *Quomodo diſputandum ſit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

curus in hac vitæ obſidione perdurat.

Utitur enim ſuis viribus, ſuis telis. Hoc loco tibi Poſidonij noſtri ſententiam referre volo: Non eſt quòd unquam fortunæ armis putes eſſe te tutum: tuis pugna contra ipſam. Fortuita non armant. Itaque contra hoſtes inſtructi, contra ipſam inermes ſunt. Alexander quidem Perſas, & Hircanos, & Indos, & quicquid gentium uſque in Oceanum extendit Oriens, vaſtabat, fugabatque: ſed ipſe modo occiſo amico, modo amiſſo, jacebat in tenebris, alias ſcelus, alias deſiderium ſuum mœrens; victor tot regum atque populorum, iræ triſtitiæque ſuccubuit. Id enim egerat, ut omnia potius haberet in poteſtate, quàm affectus. O quàm magnis homines erroribus tenentur, qui jus dominandi trans maria cupiunt mittere, feliciſſimosque ſe judicant, ſi multas per milites provincias obtinent, & novas veteribus adjungunt, ignari quòd ſit illud ingens paratumque regnum! Imperare ſibi, maximum imperium eſt. Doceat me, quàm ſacra res ſit juſtitia, alienum bonum ſpectans, nihil ex ſe petens, niſi uſum ſui.

Poſidonij ſententia.

Inſatiabilis cupiditas hominis.

Nihil ſit illi cum ambitione fama-
ue : ſibi placeat. Illud adhuc tibi affi-
e, quod paullo ante dicebam : nihil
d rem pertinet, quàm multi æquita-
em tuam noverint. Qui virtutem
am publicari vult, non virtuti labo-
at, ſed gloriæ. Non vis eſſe juſtus, ſine
loria? at mehercules ſæpe juſtus eſſe
ebebis cum infamia. Et tunc, ſi ſapis,
ala opinio bene parta delectat.

Vera virtus latere vult.

Ex Epiſtola 115.

e multiplici varietate vitioſæ orationis, & pro qualitate animi dicentis ejus informatur oratio, ubi contra luxuriam ſuccinctè declinat.

UBi luxuriam late felicitas fudit,
cultus primum corporum eſſe
iligentior incipit; deinde ſupellectili
aboratur : deinde in ipſas domos im-
enditur cura, ut in laxitatem ruris ex-
urrant, ut parietes advectis trans ma-
ia marmoribus fulgeant, ut tecta va-
ientur auro, ut lacunaribus pavimen-
orum reſpondeat nitor; deinde ad
œnas lautitia transfertur, & illic com-
nendatio ex novitate & ſoliti ordinis
ommutatione captatur ; ut ea quæ
laudere cœnam ſolent, prima ponan-
ur; ut quæ advenientibus dabantur,
xeuntibus dentur. Cum aſſuevit ani-

Luxuriæ ſtudia.

Nova delectãt.

mus faſtidire quæ ex more ſunt, & illi & pro ſordidis ſolita ſunt; etiam in oratione quod novum eſt, quærit: & modò antiqua verba atque exoleta revocat & profert: modò fingit, & ignota deflectit, modo id quod nuper increbuit, pro cultu habetur, audax trãſlatio, ac frequens. Sunt qui ſenſus præcidant, & hinc gratiam ſperent, ſi ſententia pependerit, & audienti ſuſpicionem ſui fecerit. Quomodo conviviorum luxuria, quomodo veſtium, ægræ civitatis indicia ſunt: ſic orationis licentia (ſi modo frequens eſt) oſtendit animos quoque, à quibus verba exeunt, procidiſſe. Adiice nunc, quod oratio certam regulam non habet. Conſuetudo illam civitatis, quæ nunquam in eodem diu ſtetit, verſat. Multi ex alieno ſæculo petunt verba.

Iracundi hominis iracunda oratio eſt: commoti nimis incitata, delicati tenera & fluxa. Quod vides iſtos ſequi, qui aut vellunt barbam, aut intervellunt: qui labra preſſius tondent & abradunt, ſervata & ſubmiſſa cetera parte: qui lacernas coloris improbi ſumunt, qui perlucentem togam: qui nolunt facere quicquam quod homi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

num oculis tranſilire liceat. Irritant illos, & in ſe advertunt. Hoc à magno animi malo oritur. Quomodo in vino non ante lingua titubat, quàm mens ceſſit oneri, & inclinata vel perdita eſt: ita iſta oratio (quid aliud quàm ebrietas;) nulli moleſta eſt, niſi animus labat. Ideo ille curetur: ab illo ſenſus, ab illo verba exeunt, ab illo nobis eſt habitus, vultus, inceſſus. Illo ſano ac valente, oratio quoque robuſta, fortis, virilis eſt: ſi ille procubuit, & cetera ſequuntur ruinam.

Oratio inſolentis hominis qualis ſit.

Rege incolumi, mens omnibus una eſt.
Amiſſo, rupere fidem.

Rex noſter eſt animus: hoc incolumi, cetera manent in officio, parent & obtemperant: cum ille paullum vacillavit, ſimul nutant. Animus noſter modo rex eſt, modò tyrannus. Rex, cum honeſta intuetur, ſalutem ſibi commiſſi corporis curat, & nihil imperat turpe, nihil ſordidum: ubi verò impotens, cupidus, delicatus eſt, tranſit in nomen deteſtabile ac dirum, & fit tyrannus. Tunc illum excipiunt affectus impotentes, inſtantque: qui initio quidem gaudent, ut ſolet populus largitione nocitura fruſtra plenus, &

Animus vel tyrannus, vel rex eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

quæ non poteſt haurire, contrectat. Cum verò magis ac magis vires morbus exedit, & in medullas nervosque deſcendere delitiæ: conſpectu eorum, quibus ſe nimia aviditate inutilem reddidit, lætus, pro ſuis voluptatibus habet ſpectaculum, alienarum ſubminiſtrator libidinum, teſtiſque, quarum ſibi uſum ingerendo abſtulit: nec illi tam gratum eſt abundare jucundis, quàm acerbum, quod non omnem illum apparatum per gulam ventremque tranſmittit: non cum omni exoletorum fœminarumque turba convolutatur: mœretque, quod magna pars ſuæ felicitatis excluſa corporis anguſtiis, ceſſat. Nunquid enim, mi Lucili, hic furor eſt, quod nemo noſtrûm mortalem ſe cogitat? quod nemo imbecillum? imo quod nemo noſtrûm unum eſſe ſe cogitat? Aſpice culinas noſtras, & concurſantes inter tot ignes coquos noſtros: unum videri putas ventrem, cui tanto tumultu comparatur cibus? Aſpice veteraria noſtra, & plena multorum ſæculorum vindemiis horrea: unum putas videri ventrem, cui tot conſulum regionumque vina conduntur? Aſpice quot locis

Furor hominum luxurioſorum.

vertatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ertatur terra, quot millia colonorum
rent, fodiant: unum putas videri ventrem, cui & in Sicilia, & in Africa ſeritur? Sani erimus, & modica concupiſcemus, ſi unuſquiſque ſe numeret: metiatur ſimul corpus, ſciatque, nec multum capere, nec diu poſſe. Nihil tamen æque tibi profuerit ad temperantiam omnium rerum, quàm frequens cogitatio brevis ævi, & hujus incerti. Quicquid facies, reſpice ad mortem.

Mortis meditatio utile remedium.

Ex Epiſtola 116.

Quod omnium hic non ſolida, ſed bracteata & ficta felicitas eſt.

OMnes quærimus:
Non quare, & unde: quid habeas tantum rogant.
Vbique tanti quiſque, quantum habuit, fuit.
Quid habere nobis turpe ſit, quæris? nihil.
Aut dives opto vivere, aut pauper mori.
Bene moritur, qui dum moritur, lucrum facit.
Pecunia ingens generis humani bonum.

Avaritia hominibus pœna eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Cui non voluptas matris, aut blandæ
poteſt
Par eſſe prolis.

Nulla avaritia ſine pœna eſt, quamvis ſatis ſit ipſa pœnarum. O quantum lachrymarum, ô quantum laborum exigit? quàm miſera deſideratis, quam miſera partis eſt! Adiice quotidianas ſolicitudines, quæ pro modo habendi quemque diſcruciant. Majore tormento pecunia poſſidetur, quàm quæritur. Quantum damnis ingemiſcunt, quæ & magna incidunt, & majora videntur! denique ut nihil illis fortuna detrahat, quicquid non acquiritur, damnum eſt. At felicem illum homines & divitem vocant, & conſequi optant, quantum ille poſſidet. Fateor. Quid ergo? Tu ullos eſſe conditionis pejoris exiſtimas, quàm qui habent & miſeriam, & invidiam? Vtinam qui divitias appetituri eſſent, cum divitibus deliberarent! utinam honores petituri, cum ambitioſis, & ſummum adeptis dignitatis ſtatum! profectò vota mutaſſent: cum interim illi nova ſuſpiciunt, cum priora damnaverant. Nemo enim eſt cui felicitas ſua, etiam ſi curſu venit, ſatisfaciat. Queruntur & de

De honoribus.

e conſiliis, & de proceſſibus ſuis; ma-
ntque ſemper, quæ reliquerunt. Ita-
ue hoc tibi philoſophia præſtabit,
uo equidem nihil majus exiſtimo:
unquam te pœnitebit tui. Ad hanc
am ſolidam felicitatem, quam tem-
eſtas nulla concutiat, non perducent
e apte verba contexta, & oratio fluens
eniter. Eant ut volent, dum animo
compoſitio ſua conſtet, dum ſit ma-
gnus, & opinionum ſecurus, & ob ipſa
quæ aliis diſplicent, ſibi placens: qui
profectum ſuum vita æſtimet, & tan-
tum ſcire ſe judicet, quantum non cu-
pit, quantum non timet.

Ex Epiſtola 117.

*Satius eſſe nullos quàm modicos habere affe-
ctus; contra Peripateticos diſputat.*

IMbecillis eſt primo omnis affectus. Non obtinebis ut deſinat, ſi incipere permiſeris. Deinde ipſe ſe concitat, & vires dum procedit, parat: excluditur facilius, quam expellitur. Quis negat omnes affectus à quodam, quaſi naturali fluere principio? curam nobis noſtrì natura mandauit: Sed huic ubì nimium indulſeris, uitium eſt; Voluptatem natura neceſſariis rebus admiſcuit, non ut illam petere-

De pravis affectibus.

mus, ſed ut ea ſine quibus non poſſumus viuere, gratiora nobis illius faceret acceſſio: ſi ſuo veniat jure, luxuria eſt. Ergo intrantibus reſiſtamus: quia facilius, ut dixi, non recipiuntur, quàm exeunt. Aliquatenus, inquis, dolere, aliquatenus timere permitte: ſed illud aliquatenus longe producitur, nec ubivis, accipit finem. Itaque conſcij nobis imbecillitatis noſtræ, quieſcamus. Nec vino infirmum animum committamus, nec formæ, nec adulationi, nec ullis rebus blande trahentibus. Quantum poſſumus nos, à lubrico recedamus. In ſicco quoque parum fortiter ſtamus. Occurres hoc loco mihi illa publica contra Stoicos voce: Nimis magna promittitis, nimis dura præcipitis: nos homunciones ſumus, omnia nobis negare non poſſumus. Dolebimus, ſed parum: concupiſcemus, ſed temperate: iraſcemur, ſed placabimur. Scis quare non poſſumus iſta? quia nos poſſe non credimus. Imo mehercules, aliud eſt in re. Vitia noſtra, quia amamus, defendimus, & malumus excuſare illa, quàm excutere. Satis natura homini dedit roboris, ſi illo utamur,

Principiis obſta, ſerò medicina paratur.

Omnia poſſumus in eo qui nos confortat.

nur, ſi vires noſtras colligamus, ac otas pro nobis, certe non contra nos concitemus. Nolle in cauſſa eſt: non poſſe prætenditur.

Ex Epiſtola 118.

Argumentatur contra profeſſores ſuos, Sapere bonum eſſe.

MUltum mihi tibique negotium concinnabis, &, dum neſcis, in magnam me litem ac moleſtiam impinges, qui mihi tales quæſtiunculas ponis, in quibus nec ego diſſentire à noſtris ſalua gratia, nec conſentire ſalua conſcientia poſſum. Quæris, an verum ſit, quod Stoicis placet, Sapientiam bonum eſſe, ſapere bonum non eſſe? Obſecro vos, cur tam neceſſariam curam majoribus melioribusque debitam, in re neſcio an falſa, certe inutili, terimus? Quid mihi profuturum eſt ſcire, an aliud ſit ſapientia, aliud ſapere? Potius id age, ut mihi viam monſtres, qua ad iſta perveniam. Dic mihi quid vitare debeam, quid appetere: quibus animum labentem ſtudiis firmem: quemadmodum quæ me ex tranſverſo ferunt aguntque, procul a me repellam. Quomodo par eſſe tot malis poſſim: quomodo

Quale erit ſtudium noſtrũ.

iſtas calamitates removeam, quæ ad me irruperunt: quomodo illas ad quas ego irrupi. Doce, quomodo feram ærumnam ſine gemitu meo, felicitatem ſine alieno: quomodo ultimum & neceſſarium vitæ terminum non expectem, ſed ipſemet, cum viſum erit, profugiam. Deos vitam roga, & ſalutem: ſi mori placuit, hic mortis eſt fructus, optare deſinere. Hæc, mi Lucili, tractemus, his formemus animum. Hæc eſt ſapientia, hoc eſt ſapere, non diſputatiunculis inanibus ſubtilitatem vaniſſimam agitare. Tot quæſtiones tibi fortuna poſuit: nondum illas ſoluiſti: jam cavillaris. Quàm ſtultum eſt, cum ſignum pugnæ acceperis, ventilare. Remove iſta luſoria arma, decretoriis opus eſt. Tranſcurramus ſolertiſſimas nugas, & ad illa quæ nobis aliquam opem ſunt latura, properemus. Nemo qui obſtetricem parturienti filiæ ſolicitus accerſit, edictum & ludorum ordinem perlegit: nemo qui ad incendium domus ſuæ currit, tabulam latruncularium perſpicit, ut ſciat quomodo alligatus exeat calculus. At mehercules omnia tibi undique nuntiantur, & incendium domus, & periculum liberorum.

Fructus mortis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

perorum, & obſidium patriæ, & bo- *Incommoda vitæ noſtræ.*
orum direptio : adiice iſtis naufra-
um, motuſque terrarum, & quicquid
iud timeri poteſt. Inter iſta diſtri-
us, rebus, nihil aliud quàm animum
blectantibus, vacas? Quid inter ſa-
ientiam, & ſapere interſit, inquiris?
odos nectis ac ſoluis, tanta mole im-
endente capiti tuo? Non tam beni-
num ac liberale tempus natura nobis
edit, ut aliquid ex illo vacet perdere;
x vide quàm multa etiam diligentiſſi-
nis pereãt. Aliud valetudo ſua cuique
bſtulit, aliud ſuorum: aliud neceſſaria
egotia, aliud publica occupaverunt.
Vitam nobiſcum dividit ſomnus. Ex
hoc tempore tam anguſto, & rapido,
& nos auferente, quid juvat majorem
partem mittere in vanum? Adiice *Tempus noſtrum pretioſum.*
nunc, quod aſſueſcit animus delectare
ſe potius, quàm ſanare: & Philoſo-
phiam oblectamentum facere, cum
remedium ſit. Inter ſapientiam, & ſa-
pere quid interſit, neſcio. Scio mea
non intereſſe, ſciam iſta, an neſciam.
Dic mihi, cum, quid inter ſapientiam,
& ſapere interſit, didicero, ſapiam?
cur ergo potius inter vocabula me
ſapientiæ detines, quàm inter opera?

Fac

Fac me fortiorem, fac me ſecuriorem, fac fortunæ parem, fac ſuperiorem. Poſſum autem ſuperior eſſe, ſi fecero omne quod diſco.

Ex Epiſtola 119.

De mundanorum ſolicitudine, & ſapientis ſecuritate.

Mala noſtra judicanda.

SUa ſatius eſt mala, quàm aliena tractare: ſe excutere, & videre, quàm multarum rerum candidatus ſit, & non ſuffragari. Hoc eſt, mi Lucili, egregium, hoc ſecurum ac liberum, nihil petere, & tota fortunæ comitia tranſire. Libet ergo hæc invicem ſcribere, & hanc integram ſemper egerere materiam, circumſpicientibus tot millia hominum inquieta: qui ut aliquid peſtiferi conſequantur, per mala nituntur in malum, petuntque mox fugienda, aut etiam faſtidienda. Cui enim aſſecuto ſatis fuit, quod optanti nimium videbatur? Non eſt, ut exiſtimant homines, avida felicitas, ſed puſilla: itaque neminem ſatiat. Tu iſta credis excelſa, quia longe ab illis jaces: ei verò qui ad illa pervenit, humilia ſunt. Mentior, niſi adhuc quærit aſcendere. Iſtud quod tu ſummum putas, gradus eſt. Omnes autem male habet

ıbet ignorantia veri; tanquam ad
ɔna feruntur, decepti rumoribus.
einde mala eſſe, aut inania, aut mi-
ora quàm ſperaverint, adepti ac mul-
ı paſſi vident: majorque pars miratur
x intervallo fallentia.

Ex Epiſtola 120.

De parſimonia victus & tormento infelicis luxuriæ, & quod nunquam parum eſt quod ſat eſt.

DOcebo quomodo diues fieri celerrime poſſis, quod valde cupis udire. Nec immerito: ad maximas e diuitias compendiario ducam. Nihil enim intereſt, mi Lucili, utrum ıon deſideres, an habeas. Summa ei in utroque eſt eadem: non torqueeris. Nec illud præcipio, ut aliquid naturæ neges: contumax eſt, non poeſt vinci, ſuum poſcit: ſed ut quicquid naturam excedit, ſcias precarium eſſe, non neceſſarium. Eſurio: edendum eſt. Utrũ hic panis ſit plebejus, an ſiligineus, ad naturam nihil pertinet. Illa ventrem non delectari vult, ſed impleri. Sitio: utrum hæc aqua ſit ex lacu proximo excepta, an ea quam multa niue cluſero, ut rigore refrigeretur alieno, ad naturam nihil pertinet.

De contemptu divitiarum.

Frugalitas hominis frugi.

net. Illa hoc unum jubet, ſitim exſtingui. Utrum ſit aureum poculum, an cryſtallinum, an murrhinum, an Tyburtinus calix, an manus concava, nihil refert. Finem omnium rerum ſpecta, & ſuperuacua dimittes. Fames me appellat: ad proxima quæque tendatur manus: nihil contemnit eſuriens. Quid ſit ergo, quod me delectauerit, quæris? jam ego parraueram fiſcos: circumſpiciebam in quod me mare negotiaturus immitterem, quod publicum agitarem, quas accerſerem merces? Decipere eſt iſtud, docere paupertatem, cum diuitias promiſeris. Ita tu pauperem iudicas, cui nihil deeſt? Suo, jnquis, & patientiæ ſuæ beneficio, non fortunæ. Ideo ergo illum non judicas diuitem, quia diuitiæ ejus deſinere non poſſunt? Utrum malis habere multum, an ſatis? qui multum habet, plus cupit; quod eſt argumentum, nondum illum ſatis habere: qui ſatis habet, conſecutus eſt, quod nunquam diuiti contingit, finem. An has ideo non putas eſſe diuitias, quia propter illas nemo proſcriptus eſt? quia propter illas nulli venenum filius, nulli uxor impegit? quia

Minimis contentus etiam dives eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

qa in bello tutæ ſunt? quia in pace
oſæ? quia nec habere illas pericu-
lum eſt, nec operoſum diſponere?
n parum habet, qui tantum non al-
gt, non eſurit, non ſitit? plus Iupiter
n habet. Nunquam parum eſt, *Si ſat eſt, multum eſt.*
od ſatis eſt: Nunquam multum eſt,
od ſatis non eſt. Poſt Darium & In-
os pauper eſt Alexander Macedo:
ærit quod ſuum faciat, ſcrutatur
aria ignota, in Oceanum claſſes mit-
t nouas, & (ut ita dicam) mundi clau-
ra perrumpit. Quod naturæ ſatis eſt,
omini non eſt. Neminem pecunia di-
tem fecit: imo contra, nulli non ma-
rem ſui cupiditatem incuſſit. Quæ-
s, quæ ſit hujus rei cauſſa? plus inci- *Natura minimo parvoque contenta.*
t habere poſſe, qui plus habet. Ni-
il ergo monuiſſe te malim, quam
oc, quod nemo monetur ſatis: ut
mnia naturalibus deſideriis metia-
s, quibus aut gratis ſatisfiat, aut
aruo. Tantum miſcere vitia deſi-
eriis noli. Quæris, quali menſa, qua-
argento, quàm paribus miniſteriis,
c leuibus, afferatur cibus? nihil præ-
er cibum natura deſiderat.

Num tibi, cum fauces urit ſitis, aurea quæris
Pocula?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Pocula? num eſuriens faſtidis omnia præter
Pavonem, rhombumque?

Ambitioſa non eſt fames: contenta deſinere eſt: quo deſinat, non nimis curat. Infelicis luxuriæ iſta tormenta ſunt: quærit quemadmodum poſt ſaturitatem quoque eſuriat; quemadmodum non impleat ventrem, ſed faciat; quemadmodum ſitim prima potione ſedatam revocet.

Eſuries & ſitis apparatum non quærũt.

Egregie itaque Horatius negat ad ſitim pertinere, quo poculo aqua, aut quàm eleganti manu miniſtretur. Nam ſi pertinere ad te judicas, quam crinitus puer, & quàm perlucidum tibi poculum porrigat, non ſitis. Inter reliqua, hoc nobis natura præſtitit præcipuum, quod neceſſitati faſtidium excuſſit. Recipiunt ſupervacua delectum. Hoc parum decens, illud parum lautum, oculos hoc meos lædit. Id actum eſt ab illo mundi conditore, qui nobis vivendi jura præſcripſit, ut ſalui eſſemus, non delicati. Ad ſalutem omnia parata ſunt, & in promptu: deliciis omnia miſerè ac ſolicitè comparantur. Utamur ergo hoc naturæ beneficio inter magna numerando: & cogi-

Alii operantur.

cogitemus , nullo nomine melius il-
la meruiſſe de nobis , quàm quia quicquid ex neceſſitate deſideratur, ſine faſtidio ſumitur.

Ex Epiſtola 121.

Quomodo ad nos boni honeſtique notitia pervenerit, ubi notat eos , qui aſſidue ſuum ſtatum variant.

Neceſſario itaque magnus apparuit, qui nunquam malis ingemuit, nunquam de fato ſuo queſtus eſt, fecit multis intellectum ſui, & non aliter quàm in tenebris lumen effulſit: advertitque in ſe omnium animos, cum eſſet placidus & lenis, & humanis divinisque rebus pariter æquus. Habebat perfectum animum , ad ſummam ſui adductus , ſupra quàm nihil eſt niſi mens Dei , ex qua pars & in hoc pectus mortale defluxit : quod nunquam magis divinum eſt, quàm ubi mortalitatem ſuam cogitat, & ſcit in hoc natum hominem, ut vita defungeretur : nec domum eſſe hoc corpus , ſed hoſpitium , & quidem breve hoſpitium : quod relinquendum eſt , ubi te gravem eſſe hoſpiti videas. Maximum, inquam, mi Lucili, argumentum eſt animi ab altiori venientis ſede , ſi hæc in quibus

Quis vere magnus eſt.

Non habemus hic manentem civitatem.

quibus verſatur, humilia judicat & anguſta, ſi exire non metuit. Scit enim quo exiturus ſit, qui unde venerit, meminit. Non videmus, quàm multa nos incommoda exagitant, quàm male nobis conveniat hoc corpus? Nunc de ventre, nunc de capite, nunc de pectore ac faucibus querimur: aliâs nervi nos, aliâs pedes vexant: nunc dejectio, nunc deſtillatio: aliquando deeſt ſanguis, aliquando ſupereſt: hinc atque illinc tentamur, & expellimur. Hoc euenire ſolet in alieno habitantibus. At nos corpus tam putre ſortiti, nihilominus æterna proponimus, & in quantum poteſt ætas humana protendi, tantum ſpe occupamus, nulla contenti pecunia, nulla potentia. Quid hac re fieri impudentius, quid ſtultius poteſt? Nihil ſatis eſt morituris, imo morientibus: quotidie enim propius ab ultimo ſtamus, & illò, unde nobis cadendum eſt, hora nos omnis impellit. Vide in quanta cæcitate mens noſtra ſit!

Fragilitas carnis noſtræ.

Ideo magnus animus, conſcius ſibi melioris naturæ, dat quidem operam, ut in hac ſtatione, qua poſitus eſt, honeſtè ſe atque induſtriè gerat: ceterum nihil

Peregrinatio eſt vita noſtra.

nihil horum quæ circa ipſum ſunt, ſuum judicat, ſed ut commodatis utitur peregrinus & properans. Cum aliquem hujus viderimus conſtantiæ, quidni ſubiret nos ſpecies non uſitatæ indolis? Utique ſi hanc, ut dixi, magnitudinem veram eſſe oſtendebat. Qualitatis veræ tenor permanet, falſa non durant. Maximum indicium eſt malæ mentis, fluctuatio, & inter ſimulationem virtutum, amoremque vitiorum aſſidua jactatio.

---------habebat ſæpe ducentos,
Sæpe decem ſervos: modo reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquens: modo ſit mihi menſa tripes, &
Concha ſalis puri, & toga quæ defendere frigus,
Quamvis craſſa, queat: decies centena dediſſes
Huic parco paucis contento: quinque diebus
Nil erat in loculis.

Omnes iſti tales ſunt, qualem hunc deſcribit Horatius: nunquam eundem, nec ſimilem quidem ſibi: adeò in diverſum aberrat. Multos dixi: prope eſt ut omnes ſint. Nemo non quotidie

Inconſtantia hominum.

tidie & conſilium mutat, & votum: modo uxorẽ vult habere, modo amicam: modo regnare vult, modo id agit, ne quis ſit officioſior ſervus: modo dilatat ſe uſque ad invidiam, modo ſubſidit, & contrahitur infra humilitatem verè jacentium: modo pecuniã ſpargit, nunc rapit. Sic maxime coarguitur animus imprudens: alius prodit atque alius, & (quo turpius nihil judico) impar ſibi eſt. Magnam rem puta, unum hominem agere. Præter ſapientem autem nemo unum agit: cæteri multiformes ſumus. Modo frugi tibi videbimur & graves, modo prodigi & vani. Mutamus ſubinde perſonam, & contrariam ei ſumimus, quàm exuimus. Hoc ergo à te exige, ut qualem inſtitueris præſtare te, talem uſque ad exitum ſerves. Effice ut poſſis laudari: ſi minus, ut agnoſci. De aliquo, quem vidiſti heri, merito dici poteſt: Hic quis eſt? tanta mutatio eſt.

Conſtantia hominis laudatur.

Ex Epiſtola 122.

Quomodo omnibus animalibus ſit conſtitutionis ſuæ tempus, & quod ex omnibus conſtitutionibus ſuis ſenſus eſt.

HÆc animalibus ineſt cunctis: nec inſeritur, ſed innaſcitur. Producit

eis fœtus ſuos natura, non abjicit: & quia tutela certiſſima ex proximo eſt, ſibi quiſque commiſſus eſt. Itaque ut in prioribus dixi, tenera quoque animalia è materno utero vel quoquo modo effuſa, quid ſit infeſtum ipſis, protinus norunt, & mortifera devitant: umbram quoque tranſvolantium reformidant, obnoxia avibus rapto viventibus. Nullum animal ad vitam prodit ſine metu mortis. Quemadmodum, inquit, editum animal intellectum habere, aut ſalutaris aut mortiferæ rei, poteſt? Primum quæritur, an intelligat, non quemadmodum intelligat. Eſſe autem illis intellectum, ex eo apparet, quod nihil amplius, ſi intellexerint, faciant. Quid eſt quare pavonem, quare anſerem gallina non refugiat, cum tanto minorem, & ne notum quidem ſibi, accipitrem fugiat? Quare pulli felem timent, canem non timent? Apparet illis ineſſe ſcientiam nocituri, non experimento collectam: nam antequam poſſint experiri, cavent. Deinde, ne hoc caſu exiſtimes fieri, nec metuunt alia quam debent, nec unquam obliviſcuntur hujus tutelæ & diligentiæ: æqualis

De natura & intellectu animalium.

Omnia animalia ſalutem propriam quarũt.

æqualis eſt illis à pernicioſo fuga. Præterea, non fiunt timidiora vivendo. Ex quo quidem apparet, non uſu illa ad hoc pervenire, ſed naturali amore ſalutis ſuæ. Et tardum eſt & varium, quod uſus docet: quicquid natura tradit, & æquale eſt omnibus, & ſtatim. Si tamen exigis, dicam quomodo omne animal pernitioſa intelligere conetur. Sentit ſe carne conſtare: itaque ſentit, quid ſit, quo ſecari caro, quo uri, quo obteri poſſit. Quæ ſunt animalia armata ad nocendum, horum ſpeciem trahit inimicam & hoſtilem. Inter ſe iſta conjuncta ſunt. Simul enim conciliatur ſaluti ſuæ quidque & quæ juvant, illa petit; læſura formidat. Naturales à contrariis aſpernationes ſunt; ſine ulla cogitatione, ſine conſilio fit, quicquid natura præcipit. Non vides, quanta ſubtilitas ſit apibus ad fingenda domicilia? Quanta dividui laboris obeundi concordia? Non vides quàm nulli mortalium imitabilis ſit illa araneæ textura? Quanti operis ſit, fila diſponere? alia in rectum immiſſa firmamenti loco, alia in orbem currentia ex denſo rara, quæ minora animalia, in quorum perniciem illa tenduntur,

Præceptum naturæ ſine conſilio eſt.

tur, velut retibus implicata teneant. Naſcitur ars iſta, non diſcitur. Itaque nullum eſt animal altero doctius: Videbis aranearum pares telas, par in favis angulorum omnium foramen. Incertum eſt & inæquale, quicquid ars tradit: ex æquo venit, quod natura diſtribuit.

Ex Epiſtola 123.

De his qui officia lucis noctisque pervertunt: & quòd naturam ſequentibus omnia facilia ſunt & expedita.

Turpis, qui alto ſole ſemiſomnis jacet, cujus vigilia, medio die incipit, & adhuc multis hoc antelucanum eſt. Sunt qui officia lucis noctiſque pervertunt: nec ante diducunt oculos heſterna graves crapula, quàm appetere nox cœpit. Qualis illorum conditio dicitur, quos natura (ut ait Virgilius) pedibus noſtris ſubditos e contrario poſuit, *De ſomnolentia.*

Noſque ubi primus equis oriens afflavit anhelis,
Illis ſera rubens accendit lumina veſper:

Talis horum contraria omnibus non regio, ſed vita eſt. Tam infauſti ominis, quàm nocturnæ aves ſunt. Licet in

vino unguentoque tenebras ſuas exigant, licet epulis, & in multa quidem fercula diſtinctis, totum perverſum vigiliæ tempus diducant; non convivantur, ſed juſta ſibi faciunt. Mortuis certe interdiu parentatur. At mehercules nullus agenti dies longus eſt. Extendamus vitam: hujus & officium, & argumentum, actus eſt. Circumſcribatur nox, & aliquid ex illa in diem tranferatur. Aves, quæ conviviis comparantur, ut immotæ facile pingueſcant, in obſcuro continentur: ita ſine ulla exercitatione jacentibus, tumor pigrum corpus invadit, & ſuper membra iners ſagina ſuccreſcit. Ita iſtorum corpora, qui ſe tenebris dicaverunt, fœda viſuntur. Quippe non ſpecioſior illis, quàm morbo pallentibus, color eſt: languidi, & marcidi albent, & in vivis caro morticina eſt. Hoc tamen minimum in illis malorum dixerim: quanto plus tenebrarum in animo eſt? Ille in ſe ſtupet, ille caligat, invidet cæcis. Quis unquam oculos tenebrarum cauſa habuit? Interrogas, quomodo hæc animo pravitas fiat, averſandi diem, & totam vitam in noctem transferendi? Omnia vitia contra naturam

Aves in obſcuro impingueſcunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

turam pugnant: omnia debitum ordinem deſerunt: hoc eſt luxuriæ propoſitum, gaudere perverſis; nec tantum diſcedere à recto, ſed quàm longiſſime abire, deinde etiam è contratio ſtare. Iſti non videntur tibi contra naturam vivere, qui jejuni bibunt, qui vinum recipiunt inanibus venis, & ad cibum ebrii tranſeunt? Atqui frequens hoc adoleſcentium vitium eſt, qui vires excolunt: in ipſo pene balnei limine, inter nudos bibunt: imo potant: ut ſudorem quem moverunt potionibus crebris ac ferventibus, ſubinde diſtringant. Poſt prandium aut cœnam bibere, vulgare eſt: hoc patresfamiliæ ruſtici faciunt, & veræ voluptatis ignari. Merum illud delectat, non quod innatat cibo, quod liberè penetrat ad nervos: illa ebrietas juvat, quæ in vacuum venit. Non videntur tibi contra naturam vivere, qui commutant cum fæminis veſtem? Non vivunt contra naturam, qui exſpectant, ut pueritia ſplendeat tempore alieno? Quid fieri crudelius, vel miſerius poteſt? nunquam vir erit, ut diu virum pati poſſit? & cum illum contumeliæ ſexus eripuiſſe debuerat, ne ætas quidem

De potationibus.

Contra naturam vivere.

 eripiet?

eripiet? Non vivunt contra naturam, qui hieme concupiſcunt roſam; fomentoque aquarum calentium, &, calorum apta mutatione, bruma lilium, florem vernum exprimunt? Non vivunt contra naturam, qui pomaria in ſummis turribus ſerunt? quorum ſiluæ in tectis domorum ac faſtigiis nutant, inde ortis radicibus, quo improbe cacumina egiſſent? Cum inſtituerunt omnia contra naturæ conſuetudinem velle, noviſſimè in totum ab illa deſciſcunt. Lucet: ſomni tempus: quies eſt: nunc excerceamur, nunc geſtemur, nunc prandeamus. Iam lux propius accedit: tempus eſt cœnæ. Non oportet id facere, quod populus: res ſordida eſt, trita ac vulgari via vivere. Dies publicus relinquatur: proprium nobis,ac peculiare mane fiat. Iſti verò mihi defunctorum loco ſunt: quantulum enim à funere abſunt, & quidem acerbo, qui ad faces & cereos vivunt? Cauſa autem ita vivendi eſt quibuſdam, non quia aliquid exiſtiment noctem ipſam habere jucundius, ſed quia nihil juvat obvium, & gravis malæ conſcientiæ lux eſt: & omnia concupiſcenti aut contemnenti, prout

Omne tempus, ſuum tempus habeat.

magno

magno aut parvo empta ſunt, faſtidium eſt lumen gratuitum. Præterea, luxurioſi, vitam ſuam eſſe in ſermonibus, dum vivunt, volunt: nam ſi taceतur, perdere ſe putant operam. Itaque male habent, quoties non faciunt, quod excitet famam.

Non debes admirari, ſi tantas invenis vitiorum proprietates: varia ſunt, & innumerabiles habent facies: comprehendi eorum genera non poſſunt. Simplex recti cura eſt; multiplex pravi, & quantumvis novas declinationes capit. Idem moribus evenit: naturam ſequentium, faciles ſunt, ſoluti ſunt, exiguas differentias habent: ab his diſtorti plurimum, & omnibus & inter ſe diſſident. Cauſſa tamen præcipua mihi videtur hujus morbi, vitæ communis faſtidium. Ideo, Lucili, tenenda nobis via eſt, quam natura præſcripſit, nec ab illa declinandum: illam ſequentibus, omnia facilia & expedita ſunt: contra illam nitentibus, non alia vita eſt, quàm contra aquam remigantibus.

Vitia & peccata varia ſunt.

Ex Epiſtola 124.

De abſtinentia & temperantia eſus, & de adulatione vitanda, & duobus rerum generibus, quæ nos invitant aut fugant.

ITinere confectus incommodo magis, quàm longo, in Albanum meum nocte multa perveni. Nihil habeo paratum, niſi me. Itaque in lecto laſſitudinem pono: hanc coqui, hanc piſtoris moram boni conſulo. Mecum enim de hoc ipſo loquor, quàm nihil ſit grave, quod leviter excipias: quàm indignandum nihil, niſi ipſe indignando aſtruas. Non habet panem meus piſtor: ſed habet villicus, ſed habet atrienſis, ſed habet colonus. Malum panem, inquis. Expecta, bonus fiet: etiam illum tenerum tibi & ſiligineum fames reddet. Ideo non eſt ante edendum quàm illa imperet. Expectabo ergo: nec ante edam, quàm aut bonum panem habere cœpero, aut malum faſtidire deſiero. Neceſſarium eſt, parvo aſſueſcere. Multæ difficultates locorum, multæ temporum, etiam locupletibus & inſtructis: à diis optantem prohibent, & occurrunt. Quicquid vult, habere nemo poteſt; illud poteſt, nolle quod non habet: rebus

Non eſſe grave, quod leviter accipias.

Diſce pati.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

oblatis hilaris uti. Magna pars libertatis eſt, bene moratus venter, & contumeliæ patiens. Æſtimari non poteſt, quantam voluptatem capiam ex eo, quod laſſitudo mea ſibiipſi acquieſcit. Non unctiones, non balneum, non ullum aliud remedium quàm temporis quæro. Multa quàm ſupervacua eſſent, non intelleximus, niſi cum deeſſe cœperunt. Utebamur enim illis, non quia debebamus, ſed quia habebamus. Quàm multa autem paramus, quia alii paraverunt, quia apud pleroſque ſunt? Inter cauſas malorum noſtrorum eſt, quod vivimus ad exempla: nec ratione componimur, ſed conſuetudine abducimur. Quod, ſi pauci facerent, nollemus imitari: cum plures facere cœperunt, quaſi honeſtius ſit, quia frequentius, ſequimur: & recti apud nos locum tenet error, ubi publicus factus eſt.

Venter bene moratus, pars libertatis eſt.

Peſſimum genus hominum videbatur, qui verba geſtarent: ſunt quidam qui vitia geſtant. Horum ſermo multum nocet: nam etiamſi non ſtatim officit, ſemina in animo relinquit, ſequiturque nos etiam, cum ab illis diſceſſerimus, reſurrecturum poſtea

De inani cantu & adulatione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

malum. Quemadmodum qui audierunt ſymphoniam, ferunt ſecum in auribus modulationem illam ad dulcedinem cantus, quæ cogitationes impedit, nec ad ſeria patitur intendi: ſic adulatorum, & prava laudantium ſermo, diutius hæret quàm auditur: nec facile eſt, animo dulcem ſonum excutere: proſequitur & durat, & ex intervallo recurrit. Ideo claudendæ ſunt aures malis vocibus, & quidem primis. Nam cum initium fecerunt, admiſſæque ſunt, plus audent. Inde ad hæc pervenitur verba: Virtus & philoſophia, & Iuſtitia, verborum inanium crepitus eſt. Una felicitas eſt, bona vita, facere omnia libere, frui patrimonio: hoc eſt vivere, hoc eſt ſe mortalem eſſe meminiſſe. Fluunt dies, & irreparabilis vita decurrit. Dubitamus quod juvat facere, & ætati non ſemper voluptates decerpturæ, interim dum poteſt, dum poſcit, ingerere? quid juvat frugalitate ultro mortem præcurrere, & quicquid illa ablatura eſt, jam ſibi interdicere? Non eſt iſtud vivere, ſed alienæ vitæ intereſſe. Quanta dementia eſt, hæredi ſuo procurare, & ſibi negare omnia, ut tibi ex amico inimicum

Vnde contemptus virtutis & philoſophiæ.

um magna faciat hæreditas? Plus e-
tim gaudebit tua morte, quo plus ac-
ceperit. Iſtos triſtes & ſuperciliosos a-
lienæ vitæ cenſores, ſuæ hoſtes, publi-
cos pædagogos, aſſis ne feceris. Nec
dubitaveris, bonam vitam, quàm opi-
nionem bonam, malle. Hæ voces non
aliter fugiendæ ſunt, quàm illæ, quas
Vlyſſes niſi alligatus, prætervehi no-
luit. Idem poſſunt: abducunt à patria,
à parentibus, ab amicis, à virtutibus, &
in turpem vitam miſeros turpius illi-
dunt. Quanto ſatius eſt, rectum ſequi
limitem, & eo ſe perducere, ut ea de-
mum ſint tibi jucunda, quæ honeſta?
Quod aſſequi poterimus, ſi fecerimus
duo eſſe genera rerum, quæ nos aut
invitent, aut fugent. Invitent: ut divi-
tiæ, voluptates, forma, ambitio, cetera
blanda & arridentia. Fugent; labor,
mors, dolor, ignominia, victus aſtricti-
or. Debemus itaque exerceri, ne hæc
timeamus, ne illa cupiamus. In contra-
rium pugnemus, & ab invitantibus re-
cedamus, adverſus petentia concite-
mur. Non vides, quàm diverſus ſit aſ-
cendentium habitus, & deſcenden-
tium? qui per pronum eunt, reſupinant
corpora; qui in arduum, incumbunt.

Bona vita magis quam opinio deſideranda.

Duo rerum genera.

Voluptas. Nemo eſt caſu bonus: diſcenda virtus eſt. Voluptas humilis res & puſilla eſt, & in nullo habenda pretio, communis cum brutis animalibus, ad quàm minima & contemptiſſima advolant. *Gloria.* Gloria vanum & volatile quiddam eſt, auraque mobilius. Paupertas nulli malum eſt, niſi repugnanti. Mors malum non eſt: quid quereris? ſola jus æquum eſt generis humani. *Superſtitio.* Superſtitio error inſanus eſt, amandos timet: quos colit, violat. Quid enim intereſt, utrum deos neges, an infames? Hæc diſcenda, imo ediſcenda ſunt: non debet excuſationes vitio Philoſophia ſuggerere. Nullam habet ſpem ſalutis æger, quem ad intemperantiam medicus hortatur.

Ex Epiſtola 125.

Quòd bonum non ſenſu, ſed intellectu comprehenditur: & quòd bonum in nullo eſt, niſi in quo ratio.

QUæritur, utrum ſenſu an intellectu comprehendatur bonum. *Intellectu bonum comprehenditur.* Huic adjunctum eſt, in mutis animalibus & infantibus non eſſe. Quicunque voluptatem in ſummo ponunt, ſenſibile judicant bonum: nos contra intelligibile, qui illud animo damus. Si de

e bono ſenſus judicarent, nullam vo-
ptatem reiiceremus: nulla enim non
nvitat, nulla non delectat. Et econtra-
io nullum dolorem volentes ſubi-
emus: nullus enim non offendit ſen-
ım. Præterea, non eſſent digni repre-
enſione, quibus nimium voluptas
lacet, quibuſque ſummus eſt doloris
imor. Atqui improbamus gulæ ac li-
idini addictos; & contemnimus illos
qui nihil viriliter auſuri ſunt doloris
netu. Quid autem peccant, ſi ſenſibus,
d eſt, judicibus boni ac mali, parent?
His enim tradidiſtis appetitionis &
ugæ arbitrium. Sed videlicet ratio iſti
ei præpoſita eſt, quemadmodum de-
beat de vita, quemadmodum de vir-
ute, de honeſto, ſic & de bono ma-
oque conſtitui. Nam apud iſtos viliſ-
ſimæ parti datur de meliore ſententia,
ut de bono pronunciet ſenſus, obtuſa
res & hebes, & in homine quàm in
aliis animalibus tardior. Quid ſi quis
velit non oculis, ſed tactu minuta diſ-
cernere? ſubtilior ad hoc nulla acies,
quàm oculorum, & intentior daretur,
bonum malumque dignoſcere. Vides *Ignorantia veritatis.*
in quanta ignorantia veritatis verſe-
tur, & quàm humi divina ac ſublimia

 projecit;

projecit, apud quem de ſummo bono maloque judicat tactus. Quemadmodum, inquit, omnis ſcientia atque ars aliquid debet habere manifeſtum, ſenſu comprehenſum, ex quo oriatur & creſcat: ſic beata vita fundamentum & initium à manifeſtis ducit, & eo, quod ſub ſenſum cadit. Nempe vos à manifeſtis beatam vitam ſui initium capere dicitis. Dicimus beata eſſe, quæ ſecundum naturam ſunt: quid autem ſecundum naturam ſit, palàm & protinus apparet, ſicut quid ſit integrum. Quid eſt ſecundum naturam? quod contingit & protinus nato, non dico bonum, ſed initium boni. Tu ſummum bonum voluptatem infantiæ donas, ut inde incipiat naſcens, quo conſummatus homo pervenit. Cacumen radicis loco ponis. Si quis diceret illum in materno utero jacentem vixque inceptum, tenerum, & imperfectum, & informem, jam in aliquo bono eſſe, aperte videretur errare: & non magis infans adhuc boni capax eſt, quàm arbor, aut mutum aliquod animal. Quare autem bonum in arbore animalique muto non eſt? quia nec ratio: ob hoc in infante quoque non eſt:

Alii, latentem.

eſt: nam & huic deeſt. Tunc ad bonum perveniet, cùm ad rationem pervenerit. In quo non poteſt beata vita eſſe, nec id poteſt quo beata vita efficitur: beata autem vita bonis efficitur: in muto animali non eſt quo beata vita efficitur: ergo in muto animali bonum non eſt. Mutum animal ſenſu comprehendit præſentia: præteritorum reminiſcitur, cum id incidit, quo ſenſus admonetur: tanquam equus reminiſcitur viæ, cum ad initium ejus admotus eſt. In ſtabulo quidem nulla viæ, quamvis ſæpe calcatæ, memoria eſt. Tertium verò tempus, id eſt, futurum, ad muta non pertinet. Quomodo ergo poteſt eorum videri perfecta natura, quibus uſus perfecti temporis non eſt? Tempus enim tribus partibus conſtat: præterito, præſente, & futuro. Animalibus tantum quod breviſſimum eſt, in tranſcurſu datum, præſens: præteriti rara memoria eſt, nec unquam revocatur, niſi præſentium occurſu. Non poteſt ergo perfectæ naturæ bonum in imperfecta eſſe natura. Nec illud nego, ad ea quæ videntur ſecundum naturam, magnos eſſe mutis animalibus impetus & concitatos,

Triplex tempus hujus vitæ.

Virtus & vitium in uno ſunt. citatos, ſed inordinatos ac turbidos. Quid ergo, inquis, muta animalia perturbatè & indiſpoſitè moventur? Dicerem illa perturbate & indiſpoſite moveri, ſi natura illorum ordinem caperet: nunc moventur ſecundum naturam ſuam. Perturbatum enim id eſt, quod eſſe aliquando & non perturbatum poteſt. Sollicitum eſt, quod poteſt eſſe ſecurum. Nulli vitium eſt, niſi cui virtus poteſt eſſe. Ita bonum in nullo eſt, niſi in quo ratio. Quo nunc pertineat iſta diſputatio, quæris, & quid animo tuo profutura ſit? Dico: & exercet illum, & acuit, & utique aliquid actuturum occupatione honeſta tenet. Prodeſt autem & quod moratur ad prava properantem. Sed illud dico, nullo modo prodeſſe tibi poſſum magis, quàm ſi tibi bonum tuum oſtendo, ſi te à mutis animalibus ſeparo, ſi cum Deo pono. Quid, inquam, vires corporis alis & exerces? Pecudibus iſtas majores feriſque natura conceſſit. Quid excolis formam? cum omnia feceris, à multis animalibus decore vinceris. Quid capillum ingenti diligentia comis? Cum illum vel effuderis more Parthorum, vel Germanorum nodo vinxeris,

Nobiliores ſumus mutis animalibus.

nxeris, vel ut Scythæ ſolent, ſparſeris: quolibet equo denſior jactabitur juba, horrebit in leonum cervice formoſior. Cùm te ad velocitatem paraveris, par lepuſculo non eris. Vis tu, relictis in quibus vinci te neceſſe eſt, dum in aliena niteris, ad bonum reverti tuum? Quid hoc eſt? animus ſcilicet emendatus ac purus, æmulator Dei, ſuper humana ſe extollens, nihil extra ſe ſui ponens. Rationale animal es. Quod ergo in te bonum eſt? Perfecta ratio. Hanc tu ad ſummum finem evoca, in quantum poteſt plurimum creſcere. Tunc beatum eſſe te judica, cum tibi ex te gaudium omne naſcetur. Cum in his quæ homines eripiunt, optant, cuſtodiunt, nihil inveneris, non dico quod malis, ſed quod velis. Brevem tibi formulam dabo, qua te metiaris, qua perfectum eſſe jam ſentias: bonum tunc habebis tuum, cum intelliges infeliciſſimos eſſe felices.

Perfecta ratio vita bonum eſt.

Ex

EX LIBRO DE GUBERNATIONE MUNDI,

Divinaque providentia.

Qualiter multa mala bonis accidunt.

QUæſiſti à me, Lucili, quid ita, ſi divina providentia mundus ageretur, multa bonis viris acciderent mala. Hoc commodius in contextu operis redderetur, cum præeſſe univerſis providentiam probaremus, & intereſſe nobis Deum. Inter bonos viros ac Deum amicitia eſt, conciliante virtute. Amicitia dico, imo etiam neceſſitudo & ſimilitudo, quoniam quidem bonus tempore tantum à Deo differt, diſcipulus ejus æmulatorque & vera progenies, quem parens ille magnificus, virtutum non lenis exactor, ſicut ſeveri patres, durius educat. Itaque cum videris bonos viros acceptoſque diis laborare, ſudare, per arduum conſcendere: malos autem laſcivire, & voluptatibus fluere, cogita filiorum nos modeſtia delectari, vernularum licentia. Illos diſciplina triſtiori contineri,

Amicitia in Deum & homines virtute acquiritur.

neri, horum ali audaciam. Idem tibi e Deo liqueat: bonum virum in deciis non habet: experitur, indurat, ibi illum præparat.

De ſuſtinendo impetu adverſitatis.

QUare multa bonis viris mala eveniunt? Nihil accidere bono viro mali poteſt. Non miſcentur contraria. Omnia adverſa exercitationes putat: quis autem vir, modò erectus ad honeſta, non eſt laboris appetens juſti, & ad officia cum periculo promptus? Marcet ſine adverſario virtus. Tunc apparet quanta ſit, quantum valeat polleatque, cum quid poſſit, patientia oſtendit.

Virtus in tentatione creſcit.

Quicquid accidit, boni conſulant, in bonum vertant. Non quid, ſed quēadmodum feras, intereſt. Non vides quanto aliter patres, aliter matres indulgeant? Illi exercitari jubent liberos ad ſtudia obeunda maturè, feriatis quoque diebus non patiuntur eſſe ocioſos, & ſudorem illis, & interdum lachrymas excutiunt. At matres fovere in ſinu, continere in umbra volunt. Nunquam flere, nunquam contriſtari, nunquam laborare. Paternum Deus habet adverſus bonos viros animum, & illos

Deus quos diligit, caſtigat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

& illos fortius amat, & operibus, doloribus ac damnis exagitat, ut verum colligant robur. Languent per inertiam ſaginata, nec labore tantum, ſed mole, & ipſo ſui onere deficiunt. Non fert ullum ictum illæſa felicitas.

Demetrii ſententia. Inter multa magnifica Demetrii noſtri & hæc vox eſt: à qua recens ſum, ſonat adhuc & vibrat in auribus meis. Nihil, inquit, mihi videtur infelicius eo, cui nihil unquam aliquid evenit adverſi. Quanto plus tormenti, tanto plus erit gloriæ.

De proſperitate.

PRoſpera in plebem ac vilia ingenia deveniunt. At calamitates terroreſque mortalium ſub jugum mittere, proprium magni viri eſt. Miſerum te judico, quod non fuiſti miſer: tranſegiſti ſine adverſario vitam. Nemo ſciet quid potueris, nec tu quidem ipſe. Opus eſt enim ad notitiam ſui experimento, quod quidem quiſque poſſet, niſi tentando non didicit. Avida eſt periculi virtus, & quo tendat, non quid paſſura ſit, cogitat, quoniam & quod paſſura eſt, gloriæ pars eſt. Gubernatorem in tempeſtate, in acie militem intelligas. Unde poſſum ſcire quantum

Virtus periculum affectat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

m adverſus paupertatem tibi animi
, ſi divitiis diffluis? Unde poſſum
re quantum adverſus ignominiam
infamiam, odiumque populare con-
tiæ habeas, ſi inter plauſus ſeneſcis;
te inexpugnabilis, & inclinatione
adam mentium pronus favor ſequi-
r? Calamitas virtutis occaſio eſt. Hos
que Deus, quos probat, quos amat,
durat, recognoſcit, exercet. Eos au-
m, quibus indulgere videtur, quibus
rcere, molles venturis malis ſervat.
uare Deus optimũ quemq; aut mala
letudine, aut luctu, aut incommodis
ficit? Quare in caſtris quoque peri-
loſa fortiſſimis imperantur? Dux le-
ſſimos mittit, qui nocturnis hoſtes
grediantur inſidiis, aut explorent
er, aut præſidiũ loco deiiciant. Nemo
rum qui exeunt dicit: male de me
perator meruit, ſed bene judicavit.
em dicant quicunque jubentur pati,
midis ignaviſque flebilia: Digni viſi
mus Deo, in quibus experiretur, quã-
m humana natura poſſet pati. Fugite
elitias, fugite enervatam felicitatem,
a animi marceſcũt, &, niſi aliquid in-
rvenit, quod humanę ſortis admone-
, velut perpetua ebrietate ſopiuntur.
Quidni

Exercitium bonorum hominum.

Quidni id ſatius ſit, perpetuam in-
felicitatem, quæ advocat ad virtutem,
ſuſtinere, quàm infinitis atque immo-
Viri boni magis probantur. dicis bonis rumpi? Hanc itaque ratio-
nem dii ſequuntur in bonis viris, quàm
in diſcipulis ſuis præceptores, qui plus
laboris ab his exigunt, in quibus cer-
tior ſpes eſt. Nunquid tu inviſos eſſe
Lacedæmoniis liberos ſuos credis,
quorum experiuntur indolem, publicè
verberibus admotis? Ipſi illos patres
adhortantur, ut ictus flagellorum for-
titer perferant, & laceros ac ſemiani-
mes rogant, perſeverent vulnera præ-
bere vulneribus. Quid mirum, ſi durè
generoſos ſpiritus Deus tentat? Con-
temptum periculorum aſſiduitas peri-
clitandi dabit. Sic ſunt nautica corpora
Ruſticus duros habet lacertos. ferendo mari dura. Agricolis manus
tritæ. Ad excutienda tela militares la-
certi valent. Agilia ſunt membra cur-
ſoribus. Id in quoque ſolidiſſimum eſt,
quod exercuit. Non eſt arbor ſolida,
nec fortis, niſi in quam frequens ven-
tus incurſat; ipſa enim vexatione con-
Demetrii memoranda ſententia. ſtringitur, & radices certius figit. Hanc
quoque animoſam Demetrii fortiſſi-
mi viri vocem audiſſe me, memini:
hoc unum, inquit, Dii immortales, de

obis queri poſſum, quod non ante ihi voluntatem veſtram notam fe- ſtis. Prior enim ad iſta veniſſem, ad uæ nunc vocatus adſum. Vultis libe- os ſumere? illos vobis offero. Vultis liquam partem corporis? ſumite. Non nagnam rem promitto, cito totum elinquam. Vultis ſpiritum? Quidni? ullam moram faciam, quo minus re- ipiatis quod dediſtis. A volente fere- is, quicquid petieritis. Quid ergo eſt? naluiſſem offerre, quàm tradere. Quid opus fuit auferre? accipere po- uiſtis, ſed ne nunc quidem auferetis: uia nihil eripitur, niſi retinenti. Ni- il cogor, nihil patior invitus, nec ſer- io Deo, ſed aſſentio. Ipſe ignis aurum robat, miſeria fortes viros. Quare ta- men bonis viris patitur aliquid mali Deus fieri? Ille verò non patitur: o- mnia mala ab illis removit, ſcelera & flagitia, & cogitationes improbas, & avida conſilia, & libidinem cæcam & alieno imminentem avaritiam. Ipſos tuetur & vindicat. Nunquid hæc quo- que à Deo aliquis exigit, ut bonorum virorum etiam ſarcinas ſervet? Re- mittunt ipſi hanc Deo curam, externa contemnunt. Democritus divitias projecit,

Servitus & amor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

projecit, onus illas bonæ mentis exi
ſtimans.

Puta itaque Deum dicere: Quid ha
betis, quod de me queri poſſitis vos
quibus recta placuerunt? Aliis bona
falſa circundedi, & animos inanes, ve
lut longo fallacique ſomnio luſi. Auro
illos & argento & ebore adornavi, in
tus boni nihil eſt. Iſti, quos pro felici-
bus aſpicitis, ſi non qua occurrunt, ſed
qua latent videritis, miſeri ſunt, ſordi-
di, turpes, ad ſimilitudinem parietum
ſuorum extrinſecus culti. Non eſt illa
ſolida & ſincera felicitas, cruſta eſt, &
quidem tenuis. Itaque dum illis licet
ſtare, & ad arbitrium ſuum oſtendi, ni-
tent & imponunt: cum aliquid incide-
rit, quod diſturbet ac detegat, tunc ap-
paret, quantum altæ ac veræ fœditatis
alienus ſplendor abſconderit. Vobis
dedi bona certa menſura, quanto ma-
gis verſaveritis, & undique inſpexeri-
tis, meliora majoraque permiſi vobis,
metuenda contemnere, cupienda fa-
ſtidire. Non fulgetis extrinſecus: bona
veſtra introrſus obverſa ſunt. Sic mun-
dus exteriora contempſit, ſpectaculo
ſui lætus. Intus omne poſuit bonū. Non
egere felicitate, felicitas veſtra eſt.

Bona peritura & mala.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

EX LIBRO DE PAUPERTATE.

Quòd læta paupertas honeſta res ſit.

HOneſta, inquit Epicurus, res eſt, læta paupertas. Illa verò non jam paupertas eſt, ſi læta eſt. Cui cum paupertate bene convenit, dives eſt. Non qui parum habet, ſed qui plura cupit, pauper eſt. Quid enim refert, quantum illi in arca, quantum in horreis lateat, quantum paſcat aut fœneretur, ſi alieno imminet, ſi non acquiſita, ſed acquirenda concupiſcit? Quis ſit modus divitiarum, quæris. Primò habere quod neceſſe eſt: ſecundò quod ſatis eſt. Nulli poteſt ſecura vita contingere, qui de re producenda nimis cogitat. Miſer eſt, qui ſe beatiſſimum non judicat, licet toti mundo imperet. Multis divitias paraſſe, non finis miſeriarum eſt, ſed mutatio. Non in rebus vitium, ſed in animo ipſo eſt. Iſtud, quod paupertatem gravem nobis fecerat, & divitias graves fecit. Quare poſſeſſiones tibi non interdico, ſed efficere volo, ut illas intrepide poſſideas.

Vitium non in rebus ſed in animo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

deas. Res inquieta felicitas eſt, ipſa ſe exagitat, movet cerebrum, non in uno grave. Alios in alium irritat, alios in potentiam: illos inflat, alios emollit. Si vis ſcire quòd nihil mali ſit in paupertate, compara inter ſe multum pauperes & divites. Sæpius pauper & fidelius ridet, nulla ſolicitudine concutitur, in alto eſt. Cura velut nubes levis tranſit. Horum, qui felices vocantur, hilaritas ficta eſt: hic enim gravis & ſub purpura lucet, non palàm triſtitia eſt, eò quidem gravior, quod interdum non licet palàm eſſe miſeros, ſed inter ærumnas, cor ipſum exedentes, neceſſe eſt latere felicem. Abſtrahunt à recto divitiæ, honores, potentiæ, & cetera, quæ opinione hominum cara ſunt, pretio ſuo vilia. Quæ bona ſunt, fiduciam faciunt, divitiæ audaciam. Quæ bona ſunt, magnitudinem animi dant, divitiæ inſolentiam.

Dignitates à Deo retrahunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

EX LIBRO PRIMO

De Ira ad Novatum.

EXegiſti à me Novate, ut ſcriberem, quemadmodum poſſet ira leniri, nec immerito mihi videris hunc præcipue affectum pertimuiſſe, maxime ex omnibus tetrum ac rabidum. Rationi conſiliiſque præcluſa, vanis agitata cauſis, ad diſpectum æqui verique inhabilis, ruinis ſimillima, quæ ſuper id quod oppreſſere, franguntur. Ut autem ſcias non eſſe ſanos, quos ira poſſedit, ipſum illorum habitum intuere.

Habitus irati hominis.

Nam ut furentium certa indicia ſunt, audax & minax vultus, triſtis frons, torva facies, citatus gradus, inquietæ manus, color verſus, crebra, & vehementius acta ſuſpiria: ita iraſcentium eadem ſigna ſunt.

Admonitio cum ratione fiat.

Flagrant & micant oculi, multus ore toto rubor; exæſtuante ab imis præcordiis ſanguine; labia quatiuntur; dentes comprimuntur, horrent ac ſubriguntur capilli, ſpiritus coactus ac ſtridens, articulorum ſeipſos torquentium ſonus, gemitus, mugituſque, & parum explanatis vocibus ſermo præruptus, & com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ploſæ ſæpius manus, & pulſata humus pedibus, & totum concitum corpus, magnaſque minas agens, fœda viſu & horrenda facies depravantium ſe, atque intumeſcentium. Nullum eſt animal tam horrendum, tam pernicioſum natura, ut non appareat in illo, ubi ira invaſit, nova feritatis acceſſio. Aſpice nobiliſſimarum civitatum fundamenta vix notabilia: has ira dejecit. Aſpice ſolitudines per multa millia ſine habitatione deſertas, has ira exhauſit. Aſpice tot memoriæ proditos duces, mali exempla fati: alium ira in cubili ſuo confodit; alium inter ſacra menſæ ira percuſſit; alium in cruces membra dividere. Adhuc ſingulorum ſupplicia narro. Quin ſi tibi libuerit, relictis in quos ira viritim exarſit, nunc quæramus, an ira ſecundum naturam ſit, & an utilis, atque ex aliqua parte retinenda? An ſecundum naturam ſit, manifeſtum erit, ſi hominem inſpexerimus: quo quid eſt mitius, dum in recto animi habitu eſt? Quid autem ira crudelius eſt? Homine quid aliorum amantius? quid ira infeſtius? Homo in adjutorium mutuum generatus eſt: ira in exitium. Hic congregari

Ira quæ mala operatur.

Ira nihil crudelius.

ıri vult, illa diſcedere: hic prodeſſe, a nocere: hic etiam ignotis ſuccurre, illa etiam cariſſimos petere: hic liorum commodis vel impendere ſe aratus eſt; ira in periculum, dummo o deducat, deſcendere.

Ira, ut diximus, avida pœnæ eſt: cuıs cupidinem ineſſe pacatiſſimo hoıinis pectori, minime ſecundum ejus aturam eſt. Beneficiis enim humana ita conſiſtit, & concordia: nec terroe, ſed mutuo amore, in fœdus auxiliımque commune conſtringitur. Quid rgo? non aliquando caſtigatio neeſſaria eſt? Quid ni? ſed hæc ſincera, um ratione: non enim nocet, ſed nedetur ſpecie nocendi. Quemadnodum quædam haſtilia detorta, ut orrigamus, adurimus, & adactis cuıeis, non ut frangamus, ſed ut explicenus, elidimus: ſic ingenia vitio prava, dolore corporis animique corrigimus. Nempe Medicus primò in levibus viiis tentat non multum ex quotidiana onſuetudine inflectere, & cibis, poionibus, exercitationibus ordinem ponere, ac valetudinem tantum muata vitæ diſpoſitione firmare: proxinum eſt, ut modus proficiat: ſi modus

Admonitio cum ratione fiat.

Comparatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

& ordo non proficit; ſubducit aliqua, & circumcidit: ſi ne adhuc quidem reſpondet; interdicit cibis, & abſtinentia corpus exonerat: ſi fruſtra molliora ceſſerunt; ferit venam, membriſque, ſi adhærentia nocent, & morbum diffundunt, manus affert: nec ulla dura videtur curatio, cujus ſalutaris effectus eſt. Optimum eſt primum irritamentum iræ protinus ſpernere, ipſiſque repugnare ſeminibus, & dare operam, ne incidamus in iram: nam ſi cœperit ferre tranſverſos, difficilis ad ſalutem recurſus eſt. Quoniam nihil rationis eſt, ubi ſemel affectus inductus eſt, juſque illi aliquod voluntate noſtra datum eſt. Faciet de cetero quantum volet, non quantum permiſeris. In confinibus hoſtis arcendus eſt: nam cum intravit, & portis ſe intulit, modum à captivis non accipit. Quid Cimbrorum, Theutonorumque tot millia ſuperfuſa Alpibus ita ſuſtulit, ut tantæ cladis notitiam ad ſuos non nuntius, ſed fama pertulerit, niſi quod erat illis ira pro virtute; quæ ut aliquando perculit, ſtravitque obvia, ita ſæpius ſibi exitio eſt. Germanis quid eſt animoſius? Quid ad incurſum acrius?

Alii, ſenſibus.

Principiis obſta.

Germani animoſi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

acrius? quid armorum cupidius? quibus innaſcuntur innutriunturque; quorum unica illis cura eſt, in alia negligentibus. Quid induratius ad omnem patientiam? ut quibus magna ex parte non tegumenta corporum proviſa ſunt, non ſuffugia adverſus perpetuum cæli rigorem. Hos tamen Hiſpani Gallique, & Aſiæ Syriæque molles bello viri, antequam legio viſatur, cædunt: ob nullam rem aliam opportunos, quàm ob iracundiam. Agedum, illis corporibus, illis animis delitias, luxum, opes ignorantibus, da rationem, da diſciplinam. Ut nihil amplius dicam, neceſſe erit nobis certe mores Romanos repetere. Illa certiſſima eſt virtus, quæ ſe diu multumque circumſpexit, & rexit, & ex lento ac deſtinato provexit. Peccantes verò quid habet cur oderit, cum error illos in hujuſmodi delicta compellat? Non eſt autem prudentis, errantes odiſſe: alioquin ipſe ſibi odio erit. Cogitet quàm multa contra bonum morem faciat, quàm multa ex his quæ egit, veniam deſiderent. Iam iraſcetur etiam ſibi. Nemo, inquam, invenitur, qui ſe poſſit abſolvere: & innocentem quiſ-

Correctio ſine ira.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

que ſe dicit, reſpiciens teſtem, non conſcientiam. Quanto humanius, mitem & paternum animum præſtare peccantibus, & illos non perſequi, ſed revocare? Errantem per agros, ignorantia viæ, melius eſt ad rectum iter admovere, quàm expellere. Corrigendus eſt itaque qui peccat, & admonitione, & vi, & molliter, & aſpere; meliorque tam ſibi quàm aliis faciendus, non ſine caſtigatione, ſed ſine ira. Quis enim cui medetur, iraſcitur? At corrigi nequeunt, nihilque in illis ſpei bonæ capax eſt. Nil minus quàm iraſci punientem decet: cum eò magis ad emendationem pœna proficiat, ſi judicio lata eſt. Inde eſt, quod Socrates ſervo ait: Cæderem te, niſi iraſcerer. Admonitionem ſervi in tempus ſanius diſtulit, illo tempore ſe admonuit. Cujus erit temperatus affectus, cum Socrates non ſit auſus ſe iræ committere? *Socratis dictum.* Ergo ad coërcitionem errantium, ſceleratorumque, irato caſtigatore non opus eſt. Nam cum ira delictum animi ſit, non oportet peccata corrigere peccantem. Sæpe infeſta patrono, reum damnat: etiam ſi ingeritur oculis veritas, amat & tuetur errorem;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

coargui non vult: & in male cœptis, honeſtior illi pertinacia videtur, quàm pœnitentia. Cn. Piſo fuit memoria noſtra, vir à multis vitiis integer, ſed pravus, & cui placebat pro conſtantia, rigor, &c. Omnia iſta non refert, in quantum procedant extendantque ſe: anguſta ſunt, miſera, depreſſa. Sola ſublimis & excelſa virtus eſt: nec quicquam magnum eſt, niſi quod ſimul & placidum.

Rigor judicis nimius reprobatur.

EX LIBRO SECUNDO DE IRA.

Quibus virtus eſt Ira.

VIrtus, inquit, ut honeſtis rebus propitia eſt, ita turpibus irata eſſe debet. Atqui ſi iraſci ſapiens debet turpiter factis, & concitari contriſtarique ob ſcelera, nihil eſt ærumnoſius ſapiente: omnis illi per iracundiam mœroremque vita tranſibit. Quod enim momentum erit, quo non improbanda videat? Nuſquam oculi ejus flectentur, ut non quod indignentur, inveniant. Deficiet, ſi toties à ſe iram, quoties cauſſa poſcet, exegerit. Hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

tot millia ad forum prima luce properantia, quàm turpes lites, quanto turpiores advocatos habent? Alius judicia patris accuſat, quæ mereri ſatius fuit: alius cum matre conſiſtit. Quid ſingula proſequor? cum videris forum multitudine refertum, & Septa concurſu omnis frequentiæ plena, & illum Circum, in quo maximam ſui partem populus oſtendit: hoc ſcito, iſtic tantundem eſſe vitiorum, quantum hominum. Inter iſtos, quos togatos vides, nulla pax eſt: alter in alterius exitium levi compendio ducitur. Nulli niſi ex alterius damno quæſtus eſt: felicem oderunt, infelicem contemnunt: majore gravantur, minori graves ſunt: diverſis ſtimulantur cupiditatibus: omnia perdita ob levem voluptatem prædamque cupiunt. Non alia quàm in ludo gladiatorio vita eſt, cum iiſdem viventium pugnantiumque. Ferarum iſte conventus eſt: niſi quod illæ inter ſe placidæ ſunt, morſuque ſimilium abſtinent, hi mutua laceratione ſatiantur. Hoc uno ab animalibus mutis differunt: quòd illa manſueſcunt alentibus, horum rabies ipſos, à quibus eſt nutrita, depaſcitur. Nunquam

In foro & judicio nulla pax.

iraſci

iraſci deſinet ſapiens, ſi ſemel cœperit; omnia ſceleribus ac vitiis plena ſunt: plus committitur, quàm quod poſſit coercitione ſanari. Certatur ingenti quodam nequitiæ certamine; major quotidie peccandi cupiditas, minor verecundia eſt. Expulſo melioris æquioriſque reſpectu, quocunque viſum eſt, libido ſe impingit, nec furtiva jam ſcelera ſunt: præter oculos eunt. Adeo que in publicum miſſa nequitia eſt, & in omnium pectoribus evaluit, ut innocentia non rara, ſed nulla ſit. Nunquid enim ſinguli aut pauci rupere legem? undique, velut ſigno dato, ad fas nefaſque miſcendum coorti ſunt.

Totus mundus in maligno poſitus.

----Non hoſpes ab hoſpite tutus,
Non ſocer à genero: fratrum quoque gratia rara eſt,
Imminet exitio vir conjugis, illa mariti,
Lurida terribiles miſcent aconita novercæ.
Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Et quota pars iſta ſcelerum eſt? Si tantum iraſci vis ſapientem, quantum ſcelerum indignitas exigit: non iraſcendum illi, ſed inſaniendum eſt. Illud

Mal' etiam unicuique t' erandi.

potius cogitabis, non eſſe iraſcendum erroribus: quid enim, ſi quis iraſcatur in tenebris parum veſtigia certa ponentibus? Quid ſi quis ſurdis, imperia non exaudientibus? quid ſi pueris, quod neglecto diſpectu officiorum, ad luſus & ineptos æqualium jocos ſpectent? quid ſi illis iraſci velis, qui ægrotant, ſeneſcunt, fatigantur? Inter cætera mortalitatis incommoda, & hæc eſt caligo mentium: nec tantum neceſſitas errandi, ſed errorum amor. Ne ſingulis iraſcaris, univerſis ignoſcendum: generi humano venia tribuenda eſt.

Ignoſcendum & indulgendum multis.

Hac conditione nati ſumus, animalia obnoxia non paucioribus animi, quàm corporis morbis: non quidem obtuſa nec tarda, ſed acumine noſtro male utentia. Altera alteri vitiorum exempla. Quiſque ſequitur priores, male iter ingreſſos: quidni habeant excuſationem, cum publica via erraverint? In ſingulos ſeveritas Imperatoris diſtringitur: at neceſſaria venia eſt, ubi totus deſervit exercitus. Quid tollit iram ſapientis? turba peccantium. Intelligit quàm & iniquum ſit, & periculoſum, iraſci publico vitio. Heraclitus quoties prodierat & tantum circa ſe male

Severitas in peccata paucorum exercenda.

Heraclitus.

male viventium, imo male pereuntium viderat, flebat, miſerebatur omnium, qui ſibi læti feliceſque occurrebant, miti animo, ſed nimis imbecillo; & ipſe inter deplorandos erat. Democritum contrà ajunt, nunquam ſine riſu in publico fuiſſe: adeo nihil illi videbatur ſerium eorum, quæ seriò gerebantur. Ubi iſtic iræ locus eſt? aut ridenda omnia, aut flenda ſunt. Non iraſcetur ſapiens peccantibus. Quare? quia ſcit neminem naſci ſapientem, ſed fieri: ſcit pauciſſimos omni æuo ſapientes evadere, quia conditionem humanæ vitæ perſpectam habent: nemo autem naturæ ſanus iraſcitur. Quid enim ſi mirari velit, non in ſilveſtribus dumis poma pendere? quid ſi miretur ſpineta ſenteſque, non utili aliqua fruge compleri? Nemo iraſcitur, ubi vitium natura defendit. Placidus itaque ſapiens & æquus erroribus, non hoſtis, ſed correptor peccantium, hoc quotidie procedit animo. Multi mihi occurrent vino deditì, multi libidinoſi, multi ingrati, multi avari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia iſta tam propitius aſpiciet, quàm ægros ſuos Medicus.

Democritus.

Non hoſtis, ſed correptor ſimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Neceſſe eſt multos timeat, quem multi timent.

Ama non timeri ſed diligi.

Ita natura conſtituit, ut quod alieno metu magnum eſt, à ſuo non vacet. Leoni quam pavida ſunt ad leviſſimos ſtrepitus pectora? acerrimas feras umbra, vox, & odor inſolitus exagitat; quicquid terret, & trepidat. Non eſt ergo quare concupiſcat quiſquam ſapiēs timeri. Nec ideo iram magnum quid quisquam putet, quia formidini eſt: quoniam quędam etiam contemptiſſima timentur: venena, & offa mortifera, & morſus. Vanis enim vana terrori ſunt. Elephantes porcina vox terret. Sic itaque ira metuitur, quomodo umbra ab infantibus, à feris rubens pinna.

Nihil difficile eſt.

Atqui nihil eſt tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat aſſidua meditatio: nullique ſunt tam feri & ſui juris affectus, ut non diſciplina perdomentur. Quodcunque ſibi imperavit animus, obtinuit. Quidam ne unquam riderent, conſecuti ſunt: vino quidam, alii venere, quidam omni humore interdixere corporibus. Alius contentus brevi ſomno, vigiliam indefatigabilem extendit: didi-

cerunt alii tenuiſſimis & adverſis funibus currere, & ingentia, vixque humanis toleranda viribus onera portare, & in immenſam altitudinem mergi, ac ſine ulla reſpirandi vice perpeti maria. Mille ſunt alia, in quibus pertinacia impedimentum omne tranſcendit, oſtenditque nihil eſſe difficile, cujus ſibi ipſa mens patientiam indiceret. Iſtis, quos paulò ante retuli, aut nulla tam pertinacis ſtudii, aut indigna merces fuit. Quid enim magnificum conſequitur ille, qui meditatus eſt per intenſos funes ire? qui ſarcinæ ingenti cervices ſupponere? qui ſomno non ſubmittere oculos? qui penetrare in imum mare? & tamen ad finem operis, non magno autoramento, labor pervenit. Nos non advocabimus patientiam, quos tantum præmium expectat, felicis animi immota tranquillitas? Quantum eſt effugere maximum malum iram, & cum illa rabiem, ſævitiam, crudelitatem, furorem, & alios comites ejus affectus?

Labor improbus omnia vincit.

Nec, ut quibuſdam dictum eſt, arduum in virtutes, & aſperum iter eſt: plano adeuntur. Multo difficilius eſt, facere iſta quæ facitis: quid enim quiete

Facilis ad virtutes via.

quiete ocioſius animi, quid ira laborioſius? quid clementia remiſſius, quid crudelitate negotioſius? Vacat pudicitia, libido occupatiſſima eſt. Omnium denique virtutum tutela facilior eſt: vitia magno coluntur. Debet ira removeri.

De diverſitate naturæ hominum ſecundum elementa.

Opportuniſſima ad iracundiam fervidi animi natura eſt. Nam cum elementa ſunt quatuor, ignis, aër, aqua, terra; poteſtates pares his ſunt, fervida, frigida, arida, atque humida. Et locorum itaque, & animalium, & corporum, & morum varietates mixtura elementorum facit: & proinde in aliquos magis incumbunt ingenia, prout alicujus elementi major vis abundavit. Inde quaſdam humidas vocamus, aridaſque regiones, & calidas, & frigidas. Eadem animalium & hominum diſcrimina ſunt. Refert quantum quiſque humidi in ſe calidique contineat: cujus in illo elementi portio prævalebit, inde mores erunt. Iracundos fervidi miſtura faciet: eſt enim actuoſus & pertinax ignis. Frigidi miſtura timidos facit: pigrum eſt enim contractumque frigus. Volunt itaque quidam ex noſtris iram in pectore moveri,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

veri, effervescente circa cor ſanguine. Cauſa cur hic potiſſimum aſſignetur iræ locus, non eſt alia, quàm quod in toto corpore calidiſſimum pectus eſt. Quibus humidi plus ineſt, eorum paulatim creſcit ira, quia non eſt paratus illis calor, ſed motu acquiritur. Itaque puerorum feminarumque iræ acres magis, quàm graves ſunt, levioreſque dum incipiunt. Siccis ætatibus vehemens robuſtaque ira eſt, ſed ſine incremento, non multum ſibi adiiciens: quia inclinatum calorem frigus inſequitur. Senes difficiles & queruli ſunt. Vinum incendit iram: quia calorem auget pro cujuſque natura. *Cauſa iræ.*

Naturam quidem mutare, difficile eſt: nec licet ſemel mixta naſcentium elementa convertere. Sed in hoc noſſe profuit, ut calentibus ingeniis ſubtrahatur vinum: quod pueris Plato negandum putat, & ignem vetat igne incitari. Nec cibis quidem implendi ſunt. Diſtendentur enim corpora, & animi cum corpore tumeſcent. Labor illos citra laſſitudinem exerceat, ut minuatur, & non ut conſumatur calor, nimiuſque ille fervor deſpumet. Luſus quoque proderunt. Modica enim voluptas *Vinum negandum pueris.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

luptas laxat animos, & temperat. Humidioribus, ſiccioribus & frigidis non eſt ab ira periculum: ſed majora vitia metuenda ſunt, pavor, difficultas, & deſperatio, & ſuſpiciones. Mollienda itaque, fovendaque talia ingenia, & in lætitiam avocanda ſunt.

Plurimum, inquam, proderit pueros ſtatim ſalubriter inſtitui. Difficile autem regimen eſt: quia dare debemus operam, ne aut iram in illis nutriamus, aut indolem retundamus. Diligenti obſervatione res indiget. Dabimus aliquod laxamentum: in deſidiam verò otiumque non reſolvemus, & procul à contactu delitiarum retinebimus. Nihil enim magis facit iracundos, quàm educatio mollis & blanda. Ideo unicis quo plus indulgetur, pupilliſque quò plus licet, eò corruptior animus eſt. Non reſiſtet offenſis, cui nihil unquam negatum eſt, cui lacrimas ſolicita ſemper mater abſterſit, cui de pædagogo ſatisfactum eſt.

De regimine puerorum.

Longè itaque ab aſſentatione pueritia removenda eſt. Audiat verum, & timeat interim, vereatur ſemper, majoribus aſſurgat. Nihil per iracundiam exoret. Quod flenti negatum fuerat, quieto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

qeto offeratur, & divitias parentum
conſpectu habeat, non in uſu. Ex-
brentur illi perperam facta. Perti-
bit ad rem, præceptores pædago-
ſque pueris placidos dari. Proximis
plicatur omne quod tenerum eſt, &
eorum ſimilitudinem creſcit. Nu-
cum ac pædagogorum retulere
ox in adoleſcentiam mores. Apud
latonem educatus puer, cum ad pa-
ntes relatus, vociferantem videret
atrem; Nunquam, inquit, hoc apud
latonem vidi.

Aliena vitia in oculis habemus, à
rgo noſtra ſunt. Inde eſt, quod tem-
eſtiva filii convivia pater deterior fi-
o caſtigat. Nihil alienæ luxuriæ igno- *Noſce te ipſum.*
cit, qui nihil ſuæ negavit: & homi-
idæ tyrannus iraſcitur, & punit furta
acrilegus. Magna pars hominum eſt,
uæ non peccatis iraſcitur, ſed peccan-
ibus. Faciet nos moderatiores reſpe-
tus noſtri, ſi conſuluerimus nos. Nun-
quid & ipſi aliquid tale commiſimus?
unquid ſic erravimus? Expeditne no-
bis iſta damnari? Maximum reme-
dium eſt iræ, mora.

Ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

EX LIBRO TERTIO DE IRA.

NOn eſt magnus animus, quem incurvat injuria. Aut potentior te, aut imbecillior læſit: ſi imbecillior, parce illi: ſi potentior, tibi. Nullum eſt argumentum magnitudinis certius, quàm nihil poſſe, quo inſtigeris, accidere. Pars ſuperior mundi & ordinatior, ac propinqua ſideribus, nec in nubem cogitur, nec in tempeſtatem impellitur, nec verſatur in turbinem: omni tumultu caret: inferiora fulminant. Eodem modo ſublimis animus, quietus ſemper, & in ſtatione tranquilla collocatus, intra ſe premens, quibus ira contrahitur, modeſtus & venerabilis eſt & compoſitus: quorum nihil invenies in irato. Quis enim traditus dolori & furens, non primam rejecit verecundiam? quis impetu turbidus, & in aliquem ruens, non quicquid in ſe verecundi habuit, abjecit? Cui officiorum numerus aut ordo conſtitit incitato? quis linguæ temperavit? quis ullam partem corporis tenuit? quis ſe regere potuit? In immenſum proderit nobis illud Democriti ſalutare præceptum,

Pars ſuperior mundi caret tumultu.

Democriti præceptum ſalutare.

um: non monſtratur tranquillitas, ſi que privatim, neque publicè multa, t majora viribus noſtris egerimus. unquam tam feliciter in multa diſrrenti negotia dies tranſit, ut non ut ex homine, aut ex rę offenſa naſcar, quæ animum in iras paret. Quemdmodum per frequentia urbis loca roperanti in multos incurſitandum ſt, & alicubi labi neceſſe eſt, alicubi etineri, alicubi reſpergi: ita in hoc itæ actu diſſipato & vago, multa impedimenta, multæ querelæ incidunt. Alius ſpem noſtram fefellit, alius ditulit, alius intercepit: non ex deſtinato propoſita fluxerunt. Nulli fortuna tam dedita eſt, ut multa tentanti ubique reſpondeat. Sequitur ergo, ut is cui contra quàm propoſuerat, aliqua ceſſerunt, impatiens hominum rerumque ſit, ex leviſſimis cauſis iraſcatur, nunc perſonæ, nunc negotio, nunc loco, nunc fortunæ, nunc ſibi. Itaque ut quietus poſſit eſſe animus, non eſt jactandus, nec multarum, ut dixi, rerum actu fatigandus, nec magnarum ſupraque vires appetitarum. Facile eſt, levia aptare cervicibus, & in hanc aut in illam partem transferre

Vbi multitudo, ibi confuſio.

ſine

ſine lapſu: at quæ alienis in nos manibus impoſita ægre ſuſtinemus, victi in proximos effundimus, & dum ſtamus ſub ſarcina, impares oneri vacillamus. Idem accidere in rebus civilibus ac domeſticis, ſcias. Negotia expedita & habilia ſequuntur actorem: ingentia, & ſupra menſuram agentis: nec dant ſe facile, & ſi occupata ſunt, premunt atque adducunt adminiſtrantem. Itaque fit, ut frequenter irrita ſit ejus voluntas, qui non quæ facilia ſunt, aggreditur, ſed vult facilia eſſe, quæ aggreſſus eſt. Quoties aliquid conaberis, te ſimul & ea quæ paras, quibuſque pararis, ipſe metire. Faciet enim te aſperum pœnitentia operis infecti.

Ne quid nimis.

Et animus non inter plura verſandus, ſed artibus amœnis tradendus. Lectio illum carminum obleniat, & hiſtoria fabulis detineat; mollius delicatiuſque tractetur. Pythagoras perturbationes animi lyra componebat. Quis autem ignorat, lituos & tubas concitamenta eſſe; ſicut quoſdam cantus blandimenta, quibus mens reſolvatur? Confuſis oculis proſunt virentia, & quibuſdam coloribus infirma acies acquieſcit, quorundam ſplendore præſtrin-

Inſtrumenta quibus mens reficitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

æſtringitur: ſic mentes ægras ſtudia
ta permulcent. Forum, advocatio-
es, judicia, fugere debemus, & omnia
uæ exulcerant vitium, æque cavere
ſſitudinem corporis. Conſumit e-
im, quicquid in nobis mite placi-
umque eſt, & acria concitat. Ideo
uibus ſtomachus ſuſpectus eſt, pro-
eſſuri ad res agendas majoris nego-
i, bilem cibo temperant: quam maxi-
e movet fatigatio: ſive quia calo- *Cauſæ*
em inedia compellit, & nocet ſangui- *iræ.*
i, curſumque ejus, venis laborantibus,
ſtit: ſive quia corpus attenuatum &
nfirmum incumbit animo: certe ob
andem cauſam iracundiores ſunt va-
etudine aut ætate feſſi. Fames quo-
ue & ſitis, ex eiſdem cauſis, vitanda
ſt: exaſperat enim & incendit animos.
Vetus dictum eſt, A laſſo rixam quæri.
Æque autem & ab eſuriente, & à ſi-
iente, & ab omni homine quem ali-
qua res urit. Nam ut ulcera ad levem *Adagi-*
actum, deinde etiam ad ſuſpicionem *um com-*
actus condoleſcunt: ita animus affe- *mune,*
tus, minimis offenditur; adeo, ut
quoſdam ſalutatio, epiſtola, oratio, &
nterrogatio in litem evocent. Nun-
quam ſine querela ægra tanguntur.
Optimum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Optimum eſt itaque, ad primum mali ſenſum mederi ſibi: tum verbis quoque ſuis minimum libertatis dare, & inhibere impetum. Facile eſt autem, affectus ſuos cum primum oriuntur, deprehendere. Morbum ſigna præcurrunt. Quemadmodum tempeſtatis ac pluviæ ante ipſas notæ veniunt: ita iræ, amoris, omniumque iſtarum procellarum animos vexantium, ſunt quædam prænuncia.

Vitiis in principio reſiſtendum.

Non expedit omnia videre, omnia audire: multæ nos injuriæ tranſeant: ex quibus pleraſque non accipit, qui neſcit. Non vis eſſe iracundus? ne ſis curioſus. Qui inquirit quid in ſe dictũ ſit, qui malignos ſermones etiamſi ſecreto habiti ſint, eruit, ſe ipſe inquietat. Quędam interpretatio eò producit, ut videantur injuriæ. Itaque alia differenda ſunt, alia deridenda, alia donanda. Circumſcribenda multis modis ira eſt. Pleraque in luſum jocumque vertantur. Socratem ajunt, colapho percuſſum nihil amplius dixiſſe, quàm Moleſtum eſſe, quod neſcirent homines quando cum galea prodire deberent. Non quemadmodum facta ſit injuria refert, ſed quemadmodum lata.

Remedia iræ.

Quis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Quis ſum, cujus aures lædi nefas ſit? noverunt multi hoſtibus: ego non noſcam pigris, negligentibus, garru- li? Puerum ætas excuſet, feminam ſus, extraneum libertas, domeſti- cum familiaritas. Nunc primum of- ndit? cogitemus quamdiu placuerit. ꝛpe & alias offendit? feramus quod u tulimus. Amicus eſt? fecit quod oluit. Inimicus? fecit quod debuit. rudentiori cedamus: ſtultiori remit- mus: pro quocunque, illud reſpon- amus nobis, ſapientiſſimos quoque ros multa delinquere: neminem eſſe m circumſpectum, cujus non dili- entia aliquando ſibiipſi excidat: ne- inem tam maturum, cujus non gra- itatem in aliquod fervidius factum aſus impingat: neminem tam timi- um offenſarum, qui non in illas, dum itat, incidat. Sic animo æquiore feret b aliquo lædi, ab aliquo contemni, uicunque venit in mentem, nullam ſſe tantam potentiam, in quam non currat injuria.

Dimittite & dimittetur vobis.

Denique ad conditionem rerum umanarum reſpiciendum eſt, ut o- nnium accidentium æqui judices ſi- nus: iniquus autem eſt, qui commune

vitium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Nova & inſolita miramur. vitium ſingulis objecit. Non eſt Æthiopis inter ſuos inſignitus color: nec ruffus crinis & coactus in nodum apud Germanos virũ dedecet. Nihil in uno judicabis notabile aut fœdum, quod genti ſuæ publicum eſt. At iſta quæ retuli, unius regionis atque anguli conſuetudo defendit. Vide nunc quanto in his juſtior venia ſit, quæ per totum genus humanum vulgata ſunt. Omnes inconſulti & improvidi ſumus, omnes incerti, queruli, ambitioſi. Quid lenioribus verbis ulcus publicum abſcondo? Omnes mali ſumus. Quicquid itaque in alio reprehenditur, id unuſquiſque in ſuo ſinu inveniet. Quid illius pallorem, illius maciem notas? peſtilentia eſt. Placidiores itaque invicem ſimus. Mali inter malos vivimus. Una res nos facere poteſt quietos, mutuæ facilitatis conventio.

Omnes declinaverunt, ſimul inutiles facti ſunt.

Totum inſpice mentis tuæ habitum; etiam ſi nihil mali feciſti, potes facere. O quam bonum tempus in re mala perdis! Quanto nunc ſatius erat, amicos parare, inimicos mitigare, Rempublicam adminiſtrare, transferre in res domeſticas operam: quam circumſpicere quid alicui poſſis facere mali?

nili? quod aut dignitati ejus, aut pa-
monio, aut corpori vulnus infligas?
m id tibi contingere ſine certamine
periculo non poſſit, etiam ſi cum
feriore concurſes.

Multos abſolvemus, ſi cœperimus *Omnia*
ate judicare, quàm iraſci. Nunc au- *cum judicio a-*
m primum impetum ſequimur: *genda*
einde quamvis vana nos concitave- *ſunt.*
nt, perſeveramus, ne videamur cœ-
iſſe ſine cauſſa: & quod iniquiſſimum
ſt, pertinaciores nos facit iniquitas
æ. Retinemus enim illam & auge-
nus: quaſi argumentum ſit juſtè ira-
centis, graviter iraſci. Quanto melius *Leviter*
ſt, initia ipſa perſpicere, quàm levia *ſuſpicioſi*
nt, quàm innoxia? Quod accidere *ſumus.*
ides in animalibus mutis, idem in
omine deprehendes: frivolis turba-
nur, & inanibus. Taurum color rubi-
undus excitat, ad umbram aſpis exur-
git, urſos leoneſque mappa proritat.
Omnia, quę natura fera ac rabida ſunt,
onſternantur ad vana. Idem inquietis
& ſtolidis ingeniis evenit: rerum ſuſpi-
ione feriuntur: adeò quidem, ut in-
erdum injurias vocent modica bene-
icia: in quibus frequentiſſima, certe
acerbiſſima iracundiæ materia eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Nulli ad aliena reſpicienti, ſua placent. Ego verò nihil magis ſuaſerim, quàm ſumere ingentem animum, & hæc propter quæ litigamus, diſcurrimus, anhelamus, videre quàm humilia & abjecta ſint, nulli qui altum quiddam aut magnificum cogitat, reſpicienda. Circa pecuniam plurimum vociferationis eſt: hæc, fora defatigat, patres liberoſque committit, venena miſcet, gladios tam percuſſoribus quàm legionibus tradit: hæc eſt ſanguine noſtro delibuta. Propter hanc uxorum maritorumque noctes ſtrepunt litibus, & tribunalia magiſtratuum premit turba: reges ſæviunt, rapiuntque, & civitates longo ſeculorum labore conſtructas evertunt, ut aurum argentumque in cinere urbium ſcrutentur.

Pecunia fons diſcordiarum.

Crede mihi, levia ſunt: propter quæ non leviter excandeſcimus; qualia quæ pueros in rixam & jurgium concitant.

Omnes ſenſus perducendi ſunt ad firmitatem. Natura patientes ſunt, ſi animus illos deſit corrumpere: qui quotidie ad rationem reddendam vocandus eſt. Faciebat hoc Sextius, ut conſummato die cùm ſe ad nocturnam quietem

Examinatio Sextii.

uietem recepiſſet, interrogaret animum ſuum: Quod hodie malum tuum ſanaſti? cui vitio obſtitiſti? qua parte melior es? Deſinet ira, & erit moderatior, quæ ſciet ſibi quotidie ad judicem eſſe veniendum. Quid ergo pulchrius hac conſuetudine excutiendi totum diem? qualis ille ſomnus poſt recognitionem ſui ſequitur? quàm tranquillus, altus ac liber, cum aut laudatus eſt animus, aut admonitus, & ſpeculator ſui cenſorque ſecretus cognoſcet de moribus ſuis? Utor hac poteſtate, & quotidie apud me cauſſam dico: cum ſublatum è conſpectu lumen eſt, & conticuit uxor, moris jam mei conſcia, totum diem meum ſcrutor, facta ac dicta mea remetior. Nihil mihi ipſe abſcondo, nihil tranſeo: quare enim quicquam ex erroribus meis timeam, cum poſſim dicere: Vide ne iſtud amplius facias, nunc tibi ignoſco. *Examinatio Senecæ quotidiana.*

Careamus hoc malo, purgemuſque mentem, & exſtirpemus radicitus ea vitia, quæ quamvis tenuia undecunque exierint, renaſcentur: & iram non temperemus, ſed ex toto removeamus. Quod enim malæ rei temperamentum eſt? Poterimus autem, adnitamur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

modò. Nec ulla res magis proderit, quàm cogitatio mortalitatis: ſibi quiſque ut alteri dicat: Quid juvat, tanquam in æternum genitos iras indicere, & breviſſimam ætatem diſſipare? quid juvat, dies, quos in voluptatem honeſtam impendere licet, in dolorem alicujus tormentumque transferre? Non capiunt res iſtæ jacturam, nec tempus vacat perdere. Quid ruimus in pugnam? Quid certamina nobis acerſimus? Quid imbecillitatis obliti, ingẽtia odia ſuſcipimus, & ad frangendum fragiles conſurgimus? Iam iſtas inimicitias, quas implacabili gerimus animo, febris aut aliud malum corporis vetabit geri. Iam par acerrimum media mors dirimet. Quid tumultuamur, & vitam ſeditioſi conturbamus? ſtat ſuper caput fatũ, & pereuntis dies imputat, propiuſque, ac propius accedit. Dum inter homines ſumus, colamus humanitatem: non timori cuiquam, non periculo ſimus, detrimenta, injurias, convitia, vellicationes contemnamus, & magno animo brevia feramus incommoda. Dum reſpicimus, quod ajunt, verſamuſque nos, jam mortalitas aderit.

Vive virtuti dum tempus eſt.

Mors foribus imminet.

EX

EX LIBRO PRIMO DE CLEMENTIA

AD NERONEM.

EST ergo, ut dicebam, clementia omnibus quidem hominibus ſecundum naturam, maxime tamen decora Imperatoribus. *Clementia Imperatoribus decora eſt.*

Muliebre eſt, furere in ira. Magni autem animi eſt proprium, placidum eſſe, tranquillumque, & injurias atque offenſiones ſuperne deſpicere. Non decet regem ſæva & inexorabilis ira.

Qui cædibus ac rapinis potentiam exercuit, qui ſuſpecta ſibi cuncta reddidit, tam externa quàm domeſtica: cùm arma metuat, ad arma confugiens: non amicorum fidei credens, non liberorum pietati. Qui ubi circumſpexit quæque fecit, quæque facturus eſt, & conſcientiam ſuam plenam ſceleribus ac tormentis adaperuit: ſæpe mortem timet, ſæpius optat, inviſior ſibi quàm ſervientibus. E contrario, is cui curæ ſunt univerſa, quia alia magis, alia minus tuetur, nullam non Reipublicæ partem tanquam ſui nutrit, *Quæ decent principem clementem.*

nutrit, inclinatus ad mitiora, etiam ſi ex uſu eſt animadvertere, oſtendens quàm invitus aſpero remedio manus admoveat; in cujus animo nihil hoſtile, nihil efferum eſt. Qui potentiam ſuam placide ac ſalutariter exercet, approbare imperia ſua civibus cupiens: felix abunde ſibi viſus, ſi fortunam ſuam publicaverit; ſermone affabilis, acceſſuque facilis, vultu, qui maximè populos demeretur, amabilis, æquis deſideriis propenſus, & iniquis acerbus, à tota civitate amatur, defenditur, colitur.

Excogitare nemo quicquam poterit, quod magis decorum regenti ſit, quàm clementia: quocunque modo is, & quocunque jure præpoſitus ceteris erit. Eò ſcilicet formoſius id eſſe, magnificentiuſque fatebimur, quò in majori præſtabitur poteſtate: quam non oportet noxiam eſſe, ſi ad naturæ legem componitur. Natura enim commenta eſt regem: & quod ex aliis animalibus licet cognoſcere, & ex apibus: quarum regi ampliſſimum cubile eſt, medioque ac tutiſſimo loco. Præterea onere vacat, exactor alienorum operum, & amiſſo rege, totum dilabitur.

Natura regem conſtituit. Apium natura deſcribitur.

abitur examen: nec unquam plus
ıum patiuntur, melioremque pugna
ærunt. Præterea inſignis regi forma
t, diſſimiliſque ceteris, tum magni-
dine, tum nitore, hoc tamen maxi-
è diſtinguitur. Iracundiſſimæ, ac pro
rporis captu pugnaciſſimæ ſunt a-
es, & aculeos in vulnere relinquunt:
x ipſe ſine aculeo eſt. Noluit illum
atura nec ſæuum eſſe, nec ultionem
agno conſtaturam petere, telumque
etraxit, & iram ejus inermem reli-
uit. Exemplar hoc magnis regibus
gens eſt. Eſt enim illi mos, exercere
in parvis, & ingentium rerum docu-
nenta minima agere. Pudeat ab exi-
uis animalibus non trahere mores:
um tanto hominum moderatior
ſſe animus debeat, quanto vehemen-
ius nocet. Utinam quidem eadem
omini lex eſſet: & ira cum telo ſuo
rangeretur: nec ſæpius liceret nocere
quàm ſemel, nec alienis viribus exer-
cere odia!

Errat enim, ſi quis exiſtimat tutum
eſſe ibi regem, ubi nihil à rege tutum
eſt. Securitas ſecuritate mutua paci-
ſcenda eſt. Non opus eſt inſtruere in
altum editas arces; nec in aſcenſum

arduos colles emunire, nec latera montium abſcindere, multiplicibus ſe muris turribuſque ſepire: ſalvum regem in aperto clementia præſtabit. Unum eſt inexpugnabile munimentum, amor civium. Quid pulchrius eſt, quàm vivere optantibus cunctis?

Clementia pacem & concordiam ſervat.

Nihil eſſe cuiquam tam pretioſum, quod non pro ſalute præſidis ſui commutatum velit? Omne quod illi contingit, ſibi quoque evenire deputet. In hoc aſſiduis bonitatis argumentis probavit, non Rempub. ſuam eſſe, ſed ſe Reipublicæ. Quis huic audeat ſtruere aliquod periculum? quis ab hoc non, ſi poſſit, fortunam quoque avertere velit, ſub quo juſtitia, pax, pudicitia, ſecuritas, dignitas florent? ſub quo opulenta civitas copia bonorum omnium abundat?

Tria quæ princeps in animadverſione ſervare debet.

Tranſeamus ad alienas injurias, in quibus vindicandis hæc tria lex ſecuta eſt, quæ princeps quoque ſequi debet: aut ut eum quem punit, emendet; aut ut pœna ejus ceteros meliores reddat; aut ut ſublatis malis ſecuriores ceteri vivãt. Ipſos facilius emendabis minore pœna: diligentius enim vivit, cui aliquid integri ſupereſt. Nemo dignitati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

erditæ parcit. Impunitatis genus eſt m non habere pœnæ locum. Civitas autem mores magis corrigit parcias animadverſionum: facit enim conſuetudinem peccandi, multitudo peccantium.

Conſtituit bonos mores civitati Princeps, & vitia ejus facilius compeſcit, ſi patiens eorum eſt, non tanquam probet, ſed tanquam invitus, & cum magno tormento ad caſtigandum veniat. Verecundiam peccandi facit ipſa clementia regentis. Gravior multò pœna videtur, quæ à miti viro conſtituitur. Præterea videbis ea ſæpe committi, quæ ſæpe vindicantur. Non minus principi turpia ſunt multa ſupplicia, quàm medico multa funera. Remiſſius imperanti, melius paretur. Natura contumax eſt humanus animus, & in contrarium atque arduum nitens, ſequiturque facilius, quàm ducitur. Et ut generoſi atque nobiles equi, melius facili fræno reguntur: ita clementiam voluntaria innocentia impetu ſuo ſequitur, & dignam putat civitas, quam ſervet ſibi. Plus itaque hac via proficitur. Crudelitas minime humanum malum eſt, indignumque tam miti animo.

Patientia boni principis.

Homo magis duci quàm trahi vult.

animo. Ferina iſta rabies eſt, ſanguine gaudere ac vulneribus: & abjecto homine, in ſilveſtre animal tranſire.

EX LIBRO DE VITA BEATA, AD

Gallionem fratrem.

Vivere beatè omnes volunt.

VIvere, Gallio frater, omnes beatè volunt: ſed ad pervidendum, quid ſit, quod beatam vitam efficiat, caligant. Proponendum eſt itaque primum, quid ſit quod appetamus: tunc circumſpiciendum eſt, quà contendere illò celerrime poſſimus: intellecturi in ipſo itinere, ſi modo rectum erit, quantum quotidie profligetur, quantoque propius ab eo ſimus, ad quod nos cupiditas naturalis impellit. Quamdiu quidem paſſim vagamur, non ducem ſecuti, ſed fremitum & clamorem diſſonum in diverſa vocantium, conteritur vita inter errores, brevis, etiam ſi dies noctesque bonæ menti laboremus. Decernatur itaque & quò tendamus, & quà: non ſine perito aliquo, cui explorata ſint ea, in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

æ procedimus. Quoniam quidem n eadem hic, quæ in ceteris peregrinationibus conditio eſt. In illis omprehenſus aliquis limes, & interrogati incolæ, non patiuntur errare: hic tritiſſima quæque via, & celeerrima, maxime decipit. Nihil ergo magis præſtandum eſt, quàm ne, pecorum ritu, ſequamur antecedentium gregem, pergentes, non quà eundum eſt, ſed quà itur. Atqui nulla res nos majoribus malis implicat, quàm quod ad rumorem componimur, optima rati ea, quæ magno aſſenſu recepta ſunt, quorumque exempla nobis multa ſunt: nec ad rationem, ſed ad ſimilitudinem vivimus.

Via ad vitam non eſt tritiſſima & communis.

Primi exitio ſequentibus ſunt: hoc in omni vita accidere, videas licet, nemo ſibi tantummodo errat, ſed alieni erroris & cauſſa & author eſt. Verſatque nos & præcipitat traditus per manus error, alieniſque perimus exemplis. Sanabimur, ſi modo ſeparemur à cœtu.

Non uſitatum ſed optimum ſequamur.

Non tam bene cum rebus humanis agitur, ut meliora pluribus placeant: argumentum peſſimi, turba eſt. Quæramus quid optimum factum ſit, non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

quid uſitatiſſimum; & quid nos in poſſeſſione felicitatis æternæ conſtituat.

Cum multis inimicitias geſſi, & in gratiam ex odio (ſi modo ulla inter malos gratia eſt) redii: mihi ipſi nondum amicus ſum. Omnem operam dedi, ut me multitudini educerem, & aliqua dote notabilem facerem: quid aliud quàm telis me oppoſui, & malevolentiæ quod morderet, oſtendi? Vides tu iſtos, qui eloquentiam laudant, qui opes ſequuntur, qui gratiæ adulantur, qui potentiam extollunt? Omnes aut ſunt hoſtes, aut (quod in æquo eſt) eſſe poſſunt. Quàm magnus mirantium, tam magnus invidentium populus eſt. Quin potius quæro aliquid uſu bonum, quod ſentiam, non quod oſtendam: iſta quæ ſpectantur, ad quæ conſiſtitur, quæ alter alteri ſtupens monſtrat, foris nitent, introrſus miſera ſunt. Quæramus aliquid non in ſpeciem bonum, ſed ſolidum & æquabile, & à ſecretiore parte formoſius. Scire tantum opus eſt, quò manum porrigas.

Omnis virtus in oculis hominũ miſera eſt.

Summum bonum eſt, animus fortuita diſpiciens, virtute lætus: aut, invicta vis animi, perita rerum, placida in actu, cum humanitate multa, & converſan-

Quid ſit ſummũ bonum.

ẽantium cura. Libet & ita definire, beatum dicamus hominem eum, nullum bonum malumque ſit, niſi bonus maluſque animus: honeſti cul-t,virtute contentus,quem nec extol-t fortuita, nec frangunt: qui nul-n majus bonum eo, quòd ſibiipſi re poteſt, noverit: cui vera voluptas t, voluptatum contemptio.

Quo die infra voluptatem fuerit, & ra dolorem erit. Vides autem, quàm lam & noxiam ſervitutem ſervitu- ſit, quem voluptates doloreſque, ertiſſima dominia, impotentiſſi-que, alternis poſſidebunt. Ergo eundum ad libertatem eſt.

Altum quiddam eſt virtus, excel-m, & regale, invictum, infatigabile. luptas, humile, ſervile, imbecillum, ducum, cujus ſtatio ac domicilium rnices & popinæ ſunt. Virtutem in mplo invenies, in foro, in curia, pro uris ſtantem, pulverulentam, colo-tam, calloſas habentem manus: vo-ptatem latitantem ſæpius, ac tene-as captantem; circa balnea ac ſuda-ria, ac loca ædilem metuentia, mol-m, eneruem, mero atque unguento adentem, pallidam, aut fucatam, & medica-

Deſcriptio virtutis & voluptatis.

medicamentis pollutam. Summum bonum immortale eſt, neſcit exire: nec ſatietatem habet, nec pœnitentiam: nunquam enim recta mens vertitur: nec ſibi odio eſt, nec quidquam mutavit optima: at voluptas tunc cum maximè delectat, extinguitur.

Concordia animi ſummum bonum.

Quare audacter licet profitearis, ſummum bonum eſſe, animi concordiam. Virtutes enim ibi eſſe debebunt, ubi conſenſus atque unitas erit: diſſident vitia. Sed tu quoque, inquit, virtutem non ob aliud colis, quàm quia aliquam ex illa ſperas voluptatem. Primum, non ſi voluptatem præſtatura virtus eſt, ideò propter hanc petitur: non enim hanc præſtat, ſed & hanc: nec huic laborat, ſed labor ejus, quamvis aliud petet, hoc quoque aſſequetur. Sicut in arvo, quod ſegeti proſciſſum eſt, aliqui flores internaſcuntur, non tamen huic herbulæ, quamvis delectet oculos, tantum operis inſumptum eſt: aliud fuit ſerenti propoſitum, hoc ſupervenit: ſic & voluptas non eſt merces, nec cauſſa virtutis, ſed acceſſio.

Voluntas inexplebilis eſt.

Quiſquis ad virtutem acceſſit, dedit generoſæ indolis ſpem: qui volupta-

tem

m ſequitur, videtur enervis, fractus,
generans vir, perventurus in turpia,
ſi aliquis diſtinxerit illi voluptates,
ſciat, quæ ex eis intra naturale deſi-
erium ſiſtant, quæ in præceps feran-
r, infinitæque ſint, & quo magis
nplentur, eò magis inexplebiles. Ut
eras cum labore periculoque vena-
ıur, & captarum quoque illarum ſol-
cita poſſeſſio eſt; ſæpe enim laniant
ominos: ita habentes magnas volu-
tates, in magnum malum evasêre,
aptæque cepêre. Quæ quò plures ma-
oreſque ſunt, eò ille minor, ac plu-
mum ſervus eſt, quem felicem vul-
us appellat.

Et ut bonus miles, feret vulnera,
numerabit cicatrices, & tranſverbe-
atus telis, moriens amabit eum, pro
quo cadet, imperatorem: habebit in
nimo illud vetus præceptum: Deum
equere. Quiſquis autem queritur, &
lorat, & gemit: imperata facere vi
ogitur, & invitus rapitur ad juſſa nihil-
ominus. Quæ autem dementia eſt,
otius trahi quàm ſequi? tam meher-
cule, quàm ſtultitia & ignorantia eſt
conditionis ſuæ, dolere, quod aliquid
ibi aut incidit durius; æquè mirari, aut
indigne

Mala omnibus hominibus communia. indigne ferre ea, quæ tam bonis accidunt quàm malis: morbos dico, funera, debilitates, & cetera ex tranſverſo in vitam humanam incurrentia. Quicquid ex univerſi conſtitutione patiendum eſt, magno excipiatur animo: ad hoc ſacramentum adacti ſumus, ferre mortalia: nec perturbari his, quæ vitare noſtræ poteſtatis non eſt. In regno nati ſumus: Deo parere, libertas eſt. Ergo in virtute poſita eſt vera felicitas.

Nemo ſine peccatis. Si quis itaque ex iſtis qui Philoſophiam conlatrant, quod ſolent, dixerit: Quare ergo tu fortius loqueris quàm vivis? Non perveni ad ſanitatem, ne perveniam quidem: delinimenta magis quàm remedia podagræ meæ compono; contentus ſi rarius accedit, & ſi minus verminatur. Veſtris quidem pedibus comparatus, debilis curſor ſum. Hæc pro me non loquor: ego enim in alto vitiorum omnium ſum. Aliter, inquit, loqueris: aliter vivis. Hoc, maligniſſima capita, & optimo cuique inimiciſſima, Platoni objectum eſt, objectum Epicuro, objectum Zenoni. Omnes enim iſti dicebant, non quemadmodum ipſi viverent,

vent, ſed quemadmodum vivendum eet. De virtute, non de me loquor: cum vitiis convitium facio. Ne vi- quidem iſtud, quo alios ſpargitis, s necatis, me impediet, quo minus rſeverem laudare vitam, non quam o, ſed quam agendam ſcio, quo mi- is virtutem adorem, & ex intervallo genti reptabundus ſequar.

Non præſtant Philoſophi quæ lo- uuntur? multum tamen præſtant, uod loquuntur, quod honeſta mente ncipiunt. Nam quidem ſi & paria ctis agerent, quid eſſet illis beatius? terim non eſt, quod contemnas ona verba, & bonis cogitationibus lena præcordia. Studiorum ſaluta- um, etiam citra effectum, laudanda actatio eſt. Quid mirum, ſi non a- endunt in altum ardua aggreſſi? ſed iros ſuſpice, etiam ſi decidunt, magna onantes. Generoſa res eſt, reſpicien- em non ad ſuas, ſed ad naturæ ſuæ ires, conari alta, tentare, & mente najora concipere, quam quæ etiam ngenti animo adornatis effici poſſint.

Bona verba & doctrina ſemper deſiderada.

Nihil opinionis cauſa, omnia con- cientiæ faciam: populo ſpectante fieri redam, quicquid me conſcio faciam.

Edendi

Edendi erit bibendique finis, deſideria naturæ reſtinguere, non implere alvum, & exinanire. Ego amicis jucundus, inimicis mitis & facilis, exorabor antequam roger, honeſtis precibus occurram. Patriam meam eſſe mundum ſciam, & præſides deos; hos ſupra me, circaque me ſtare, factorum dictorumque cenſores. Quandocunque autem natura ſpiritum repetet, aut ratio dimittet, teſtatus exibo, bonam me conſcientiam amaſſe, bona ſtudia: nullius per me libertatem diminutam, minimè meam. Qui hoc facere proponet, volet, tentabit, ad Deos iter faciet. Vos quidem, qui virtutem cultoremque ejus odiſtis, nihil novi facitis. Nam & ſolem lumina ægra formidant, & averſantur diem ſplendidum nocturna animalia, quæ ad primum ejus ortum ſtupent, & latibula ſua paſſim petunt, abduntur in aliquas rimas timida lucis. Gemite, & infelicem linguam bonorum exercete convitio. Inſtate, commordete: citius multo frangetis dentes, quàm imprimetis. Quare ille Philoſophiæ ſtudioſus eſt, & tam dives vitam agit? quare opes contemnendas dicit, & habet? vitam contem-

Totus mundus patria noſtra eſt.

De odio malorum in bonos.

ntemnendam putat, & tamen vivit? ıletudinem contemnendam, & tamen illam diligentiſſime tuetur, atıe optima mavult? Et exſilium nomen vanum putat, & ait, quid eſt enim ıali, mutare regiones? & tamen ſi cet ſeneſcit in patria? & inter longius mpus & brevius, nihil intereſſe judiat: tamen ſi nihil prohibet, extendit tatem, & in multa ſenectute placidus iret? Ait iſta debere contemni: non, ıe habeat, ſed ne ſolicitus habeat. Non abiget illa à ſe, ſed abeuntia ſeurus proſequetur. Divitias quidem bi tutius fortuna deponet, quàm ibi, ınde ſine querela reddentis receptura ſt? Et ſi majores illi obveniſſent opes, ıon ſpreviſſet: nec enim ſe ſapiens inlignum ullis muneribus fortuitis puat. Non amat divitias, ſed mavult: ıon in animum illas, ſed in domum ecipit: nec reſpuit poſſeſſas, ſed coninet, & majorem virtuti ſuæ mateiam ſubminiſtrari vult. Quid autem lubii eſt, quin major materia ſapienti viro ſit, animum explicandi ſuum in divitiis, quam in paupertate? cum in hac unum genus virtutis ſit, non inclinari, nec deprimi. Deſine ergo Philo-

Exſilium vanum nomen eſt.

In divitiis ſapiens magis exercetur, quàm in paupertate.

ſophis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ſophis pecuniam interdicere: nemo ſapientiam paupertate damnavit. Habebit Philoſophus amplas opes: ſed nulli detractas, nec alieno ſanguine cruentas, ſine cujuſquam injuria partas, ſine ſordidis quæſtibus, quarum tam honeſtus ſit exitus quàm introitus. Divitiæ apud ſapientem virum in ſervitute ſunt: apud ſtultum in imperio. Sapiens divitiis nihil permittit; vobis divitiæ omnia. Vos, tanquam aliquis vobis æternam poſſeſſionem earum promiſerit, aſſueſcitis illis, & cohæretis: ſapiens tunc maximè paupertatem meditatur, cum in mediis divitiis conſtitit. Nunquã Imperator ita paci credit, ut non ſe præparet bello; quod etiam ſi non geritur, indictum eſt. Vos domus formoſa, tanquam nec ardere nec ruere poſſit, inſolentes; vos opes, tanquam periculum omne tranſcenderint, majoreſque ſint, quàm quibus conſumendis ſatis virium habeat fortuna, obſtupefaciunt. Otioſi divitiis luditis, nec providetis illarum periculum: ſicut barbari plerunque, incluſi, & ignari machinarum, ſegnes laborem obſidentium ſpectant, nec quò illa pertineant, quæ ex longinquo ſtruuntur,

Divitiæ ſerviunt ſapienti, non imperant.

ur, intelligunt. Idem vobis evenit: marcetis in veſtris rebus:nec cogitatis, quod caſus undique immineant, jam jamque pretioſa ſpolia laturi. Sapienti quiſquis abſtulerit divitias, omnia illi ſua relinquet: vivit enim præſentibus lætus, futuri ſecurus.

EX LIBRO DE TRANQUILLITATE ANIMI.

OPtimum erat (ut ait Athenodorus) actione rerum & Reipub. tractatione, & officiis civilibus ſe detinere. Nam ut quidam ſole & exercitatione & cura corporis diem educunt, athletiſque utiliſſimum eſt, lacertos ſuos, roburque, cui ſe uni dicaverunt, majore temporis parte nutrire: ita nobis animum ad rerum civilium certamen parantibus, in opere eſſe, longe pulcherrimum eſt. Nam cum utilem ſe efficere civibus mortalibuſque propoſitum habeat, ſimul & exercetur & proficit, qui in mediis ſe officiis

Semper aliquid boni facito.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

officiis poſuit, communia privataque pro facultate adminiſtrans. Sed quia in hac, inquit, tam inſana hominum ambitione, tot calumniatoribus in deterius recta torquentibus, parum tuta ſimplicitas eſt, & plus futurum ſemper eſt quod obſtet, quàm quod ſuccedat, à foro quidem & publico recedendum eſt: ſed habet, ubi ſe etiam in privato lare explicet magnus animus. Nec ut leonum animaliumque impetus caveis coercetur: ſic hominum, quorum maxime in ſeductu actiones ſunt. Ita tamen delituerit, ut ubicunque otium ſuum abſconderit, prodeſſe velit & ſingulis & univerſis, ingenio, voce, conſilio. Nec enim is ſolus Reip. prodeſt, qui candidatos extrahit, & tuetur reos, & de pace belloque cenſet: ſed qui juventutem exhortatur, qui in tanta bonorum præceptorum inopia, virtute inſtruit animos, qui ad pecuniam luxuriamque curſu ruentes prenſat ac retrahit, & ſi nihil aliud, certe moratur, in privato publicum negotium agit. An ille plus præſtat, qui inter peregrinos & cives, aut urbanus prætor adeuntibus aſſeſſoribus verba pronunciat: quàm qui docet,

Quis Reipub. magis prodeſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ocet, quid ſit juſtitia, quid pietas, quid
tientia, quid fortitudo, quid mortis
ontemptus, quid deorum intellectus,
uam gratuitum bonum ſit bona con-
ientia? Neque enim ille ſolus militat,
ui in acie ſtat, & cornu dextrum læ-
umque defendit, ſed & qui portas
uetur, & ſtatione minus periculoſa,
on ocioſa tamen fungitur, vigiliaſ-
que ſervat, & armamentario præeſt.

Quæ miniſteria, quamvis incruenta ſint, in numerum ſtipendiorum ve-niunt. Si te ad ſtudia revocaveris, o-mne vitæ faſtidium effugeris, nec no-ctem fieri optabis tædio lucis, nec tibi gravis eris, nec aliis ſupervacuus: mul-tos in amicitiam attrahes, affluetque ad te optimus quiſque. Nunquam e-nim quamvis obſcura, virtus latet, ſed mittit ſui ſigna. Nunquam inutilis eſt opera civis boni: auditu enim, viſu, vultu, nutu, obſtinatione tacita, inceſ-ſuque ipſo prodeſt. *Studiũ laudabile.*

Nihil tamen æque oblectaverit a-nimum, quàm amicitia fidelis & dul-cis. Quantum bonum eſt, ubi ſunt præ-parata pectora, in quæ tutò ſecretum omne deſcendat, quorum conſcien-tiam minus quàm tuam timeas, quo-rum *De amicitia jucunda.*

rum ſermo ſolicitudinem leniat, ſententia conſilium expediat, hilaritas triſtitiam diſſipet, conſpectus ipſe delectet? Quos ſcilicet vacuos, quantum fieri poterit, à cupiditatibus, eligemus. Serpunt enim vitia, & in proximum quemque tranſiliunt, & contactu nocent. Itaque, ut in peſtilentia curandum eſt, ne corruptis jam corporibus & morbo flagrantibus aſſideamus, quia pericula trahemus, afflatuque ipſo in proximo laborabimus: ita in amicorum legendis ingeniis dabimus operam, ut quam minime inquinatos aſſumamus. Initium morbi eſt, ægris ſana miſcere. Nec hoc præceperim tibi, ut neminem niſi ſapientem ſequaris, aut attrahas: ubi enim iſtum invenies, quem tot ſeculis quærimus? Pro optimo, eſt minime malus. Vix tibi eſſet facultas delectus felicioris, ſi inter Platonas & Xenophontas, & illum Socratici fœtus proventum bonos quæreres.

Peſtis morbus contagioſus.

Nunc vero in tanta bonorum egeſtate, minus faſtidioſa fiat electio. Præcipue tamen vitentur triſtes, & omnia deplorantes, quibus nulla non cauſſa in querelas placet. Conſtet illi licet

Habētes victum & amictum his contenti ſimus.

et fides & benevolentia, tranquilli-
ti tamen inimicus eſt comes pertur-
atus, & omnia gemens.

Aſſueſcamus à nobis removere
ompam,& uſus rerum,non ornamen-
metiri. Cibus famem domet, potio
tim, libido qua neceſſe eſt fluat. Di-
amus membris noſtris inniti:cultum
ctumque non ad nova exempla
omponere, ſed ut majorum ſuadent
nores. Diſcamus continentiam auge-
:, luxuriam coërcere, gulam tempe-
are, iracundiam lenire, paupertatem
quis oculis aſpicere, frugalitatem co-
ere, etiam ſi ſimiles nos pudebit eſſe
opulo, deſideriis naturalibus parvo
arata remedia adhibere: ſpes effræ-
atas, & animum in futura eminen-
em, velut ſub vinculis habere, id age-
:, ut divitias à nobis potius quàm à
ortuna petamus.

Aſſueſcamus ergo cœnare poſſe
ine populo, & ſervis paucioribus ſer-
iri, & veſtes parare in quod inventæ
unt. Studiorum quoque quæ liberaliſ- *In ſtudio*
ima impenſa eſt, tam diu rationem *modus*
habebo,quam diu modum. Quò mihi *ſervan-*
nnumerabiles libros & bibliothecas, *dus.*
uarum dominus vix tota vita ſua in-

dices perlegit? Onerat diſcentem turba, non inſtruit: multoque ſatius eſt paucis te authoribus tradere, quàm errare per multos. Quadringenta millia librorum Alexandriæ arſerunt; pulcherrimum regiæ opulentiæ monumentum: alius laudaverit, ſicut Livius, qui elegantiæ regum, curæque egregium id opus ait fuiſſe. Non fuit elegantia illud, aut cura, ſed ſtudioſa luxuria: imo ne ſtudioſa quidem: quoniam non in ſtudium, ſed in ſpectaculum comparaverant: ſicut pleriſque ignaris etiam ſervilium literarum libri non ſtudiorum inſtrumenta, ſed cœnationum ornamenta ſunt. Paretur itaque librorum quantum ſatis ſit, nihil in apparatum. Vitioſum eſt ubique quod nimium eſt. Quid habes cur ignoſcas homini armaria cedro atque ebore aptanti, corpora conquirenti, aut ignotorum authorum, aut improbatorum, & inter tot millia librorum oſcitanti? cui voluminum ſuorum frontes maxime placent, titulique? Apud deſidioſiſſimos ergo videbis, quicquid orationum hiſtoriarumque eſt, & tecto tenus extructa loculamenta. Iam enin inter balnearia & thermas,

De curioſis bibliothecis.

tis, bibliotheca quoque, ut neceſſa-rium domus ornamentum expolitur. Ignoſcerem plane, ſi è ſtudiorum nimia cupidine oriretur: nunc iſta exquiſita, & cum imaginibus ſuis deſcripta ſacrorum opera ingeniorum, in ſpeciem & cultum parietũ comparantur.

De adverſitate ferenda.

Cogita compeditos primò ægrè ferre onera & impedimenta crurum: deinde ubi non indignari illa, ſed pati propoſuerunt, neceſſitas fortiter ferre docet, conſuetudo facile. Invenies in quolibet genere vitæ oblectamenta, & remiſſiones, & voluptates, ſi nolueris malam putare vitam potius, quàm invidioſam facere. Nullo melius nomine de nobis natura meruit, quàm quod cum ſciret, quibus ærumnis naſceremur, calamitatum mollimentum conſuetudinem invenit, cito in familiaritatem graviſſima adducens. Nemo duraret, ſi rerum adverſarum eandem vim aſſiduitas haberet, quam primus ictus.

Vita noſtra ſervitus eſt.

Omnis vita ſervitium eſt. Aſſueſcendum itaque conditioni ſuæ, & quàm minimum de illa querendum: & quicquid habet circa ſe commodi, apprehendendum eſt. Nihil tam acerbum

eſt, in quo non æquus animus ſolatium inveniat.

Nil certius morte.

Male vivet, quiſquis neſciet bene mori. Qui mortem timebit, nihil unquam pro homine vivo faciet. At qui ſcit, hoc ſibi cum conciperetur, ſtatim condictum, vivet ad formulam; & ſimul illud quoque eodem animi robore præſtabit, ne quid ex his quæ eveniunt, ſubitum ſit. Morbus, captivitas, ruina, ignis, nihil horum repentinum eſt. Sciebam in quàm tumultuoſum me contubernium natura cluſiſſet: toties in vicinia mea conclamatum eſt, toties præter limen immaturas exſequias fax cereuſque præceſſit: ſæpe altius ruentis ædificii fragor ſonuit: multos ex his, quos forum, curia, ſermo, mecum contraxerat, nox abſtulit, & vinctas ad ſodalitium manus copulatas intercidit. Mirer aliquando ad me pericula acceſſiſſe, quæ circa me ſemper erraverunt? Magna pars hominum eſt, quæ navigatura, de tempeſtate non cogitat. Nunquam me in bona re mali pudebit authoris. Publius tragicis comiciſque vehementior ingeniis, quotiens mimicas ineptias, & verba ad ſummam caveam ſpectantia reliquit,

Signa mortis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

eliquit, inter multa alia cothurno, non tantum ſipario fortiora, & hoc it:

Cuivis poteſt accidere, quod cuiquam poteſt. *Quod uni, hoc alteri accidere poteſt.*

Hoc ſi quis in medullas demiſerit, & omnia aliena mala, quorum ingens quotidie copia eſt, ſic aſpexerit, tanquam illis liberum & ad ſe iter ſit, multò antè ſe armabit, quàm petatur. Serò animus ad periculorum patientiam, poſt pericula, inſtruitur. Non putavi hoc futurum; nunquam hoc eventurum credidiſſem. Quare autem non? Quæ ſunt divitiæ, quas non egeſtas, & fames, & mendicitas à tergo ſequatur? Quæ dignitas, cujus non prætextam & augurale, & lora patricia, & ſordes comitentur, & exportatio, & notæ, & mille maculæ, & extrema contemptio? Quod regnum eſt, cui non parata ſit ruina, & proculcatio, & dominus, & carnifex?

Utique animus ab omnibus externis in ſe revocandus eſt: ſibi confidat, ſe gaudeat, ſua ſuſpiciat; recedat, quantum poteſt, ab alienis, & ſe ſibi applicet, damna non ſentiat, etiam adverſa benigne interpretetur. Nuntiato nau- *Animus aſſuefaciendus ad omnia adverſa.*

 fragio,

fragio, Zeno noſter, cum omnia ſua audiret ſubmerſa: Iubet, inquit, me fortuna expeditius philoſophari.

Recreatio animi aliquando neceſſaria.

Danda eſt remiſſio animis: meliores acrioreſque requieti ſurgent. Ut fertilibus agris non eſt imperandum: cito enim exhauriet illos nunquam intermiſſa fœcunditas: Ita animorum impetus aſſiduus labor frangit. Vires recipient paululum reſoluti, & remiſſi. Naſcitur ex aſſiduitate laborum, animorum hebetatio quædam, & languor: nec ad hoc tanta hominum cupiditas tenderet, niſi naturalem quandam voluptatem haberet luſus jocuſque, quorum frequens uſus, omne animis pondus, omnemque vim eripiet. Nam & ſomnus refectioni neceſſarius eſt: hunc tamen ſi per diem noctemque continues, mors erit. Legum conditores feſtos inſtituerunt dies, ut ad hilaritatem homines publicè cogerentur: tanquam neceſſarium laboribus interponentes temperamentum. Indulgendum eſt animo: dandumque ſubinde otium, quod alimenti ac virium loco ſit: & in ambulationibus apertis vagandum, ut cælo libero & multo ſpiritu augeat attollatque ſe animus.

Dies feſti quare inſtituti ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ſimus. Nam, ſive Græco poëtæ cre-
imus, aliquando & inſanire jucun-
um eſt; ſive Platoni, fruſtra poëticas
ores compos ſui pepulit: ſive Ariſto-
eli, nullum magnum ingenium ſine
nixtura dementiæ fuit.

DICTA SENECÆ EX LIBRO DE BREVITATE VITÆ.

MAjor pars mortalium, Pauline, de naturæ malignitate conqueritur, quod in exiguum ævi gignimur, quòd hæc tam velociter, tam rapide dati nobis temporis ſpacia decurrant: adeo ut exceptis admodum paucis, cęteros in ipſo vitæ apparatu vita deſtituat.

Non exiguum temporis habemus, ſed multum perdimus. Satis longa vita, & in maximarum rerum conſummationem largè data eſt, ſi tota bene collocaretur. Sed ubi per luxum ac negligentiam defluit, ubi nulli rei

Tempus ſatis longum bene utentibus.

bonæ impenditur; ultima demum neceſſitate cogente, quam ire non intelleximus, tranſiiſſe ſentimus. Ita eſt: non accepimus brevem vitam, ſed fecimus; nec inopes ejus, ſed prodigi ſumus. Sicut amplæ & regiæ opes, ubi ad malum dominum pervenerunt, momento diſſipantur: at quamvis modicæ, ſi bono cuſtodi traditæ ſunt, uſu creſcunt: ita ætas noſtra bene diſponenti, multum patet. Quid de rerum natura querimur? illa ſe benigne geſſit. Vita, ſi ſcias uti, longa eſt. Alium inſatiabilis tenet avaritia: alium in ſupervacuis laboribus operoſa ſedulitas: alius vino madet: alius inertia torpet: alium defatigat ex alienis judiciis ſuſpenſa ſemper ambitio: alium mercandi præceps cupiditas circa omnes terras, omnia maria, ſpe lucri ducit. Quoſdam torquet cupido militiæ, nunquam non aut alienis periculis intentos, aut ſuis anxios.

Vita ſi ſcias uti longa eſt.

Quibuſdam nihil quo curſum dirigant, placet, ſed marcentes, oſcitanteſque fata deprehendunt: adeò ut quod apud maximum poëtarum, more oraculi dictum eſt, verum eſſe non dubitem:

Exigua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Exigua pars eſt vitæ quam nos vivimus:

Exigua pars eſt quã vivimus.

Cæterum quidem omne ſpatium, non vita, ſed tempus eſt.

Vitam unuſquiſque quàm multis diſtribuit? Aſtricti ſunt in continendo patrimonio: ſimul ad temporis jacturam ventum eſt, profuſiſſimi in eo, cujus unius honeſta avaritia eſt. Libet itaque ex ſeniorum turba comprehendere aliquem. Perveniſſe te ad ultimum ætatis humanæ videmus: centeſimus tibi, vel ſupra, premitur annus. Agedum, ad computationem ætatem tuam revoca. Dic quantum ex iſto tempore creditor, quantum amica, quantum rex, quantum cliens abſtulerit: quantum lis uxoria, quantum ſervorum coercitio, quantum officioſa per urbem diſcurſitatio. Adjice morbos, quos manu fecimus: adjice, quod & ſine uſu jacuit: videbis te pauciores annos habere, quàm numeras. Repete memoria tecum, quando certus conſilii fueris, quotuſquiſque dies ut deſtinaveras receſſerit; qui tibi uſus tui fuerit; quando in ſtatu ſuo vultus, quando animus intrepidus; quid tibi in tam longo ævo facti operis ſit; quàm multi

Multũ temporis occupationibus variis amittimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

vitam tuam diripuerint, te non ſentiente quid perderes; quantum vanus dolor, ſtulta lætitia, avida cupiditas, blanda converſatio abſtulerit, quàm exiguum tibi de tuo relictum ſit: intelliges, te immaturum mori. Quid ergo eſt in cauſa? Tanquam ſemper victuri vivitis: nunquam vobis fragilitas veſtra ſuccurrit. Non obſervatis quantum temporis tranſierit: velut ex pleno & abundanti perditis. Omnia, tanquam mortales, tenetis. Omnia, tanquam immortales, concupiſcitis. Audies pleroſque dicentes: à quinquageſimo in otium ſecedam: ſexageſimus annus ab officiis me dimittet. Et quem tandem longioris vitæ prædem accipis? Quis iſta, ſicuti diſponis ire patietur? Non pudet te reliquias vitæ tibi reſervare, & id ſolum tempus bonæ menti deſtinare, quod in nullam rem conferri poſſit? Quàm ſerum eſt, tunc vivere incipere, cum deſinendum eſt? quæ tam ſtulta mortalitatis oblivio, ad quinquageſimum annum differre ſana conſilia, & inde velle vitam inchoare, quo pauci perduxerunt? Potentiſſimis, & in altum ſublatis hominibus, excidere voces videbis, quibus otium optent,

Tanquã ſemper victuri vivimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ent, laudent, omnibus bonis ſuis æferant. Cupiunt interim ex illo fa- gio ſuo, ſi tuto liceat, deſcendere. ivus Auguſtus, cui dii plura quam ulli æſtiterunt, non deſiit quietem ſibi ecari, vacationem à Repub. petere. mnis ejus ſermo ad hoc ſemper re- olutus eſt. Tanta viſa eſt res otium, t illam, quia uſu non poterat, cogi- ttione præſumeret. Qui omnia vide- at ex ſe uno pendentia; qui homini- us gentibuſque fortunam dabat, il- um diem lætiſſimus cogitabat, quo nagnitudinem ſuam exueret. Expertus rat, quantum illa bona, per omnes erras fulgentia, ſudoris exprimerent, quantum occultarum ſolicitudinum egerent. Supervacuum eſt comme- morare plures: qui, cum aliis feliciſſi- mi viderentur, ipſi in ſe verum teſti- monium dixerunt, rodentes omnem actum annorum ſuorum. Sed his que- relis nec alios mutaverunt, nec ſeipſos. Nam cum verba erumperent, affectus ad conſuetudinem relabebantur. Ve- ſtra mehercule vita, licet ſupra mille annos exeat, in arctiſſimum contra- hetur. Iſta vitia nullum non ſæculum devorabunt: hoc vero ſpatium, quod,

Otium quærere & omnibus præferre.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

quamvis natura currit, ratio dilatat, cito nos effugiat neceſſe eſt. Non enim apprehenditis, nec retinetis, nec velociſſimæ omnium rei moram facitis, ſed abire ut rem ſupervacuam ac reparabilem ſinitis.

Diſcendum vivere.

Vivere tota vita diſcendum eſt: & quod magis fortaſſe miraberis, tota vita diſcendum eſt mori. Tot maximi viri, relictis omnibus impedimentis, cum divitiis, officiis, voluptatibus renuntiaſſent, hoc unum in extremam uſque ætatem egerunt, ut vivere ſcirent: plures tamen ex his nondum ſe ſcire confeſſi, è vita abierunt. Præcipitat quiſque vitam ſuam, & futuri deſiderio laborat, præſentium tædio. At ille, qui nullum non tempus in uſus ſuos confert, qui omnes dies tanquam vitam ordinat, nec optat craſtinum, nec timet. Quid fiet? tu occupatus es, vita feſtinat: mors interim aderit, cui, velis nolis, vacandum eſt. Impendio vitæ vitam inſtruunt, cogitationes ſuas in longum ordinant: maxima porrò vitæ jactura, dilatio eſt. Illa primum quemque extrahit diem, illa eripit præſentia, dum ulteriora promittit. Maximum vivendi impedimentum

Vive hodie cras minus aptus eris.

…e, expectatio, quæ pendet ex craſtino. …erdis hodiernum; quod in manu for…unæ poſitum eſt, diſponis: quod in …a, dimittis. Quò ſpectas, quò te ex…endis? Omnia quæ ventura ſunt, in …ncerto jacent.

Denique vis ſcire, quam non diu …iuant? Vide quàm cupiant diu vivere. …Decrepiti ſenes paucorum annorum …ccesſionem votis mendicant. Minores …atu ſeipſos eſſe fingũt: mendacio ſibi …landiuntur: & tam libenter fallunt, …uã ſi fata una decipiant. Iam verò cum …llos aliqua imbecillitas mortalitatis …dmonuit, quemadmodum paventes moriuntur, non tanquam exeant de vita, ſed tanquam extrahantur. Stultos …e fuiſſe, quod non vixerint, clamitant: & ſi modo evaſerint ex illa valetudine, in otio victuros. Tunc quàm fruſtra paraverint, quibus non fruerentur, quàm incaſſum omnis labor ceciderit, cogitant. *Deſiderium vitæ.*

Soli omnium otioſi ſunt, qui ſapientiæ vacant: ſoli vivunt: nec enim ſuam tantum ætatem bene tuentur: omne ævum ſuo adjiciunt. Quicquid annorum ante illos actum eſt, illis acquiſitum eſt. Niſi ingratiſſimi ſumus, illi *Qui ſoli vivunt.*

clariſſimi

clariſſimi ſacrarum opinionum conditores, nobis nati ſunt, nobis vitam præparavêrunt. Ad res pulcherrimas, ex tenebris ad lucem erutas, alieno labore deducimur: nullo nobis ſæculo interdictum eſt: in omnia admittimur: & ſi magnitudine animi egredi humanæ imbecillitatis anguſtias libet, multum per quod ſpatiemur, temporis eſt. Diſputare cum Socrate licet, dubitare cun Carneade, cum Epicuro quieſcere, hominis naturam cum Stoicis vincere, cum Cynicis excedere, cum rerum natura in conſortium omnis ævi pariter incedere. Quid ni ab hoc exiguo & caduco temporis tranſitu, in illa nos toto demus animo, quæ immenſa, quæ æterna ſunt, quæ cum melioribus communia? Iſti qui per officia diſcurſant, qui ſe alioſque inquietant, cum bene inſanierint, cum omnium limina quotidie perambulaverint, nec ullas apertas fores præterierint, cum per diverſas domos meritoriam ſalutationem circumtulerint: quotumquemque ex tam immenſa, & variis cupiditatibus diſtricta urbe poterunt videre? quàm multi erunt, quorum illos aut ſomnus, aut luxuria, aut inhumanitas

Studia diverſa Philoſophorum.

anitas ſubmoveat? Hos in veris offi-
ĩs morari licet dicamus, qui Zeno-
em, qui Pythagoram quotidie, & De-
ocritum, ceteroſque antiſtites bo-
arum artium, qui Ariſtotelem &
heophraſtum volent habere quàm
miliariſſimos: nemo horum non
ocabit, nemo non venientem ad ſe
eatiorem, amantioremque ſui dimit-
et, nemo quemquam vacuis à ſe ma-
ibus abire patietur.

Æqualitas fati conſolatio eſt omnibus.

Maximum ergo ſolatium eſt cogi-
are id ſibi accidiſſe, quod ante ſe paſſi
unt omnes, omneſque paſſuri, & ideo
mihi videtur rerum natura quod gra-
viſſimum fecit, commune feciſſe, ut
crudelitatem fati conſolaretur æqua-
litas.

Homini larga flendi materia eſt.

Omnes agedum mortales circum-
ſpice: larga ubique flendi, & aſſidua
materia. Alium ambitio nunquam
quieta ſolicitat. Alium ad quotidia-
num opus laborioſa egeſtas vocat:
alius divitias, quas optaverat, metuit,
& voto laborat ſuo. Alium ſolicitudo,
alium labor torquet, alium ſuper ve-
ſtibulum obſidens turba. Hic habere
ſe dolet liberos, hic perdidiſſe. La-
chrymæ nobis deerunt, antequam
cauſæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

cauſæ dolendi. Non vides qualem vitam nobis rerum natura promiſerit, quæ primum naſcentium hominum fletum eſſe voluit. Hoc principio edimur, huic omnium ſequentium annorum ordo conſentit, ſic vitam agimus.

Omnia iſta bona, quæ nos ſpecioſa, ſed fallaci voluptate delectant, pecunia, dignitas, potentia, aliaque complura, ad quæ generis humani cæca cupiditas obſtupeſcit, cum labore poſſidentur, cum invidia conſpiciuntur, eoſque ipſos, quos exornant & premunt, plus morantur, quàm proſunt. Lubrica & incerta ſunt, nunquam bene tenentur: nam ut nihil de tempore futuro timeatur, ipſa tamen magnæ felicitatis tutela ſolicita eſt. Si velis credere altius veritatem intuentibus, omnis vita ſupplicium eſt. In hoc profundum inquietumque projecti mare, alternis æſtibus reciprocum, & modò allevans nos ſubjectis incrementis, modo majoribus damnis deſerens, aſſidueque jactans, nunquam ſtabili conſiſtimus loco, pendemus & fluctuamur, & alter in alterum illidimur, & aliquando naufragium facimus: ſemper timemus. In hoc tam procelloſo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

lo, & in omnes tempeſtates expoſito ari navigantibus nullus portus, niſi ortis eſt.

Nimis anguſtat gaudia ſua, qui eis ntummodo quæ habet ac videt, frui putat; & habuiſſe eadem, pro nihilo ucit: cito enim nos omnis voluptas elinquit, quæ fluit ac tranſit; & penè ntequam veniat, aufertur. *Portus navigantium mors.*

FINIS.

VITA

VITA LUCII ANNÆI SENECÆ,

Incerto Authore; niſi quod conſtat illum fuiſſe recentiorem, ut qui ſubinde citat Petrarcham, Boccatium, & hujuſmodi alios authores. Quiſquis eſt, decerpſit ut plurimum ex Tacito & Suetonio.

CUm permulta ſint, vel ad mores, vel ad inſtitutionem vitæ, à ſapientiſſimis hominibus præclare & ſcripta, & præcepta, quæ nos ad rectam vivendi rationem facile inflammare, atque excitare debeant, vel præſtantiſſimorum hominum authoritate, vel clariſſimis exemplis adductos, tamen neſcio quomodo obſurdeſcimus, & in tot tantiſque bonarum artium diſciplinis nihil proficientes, deſidia quadam dormitamus, neque id animadvertimus, quanto in honore, & immortali gloria ſemper floruerint hi, qui ſe totos ad ea ſtudia contulerunt, quibus res ſecundæ ornantur, & adverſæ æquo animo feruntur:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ur: quales fuerunt hi, qui multa, quæ vitam, aut meliorem facerent, aut beatam, non minus copioſe, quàm graviter conſcripſerunt. Hi verò cum in altiſſimas rerum cogitationes animum ſuum demitterent, animadverterentque, hoc idem & alios ſæpe antea feciſſe, qui ſapientis nomen adepti ſunt, exiſtimarunt neceſſariò à ſe quoque faciendum, ut non prius illa conſtituerent, quàm ab eis fuiſſent hominum mores, atque urbium conſtituti: qui quum in his elaborarint, quibus perſpectis, atque cognitis, ex bonis meliores efficerentur, ſiquis ſenſus inferis, ſane debent id graviter moleſteque ferre, cum intelligant ſe nihil vigiliis ſuis, nihil curis, nihil denique cogitationibus tale quicquam peperiſſe, atque conſequutos eſſe, quod ad horum temporum inſtitutionem diſciplinamque proficeret. Heu mentes ignaræ! ô vanæ hominum cogitationes! Nihil enim bonum putamus, niſi quod vulgi opinio judicat, quod in fortunæ temeritate poſitum eſt & collocatum. Ea verò, quorum gradibus homines in cælum aſcendiſſe perhibentur, irrita atque inania putamus.

Quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Quo ſit, ut quum inde uſque, ejuſmodi prava cogitatio per hominum mentes ſerpſerit, res noſtræ ſemper in pejus collapſæ ſint. Crevit enim libido, adaucta eſt avaritia, dominatur voluptas, quæ rationi inimica eſt, & mentis, ut ita dicam, præſtringit oculos, ut quod verè bonum ſit, nequeat internoſcere, aut ſincera à fucatis diſcernere. Quæ quum ita ſint, viri optimi, illud recte factum cenſeo, & inprimis etiam atque etiam collaudo, ut ſapientiſſimorum hominum præceptis pareamus, ne ſcriptura cum ipſis vaneſcat authoribus. Multa enim ſunt ab ipſis accuratiſſime, ornatiſſimeque conſcripta, atque illuſtrata, quæ ſi proſequi voluerimus, & fama, & immortali nos afficient gloria. Quorum Solon, & Socrates, & Plato nobiliſſimi Philoſophi, principes extiterunt. Multi præterea alii, & ipſi ſapientes habiti, quos inter hic, de quo verba ſum facturus, Lucius Annæus Seneca haud immerito commemorãdus eſt. Quum enim omnis Philoſophiæ ratio foret à noſtris veteribus in treis partes diſtributa, naturalem videlicet, ſive phyſicam, moralem, atque in eam diſſe-
rendi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ndi rationem, quam dialecticam vo-
nt; illud certe conſtat, eam quoque
rtem, quæ de moribus erat, ſummo
genio & maxima cura Ariſtotelem
iſſe complexum, perfectiſſimeque
e ejus partibus diſſeruiſſe. Nam cùm
lis ſuis Ethicis, partem illam, quæ
ionaſtica dicitur, perfeciſſet, œco-
omica ſunt ab eo, ſi famę credere eſt,
anta diligentia conſcripta, ut neq; ap-
us, neq; ſanctius à quoquã in rem fa-
niliarem præcipi, conſcribique potue-
it. Quo genere philoſophandi, nihil
nihi videri ſolet admirabilius, quod
n actione magis, quàm in cognitione
epoſitum ſit. Nam ſemper hoc ani-
no fui, & mecum ſentire doctiſſimos
omines ſæpe intellexi, nullam ex
omnibus artibus, ac diſciplinis eſſe,
quæ ſocietati hominum ad beate vi-
vendum magis ſit neceſſaria, quàm
hæc una, quæ de ratione vivendi extat.
Quum igitur inter eos, qui inprimis
numerantur, facile omnium princeps
in his exiſtat Ariſtoteles, neminem
tamen habeo, neque ex noſtris Lati-
nis, neque ex Græcis, quem ad ratio-
nem earum actionum, quas à bono
viro expoſcimus, Lucio Senecæ com-
parem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

parem. Ut enim vir ille ſummus Græcorum Ariſtoteles, ſummum bonum in virtute conſtituit, ita hic noſter Latinus, quales oportet ex virtute actiones prodire, mira exhortatione demonſtravit. Non itaque immerito dictus, vitæ magiſter, ab omnibus noſtræ ætatis hominibus. Quippe qui omnem Philoſophiæ fructum, in actione conſtituit, ut ei difficile ſit honeſte vivere, qui hujus adhortationes, ac præcepta non legerit, quorum refertiſſimi ſunt omnes ejus libri, quos cum legimus, quem Philoſophum non contemnimus? Sed quoniam de hujus hominis continentia, integritate, ac ſapientia nunquam ſatis dici poſſet, pauca de ejus natione, vita, ac genere ſubiiciemus. Lucius Annæus Seneca, natione Hiſpanus, genere Cordubenſis, profeſſione verò Stoicus, non minus vita conſpicuus, quàm ſcientia præclarus extitit. Hic à Cneo Domitio Ænobarbo, qui cum Romano exercitu miſſus fuerat, ad expugnandam validiſſimam civitatem Hiſpaniæ Cordubam, quæ à Romanorum imperio deſciverat, captus cum duobus fratribus, Junio Annæo Gallione, & Lucio Annæo Mela, patre

Seneca vitæ magiſter dictus.

tre Lucani poëtæ, libertate donatus t. Hic ſe Romam, cum fratribus ac epote, hortatu Domitii potiſſimum ontulit. Ubi tanto in honore ab omnibus habitus eſt, ut à nonnullis creitum ſit, Claudium Imperatorem de cauſam indignationis, aut odii in enecam traxiſſe. Proinde Claudius, ve ab invidis hominibus ita impulſus ierit, ſive naturæ vitio, Senecam in Corſicam exſilio relegavit. Cujus rei ieminit idem in Octavia, quando inuit.

Quid me potens fortuna, fallaci mihi
Blandita vultu, ſorte contentum mea
Alte extuliſti, gravius ut ruerem; edita
Receptus arce, totque perſpicerem metus?
Melius latebam, procul ab invidiæ malis
Remotus, inter Corſici rupes maris:
Vbi liber animus, & ſui juris, mihi
Semper vacabat, ſtudia recolenti mea.

Poſteaquam verò Claudius morte affeciſſet Meſſalinam uxorem, propter publicum ejus pellicatum, ſibi aſſumpſit Agrippinam Germanici filiam, olim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

olim Cnei Domitii uxorem, & Neronis matrem. Hæc à Claudio Senecæ reſtitutionem impetravit. Cui Neronis cura, cum eſſet à Claudio atque Agrippina mandata, mortuo Claudio, tantum ejus potentia atque opes creverunt, ut multorum invidiam excitarent. Fuit enim conſul, ac ſenator, & Neronis præceptor, & diu apud eum potentiſſimus, ita, ut quamdiu Nero pietatem ſimulavit, & optimi Principis officio viſus fungi, nihil ſine conſilio Senecæ ab Imperatore tranſigeretur. Poſtea verò, quàm Pompejam Sabinam, quæſtorio patre natam, equiti Romano antea nuptam, prius occiſo viro juſſu ejus, duodecimo die, poſt divortium Octaviæ, quam ſub ſterilitatis nomine abdicavit, in matrimonium accepiſſet, creditum eſt, ab hac muliere conſpiratum in mortem Senecæ: ſive quia Neronem ſæpe conatus erat ab amore hujus mulieris retrahere, cùm adhuc vivente Octavia ipſam in concubinam haberet: ſive quia ſciebat non placere Senecæ, quæ cum Nerone diceret ac faceret. Qua re cognita, ſapientiſſimus vir Seneca ſtatuit à Nerone otium & quietem impe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

impetrare, & ſe prorſus ab omni procuratione civili, & cura abſtinere, quo tutior ſenectus ejus foret. Oravit itaque Neronem, ut omneis fortunas & opes ſuas reciperet, & honores ſuos ad alterum deferret, fretus excuſatione adverſæ valetudinis & ſenectutis ſuæ, quæ indies magis ingraveſcebat. Pervagabatur itaque rura Campaniæ, & alia loca, urbi adjacentia, in qua velut peregrinatione, bonam magnamque partem epiſtolarum ad Lucilium conſcripſit. Reverſus fortè illis diebus Seneca fuerat de Campania, ac in Nomentanum villam ſuam diverterat, ad quam Nero miſit Syllanum tribunum prætoriæ cohortis, cum jam adveſperaſceret, & circundedit villam militibus, intravitque domum Senecæ, ubi invenit eum cœnantem cum Paulina uxore, duobusque amicis, cui Neronis mandata expoſuit, in quibus continebatur, quod vel ſpontaneam ſibi mortem conſciret, vel quod ipſe ſibi conſtitueret mortis genus, ſubiret. Cauſa verò mortis afferebatur, quòd Seneca odio Neronis ſe ab urbe abduxerat, neque amicis ſuis laborantibus aderat. Cui Seneca maxima animi conſtantia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ſic reſpondit, neque ſe ab amicis abfuiſſe, neque quenquam ab ſe deſtitutum eſſe, aut negligentia, aut deſidia, ſed ſe pluris otium ſuum facere, quàm vllius hominis amicitiam; ſe olim alijs, modò ſibi & contemplationi naturæ vacare: quod autem Neronem odio haberet, ſatis ei perſuaſum eſſe, Neronem iſta non credere, proinde & de morte & vita ejus ita ſtatueret, ut ſibi placuiſſet: ſe nihil habere, cur mortem optaret, neque in morte quicquam mali cognoſcere, cur ipſe vitam deſideraret: ſeque jam eò perueniſſe, ut neque pro hac, neque pro illa votum vllum Diis aut hominibus faceret. Tunc Syllanus, munita cuſtodibus villa & domo Senecæ, reverſus eſt ad Neronem, cui, præſente Pompeja renunciavit quę feciſſet: qua re audita interrogavit Nero Syllanum, quo vultu ſibi ea à ſe nuntiari audiviſſet: cui reſpondit, ſe nullum in Seneca vidiſſe timoris veſtigium. Remiſit ergo Nero tribunum ad Senecam, ut ea maturaret, quæ paulo ante ſibi mandata eſſent. Sed tribunus veritus in conſpectum Senecæ prodire, miſit vnum ex centurionibus ſuis, qui nuntiaret

aret extremam neceſſitatis horam:
uæ verba vir ſapientiſſimus vultu &
orde immobili audivit, juſſitque ſibi
ſtamenti tabulas adferri. Sed ubi
eceſſarios omnes & amicos ſuos,
gro nimis, & fracto animo mortem
jus ferre vidit, convertit ſe ad eos, &
enens manu tabulas teſtamenti, allo-
utus eſt eos, & ibi in medio omnium
nultum habuit cum eis de virtute ac
apientia ſermonem, egitque pluribus
erbis gratias omnibus, quod, quia
ondum ſatis cumulatè pro magnitu-
line benevolentiæ eorum in ſe face-
e potuerit, dixit ſe velle teſtamento
is legare, quod apud ſe gratioſius &
pulchrius erat, quam rem ſi memoria
enerent, ſibi famam laudabilium ar-
ium, atque rerum retinerent. Illud
autem ait eſſe vitæ ſuæ imaginem, quo
non aliud ſignificare videbatur, quàm
ut veſtigia vitæ ſuæ ſequerentur. His
dictis, convertit ſe ab amicis ad vxo-
rem Paulinam, quæ præter cæteros
qui aderant, dolore affecta, neque
corpore, neque animo, conſtabat,
quam ſuaviſſime complexus, exhorta-
tus, ut hanc mortis injuriam vili ani-
mo perferret, inquiens tempus illud
O 2 jam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

jam veniſſe, quo illæ ſanctiſſimæ Philoſophiæ ſuæ præcepta, jam non diſputando, ſed fortiter faciendo comprobaret, nullaque alia re meliorem poſſe immortalitatem conſequi, quàm ubi mori neceſſe eſſet, non ſolum æquo animo, ſed etiam avido complecti. Quare mea Paulina, cave hanc meam mortem amplius, ut contumelioſam defleas, ne vel te nimis amaſſe, vel gloriæ meæ invidiſſe videaris. Agens itaque jam annum ætatis ſuæ, prope centeſimum decimumquartum, aut vltra, juſſit venas brachiorum incidi, & crurum, ut ſanguis largior egrederetur, qui propter longam ætatem in venis congelatus, exire non poterat. Quare cum longius mortem ſibi prorogari videret, rogavit Statium medicum, & amicum ſuum, ut ſibi venenum daret præparatum, quod datum, ad cor, ex debilitate membrorum tranſire non potuit. Fecit itaque ſibi fieri balneum, de conſilio Statii, aquarum plus quàm mediocriter calidarum, in quod cum intraſſet, audita ſunt verba, licet pauca, jam voce attenuata, ſua immortalitate digniſſima. Sentiens deinde mortem appropinquare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

quare, quo magis oſtenderet eam ſibi leviorem eſſe, nec homini timendam, primo velut ridens ſuos circumſpexit, deinde aquam illam accepit ſanguine mixtam, & ſuper ſe reſperſit, inquiens: Hunc liquorem ſanguine & aqua mixtum, Iovi liberatori conſecro, per quem, ut arbitror, verum Deum intelligens, quo dicto, paulo poſt migravit. Funus autem maximo cum honore à ſuis paratum fuit. Compoſuit autem, cum in balneo eſſet, ſepulchri ſui, ut creditur, epitaphium, quod poſtea in marmore inciſum fuit.

Cura, labor, meritum, ſumpti pro munere honores,
Ite, alias poſthac ſollicitate animas.
Me procul à vobis Deus evocat, illicet actis
Rebus terrenis, hoſpita terra Vale.
Corpus avara tamen, ſolennibus accipe ſaxis;
Nanque animam cœlo reddimus, oſſa tibi.

De ætate verò Senecę poteſt illud cõjici, eum ad centeſimum decimum quartum annum vel ultra potius perveniſſe, quàm citra ſtetiſſe. Dicit enim ſe potuiſſe vivam vocem Ciceronis audiviſſe.

diviſſe. Veriſimile igitur eſt, eum fuiſſe tunc rationis & doctrinæ capacem. Nam cum ea tempora mecum computo, quæ à morte Ciceronis uſque ad mortem Senecæ fluxerunt, illud notum omnibus mihi ſubit, Ciceronem Marci Antonii juſſu cæſum eſſe circa exordia principatus triumvirorum, ſcilicet Octavii, Antonii, & Lepidi: illud conſtat, Octavium annos duodecim imperaſſe cum Antonio, diviſo tamen imperio. Victo autem Antonio, ſolus tenuit monarchiam orbis annos quadraginta quatuor, vel circa. Tyberius verò ſucceſſit Octavio, & regnavit is annos treis & viginti. Huic ſucceſſit illa immanis fera C. Caligula. Is imperavit annos treis, & menſes decem, & dies octo, poſt quem Claudius imperavit annos quatuor & decem, menſes ſeptem, dies octo & viginti. Cui truculentiſſima beſtia Nero ſucceſſit, adoptivus Claudii filius, quẽ orbem terrarum ſuo preſſit imperio annos treis & decem, menſes ſeptem, dies novem & viginti, quæ tempora, ſi conferantur in unum, conſtituent annos centum quatuor & decem, dies treis. Mortuus autem Seneca anno undeci-
mo

no imperii Neronis, biennium antequam Petrus & Paulus martyrio coronarentur. Igitur à morte Ciceronis ad mortem Senecæ fluxerunt anni centum duodecim, vel propemodum. Nunc relinquuum eſt videre, qua ætate fuiſſet Seneca, juxta extrema Ciceronis tempora. Nam cum ſcribat ſe idoneum jam fuiſſe ad audiendum Ciceronis eloquentiam, non alienum eſt arbitrari, eum fuiſſe annorum duodecim, quare conſtet neceſſe eſt, Senecam annos centum quatuor & viginti ſupergreſſum eſſe. Non ergo mentiens ſum, ſi ad centeſimum & decimumquartum annum dixi Senecam ætate proceſſiſſe. Poſtremò ſunt qui aſſerant Senecam moralem authorem fuiſſe Tragœdiarum. Franciſcus Petrarcha in quadam epiſtola, opus fuiſſe hujus Senecæ aperte confirmat. Bocatius verò negat, cui vir diſertiſſimus Colluccius aſſentitur, hoc opus aſſcribens fratri Senecæ, de qua quidem re non noſtrum eſt judicium ferre, quòd adhuc ſub judice lis eſt: ſed utcunque ſeſe res habeat, nos tamen quod inſtitutum, aggrediamur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

SENTENTIÆ ILLUSTRES EX TRAGŒDIIS SENECÆ.

Ex Hercule furente, Tragœdia prima.

Ex act. 1.

NOvit paucos
Secura quies: qui velocis
Memores ævi, tempore nunquam
Reditura tenent; dum fata ſinunt,
Vivite læti: properat curſu
Vita citato, volucrique die
Rota præcipitis vertitur anni:
Duræ peragunt penſa ſorores,
Nec ſua retro fila revolvunt.
At gens hominum fertur rapidis
Obvia fatis, incerta ſui:
Stygias ultro quærimus undas.
Certo veniunt ordine Parcæ:
Nulli juſſo ceſſare licet:
Nulli ſcriptum proferre diem:
Recipit populos urna citatos.
Venit ad pigros cana ſenectus:
Humilique loco, ſed certa ſedet,
Sordida parvæ fortunæ domus:
Alte virtus animoſa cadit.

Ex act. 2.

--Finis alterius mali,
Gradus eſt futuri.

– Pro-

--Proſperum ac felix ſcelus,
[V]irtus vocatur: ſontibus parent boni:
[J]us eſt in armis, opprimit leges timor.
--Quod nimis miſeri volunt,
[H]oc facile credunt. AM. imo quod metuunt nimis,
[N]unquam admoveri poſſe, nec tolli putant.
[M]E. Prona eſt timori ſemper in pejus fides.
Iniqua rarò maximis virtutibus
[F]ortuna parcit: nemo ſe tutò diu
[P]ericulis offerre tam crebris poteſt.
[Q]uem ſæpe tranſit caſus, aliquando invenit.
--Qui genus jactat ſuum,
[A]liena laudat; rapta, ſed trepida manu
[S]ceptra obtinentur: omnis in ferro eſt ſalus.
[Q]uod civibus tenetur invitis, ſcias
[S]trictus tuetur enſis, alieno in loco
[H]aud ſtabile regnum eſt.
Invidia faſtum ac ſermo popularis premet.
Ars prima regni eſt, poſſe invidiam pati.
Sequitur ſuperbos ultor à tergo Deus.
Cum victor arma poſuit, & victũ decet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Deponere odia.
Cogi qui poteſt, neſcit mori.
Virtutis eſt, domare quæ cuncti pavent.
Non eſt ad aſtra mollis é terris via.
Quemcunque miſerum videris, hominem ſcias.
AM. Quemncunque fortem videris, miſerum neges.
Poſt multa virtus opera laxari ſolet.
Ex Choro. Immites potuit flectere cantibus
Umbrarum dominos,& prece ſupplici
Orpheus, Eurydicē dum recipit ſuam.
Quæ ſylvas & aves, ſaxaque traxerat
Ars,quæ præbuerat fluminibus moras.
Ad cujus ſonitum conſtiterant feræ,
Mulcet non ſolitis vocibus inferos,
Et ſurdis reſonat clarius in locis.
Ex. 3. act. Odit verus amor,nec patitur moras;
Votum ſecundet qui poteſt noſtrum Deus,
Rebuſque laſſis adſit.
--Quod fuit durum pati,
Meminiſſe dulce eſt.
Ipſaque morte pejor eſt mortis locus.
--Quiſquis eſt placide potens,
Dominuſque vitæ, ſervat innocuas manus,

Et in-

t incruentum mitis imperium regit,
nimoque parcit: longa permẽſus diu
elicis ævi ſpatia, vel cælum petit,
'el læta felix nemoris Elyſii loca
udex futurus.

Nemo ad id ſerò venit, unde nũquã;
Cùm ſemel venit, potuit reverti.

--Tuque ô domitor
Somne malorum, requies animi,
Pars humanæ melior vitæ. *Ex Choro.*

Pectora tantis obſeſſa malis,
Non ſunt ictu ferienda levi. *Ex Choro 4. actus.*

Sæpe vindicta obfuit. *Ex 5. act.*

Ex Thyeſte, Tragœdia 2.

QUos cogit metus
Laudare, eoſdem reddit inimicos
metus.

At qui favoris gloriam veri petit,
Animo laudari magis quã voce valet.
Laus vera humili ſæpe contingit viro. *Ex 2. act.*

Rex velit honeſta: nemo non eadem velit.

--Ubi non eſt pudor,
Nec cura juris, ſanctitas, pietas, fides,
Inſtabile regnum eſt.

Jam tempus ille fecit ærũnas leves.
A T. Malorum ſenſus accreſcit die.
Leve eſt miſerias ferre: perferre eſt
grave.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Sæpe in magiſtrum ſcelera redie-
runt ſua.
AT. Ut nemo doceat fraudis & ſcele-
ris viam,
Regnum docebit.
--Tacita jam rudibus fides
Non eſt in annis: detegent forſan do-
los.
Multa, ſed trepidus, ſolet
Detegere vultus: magna nolentum
quoque
Conſilia produnt.
Ex choro. Rex eſt, qui poſuit metus,
Et diri mala pectoris:
Quem non ambitio impotens
Et nunquam ſtabilis favor
Vulgi præcipitis movet.
Mens regum bona poſſidet.
Ex 3. act. --Non capit regnum duos.
Mihi crede, falſis magna nomini-
bus placent.
--Dum excelſus ſteti,
Nunquam pavere deſtiti, atque ipſum
mei
Ferrum timere lateris. O quantum
bonum eſt
Obſtare nulli, capere ſecuras dapes:
Humi jacentem, ſcelera non intrant
caſam:
Tutuſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

ıtuſque mẽſa capitur anguſta cibus.
Venenum in auro bibitur: expertus loquor.
Nec abnuendum, ſi dat imperium Deus,
ec appetendum.
Serum eſt cavendi tempus in mediis malis. *Ex choro.*
Ńulla vis major pietate vera eſt.
Nulla ſors longa eſt: dolor, ac voluptas
ıvicem cedunt: brevior voluptas.
na permutat brevis hora ſummis.
Omne, ſub regno graviore, regnum eſt.
)uem dies vidit veniens ſuperbum,
Iunc dies vidit fugiens jacentem.
Iemo confidat nimium ſecundis:
Iemo deſperet meliora lapſis.
Iiſcet hæc illis: prohibetque Clotho
ıtare fortunam: rotat omne fatum.
Nemo tam Divos habuit faventes,
Craſtinum ut poſſet ſibi polliceri;
Res Deus noſtras celeri citatas,
Turbine verſat.
Fugiat trepidi comes exilii *Ex 5. act.*
Triſtis egeſtas, rebuſque gravis
Pudor afflictis, magis unde cadas
Quàm quo, refert.

Pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Proprium hoc miſeros ſequitur vitium,
Nunquam rebus credere lætis:
Redeat felix fortuna licet,
Tamen afflictos gaudere piget.
Mittit luctus ſigna futuri,
Mens ante ſui præſaga mali.

Ex Thebaide, Tragœdia 3.

N--On eſt, ut putas, virtus pater
Timere vitam: ſed malis ingentibus
Obſtare, nec ſe vertere, ac retro dare.
Ex 1. act. --Vitam contempſit, mori
Qui concupiſcit.
Quotiens neceſſe eſt fallere, aut falli, à ſuis,
Patiare potius ipſe, quàm facias ſcelus.
In ſervitutem cadere de regno, grave eſt.
--Regna cum ſcelere omnibus
Sunt exiliis graviora.
Fortuna belli ſẽper ancipiti in loco eſt.
Iniqua nunquam imperia retinentur diu.

Ex Hippolyto, Tragœdia 4.

Ex 1. act. Q--Uiſquis in primo obſtitit,
Pepulitque amorem, tutus ac victor fuit.
Qui blandiẽdo dulce nutrivit malum,
Serò

erò recuſat ferre, quod ſubit jugum.
Dum quis ſecundis rebus exultat nimis,
luitque luxu ſemper inſolita appetẽs:
Tunc illũ magnæ dira fortunæ comes
ubit libido: non placent ſuetæ dapes,
Non tecta ſani moris, aut vilis cibus.
Pars ſanitatis velle ſanari multis fuit. *Ex Choro.*
Vincit ſævas cura novercas. *Ex 2. act.*
Non levat miſeros dolor.
--Verum juſta, qui reges timet,
Deponat:õne pellat ex animo decus.
Malus eſt miniſter regii imperii pudor.
Quem fata cogunt, hic quidem vivat miſer.
At ſiquis ultro ſe malis offert volens,
Seque ipſe torquet, perdere eſt dignus bona,
Qui neſcit uti.
Ætate fruere, mobili curſu fugit.
--Propria deſcribit Deus
Officia:& ævum per ſuos ducit gradus.
Lætitia juvenem, frons decet triſtis ſenem.
Sępe obſtinatis induit fręnos amor,
Et odia mutat.
--Qui timide rogat,
Docet negare.

Anceps

Ex Choro. Anceps forma bonum mortalibus,
Exigui donum breve temporis.
Ut velox celeri pede laberis.
Res es forma fugax; quis ſapiens bono
Confidat fragili? dum licet utere:
Tempus, ſed tacitum ſubruet, horaque
Semper præterita deterior ſubit.
Raris forma viris (ſecula proſpice)
Impunita fuit.
Aliũ ſilere quod voles, primus ſile.
Ex 3. act. Minus in paruis fortuna furit.
--Humida vallis
Ex choro 4. actus. Raros patitur fulminis ictus.
Tremit telo Jovis altiſoni
Caucaſus ingens: Phrygiumque nemus
Matris Cybeles, metuens cælo
Juppiter alto vicina petit.
Non capit unquam magnos motus
Humilis tecti plebeja domus;
Circa regna tonat.
Volat ambiguis mobilis alis
Hora: nec ulli præſtat velox
Fortuna fidem.

Ex OEdipo, Tragœdia 5.

Ex 1. act. Nullus eſt miſeris pudor.
Haud eſt virile terga fortunæ dare.
Ex choro. Labimur ſævo rapiente fato:

Ducitur

[D]ucitur ſemper nova pompa morti.
Dubiam ſalutem qui dat, afflictis negat.
Facere ſolẽt extrema ſecuros mala. *Ex 3. act.*
--Iners malorum remedium ignorantia eſt.
Ubi turpis eſt medicina, ſanari piget.
Certiſſima eſt regnare cupienti via, [l]audare modica.
Ab inquieto ſæpe ſimulatur quies.
Aditũ nocendi perfido pręſtat dies.
Res ſecundæ non habent unquam modum.
Quiſquis in culpa fuit
[D]imiſſus, omnę odit quod dubium putat;
[S]ic odia fiunt.
--Odia quia nimium timet,
[R]egnare neſcit, regna cuſtodit metus.
[C]RE. Qui ſceptra duro ſævus imperio regit,
[T]imet timentes: metus in authorem redit.
--Prima langueſcit ſenum
Memoria, longo laſſa ſublabens ſitu.
Quid verba queris? veritas odit moras.
Fatere, ne te cogat ad verum dolor.
Prohi-

Prohibet fides.
Quicquid exceſſit modum,
Pendet inſtabili loco.

Ex Troade, Tragœdia 6.

--Nulla dies
Ex choro mulierum. Mœrore caret: ſed nova fletus
Cauſa miniſtrat.
Ex 2. act. Juvenile vitium eſt, regere non poſſe impetum.
Violenta nemo imperia continui diu:
Moderata durant, quoq; fortuna altius
Evexit ac levavit humanas opes,
Hoc ſe magis ſupprimere felicem decet:
Varioſque caſus tremere, metuentem Deos
Nimium faventes.
Qui non vetat peccare, cum poſſit, jubet.
Et regis alti ſpiritum regi dare.
Pręferre patriam liberis regem decet.
Ex 3. act. Miſerrimum eſt timere, cum ſperes nihil.
Victor feroces impetus primus habet.
Levius ſolet timere qui propius timet.

Simu-

imulata remove verba: non facile
eſt tibi
Dipere Vlyſſem.
Magnifica verba mors propè admota excutit.
--Veritas nunquam latet.
Ediſcit animus ſerò, quod didicit diu.
--Fletus ęrumnas levat.
--Durum & inviſum & grave eſt,
vitia ferre.

Dulce mœrenti eſt populo dolentũ: *Ex choro*
ulce lamentis reſonare gentes.
Ferre quã ſortem patiuntur omnes,
emo recuſat.
Nemo ſe credit miſerum, licet ſit.
olle felices: removeto multo
ivites auro: removeto centum
ura qui ſcindat opulenta bobus:
auperi ſurgent animi jacentes.
ſt miſer nemo, niſi comparatus.

Ex Medea, Tragœdia 7.

Ira quę tegitur, nocet. *Ex 1. act.*
rofeſſa perdunt odia vindictæ locum.
ME. Levis eſt dolor, qui capere conſilium poteſt, *Ex 2. act.*
Et clepere ſeſe; magna non latitant mala.
Fortuna fortes metuit, ignavos premit.

Nun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Nunquam poteſt non eſſe virtuti
locus.
Spes nulla rebus monſtrat afflictis
viam.
ME. Qui nihil poteſt ſperare, deſperat
nihil.
Compeſce verba, parce jam de-
mens nimis,
Animoſque minue: tempori aptari
decet.
Fortuna opes auferre, non animum
poteſt.
Æquum atque iniquum regis impe-
rium feras.
ME. Iniqua nunquam regna perpetuò
manent.
Difficile quàm ſit animum ab ira
flectere
Jam concitatum, quamque regale
hoc putet,
Sceptris ſuperbas quiſquis admovit
manus,
Qua cœpit ire, regia didici mea.
Rapida fortuna, ac levis,
Præcepſque regno eripuit, & exilio
dedit.
Cõfide regnis: cum levis magnas opes
Huc ferat, & illuc caſus: hoc reges ha-
bent

Magni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Magnificum & ingens: nulla quod rapiet dies,
Prodeſſe miſeris, ſupplices fido lare
Protegere.

Nullum ad nocendum tempus anguſtum eſt malis. *Ex 3. act.*

hor timere neminem verus poteſt.

Nemo potentes aggredi tutus poteſt.

Gravis ira regum eſt ſemper.

Suſpecta ne ſint, longa colloquia amputa.

Nulla vis flammæ, tumidique venti *Ex choro.*
Tanta, nec teli metuenda torti,
Quanta cum conjux viduata tædis
Ardet & odit.
Cæcus eſt ignis ſtimulatus ira,
Nec regi curat patiturve frænos:
Haud timet mortem, cupit ire in ipſos
Obvius enſes.

Ex Agamemnone, Tragœdia 8.

O regnorum magnis fallax *Ex choro.*
Fortuna bonis, in præcipiti
Dubioque nimis excelſa loco,
Nunquam placidam ſceptra quietem,
Certumve ſui tenuere diem:
Alia ex aliis cura fatigat,
Vexatque animos nova tempeſtas.
O --Quicquid in altum

Fortuna

Fortuna tulit, ruitura levat.
Modicis rebus longius æuum eſt.
Ex 2. act. Periere mores, jus, decus, pietas fides:
Et qui redire cum perit, neſcit pudor
Quod ratio nequit, ſæpe ſanavi mora.
Quod metuit auget, qui ſcelere ſcelus obruit.
Capienda rebus in malis præcep via eſt.
Nam ſera nunquam eſt ad bono mores via.
Quem pœnitet peccaſſe, pene eſt innocens.
--Proſpera animos efferunt.
Nec regna ſocium ferre, nec tæda ſciunt.
Det ille veniam facile, cui venia eſt opus.
Quid honeſta prodeſt vita flagitio carens,
Ubi dominus odit? ſit nocens, non queritur.
Ex 3. act. --Clades ſcire qui refugit ſuas,
Gravat timorem, dubia plus torquent mala,
Omniſque nimium longa properanti mora eſt.

O quàm

) quàm miſerum eſt neſcire mori. *Ex choro.*
Iagis exurunt, quos ſecretæ
erant curæ.

Ex Octavia, Tragœdia 9.

Ivenilis ardor impetu primo furit: *Ex 1. act.*
angueſcit idē facile: nec durat diu
enere turpi, ceu levis flāmæ vapor.
or perennis conjugis caſtæ manet.
NE--Quicquid excelſum eſt, cadat.
S Pulchrum eminere eſt inter illuſtres viros,
nſulere patriæ, parcere afflictis, fera
de abſtinere, tempus atque irę dare:
bi quietem, ſeculo pacem ſuo.
c ſumma virtus, petitur hac cælum via.
Probitas, fideſque conjugis, mores, pudor,
ceant marito; ſola perpetuò manēt
bjecta nulli, mentis atque animi bona.
orem decoris ſinguli carpunt dies.
Vis magna mentis, blandus atque animi calor
mor eſt.
--Bene paupertas *Ex 5. act.*
umili tecto contexta latet.
uatiunt altas ſæpe procellæ,
ut evertit fortuna domos.

Ex

Ex Hercule OEtheo, Tragœdia 10.

Ex 1. act. Nunquam eſt ille miſer, cui facile eſt mori.

Ex 2. act. Illicita amantur: excidit quicquid licet.

Ex 5. act. Haud eſt nocens, quicunque non ſponte eſt nocens.

Ex choro. Virtus in aſtra tendit, in mortem timor.

Nunquam Stygias fertur ad umbras
Inclyta virtus: vivite fortes,
Nec letheos ſæva per amnes
Vos fata trahent: ſed cum ſummas
Exigit auras conſumpta dies,
Iter ad ſuperos gloria pandet.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 F 35